

Tammikuu

Perjantai 1.1.2010. Uusi vuosi alkoi kirpeässä (vai oliko se kireässä?) pakkassäässä, uutisoidaan tänäkin vuonna. Tampereella se tarkoitti -14°C. Kunnon talvi on muutenkin käynnissä, lunta on viime viikkoina tullut lähes päivittäin ja sitä on kertynyt jo varmaan yli puoli metriä.

Päätin 31. lintuharrastusvuotenani kirjoittaa kunnollisen havaintopäiväkirjan. Innoittajaksi tälle voitaisiin kuvitella amerikkalaisia ja jossain määrin englantilaisia ”big year” - kirjoja. Niitä on julkaistu useita ja ne kertovat yleensä kirjoittajansa tai jonkun toisen lintuharrastajan bongailuista tarkoituksena tyypillisesti saavuttaa jokin lajimäärä vuodessa. Ilmeisesti käyvät kaupaksi, koska niitä on kirjoitettu ja julkaistukin. Ei sikäli, että olisin itse lukenut erityisen monta, jotta voisin väittää tuntevani kirjallisuudenlajin – itse asiassa tätä kirjoitettaessa vain yhden, Kenn Kauffmanin Kingbird highwayn, joka kyllä toki on merkittävä teos. Luin sen välittömästi Jack Kerouacin On the Roadin jälkeen ja yhteinen tematiikka tuli voimakkaasti alleviivatuksi. (Se ei tietenkään ollut ensimmäinen kerta On the Roadin parissa, kyseessä on perusteos). Toki 1940-luvun beatnikit ryppäsivät enemmän, ja ehtivät käydä kuuntelemassa bebopia yöt läpeensä kirjoittaen siitä kauniita kuvauksia, mutta kyllä he matkaajina olivat aikamoisia aloittelijoita verrattuna Kauffmanin 1970-luvun alun seikkailuihin. Tästä kohdasta päästään vielä huomattavampaan omaan irtiottooni mainitusta tyyllilajista. En aio matkustaa mitenkään erityisen paljon, tai mitenkään erikoisella tavalla vuonna 2010. En aio tehdä mitään ennätystä tai edes erityisesti aio keräillä nähtyjä lintulajeja. Kirjoitan vuodesta 2010 vain, koska se sattuu tulemaan seuraavana. En tiedä, mitä on tulossa. Tämä on tietenkin myös koe – yhtä aikaa elämää ja koe. Olen tähän asti kirjoittanut joka vuosi havainnot ja muistiinpanoja vanhanaikaisesti käsin. Olin jo julistamassa, että aion jatkaa näin loppuikäni, vaikka kaikki muu toimintani siirtyisi bittien mereen, jonne se on näyttänytkin olevan uppoamassa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että käsialani on edelleenkin huononemaan päin, mikäli se vain edelleen on mahdollista, ja saan entistä huonommin selvää uusista merkinnöistäni. Siksi on syytä kokeilla, miltä tuntuisi kirjoittaa ja lukea siististi koneella kirjoitettuja päiväkirjoja.

Päätin kyllä laskea havaittuja lintulajeja enemmän kuin yleensä. Jos ei muuten, niin järjestääkseni ja ryhdyttääkseni tätä elämän sekavaa svengailua. Pinnojen laskeminen on hieno lintuharrastuksen sivuhaara, mutta en etenkään viime vuosina ole kovin paljon ansioitunut sillä. En osaa sanoa tarkkaan mitään omaa pinnamäärääni, enkä ole saanut aikaiseksi käydä katsomassa uusia lajeja Suomen listaanikaan kovin usein. Mutta vuonna 2010 lasken pinnoja ja huolellisen harkinnan jälkeen päädyin kahteen listaan: Suomessa havaitut lajit (siis perinteiset vuodenpinnot) ja ekopinnot Bongariliiton sääntöjen mukaan. Käytännössä jälkimmäinen tarkoittaa pyöräretkillä tai kotipihalla havaittuja. Pinnojen laskeminen Suomessa ei tuota juurikaan tulkintaongelma taksonomiassa, koska voi käyttää nk. Suomen virallista lajilistaa. Jos viitsin, lasken myös koko maailmassa vuoden aikana havaitsemani lajit – muutama ulkomaan reissu on suunnitteilla tälle vuodelle. Aina ja etenkin viime aikoina voi eri puolilla muualla maailmassa tulla eroja lajimäärissä sen mukaan, mitä toisistaan poikkeavia lintutaksoneita lasketaan omiksi lajeiksi ja mitä ei. Käytän itse tässä yhteydessä aivan omaa harkintaa, en siis mitään yhtenäistä julkaistua listaa. Voin siis laskea jonkin epävarman lintutaksonin lajiksi esimerkiksi vaikka jos sillä sattuu olemaan hassu nimi. Olen aina ollut kiinnostunut taksonomiasta ja olen varmaan aivan liikaa lukenut erilaisia perusteluja, mielipiteitä, ajatuksenvaihtoja, väittelyä ja riitoja asioista, jotka kuitenkin lopulta perustuvat mielipiteisiin ja henkilökohtaisiin mieltymyksiin varsin hienovaraisten ja vaikeidenkin asioiden painotuksissa. Olen päättänyt perustaa uuden lajikäsitteen, jota voidaan kutsua vaikkapa mielivaltaiseksi lajikäsitteeksi. Mutta ei tästä oikeasti tule paljon eroja. Oikeasti olen kuitenkin enemmän tiedemies kuin anarkisti. (Oikeasti olisin halunnut käyttää nk. salatieteellistä lajikäsitettä, mutta en ole oikein salatiedemieskään).

Tätä reittiä sitten kohti uutta vuotta, joka vielä tässä vaiheessa on suuri mysteeri. Päivä päivältä

lahjapaketti aukeaa. Tai elämän sipulista kuoritaan kerroksia, tai ihan miten vaan. Joka tapauksessa tässä vaiheessa vuosi 2010 vaikuttaa huomattavasti mielenkiintoisemmalta kuin seinällä roikkuva tai tietokoneen kätköistä tarvittaessa ilmestyvä tyhjä kalenteri, johon sitä on yritetty redusoida.

Vuoden vaihde oli Suomessa dramaattinen muutenkin. Espoon Sellossa, vain muutaman kilometrin päässä kotoamme, oli ampumavälikohtaus, jossa sai surmansa kuusi ihmistä. Itse katson harvoin televisiouutisia, mutta nyt seuran vuoksi uudenvuodeniltana katsoin. Muutama minuutti ensin selitettiin asiallisesti, mutta hyvin pintapuolisesti ja sekavastikin sitä, mitä oli tapahtunut. Sitten vähän pidempi aika haastateltiin ihmisiä ympäri pääkaupunkiseutua siitä, kuinka järkyttyneitä he ovat ja menikö uuden vuoden juhlinta pilalle. Sitten vielä pidempi aika meni siihen, kun sekalainen joukko eri asioiden tuntijoita ja sisäministeri laukoivat itsestäänselvyyksiä. Kaiken huipuksi useaan otteeseen taivasteltiin netin keskustelupalstoja ja muuta niin kutsuttua sosiaalista mediaa – varmaan, koska niistä saa helposti uutisia lainkaan poistumatta työpöydän äärestä ja juuri edes aivoja käyttämättä. En taida jatkossakaan seurata uutislähetyksiä.

Mutta takaisin mukaviin asioihin, kuten eräs tuntemani lintuharrastaja totesi vaihtaessaan puheenaihetta lintuihin. Flunssan myöhäisessä vaiheessa ja vahvan talven keskellä vuoden alku näyttää jäävän melko heikoksi oman lintureikeilyn kannalta. Tampereella vähän tiirailin ikkunoista ja ulkoakin esikaupunkialueella, pieni kävelyretki isäni kanssa pienteollisuusalueella, omakotialueella ja lumisessa lähiömetsässä. Pakkasilma oli melko tyyni. Seuraavat havainnot tuli rekisteröityä: (1.) talitiainen 30, muutamia lintulautoja toiminnassa alueella, niiden ympäristöissä, - (2.) punatulkku 5, parissa paikassa, (3.) kuusitiainen 5, laulua, (4.) hömötiainen 3, laulua, (5.) sinitiainen 30, lintulaudoilla, mutta myös puissa ruokailemassa, (6.) varis 5, (7.) harakka 3, (8.) tilhi 3 pikkuparvena lennossa, (9.) naakka ä.

Merkitsen lintulajit tähän päiväkirjaan yllä esitetyllä tavalla – siis suomenkielisellä nimellä. Perinteisesti Suomessa on käytetty maastohavainnoissa kuusikirjaimia lyhenteitä tieteellisistä nimistä, mutta tieteellisten nimien muuttuessa se ei tunnu enää ajavan asiaansa. Missään muualla maailmalla samanlaisia lyhenteitä ei tietääkseni ole käytetty, joten minkäänlaista tiedonvälityksen vaikeutumista tämä muutos ei tuo mukanaan. Olisi ehkä hyvä ottaa käyttöön suomenkielestä johdetut 3+3-lyhenteet. En nyt ihan oikeasti usko, että muutaman vuoden kuluttua tämä esittämäni tapa on vallitseva, mutta aion kuitenkin itse käyttää sitä tästä lähtien rationaalisena valintana. Toivon kuitenkin, että näitä lyhenteitä voisi jatkossa käyttää ainakin Tiirassa ja unelmoida voi myös rengastusjärjestelmästä. Tiira on Birdlife Suomen webbikäyttöliittymällä varustettu järjestelmä lintuhavaintojen keruuta varten ja Rengastustoimiston rengastusjärjestelmään kerätään tiedot rengastetuista linnuista.

La 2.1.2010 Kotona Espoon Karakalliossa. -17°C ei innosta lähtemään kauaksi ulos. Ehtiähän sitä vielä vuoden aikana lintuja katsomaankin, ja aika paljon kirjoituspöytähommia tehtävänä, joten oikeastaan ihan hyvä näin. Jotain kuitenkin ikkunasta tiiraamalla lintulaudoille: talitiainen, sinitiainen, (10.) mustarastas 1/1, (11.) viherpeippo 2, punatulkku /1, kuusitiainen.

Su 3.1.2010 Taas kotona sisätoissa. Aamulla -21°C mittarissa eli taitaa olla talven toistaiseksi kylmin päivä. Pakkanen hellitti kohti iltpäivää selvästi ollen enää -9°C klo 16. Taitaa tämä kuitenkin pitkästä aikaa olla sellainen talvi, josta ei tarvitse jatkuvasti olla huolissaan. Ennen talvi tuli ja otti rautaisen otteen maailmasta, painoi ihmisten päät alas ja pakotti nöyrytymään. Ennen kevättä ihmiset olivat lyötyjä ja nälkäkuoleman partaalla. Nykyisin milloin tahansa voi tulla eteläinen tuulenpurkaus, ja irrottaa pakkasukon heikon otteen metsänreunoista ja pihamailta, laittaa kinokset kutistumaan, järven jäät pehmeäksi ja veden ropisemaan peltikatolla.

Lintulaudalla vilkasta meininkiä koko päivän, mutta lajit tavalliset: mustarastas 1/3. Ensimmäiset olivat ruokailemassa jo aivan aamuhämärissä. Toinen, ilmeisesti naaras (vaikea nähdä melkein

pimeässä), oli kesy eikä poistunut tiaisten pudottelemia auringonkukansiemeniä nokkimasta, vaikka kävelin kolmen metrin päästä ohi. Vastaavaa tavallista kesympää käyttäytymistä olen havainnut tänä talvena jo aikaisemminkin. Yksi koiras (keltanokkainen) ja kolme naarasta oli suurin kerralla nähty määrä. Talitiainen enimmillään yhtä aikaa toista kymmentä, sinitiaisen, viherpeippo n.10 parvi kerralla ruokailemassa, kuusitiainen enimmillään yhtä aikaa 2, (12.) käpytikka /1 rasvalla.

Lintujen ruokailu on tosiaan ollut eilen ja tänään vilkkaampaa kuin aiemmin tänä talvena, minkä epäilemättä pakkasen selittää. Linnut ovat pörhöntyneitä ja liikkuvat rauhallisesti, paitsi tietenkin kuusitiaiset jotka tavalliseen tapansa käyvät nopeasti nappaamassa aterian laudalta ja poistuvat vähin äänin paikalta, yleensä samaan suuntaan kuin mistä tulivat. Erityisesti talitiaiset pitävät siipiään hieman levitettynä, varmaankin, jotta ne eivät painaisi höyheniä ruumista vasten. Tarjolla oli yksi rasvapötkö, yksi telineellinen rasvapalloja, kaksi automaattia sekä kaksi lautaa täytettynä pähkinällä ja auringonkukalla.

Toista se oli ennen. 15.3.1980 oli näköjään tullut tehtyä yli kolmituntinen polkupyöräretki melkein 20 asteen pakkasessa, joskin jo silloisten kommenttien perusteella oli kyllä ollut turhan kylmää moista ulkoilumuotoa varten. Vilkuilin satunnaisesti havaintovihosta mahdollista oman linturetkelyn pakkasennätystä. 8.1.1987 Varkaus-Leppävirta – alueella oli -35°C, havaintoja on kirjattu vain kaksi käpytikkaa, joten ei kaikkein mielenpainuvin linturetki etenkään lintuanniltaan. Kaksi päivää aikaisemmin Varkaudessa -31°C pakkasessa näimme korkealla taivaalla esikaupunkialueen ylittävän palokärjen, siitä on muistikuvakin tallessa. Muistelisin tuon -35°C olleen havaintojen oheistietona joskus muulloinkin, mutta en äkkiä löytynyt. Retkeily onnistuu sellaisissa olosuhteissa lähinnä autolla, ja ulkona oleskelut jäävät lyhyiksi. Vanhoista haviksista selaamalla selvisi, että -20°C oli ennen melko normaali retkisää. Toisaalta nämäkin jutut on jo tehty, silloin aikoinaan.

Ke 6.1. No niin, loppiaisenä sitten vuoden ensimmäinen kunnollinen linturetkipäivä - Santahaminan talvilintulaskenta. Kotona lämpötila oli -12°C ja alkuiltapäivästä Santahaminan eteläkärjessä mittari näytti -8°C. Taivas oli pakkasenharmaa ja purki aina silloin tällöin heiveröisiä lumikuuroja. Nämä pakkaslumikuurot ovat jotenkin olleet viimeisen kuukauden perussää. Ilma oli lähes tyyni, eli kaiken kaikkiaan aivan mainio linturetkikeli. Lähtö Hevossalmen sillan lähistöltä n. klo 9.10 ja lopetus samalle paikalle saarikierroksen jälkeen klo 14.50. Mukana allekirjoittaneen lisäksi Annika Forsten, Matti Koljonen ja Petri Pietiläinen. Kannoin jopa kaukoputkea, mikä osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Reitin kokonaispituus on yli 15 km, mutta sen aikana hajaannutaan useita kertoja, joten yhden henkilön kävelymatka on ehkä n. 13 km.

Helsingin Santahamina on runsaan neljän neliökilometrin sotilassaari Helsingin keskustan itäpuolella, Laajasalon eteläpuolella, melko lähellä Suomenlinnaa. Ylimääräinen viehätys tähän talvilintulaskentaan tulee siitä, että saari on suljettua aluetta, jonne ei kuka tahansa pääsekään. Parilla kymmenellä lintuharrastajalla on toki lupa käydä katselemassa lintuja Eteläkärjessä ja Leipurinniemessä (itäkärki), mutta talvilintulaskennassa pääsee sellaisillekin alueille, jonne normaalisti lupa ei riitä.

Talvilintulaskennan reitti kiertää Saaren melko lailla kokonaan myötäpäivään. Saarella on kalliomänniköitä ja rehevämpiä kuusikoita sekä melko paljon myös erilaisia lehtoja kuten tervalepikoita ja jokunen koivikkokin – kuulemma enemmän vanhaa metsää kuin missään lähimaillakaan. Pari rehevää lampea löytyy, mutta ne tietenkin olivat umpijäässä nyt. Männikön keskellä lähellä Hevossalmea on pienistä kerrostaloista muodostuva asuinalue, ja saarella asuu kaiken kaikkiaan muutama sata ihmistä. Asuintiheys on huomattavan paljon matalampi kuin jos alue olisi normaali Helsingin kaupunginosa. Muualla saarella on epälukuinen määrä hyvin vaihtelevia armeijan rakennelmia. Santahaminassa toimii muun muassa varuskunta ja Maanpuolustuskorkeakoulu.

Lunta oli varmaan noin puoli metriä, ja muutamat välitaipaleet umpihangessa saivat meidät melkein hikisiksi. Pääosin reitti meni teitä, joista iso osa oli aurattu ainakin muutama päivä sitten. Puut olivat lumisia ja pysäyttivät porukkamme valokuvaajia useamman kerran. Meri muuten jäässä kaikkialla ja aina kauas etelään Isosaaren taakse, paitsi muutamia railoja siellä täällä. Jää oli varsin elävän näköistä eikä eteläpuolella todellakaan turvallisen näköistä kävellä. Se näytti muodostuvan suurista jäälautoista, ja myrsky hajottaisi sen varmaan hetkessä. Toisaalta jatkuva pakkassää varmaankin kiinteyttää sitä nopeasti, kun eteläpuolella sen päällä ei edes ole lunta. Tässä laskennassa havaitut linnut, lajit ensihavainnon mukaisessa järjestyksessä:

- talitiainen 24. Hajallaan ympäri saarta, mutta yksikään ei tainnut varsinaisesti olla metsässä.
- sinitiainen 29. Isoin osa näistä Eteläkärjen ruokinnan tuntumassa.
- varis 10 lähinnä meren jäällä aikaansa viettäviä.
- käpytikka 16 yksilöä. Oli kovin runsas, ja oikeastaan ainoa lintulaji, jota tapasi metsissä.
- (13.) töyhtötiainen 1, jota en itse havainnut ja 1 äänteli innokkaasti Leipurinniemen tien varressa, kaikkein tiheimmän kuusikon sisällä.
- (14.) isokoskelo 61 pikkuparvina railoissa. Pääosa oli koiraita, jotka välkkyivät pehmeässä valossa lähes oranssinvärisinä.
- (15.) merikotka 1 näkyi Leipurinniemen ja 2 Eteläkärjestä, kaikki kaukana jäisellä merellä lentelemässä tai istuskelemassa kylmän näköisten luotojen päällä.
- (16.) kalalokki 1 lensi Leipurinniemen katsoen melko kaukana merellä kohti itää, myös pari määrittämätöntä lokkia.
- (17.) palokärki 1 kierteli kuuluvasti ja äänekkäästi Eteläkärjessä.
- (18.) telkkä 24 kahdessa uivassa parvessa luotojen tuntumassa ja lisäksi yksi lensi merellä.
- (19.) merilokki 1 lensi Eteläkärjessä
- mustarastas 2 Eteläkärjessä.
- (20.) pikkutikka 1 koiras lähti Eteläkärjestä ja lensi länsipuolen saarille, ja jäi siellä istumaan puun latvaan.
- (21.) varpuspöllö. Eteläkärjen ruokinnan sini- ja talitiaiset hermostuivat suuresti, muodostivat melko tiiviitä parvia ja alkoivat sähistä ja liikuskella edes takaisin. Kävelimme vain kiihtyneiden lintujen keskelle, ja sieltä löytyikin ennakko-odotusten mukaisesti varpuspöllö istuskelemassa männyn latvassa ja tarkastellen huolellisesti sekä tiaisten että meidän toimiamme.
- (22.) isokäpylintu. Sotilaskodin lähistöllä 23 linnun parvi tuli jostain pohjoisesta ja laskeutui ruokailemaan suureen mäntyyn, jossa seurasimme sitä noin vartin verran. Kauemminkin olisi kiinnostanut, mutta tarve jatkaa laskentaa ja saavuttaa muut oli liian suuri. Vuoden äänityksetkin tuli aloitettua, kun repussa onneksi oli mukana Sennheiser ja pikku-Marantz. Ensimmäiset paristot tosin olivat hyityneet pakkaseen eivätkä saaneet Marantzia edes välähtämään, mutta varapari oli onneksi mukana. Kovin hyviä äänitteitä ei tosin varmaankaan tullut, koska bussin tyhjäkäynti päätepysäkillä, kauempaa kuulunut ampuradan pauke ja moni muu taustamelin tekijä häitäsivät. Tärkein häittekijä oli, että linnut olivat varsin hiljaa. Lintujen äänittämisen perusongelma on se, että kukko ei käskien laula. Jos lintu päättää olla hiljaa, oikein mitään ei ole tehtävissä. Käpylinnut tosin juttelivat hiljaisilla lentoäänien tapaisilla äännähdyksillä, ja niitä purkkiin tarttuikin. Hermostusmisääniä, joita erityisesti olisin halunnut äänittää, ei kuulunut kertaakaan. Kuitenkin olin tyytyväinen, sillä aika harvoin pääsee sekä äänittämään että myös tarkkailemaan isokäpylintuja rauhallisesti kaukoputkella. Lajinmäärityksessä ratkaisevaa nokan kokoa ei ollut välttämättä lainkaan helppo havaita, koska linnut ruokailivat tumman männyn sisällä, liikkuivat ja työskentelivät koko ajan nokallaan. Silti ne jatkuvasti näyttivät olemukseltaan isokäpylinnuilta, vaikka varsinaista ratkaisevaa tuntomerkkiä oli jonkin verran vaikeampi nähdä. Ne toki myös ääntelivät kuin isokäpylinnut, mikä toki on hyvä asia, sillä teoriat äänen vaihtelusta ja

- vastaavuudesta saivat tukea – siksi niitä äänitettiin.
- Harakka 2
- Punatulku. 11 yksi ainoa parvi ruokailemassa puissa.

Lisäksi laskennassa nähtiin pari korppia, yksi puukiipijä ja kahdeksan pulun parvi, joita itse en havainnut. Lajeja siis kertyi 20. Kokonaan jäi puuttumaan mm. viherpeippo, jonka kannan romahdusta siis edelleen dokumentoimme. Urpiaisista, vihervarpusista, tikleistä ja muista sellaisista pienistä peippolinnuista vain haaveillaan tänä talvena.

Kotiin tullessa hämärän jo lähestyessä Leppävaarassa kirjattavaksi tuli tämä vähemmän mieliä kuohahduttava lintuhavainto: (23.) Kesäkuu 1 lensi pohjoisen suuntaan.

Lintujen vähydestä huolimatta Santahaminan rauhallisissa kulttuurimaastoissa ja metsissä oli mukava liikkua. Toista se on taas tulevana arkipäivinä, kun ulkona liikutaan lähinnä pimeässä ja lumipyryssä. Ihmisiä palelee ja he yrittävät vain päästä pois sieltä, missä ovat. Helsingin rautatieasemalla neljä junanvaunua ei pysähtynyt, vaan törmäsi raiteiden päässä olevaan rakennukseen. Sen ja lumipyryn takia koko liikenne on ahdas, kireä, myöhässä ja kaikin puolin nahkea.

La 9.1.2010 Aamulla -15°C ja päätimme taas, että se on nykyisinä pullamössöaikoina liian kylmää linturetkelle, vaikka kaikki valmistelut metsäretkelle olivat tehty. Pihabongailuksi menee taas ja paperitöiden tekemiseksi, paitsi että ei niillä enää nykyisin paljon paperin kanssa ole tekemistä. Eikä pihabongailukaan ole bongausta. Vaikka kyseistä sanaa on väkisin yritetty survoa yleiskieleen lintujen katselun nimeksi, en minä kyllä ikinä normaalia linturetkelyä sellaiseksi nimittäisi. Eikä kyllä kukaan muukaan tietämäni pitempään harrastanut. Jos katselen lintuja olohuoneen ikkunasta kuten nyt, se ei ole bongausta. Jos naapuri soittaa, ja sanoo, että hänen pihassaan on jokin harvinainen lintu ja kurkotan vilkaisemaan siihen suuntaan, sekään ei ole bongausta. Vasta, jos lähdän naapurin olohuoneeseen katsomaan hänen ikkunastaan.

Bongausta taikka ei, lintuja ruokinnalla jälleen vilkkaasti, kuten ruoan menekistä voi päätellä olleen menneellä viikollakin. Lukumäärät taas kerralla nähtyjä enimmäismääriä. Mustarastas 2, keltanokkaista koirasta ja 1 naaras yhtä aikaa, talitiainen 6, sinitiainen 2, viherpeippo enimmillään 10 yhtä aikaa, kuusitiainen 2, harakka 2, punatulku. Aamupäivällä 4/7 ja iltapäivällä 2/9 yhtä aikaa näkyvissä.

Pakkanen ei näytä hellittävän, mutta huomenna täytyy kuitenkin tehdä ainakin jonkinlainen retkenpoikanen kun ei tätä sisäelämääkään jatkuvasti kestä. Lueskelin kahta webbijärjestelmää: Birdlifen Tiiraa, joka on tarkoitettu lintuhavaintojen keruuseen ja Bongariliiton Lintutiedotusta, joka on tarkoitettu bongauksen apuvälineeksi. Mitään kovin ihmeellisiä ilmiöitä ei näytä olevan menossa. Hangossa toki ollut pikkuruokki loppiaisena.

Su 10.1.2010 Aamulla -17°C eli sama jatkuu edelleenkin, joskin ensi viikoksi pakkasen pitäisi hieman hellittää. Tänään se ei kuitenkaan lohduttanut. Lintulaudalla edelleen vilkasta – tasan samat lajit ja suunnilleen samat määrätkin kuin eilen, paitsi sinitiaisia enimmillään viisi yhtä aikaa. Teimme puolentoista tunnin kävelykierroksen Karakallion ympäristössä. Kävimme Lintuvaaran länsipuolella, Vantaan ja Espoon rajamailla olevan Äijänsuon alueella. Kyseinen paikka on jo äänimaisemaltaankin poikkeuksellisen rauhallinen tällä kovin ruuhkaisella ihmisten kodikseen ottamalla alueella – paitsi silloin, kun lentokoneet laskeutuvat sitä reittiä. Kehä II:n jatkon linjaus menee siitä vierestä, ja kun tietä joskus ruvetaan rakentamaan, alueen tunnelma muuttuu täysin. Kovin pitkällistä metsän läpikäyntiä emme ehtineet tehdä, ja vaivalloistakin se olisi ollut jo varsin syvien hankien takia. Tyydyimme kävelemään metsän läpi valmiiksi tallattua polkua pitkin. Taivas oli edelleen pakkasenharmaa, puut raskaasti lumisia, lehtipuiden paljaat oksatkin paksussa

huurteessa ja aurinko kurkistelemassa taivaanrannan yli usvakerroksen sameuttamana ei näyttänyt lainkaan lämpimältä taivaankappaleelta. Ihmisiä kävelemässä ja hiihtämässä ja millä ties ajolla. Vajaa kymmenvuotiaatkin opettelevat nyt hiihtämään, kun siihen on hyvä tilaisuus ehkä ensimmäistä kertaa elämässä. Ihmisiä täällä tietysti on, kymmenen kilometrin säteellä asuu varmaan puoli miljoonaa. Itse totesin taas, että sunnuntaikävelyt lähiöissä eivät ole minua varten – liikunnallisesti liian kevyitä ja linnustollisesti liian heikkoja. Itse asiassa tämä oli aivan käsittämättömän niukka retki – havaitsimme koko lenkillä vain kaksi harakkaa ja yhden variksen, kaikki istuskelemassa puiden latvoissa. Ei edes yhtään tiaista paitsi oman kotimme lähellä. Linnut ovat keskittyneet ruokinnoille ja niitä ei täällä päin ole kovin paljoa. Kävimme alueille, joissa kyllä kesällä pesii varpusia ja pikkuvarpusia, mutta nyt ei ollut merkkiäkään edes sellaisista linnuista.

Nyt hiljaisen lintuajan havaintojen väliin varmaan sopisi tällainen pienoissarja menneiden aikojen lintumiehistä – kohteet valittu jokseenkin mielivaltaisesti, mutta jonkinlaisia sankareita he ovat kaikki. Kaikki olivat harrastelijoita, eivätkä ammattibiologeja ja kaikki näkivät ja kuulivat jotain, jonka itse olisin tahtonut kokea. Ensimmäisenä on vuorossa Jim Corbett, joka syntyi Intiassa 1875 ja kuoli Keniassa 79-vuotiaana. Aivan tarkkaan en ole ymmärtänyt, mitä hän töikseen teki, mutta jotain yleistä armeija – virkamiestouhua, kuten tavallisesti siirtomaabritit. Ainakin hänellä tuntui olevan riittävästi aikaa liikkua luonnossa metsästävässä, kalastamassa ja valokuvaamassa. Niin hän oli tehnyt pienestä pitäen ja tunsu alueen luonnon ja sen merkit erittäin hyvin. Corbett syntyi Nainitalissa Pohjois-Intiassa, nykyisessä Uttarakhandin osavaltiossa, ja toimi enimmäkseen siellä. Olen itsekin käynyt Nainitalissa, joka on pieni kaupunkin Himalajan reunakukkuloiden laaksossa, kapean vuoristorajärven rannalla. Muutama kilometri kaupungista ylös tietä ja eteen avautuu laaja näkymä Himalajan pääharjanteille, joiden korkein kohta täällä päin on Nanda Devi, yli 7800 metriä. Kaikkialla on rinteitä, jyrkeviä metsiä ja syviä kanjoneita.

Toiseksi parhaiten nykyisin Corbett muistetaan siitä, että hän tappoi useita ihmisyyjätiikereitä. Luin äskettäin hänen ensimmäisen ja tunnetuimman kirjansa *Man Eaters of Kumaon*, jossa hän kertoo noista tapauksista. Eräällä kalaretkellä metsävieran äärellä hän kertoo havainneensa päivän aika 75 lintulajia, mikä ei ole mitenkään huono määrä nykymittapuullakaan yhdessä ainoassa elinympäristössä vietetyn päivän aikana. Kaikki luetellut esimerkkilajit ovat kanalintuja, mikä osoittanee, mitä metsästäjä piti mielenkiintoisena. Tarinat tiikereistä tietenkin jossain määrin muistuttavat toisiaan, mutta pysyvät silti kiinnostavina ja jännittävinä. Corbett ei juurikaan haaskaa sivuja ihmiskuvauksiin, vaikka ilmeisesti niihinkin kykenisi, vaan keskittyy luontoon. Hän metsästi tiikereitä yksin, koska ei halunnut tulla vahingossa ammutuksi – seuraamalla jälkiä, odottamalla tiikerin tappaman eläimen luona tai jopa niiden paritteluäänä matkimalla. Hän kuvailee tehokkaasti sitä kauhua, jonka alueella liikkuva ihmisyyjä aiheuttaa ja sitä avuttomuutta, minkä vallassa ihmiset ovat – mitenkään rasismiin sortumatta. Paikalliset asukkaat olivat köyhiä, heillä ei ollut varaa aseisiin, joilla suojella itseään, eikä mahdollisuutta hankkia metsästäjän taitoja. He pystyivät vain juuri ja juuri elättämään itsensä. Normaalia tiikeriä Corbett ei pidä mitenkään vaarallisena eläimenä, mutta ihmisyyjää sitäkin enemmän, ja ihmisyyjien metsästys oli myös erittäin vaarallista. Vaikeimmat tapaukset vaativat useita matkoja ja kuukausien työn. Metsästysretkillään hän nukkui usein puissa sen vähän mitä ehti nukkua ja söi hyvin vähän.

Jim Corbettin seikkailut herättävät ainakin minussa kateutta. Kumaon oli varmaan 1920 – luvulla vielä paljon hienompi paikka kuin nykyisinä synkempinä aikoina, ja kyllä siellä nykyisinkin viihtyy. Hän ammuskeli suuntaan sun toiseenkin innokkaammin kuin nykyisen maun mukainen luonnossa liikkua tekee, mutta hän oli yksi ensimmäisistä, joka ymmärsi luonnon resurssien olevan rajalliset ja loppuvan jonain päivänä, ellei mitään niiden suojelemiseksi tehdä. Myöhemmin aikoina hän mieluummin valokuvasi kuin metsästi, mikä varmaankin sen ajan välineillä oli huomattavasti hankalampaa. Kaikkein parhaiten hänet muistetaan nykyisin siitä, että Corbettin kansallispuisto, tunnettu tiikereiden turvapaikka Ramganga – joen varrella Garhwalissa, lähellä Kumaonin rajaa, on nimetty hänen mukaansa.

Myös toinen Intiassa toiminut metsästäjä-kirjailija, Kenneth Anderson, kuvaa mielenkiintoisesti ihmissyöjän lamauttavaa vaikutusta ihmisiin. Hän kertoo, kuinka ihmissyöjäleopardin vaivaamalla alueella väki lukitsi itsensä pimeän aikana taloihinsa, jotka eivät edes olleet aivan täydellisen turvallinen suoja. He olivat alistuneita ja kyvyttömiä mihinkään järjestelmälliseen toimintaan. He eivät olleet alkuun edes mitenkään innostuneita auttamaan Andersonia metsästyksessä, ja pitivät aivan varmana, että leopardi vain tappaa ja syö metsästäjän.

No, jos Suomessa jollain omakotialueella liikkuisi ihmissyöjäpeto, joka nappaisi saaliinsa yllättäen ja katoaisi ennen kuin kukaan ehtisi tehdä mitään, väki olisi tiettyyn rajaan asti yhtä avutonta. Mutta aivan varmasti viranomaisia syytettäisiin, kun he eivät tekisi mitään, ja syytettäisiin, vaikka tekisivätkin ja he todella lopulta ryhtyisivät toimeen. Silloin ja kyllästymiseen asti myöhemminkin keskusteltaisiin, kuka tästäkin nyt on vastuussa ja miksi viranomaiset eivät ole saaneet riittävää rahoitusta. Suomalaisen kulttuurin piirissä oleva ihminen toisaalta ajattelee tyypillisesti, että jos luonnosta on mitään haittaa, se pitää eliminoida. Yhtä hyvin voitaisiin ajatella, että yhtä sun toista tapahtuu, mutta ei ole meidän vallassamme sitä muuttaa.

Nyt ryhdyin kyllä epäilemään edellistä. Ehkäpä suomalainen pienyhteisö järjestäytyisikin nopeaksi ja tehokkaaksi yksiköksi talvisodan hengessä, jos sitä uhkaisi ulkopuolinen vaara. Vaikea sanoa varmasti.

Lauantai 16.1.2010 Aamulla hyppäsimme bussiin 28 ja menimme sillä Siikajärvelle, Espoon reunimmaisille rajoille, ja varsin pitkän mutkikkaan tien päähän, mutta julkinen liikenne sinnekin vie. Kävelimme Naruportista ensin Siikajärven itäpuolta, sitten järven pohjoiskulmasta melko suoraan Mustalammelle ja Haukkalammelle, josta sitten Haukkalammentietä Nuuksiontielle, josta sitten matkustimme bussilla 85 takaisin kotiin. GPS:stä saa tarkat kellonajat kävelymatkalle: 8:47:04 – 12:04:02., kävelyä 8,4 km, aikaa kului siis 3:16:58, josta keskinopeudeksi tulee n. 3 km/h. Tämä sisälsi tietenkin perinteisen leivänpureskelu- ja teetauton metsässä, tässä tapauksessa korkeimmilla kallioilla Mustalammen eteläpuolella. Lämpömittari näytti -4°C kotona mennessä tullen, taivas oli taas harmaana, havupuissa lunta kauttaaltaan ja viikon kestäneen kostean pikkupakkasen seurauksena lehtipuiden uloimmatkin oksat sentin pituisessa huurresängessä. Tähän valkoiseen maailmaan alkaa taas jo tottua. Keskipäivän lähestyessä alkoi korkeimmilla paikoilla jopa tuntua hienoinen tuulenvire, ja ilman kosteus tuntui hienon hienoina jääkiteidenkosketuksina kasvoilla. Lunta ei kuitenkaan tänään satanut, kuten ei ole yli viikkoon. Aurinko nousi klo 9.10, mutta mitään dramaattista ei tuolloin tapahtunut, harmaan vaaleneminen on hyvinkin vähittäistä tähän aikaan vuodesta näillä keleillä.

Mukava linturetki, vaikka lintuja oletettua vastaavasti metsässä aika harvassa. Seuraavat lajit havaittiin Nuuksiossa:

- (24.) Korppi 20 hajallaan aamuhämärissä kohti Ämmäsuota. Muutama yksittäinen Haukkalammen ja Siikajärven välisellä kallioisella alueella. Nuksion Pitkajärven pohjoispäässä kymmenkunta lintua hajallaan kovasti ronkkuen ja jotain mielessään.
- Varis 20 Siikajärvellä lennossa kuten korpitkin.
- Sinitäinen 1 Siikajärvi, 2 Nuksion Pitkajärven pohjoispää
- (25.) Vihervarpunen 1 lensi Siikajärvellä äännellen
- Punatulkku ääniä Siikajärvellä
- Käpytikka 2 metsässä
- (26.) Puukiipijä 1 Mustalammen lähellä
- Töyhtötiainen 2 Mustalammen lähellä
- (27.) Koskikara - tuo erilainen lintu. 2 siinä purossa, joka virtaa Mustalammesta Haukkalampeen. 1 ensin puron yläpäässä touhusi avoimesti sulassa vedessä, ja toinen sitten aivan Haukkalammen päässä lensi puiden välistä kohti yläjuoksua.

- (28.) Pyrstötiainen neljän yksilön parvi hääri Haukkalammen pienemmällä parkkipaikalla.
- Hömötiainen, ainakin yksi Haukkalammentien varrella, korkeimman kuusikon kohdalla.
- (29.) Närhi. Muutama räyhäsi Pitkäjärven pohjoispäässä samalla alueella kuin korpitkin
- (30.) Pohjantikka naaras pelottomasti kuusen rungolla nakuttelemassa Pitkäjärven pohjoispäässä

Bussin vaihto Kehä 3:n alueella ei sujunut aivan suunnitelmien mukaan, koska 85 oli myöhässä, ja vaihtoyhteys (28) oli ilmeisestikin ehtinyt alta pois. Seikkailtiin vähän hiihtoladuilla ja poluilla kunnes löydettiin Ikean pysäkillä. Tehtiin samalla seuraavat lintuhavainnot:

- (31.) Varpunen 4 silputti puussa. Viimein tämäkin laji sitten listoille. Kesällä pesii kokonainen pieni yhdyskunta työpaikallani Töölössä, mutta ovat hävinneet sieltä talveksi.
- Lisäksi mustarastaita, variksia, harakoita, talitiaisista

Kotipihassa vielä mustarastaita, viherpeippoja, laulava kuusitiainen, talitiaisista, punatulkkua.

19 lajia päivän aikana. Vaikka lunta on melko paljon, Nuuksiossa oli silti helppo kävellä, koska polkuja on ehditty sitten viime lumentulon jo tampata paljon. Reittimme kulki melko paljon teillä ja Korpinkierroksen reitillä. Haukkalammen lähistöllä oli useita muitakin ulkoilijoita, mutta muuten metsissä oli hyvin hiljaista ja rauhallista. Lentomelukaan ei tänään suuremmin haitata, vaikka toki lentokoneita meni muutamia. Nuuksio on lentokentän ja Länsi-Euroopan välissä ja lentomelu on etenkin paikoin varsin häiritsevää. Lumiset metsät vaimentavat myös Turunväylän meteliä, joka muuten saattaa yltää viidenkin kilometrin päähän. Sennheiser ja Marantz PMD-620 olivat valmiina repussa, mutta en sentään kertaakaan kaivanut niitä esiin. Järjestelmäkameraakaan ei ole vielä tänä vuonna käytetty, mutta jos se olisi ollut mukana tänään, ainakin pohjantikasta olisi nyt saanut kuvia. Maisemapokkari nyt toki oli mukana ja käytettiin. Käpylintutalvi tämä ei nyt ole, eikä marjalintutalvi. Hippiaisille talven pakkaset ovat olleet ilmeisestikin kuolemaksi. Pakkaset ovat sattuneet lyhimmän päivän aikaan, ja puiden oksat ovat lumen ja kuuran peitossa, mikä ei varmastikaan helpota talvehtivia hyönteisiä ja hämähäkkejä syövien lintujen ruoanhakua. Sunnuntai 17.1.2010 Tänään olisi voinut sään puolesta lähteä retkellekin, ja intoakin olisi löytynyt, mutta täytyy malttaa ja tehdä kotitöitä. Kyllä se kevätikin sieltä tulee. Kotitöihin kuuluvat mm. uuden lintulehden julkaisemisen valmistelu ja Bongariliiton kokoukseen maaliskuussa tuleva esitelmä käpylinnuista – molemmissa on aika paljon työtä.

Lintulaudalla ruokaa kului pakkasen hellitettyä heti vähemmän. Etenkään tiaisia ei käy yhtä laajoina aaltoina. Mustarastat ja punatulkkut ovat jossain määrin riippuvaisia tiaisten laudalta maahan pudottamista palasista.

Lintuverkossa oli Esko Gustafssonin yhteenvetoa Varsinais-Suomen talvilaskennoista. Melko tavanomainen lintutalvi kuulemma menossa. Viherpeipot ovat tietenkin kateissa, samoin marjoja syövät linnut, mutta esimerkiksi käpytikkoja, sinitiaisia ja punatulkkua on runsaasti.

Pikkuvarpunen ohitti varpusen jo Varsinais-Suomessakin. Aikaisemmin Mikko Pöyhönen Bongariverkossa oli jo arvioinut, että harvinaisia talvilintujakin on ollut koko lailla normaalisti – joskin nämä tietenkin keskittyivät joulukuun alkuun, ennen pakkasia, mutta sekin on tavallista. Jossakin päin maata on kuulemma marjalintujakin, mutta täällä niitä ei kyllä näe.

Seuraavana historiallisessa pienoissarjassa käsitellään erään hengen miehen seikkailuja. Kyseessä on hyvä esimerkki tilanteesta, jossa kaikki lokahtaa kohdalleen: oikea ihminen on oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Sankarimme on lasaristimunkki Armand David. Hän syntyi iberiantiltaltin ja tiltaltin sekalauluvyöhykkeellä. Tai en tiedä, oliko tuo vyöhyke vuonna 1826 samassa paikassa Espanjan ja Ranskan rajaseudulla lähellä Biskajanlahtea kuin nykyisin - se on voinut siirtyä, ja joka tapauksessa se on aivan toisen ajan ja menetelmien ornitologian tutkimuskohteita. David opiskeli papiksi ja munkiksi katolisissa kouluissa, mutta sen lisäksi ensin opiskeli ja myöhemmin myös opetti eläin- ja kasvitieteitä. Moinen urayhdistelmä ei taida enää nykyisin olla mahdollinen eikä

ainakaan se, mihin hän ryhtyi heti ensimmäisen tilaisuuden tullen. Hän oli jo varhain ja toistuvasti ilmaissut kiinnostuneensa lähetystyön tekemisestä Kiinassa ja sinne hänet lähetettiin, kun oopiumisotien jälkeen ulkomaalaisten olot ja matkustaminen oli muuttunut olennaisesti helpommaksi. Hän onnistui nopeasti hankkimaan mainetta Ranskan tieteen kerman keskuudessa ja äkkiä rahoitus ei ollut enää mikään ongelma, eikä hänen tarvinnut enää edes työskennellä lähetykskouluihin. Hän oli jo oppinut puhumaan kiinaa, tunsikin kasveja ja eläimiä, ja lähetysaarnaan asemesta ei ollut mitään haittaa – hän muun muassa yöpyi kaupungeissa yleensä paikallisten kristittyjen avustuksella. Koko valtava vasta avautunut maa odotti tutkijansa. Ihan kaikki ei kuitenkaan ollut aivan parhain päin. Laaja ja verinen Taiping – kapina (jonka historia ja asetelmat ovat kuin Mika Waltarin romaanista) oli toki pääosin juuri loppunut, mutta jättänyt maan sekaannuksen ja tuhon tilaan, ja erilaisia levottomuuksia, kapinoita sekä pieniä kahnauksia oli siellä täällä, nämä vaikuttivat usein matkareitteihin. Suurimmaksi ongelmaksi muodostui Armandin heikko terveys, sillä hän oli vähän väliä sairaana. En tosin tiedä johtuiko se siitä, että hänen kehonsa sinänsä olisi ollut heikko, vai siitä, että tuollaisten matkojen rasitukset olisivat murtaneet kenen tahansa terveyden. Myös samaan aikaan Afrikassa seikkailevat kuuluisat löytöretkeilijät olivat vähän väliä sairaana. Livingstonen ja Stanleyin kuuluisan tapaamisen tarkka päivämäärä on epäselvä, koska molemmat olivat menneet päivissä sekaisin kuumejaksojen aikana. Lääketiede ei kuitenkaan noina päivinä ollut vielä niin kehittynyt, että olisi auttanut trooppisiin tauteihin. En tarkoita, etteikö edelleenkin olisi kehittymisen varaa. Esimerkiksi katkenneeseen kylkiluuhun on tarjolla vain tukiside (jollainen epäilemättä oli tietotaidon piirissä jo luolamiehellä) sekä särkylääkettä (joka sentään on varmaan hieman vahvempaa kuin Cro-Magnonin rohtokasvit). Mutta lopetetaan tämä paha harharetki ja palataan takaisin asiaan. Armand David teki kolme pitkää retkeä. Ensimmäisen Sisä-Mongoliaan, toisen Yangzia ylös Sichuaniin asti ja kolmannen pohjoisesta läpi maan Yangzille asti. Toisen ja kolmannen retken välissä hän kävi Euroopassa parantelemassa itseään. Kolmannella retkellä lauttaturmassa hän menetti kaikki keräämänsä näytteet ja muutkin tavaransa, oli lähellä kuolla ja myöhemmin vielä sairastui niin pahasti, että hänelle tehtiin jo viimeinen voitelu. Retki jäi pahasti kesken ja lääkäri kielsi sen jälkeen häneltä Kiinassa matkustelun.

Davidin löytöretkien päiväkirjat on julkaistu ranskaksi ja kahta ensimmäistä retkeä koskevista Helen Fox julkaisi 1940-luvulla englanninkielisen lyhennetyn laitoksen. Harmittavasti vaikuttaa siltä, että niitä on lyhennetty paikoin nimen omaan ornitologisesti mielenkiintoisista kohdista. Mutta kyllä matkan pääkohteista – linnuista – edelleen paljon kerrotaan. Vanha nimistö ja käännös saavat aikaan sen, että monesti on varsin vaikea ymmärtää, mitä lajia Armand milläkin nimellä tarkoittaa. Silloin tällöin löytyy jopa kuvauksia linnuista, jotka helpottavat ymmärtämistä. Hyvä esimerkki on Sisä-Mongoliassa harvalukuisena esiintyvä ”Erithacus”, jolla on ruskeaa ja valkoista pyrstössä, ja ruumis ruskea, koiraalla ilmeisesti siniharmaa. Kesti aika kauan ennen kuin ymmärsin tarkoitetun lajin olevan varmaankin surusatakieli, englanniksi Blackthroat, Luscinia obscura – nykyisten kiinanretkeilijöiden todellinen toivelaji.

Lintujen lisäksi David oli kiinnostunut ja tiesi paljon kaikista muistakin eläimistä, kasveista ja kivilajeista. Hän teki myös havaintoja asukkaista ja heidän päivittäisistä tavoistaan, mutta kertoo hyvin vähän kiinalaisesta korkeakulttuurista. Hän ei juurikaan arvosta kiinalaista kulttuuria tai heidän tapojaan, joskin kolmannen retken päiväkirjoissa on ilmeisesti jo vähän myötämielisempiä näkökantoja. Ehkä käynti välillä Euroopassa palautti hänen mieleensä, ettei kaikki kotonakaan sentään niin hyvin ole. Hän kertoo yllättävänkin vähän kiinalaisten uskonnosta (paitsi lamalaisluostareista Sisä-Mongoliassa), kirjallisuudesta tai edes kielestä. Epäilemättä Qing-dynastian viimeisinä vuosikymmeninä korruptio, mielivalta, rikollisuus ja epäjärjestys teki masentavan vaikutuksen 1800-luvun järjestykseen tottuneeseen eurooppalaiseen. Davidin suhtautuminen kiinalaisiin on kuitenkin varsin myötämielistä verrattuna toisten eurooppalaisten selvään siirtomaarasismiin. Suhtautumiseroa kuvaa se, että Armand uskoo kristinuskon olevan hyväksi kiinalaisille ja hän työskentelee siten kiinalaisten auttamiseksi, ja toteaa heidän luopuvan

huonoista tavoistaan kääntäytyään, mutta monet muut maassa asuvat eurooppalaiset eivät usko kiinalaisten pystyvän aidosti omaksumaan kristinuskoa. Toisaalta Armand ei kahden retken päiväkirjoissaan puolella sanallakaan paheksu tai oikeastaan edes mainitse oopiumisotia, vaikka nykyisin niitä pidetään aivan räikeimpinä riistokolonialismin ilmentyminä.

Armand David oli mitä suurimmassa määrin hurskas pappi, mutta toisaalta intomielinen ja peräänantamaton luonnontutkija. Silloin tällöin vaikuttaa siltä, että hän kokee tutkimusretkensä jopa hieman uskonnollisen suuntautumisen kanssa ristiriitaisiksi, mutta kykenee selittämään itselleen olevansa Jumalan ihmeiden ihailija, eikä koe tekevänsä syntiä. Mutta lähellä synnintunto ajoittain varmaan oli.

Armand David oli luultavasti aikansa paras kiinalaisten lintujen määrittäjä – ainakin maastossa. Hänellä ei ollut optiikkaa apunaan, mutta toisaalta taas mahdollisuus ampua ja preparoida näytteitä, toisin kuin nykyisellä matkailijalla. Hän mainitsee moneen kertaan, ettei pidä elävien olentojen tappamisesta, mutta tekee sitä niitä tutkiakseen. Välillä nuo maininnat eivät tunnu aivan johdonmukaisilta, ja pieni annos jeesustelua tuntuu olevan mukana. Olen silti varma, että hän olisi tuntenut tyydytystä ajatuksesta, että sata vuotta myöhemmin oli mahdollista harrastaa ornitologiaa ja havainnoida lintuja niitä tappamatta. Matkoillaan Kiinassa hän tapasi 772 lintulajia, mikä on paljon nykymittakaavallakin, joskin lajirajat olivat usein toisissa paikoissa 1800-luvulla. Lajeista 58 oli tieteelle uusia – osa toki nykyisissä listoissa alalajitasoisia. Hän kuvasi muutamia lajeja tieteellisesti, mutta useimmat hänen löytönsä julkaisi joku toinen. Hänen mukaansa on nimetty useita lintulajeja, joista itse olen havainnut ainakin tuhkanaurutimalin *Garrulax davidi*, nykyisin usein omana lajina pidetyn *Bradypterys davidin*, joka suomenkielisessä linnunnimistössä on yhä täpläkerttusen alalaji, sekä kiinanuunilinnun *Phylloscopus armandii*. Myös muilla luonnontieteen aloilla hänen löytönsä olivat merkittävät. Hän teki isopandan tunnetuksi Euroopassa, vaikka ei itse nähnyt yhtään sellaista luonnossa elävänä. Hän teki tunnetuksi myös davidinhirven eli milun, jonka nimi on englanniksi *Père David's Deer*. Tämä otus on sikälikin erikoinen, että jo ensimmäisten eurooppalaisten siihen tutustuessa laji oli kadonnut luonnosta sukupuuttoon ja jäljellä olivat vain Kiinan keisarin puistossa olevat eläimet. David ja muut eurooppalaiset saivat toimitettua muutamia eläimiä Eurooppaan, mikä oli sikäli onni, että myöhempien kahakoiden aikana kaikki Kiinassa olleet yksilöt tapettiin ja laji säilyi vain Eurooppaan laivattujen muutamien yksilöiden ansiosta. Metsät olivat huvenneet Kiinassa laajoilla alueilla jo 1800 – luvun loppupuolella ja tuho näytti edelleen olevan menossa ja maanviljelys leviämässä uusille alueille. Sisä-Mongoliassa oli hankala löytää metsää. Myös Chengdun laakso oli jo tuolloin täysin tehoviljelyssä. Tuon alueen luonnontilaa täytyisi varmaan kurkistella Song-aikakauden luonnontieteilijöiden teksteistä, jos sellaisia olisi. Pitäisikö ne kuvitella?

Usein on lainattu seuraavaa kappaletta Armand Davidin teksteistä: ”On vahinko, ettei ihmisen sivistys kehittynyt ajallaan, jotta olisi voitu välttää niin monen Luojan ihmisen seuraksi luoman lajin peruuttamaton tuho. Se ei ole vahinko pelkästään niiden kauneuden takia, vaan ne olisivat voineet olla hyödyksi ihmislajin taloudellekin. Itsekäs ja sokea taloudellisen edun tavoittelu on saanut meidät muuttamaan tämän silmille niin kauniin maailmankaikkeuden kovaksi ja kuivaksi paikaksi. Pian toisaalta hevonen ja sika, ja toisaalta vehnä sekä peruna, syrjäyttävät sadattuhannet eläimet ja kasvit, jotka Jumala meille antoi.” Tämä lainaus on Helen Foxin esipuheesta, ja hän ei valitettavasti mainitse mistä Davidin tekstistä se on peräisin – ei ainakaan hänen päiväkirjakäännöksestään. Siinä kuitenkin malliksi niille, jotka uskoivat tuon ajan luonnontieteellisten keräilijöiden olevan pelkästään rahan ja maineen perässä liikkuneita seikkailijoita, jotka halusivat vain kerryttää rahoittajansa kokoelmia.

Tiistai 19.1. Aamupimeässä työpaikallani varpuset silputtivat iloisesti aamuruuhkan huristellessa lähietäisyydeltä ohi halogeenivaloja heiluttaen. Kevään merkkejä? Pakkanen pysyy tiiviisti viiden ja kymmenen asteen välissä, mutta hienoinen tuuli on alkanut puhalttaa ja ilma on kirkkaampi.

Ovatkohan painetut tai lähetetyt uutiset aina olleet sävyiltään niin synkkiä ja toivottomia kuin nykyisin? Taas olisi yksi syy, miksi pitäisi päästä 1970 – luvulle aikamatkalle tarkistamaan asioita.

Haitissa maanjäristys, jossa valtavasti uhreja, ja sen seurauksena köyhä maa kurjuudessa ja kaaoksessa, joka vain pahenee. Suomalainen toimittaja itkee tätä uutisissa päivä toisensa jälkeen. Onneksi hän sentään taisi olla siellä valmiina, eikä tarvinnut lähettää sosiaalipornoilemaan, mikä olisi ollut jo varsin räikeää. Kurjuutta se tietenkin onkin, ja hädässä olevia tulee auttaa, mutta ei meistä Yleisradion kuluttajista kukaan kykene asiaa mitenkään parantamaan. Ei kaoottinen tilanne siitä parane, että sitä voivotellaan. Voi olla, että toimittajat epäilevät toivottomuuden jollain perverssillä abstraktilla tavalla myyvän. Tai ainakin koskettavan, hekin haluavat tehdä vaikutuksen. Maailmanloppuahan tässä kaikki odottavat. Mietin usein, miltä tuntuisi elää kokonaan toisella maailmanajalla, kun tulevaisuus näyttäisi valoisalta ja kaikki tekisivät innolla töitä yhteisen hyvän eteen, kantaisivat kapineita yhteisen kutsumuksen kehoon. Mutta hajanaisessa nykymaailmassa tulevaisuutemme on synkkä, ja itse teemme siitä vielä synkemmän. Suomalainen mies voi pahoin väitettään, ja tuollaisten väitteiden lukemisesta voi entistä pahemmin. Minä olen suomalainen mies, ja voin oikeastaan ihan hyvin. Niin hyvin kun voi olla tässä tilanteessa, kun sattuu olemaan jostain syystä maailmaan joutunut sieluton sielu, matkalla unohtuvasta päivästä tuntemattomaan yöhön, ja loppu on joka tapauksessa kurja tasoittunut, lannistava kuolema, kun matkaamme uuteen samanlaiseen päivään turvataksemme kaavamaisella työllä sen vähän, mitä tarvitsemme eläimelliseen hengissä pysymiseen, kun ohitsemme vilkkuu pendeliliikenne ja linja-autoissa matkustaa Helsinki-Lohja – karjaa, kun toimimme samalla lailla kuin kaikki aikaisemmatkin sukupolvet, joita ei siis enää ole. Eivät muuten ennen olleet asiat paremmin. Tai jos jotkin asiat olivat, eivät ihmiset niitä ymmärtäneet.

Keskiviikko 21.1. Aamulla ja illalla -16°C, hyytävä tuuli idän puolelta eikä eivätkä varpuset enää silputtaneet.

Lauantai 24.1. Lämpötila -17°C enkä paljon hievahtanut kotoa, vaan tyydyin katselemaan lintulaudalla värjöttäviä lintuja luultavasti uusiutumattomilla energiamuodoilla toteutetusta sisälämmöstä. Meininki oli vilkasta, ja lajit samat kuin aikaisemminkin eli talitiainen (enimmillään n.10), sinitiainen (n.5), kuusitiainen (1), viherpeippo (2), punatulkku (10), mustarastas (3) ja harakka. Eilen tuli postissa Lintuoppaan uusi laitos ruotsiksi ja silmäilin sitä useaan otteeseen päivän aikana. Suunnittelin samalla päivän historia-annosta. Sen seuraava päähenkilö on erilainen tässä joukossa, hän itse asiassa olisi ainutlaatuinen missä tahansa ihmisjoukossa, minä tahansa aikana. Häntä voidaan nimen omaan nimittää lintujen harrastajaksi, sillä hän ehti toteuttamaan lintukirjansa kaikkien muiden kiireittensä keskellä, mitä suuresti ihmettelen. Luulisin, että metsästysharrastuksestaan huolimatta hän tappoi vähemmän lintuja kuin muut tämän sarjan merkkihenkilöt, mutta aivan varmasti tapatti paljon enemmän ihmisiä kuin kukaan muu heistä. Fredrik II, Hohenstaufenin sukua, tuli Sisilian kuninkaaksi pikkulapsena isänsä kuoleman jälkeen vuonna 1198. Hän kasvoi Palermossa ja Italian erittäin monimutkainen poliittinen tilanne – kuten useasti historian aikana – ja monet levottomuudet olisivat luultavasti tuhonneet hänen mahdollisuutensa valtaan ellei paavi Innokentius III olisi häntä suojellut. Innokentius on eräs kuuluisimmista paaveista, ehkä poliittisesti historian mahtavin. Pitkästi hänen poliittisten juonittelujensa ansiosta Fredrikistä tuli myös Läntisen Keisarikunnan keisari, joskin Fredrik joutui itsekin viettämään vuosia Saksassa taistelemassa vallasta. Mutta Fredrik oli Innokentiuksen kauhukakara. Loppuelämänsä keisari käytti jatkuvassa taistelussa eri paaveja ja Pohjois-Italian kaupunkeja vastaan. Hän kävi välillä Palestiinassa neuvottelemassa Jerusalemin palauttamisen kristityille, mikä ei ollut lainkaan tyypillinen ratkaisukeino ristiretkien aikaan, mutta toisaalta seurannut menestys oli huomattavan harvinaista Palestiinan ristiretkien myöhemmässä historiassa. Fredrik oli oppinut, kulttuurillisesti hyvin avarakatseinen, osasi lukuisia kieliä ja ymmärsi sekä kreikkalaista että islamilaista kulttuuria. Hänellä oli hovissaan jopa jonkinlainen haaremi. Hän ei oikein kuulunut siihen historian ajanjaksoon, johon oli syntynyt, vaan olisi ollut paremmin ajan hengessä mukana renesanssikautena. Hän oli hyvin ainutlaatuinen aikanaan, mutta kuten Bertrand Russell hahmottaa, hänen asemansa keisarina ja keisarikunnan edistäjänä teki hänet välttämättä poliittisesti konservatiiviksi, ja hänen kampanjansa oli tuomittu häviämään. Tulevaisuus ei ollut

keisarikunnan ja hän vietti loppuelämänsä lopulta hyödyttömissä kamppailuissa kuollen 1250. Hänen vihollisensa olivat monet, välillä melkein koko muu maailma ja paavikin ehti julistaa hänet useita kertoja kirkonkiroukseen.

Fredrik pääsee näille sivuille sen perusteella, että hän kirjoitti historian ensimmäisen lintutieteellisen teoksen, *De arte venandi cum avibus*. Olen itse lukenut valitettavasti tuosta merkkiteoksesta vain pätkiä, englanninkielinen käännös kaikkine esipuheineen ja esittelyineen on 600-sivuinen, enkä ole sitä paperilla nähnyt, latinankielisistä laitoksista puhumattakaan. Fredrik kirjoitti kirjan viimeisinä aikoinaan tavallaan vuosien valmistelun jälkeen joko omin käsin tai suoraan sanellen. Kirjan varsinaisen aihe on haukkametsästys, mutta taustatietoina kerrotaan paljon asiaa ja kokemuksia haukoista, lintujen muutosta ja linnuista yleensä. Keisari oli tosiaan kirjoittamassa siinä mielessä nykyaikaista kirjaa, että se kertoo hänen omista kokemuksistaan – eikä ole tutkielma varhaisemmasta kirjallisuudesta, kuten moni muu saman maailmanajan teos. Jopa kokeiden tuloksia kerrotaan, mutta toisaalta vanhempi kirjallisuus aiheesta, erityisesti Aristoteles, on tutkittu, jota arvostetaan, mutta myös kritisoidaan. Tuollaista teosta sanotaan nykyisin tieteelliseksi. Onhan siinä mukana tietenkin nykylukijan mielestä erikoinen ja jopa huvittava skolastinen tyyli, joka sai alkunsa kreikkalaisilta ja kehitettiin huippuunsa keskiajalla: jatkuva luokittelu ja luokkien määrittely. Aristoteles tulee kyllä mieleen Frederikin lintukirjan tyylistä – varsinaiset skolastiikan ajan teokset eivät kuulu omaan kokemuspääpiiriini. Ja helkkari sentään: jo alkukappaleissa Fredrik mainitsee, että petolinnut sulkivat ensimmäisen elinvuotensa aikana kerran, kun muut linnut kahdesti – Humpreyn ja Parkesin ensimmäinen edeltäjä!

Keski-ajan Euroopan luonto oli varmasti aivan toisenlainen kuin nykyisin. Lintuja täytyi olla paljon enemmän, kun ihmispopulaatio oli pieni ja tuliaseitakaan ei vielä ollut. Sisiliassa muutto oli epäilemättä voimakas ja huomiota herättävä ilmiö. Yksi kevät 1200-luvun alussa Messinan salmella muuttoa stajaamassa olisi mainio linturetki-idea.

Sunnuntai 25.1. Aamulla -22°C ja taas lintulautapäivä. Ruokinnalla oli edelleenkin hyvin vilkasta. Punatulkkuja enimmillään parikymmentä ja viherpeippoja kuusi. Talitiaisia kymmenkunta ja sinitiaisia viisi yhtä aikaa hyörimässä lautojen ja automaatin ympärillä. Uutena lintulautalajina tälle talvelle yksi hömötiainen liikkui vilkkaasti edes takaisin.

Neljäs ja toistaiseksi viimeinen historian lintuharrastaja on myös merkittävä poliittinen tekijä, joskaan ei sentään keisarin kaliiberia. Allan Hume perusti kuitenkin Intian kongressipuolueen, joka on ollut vallassa pääosan maan itsenäisyyden ajasta. Hän tuli 20-vuotiaana Intiaan ja teki pitkän nousujohteisen virkauran. Brittien maailmanvalloitus on nykymaailman ongelmien suurin yksittäinen syy, mutta osan siitä voi kyllä antaa heille anteeksi, koska kansakunta tuotti niin paljon energisiä, sympaattisia luonnontieteiden tutkijoita. Intiassa oli tuohon aikaan välillä kapinoita ja taisteluja, ja Hume osallistui myös niihin. Epäilemättä vaativien ansiotyötehtäviensä ohella hän ehti keräillä suuren lintukokoelman ja julkaista lukuisia tutkimuksia. Hänellä oli tietenkin apunaan paikallisia keräilijöitä, mutta hän teki omiakin tutkimusretkiä, muun muassa Manipuriin Burman ja Intian rajoille. Tuolta retkeltä löytyi uusi lintulaji, burmanfasaani, jonka tieteellinen nimi on *Syrnium humiae*, englanniksi Mrs. Hume's Pheasant. Hume antoi tieteellisen nimen itse vaimonsa kunniaksi – jotenkin rouvaa piti luultavasti lepytellä pitkän tutkimusretken jälkeen. Nimi Hume näkyy monissa muissakin lintulajeissa, Suomenkin listalla kashmirinuunilinnun *Phylloscopus humei* nimessä. Hume julkaisi omaa ornitologista aikakauslehteä ja useita kirjoja ja keräsi kotiinsa Simlaan suuren kokoelman ornitologisia näytteitä. Lopulta – 53-vuotiaana - Hume teki kuten monet lintuharrastajat nykyisinkin unelmoivat – jätti ansiotyön ja keskittyi ornitologiaan. Hän valmisteli pääteostaan – laajaa käsikirjaa Intian linnustosta. Mutta sinä aikana kun hän perheineen oli viettämässä talvea alamailla, palvelija Simlassa oli erehtynyt pitämään kirjan materiaalia jätöpaperina ja myynyt kaiken pois. Tuon tapauksen seurauksena Hume menetti kiinnostuksensa

lintuihin, ja jatkoi taas politiikassa vaimonsa kuolemaan asti, jolloin hän muutti takaisin Englantiin. Siellä hän oli edelleen mukana politiikassa ja tutki perusteellisesti kasveja, ja kuoli lopulta vanhana, tunnettuna ja pidettynä henkilönä sekä Englannissa että etenkin Intiassa. Hume saapui alun perin Intiaan, jossa lintutieteellinen perustyö oli kyllä tehty, mutta paljon odotti vielä löytäjänsä. Ihmisiä oli paljon, mutta vähemmän kuin nykyään ja luontoa paljon enemmän. Suurriistaakin riitti vielä metsästettäväksi asti. Poliittinen tilanne oli välillä myrskyisä, mutta alueella kyllä vallitsi rauha ja järjestys paremmin kuin maan historiassa aiemmin yleensä. Englantilainen rautatieverkosto yhdisti maan ja matkustaminen ei ollut enää niin vaikeaa kuin aikaisemmin. Vielä moguliaikana – joka oli sentään varsin suuren järjestyksen aikaa verrattuna moneen muuhun ajankohtaan – matkalaista riistivät vuoron perään maantierosvot ja viranomaiset. Brittiaikaan Intia alkoi muistuttaa nykyaikaista valtiota. Jos joku lintumatkatoimisto alkaa järjestää aikamatkoja 1800 – luvun puolivälin Intiaan, niin ilmoittaudun kyllä heti mukaan. Hyvä kohde saattaisi olla esimerkiksi Gangesin alajuoksun suuret kosteikot nykyisessä Biharissa (joista ei ole enää mitään jäljellä). Tai niemimaan eteläosan laajat metsät.

Lauantai 30.1. Viikolla oli edelleen hyvin talvista. Torstai-aamuna -18°C, ja kaakkoistuuli n. 10 m/s eli Helsingin katukuiluissa oli todella kylmää. Meriveden pinta on kuulemma ennätysalhaalla, vaikka ei sitä täältä käsin oikein pääse tarkastelemaan. Perjantaina kuitenkin lämpeni ja luntakin tuli. Päivät ovat jo sen verran pidempiä, että töistä normaaliaikaan tullessa on jo selvästi valoisampaa. Heti tuntuu siltä, että synkin kaamos on ohitse.

Lauantaina oli -8°C eli leudointa vähään aikaan, ja kävin Annikan ja Visa Rausteen kanssa tekemässä Ämmäsuon kaatopaikan lokkilaskennan klo 10.00-11.55. Tuulikin oli tyyntynyt siedettäväksi, joskin avoimilla paikoilla tuppasi helposti silti tulemaan vilu. Tarkkailimme tilannetta pitkälti auton suojista ja havaitsimme seuraavat lajit: Naakka 2000, Varis 400, Korppi 100, isoimmassa varsin yhtenäisessä parvessa yli 80 lintua. Korppi on nykyisin aika runsas lintu., (32.) Harmaalokki 200, enimmäkseen nuoria. Viime talvena paikalla oli nelinumeroinen määrä harmaalokkeja läpi talven, ja samoin isolokkeja ja jopa selkälokkeja, jotka ovat jo erittäin harvinaisia talvilintuja. Tämä talvi on paljon heikompi lokkitalvi. Merilokki 5, n. 3 aikuista ja 2kv sekä 2kv määritettiin. Ämmäsuu ei ole koskaan ollut mikään kovin hyvä merilokkipaikka. (33.) Keltasirkku 10, Varpunen 10, (34.) Pikkuvarpunen 5, (35.) Hiirihaukka 1, (36.) Kanahaukka 1. Viime syksy ja tämä talvi on ollut kovaa kanahaukkarallia, joten yksi on vähemmän kuin odotettiin. Kanahaukkojen suuri määrä on tehnyt lokkien tarkkailun hankalaksi. (37.) Kottarainen 4.

Iltapäivä, ilta ja pitkälle yöhön meni sitten samojen henkilöiden sekä lisäksi tamperelaisten vahvistusten Markku Kangasniemen ja Hannu Koskisen kanssa lokkikuvia katsoen ja lokeista keskustellen.

Sunnuntai 31.1. Lumipyryä aamusta, lämpötila -4°C. Osallistuimme samalla viiden hengen porukalla myös Birdlife Suomen pihabongaus-tapahtumaan lähinnä viettäen tunnin pituisen aamiaisen ikkunan ääressä alkaen klo 10.26. Tulos oli: Talitiainen 8, Sinitiainen 4, Kuusitiainen 1 kerrallaan, mutta yhteensä yksilöitä varmaan enemmän, Mustarastas 3 (1 aikuinen koiras, 1 nuori koiras ja 1 naaras), Varis 2, Viherpeippo 1. Huonommin lintuja oli siis esillä kuin yleensä lintulaudallamme. Punatulkut tuntuvat poistuneen paikoilta, ei havaintoja tänä viikonloppuna.

Tammikuu on lopussa. Tavallisimmat omasta listastani puuttuvat talvilinnut taitavat olla urpiainen, fasaani, varpushaukka, räkättirastas, sinisorsa ja hippiäinen. Itse asiassa yhtään kanalintulajia en ole nähnyt tänä vuonna.

Helmikuu

Helmikuu on vuoden vähälintuisin kuukausi. Talvet ovat tosin hyvin vaihtelevia, ja niiden mukaan retkeillään. Tyypillisesti kuitenkin – kuten tänäkin vuonna – melkein kaikki paikat ovat jäässä tai lumen peitossa. Metsässä voi olla lunta niin paljon, ettei siellä voi kävellä ainakaan pitempiä matkoja. Ja sekä lajeja että yksilöitä on vähän.

Lauantaista sunnuntaihin olimme Forssassa vuosittaisessa rengastajakokouksessa. Aktiivirengastajia on maassamme nykyisin vajaat 600 ja näistä noin kolmasosa osallistuu kokoukseen, joten kaipa kyseessä on suurin säännöllisesti toistuva lintuharrastustapahtuma. Olen itse käynyt yleensä kokouksessa siitä asti, kun ensimmäisen lupani sain, vaikka koen itseni paljon vähemmän erikoistuneeksi rengastajaksi kuin epäilemättä moni muu läsnäolija itseään hahmottaa. Tilaisuudessa saa kuitenkin miellyttävällä tavalla päivitettyä omaa lintutietouttaan, ja lisättyä rengastusintoaan, joka tosin ehtii palautua kevääseen mennessä normaalille tasolle. Pääesitelmät ovat suuressa konferenssitilassa, mutta rengastajakokoukseen liittyy myös pienempiä keskustelutilaisuuksia ja tietenkin epävirallisia vaihtelevan vakavia ajatuksenvaihtoja sun muita saunomisista sekä illanviettoja. Esitelmien aikana eturivissä istuvat parrakkaat professorit, nuoremmat ovat takana. Suomalaisten miesrengastajien keski-ikä on 50 ja tunsin itseni varsin aloittelijaksi rengastajakokouksissa kunnes muutama vuosi sitten jostain alkoi ilmestyä paikalle myös selvästi nuorempaa väkeä. Nykyisin uskallan keskustella jo useimpien osallistujien kanssa, 30 vuoden päästä varmaan kaikkien. Joka tapauksessa paikalla on runsaasti vähän kaikenlaista luontoasiantuntemusta. Monet vanhemman polven rengastajat ovat kiertäneet omaa aluettaan ja käsitelleet omia lintujaan jo vuosikymmeniä. Esitelmät ovat keskimäärin varsin kiinnostavia, ja ne ovat viime vuosina muuttuneet paremmin esitetyiksi ja helpommin seurattaviksi uuden teknologian myötä. Esimerkiksi tänä vuonna kukaan ei pitänyt näkemissani pientyöryhmissäkään yhtään esitystä ilman tietokonetta. Aina niissä on omat sählinsä - videot eivät toimi, värit ovat aivan väärät - mutta kyllä lopputulema on ilman muuta paremmat kokoukset.

Ulkona olisi ollut kelpo ulkoilukeli, muutama aste pakkasta, mutta sen koki vain vilahduksina ikkunoista.

Lintuverkossa keskustellaan koskikaran nimen alkuperästä ja erilaisia ehdotuksia tuntuu löytyvän. Luultavasti kara on kuitenkin johdettu joko sanasta karamelli tai karavaani. Toisaalta vähemmän kielitieteellinen, mutta minusta monessa tapauksessa aivan vartenotettava näkemys on, että lintua, tai jotain muuta kohdetta vain joskus jossain välissä ruvettiin kutsumaan jollain äänteellä erotukseksi muista kohteista, vailla mitään etymologiaa. Jostain sen alkusanankin on pitänyt tulla, ellei sitten jumalalta, joka loi vain yhden sanan, mistä kaikki muu on johdettu.

11.2. Lämpötila nousi päivän aikana -11°C->-5°C. Älyttömästi lunta joka paikassa ja kaupungilla tyypillinen näky on suljettu jalkakäytävä, jolle venäjää puhuva työryhmä pudottaa katolta lunta. 20 tilhen parvi lensi Töölössä Reijolankatua pitkin kohti itää n. klo 16. Nyt alkaa jo olla valoisaa töistä tulon aikaan.

Perjantai 12.2. -10°C aamulla ja illalla. Noin kymmenen lokin parvi lensi Mannerheimintien yläpuolella kohti pohjoista. Kevään merkkejä?

Lauantai 13.2. -8°C, tuntuva viima avoimilla paikoilla. Jarmo Pirhonen saapui Lappeenrannasta lauantaina pidettävään kuvailtaan ja kävimme perinteisenkaltaisella peruslinturetkellä.

Viherpeipot lauloivat Karakalliossa ja Niskalassa. Helsinki, Niskala: Varpunen 10, (38.)

Räkättirastas 2 puun latvassa, Käpytikka rummutti, punatulkkuja ym.

Vantaa, Pyymosa: Närhi 1 istui matkalla puussa, (39.) Hemppo 9 melko nätisti katsottavissa, (40.) Tunturikiuru 1 hemppoparvessa, mukana parvessa myös lentokierroksilla. Oli tietenkin melko selvästi isompi ja kirkkaan valkovatsainen. Aivan tunturikiurun näköinen, eli oikea isosiipinen kiuru lennossa, joskin hoikempi kuin tavallinen. Ollut jo viikkoja ja nytkin paikalla oli kolme porukkaa muita lintujen harrastajia, joilla tämä yksilö oli retkenosan pääkohteena.

Lintulaudalla oli vilkas meininki, punatulkut ja viherpeipot joukolla pidoissa ja tiaisiakin jatkuvasti. Yksi talitiainen näytti varsin huonokuntoiselta ja vaivalloisesti liikkuvalla. Hömötiainenkin havaittiin.

Sunnuntai 13.2. Aamulla oli -14°C kotona, mutta Turuntien näytössä ilman lämpötila -17°C. Tyyntä, kirkasta, myöhemmin jopa aurinkoista eli hieno talvisää. Annikan ja Jarmon kanssa Nuuksiossa. Kiersimme Punarinnankierroksen Haukkalammen maastossa – maastossa on niin paljon lunta, että täytyy etsiä valmiiksi tampattuja reittejä. Aika talvista oli edelleen, eivätkä linnut laulaneet tai tikat rummuttaneet. GPS:n paristojen kanssa vaikeuksia pakkasen takia. Ulkoilutin ykkösäänityslaitteistoa, eli PMD-661:tä ja Telingan parabolimikkiä, mutta en sentään äänittänyt mitään. Kävely klo 8.43-10.37, 4km. Seuraavat havaittiin: Töyhtötiainen 2, Koskikara 2 Havukkalampeen laskevan puron varrella. Jonkinlaista konfliktia keskenään, jonka jälkeen hävisivät puroilta Havukkalammen suuntaan. Kävimme kierroksen jälkeen uudestaan paikalla, emmekä silloinkaan havainneet karoja, Talitiainen 2, Käpytikka 2. Sitten menimme Nuuksion ulkoilumajalle ja Brobackan puroille: Koskikara 2 ahkerasti puljaamassa purossa. Jonkin verran valokuvauksen yritystä, (41.) Sinisorsa 1/1 purossa, Viherpeipot lauloivat hieman, korppeja lensi yli jne. Lintulaudalla on taas vilkasta. Ehkä sama huonosti liikkuva talitintti edelleen, ja nyt yllättäen hieman paremman oloisena. Mustarastaita vähintään kaksi keltanokkaista koirasta ja neljä naarasta.

Viikollakin oli aurinkoisia, kauniita talvipäiviä. Seitsemältä töihin lähtiessä itäinen taivaanranta on jo selvästi vaalea. Jokapäiväiset heilurimatkustajat tunkkaisissa laatikoissaan nostavat nyt ajoittain päätänsä ja näkevät toisensa. Hetken he saattavat ajatella jopa toisten matkustajien olevan ihmisveljiä, samantapaisin tuntein, samantapaisin päämäärin ja yhtä ryhmää kanssansa. Eivät välttämättä epäilyttäviä vieraita, mahdollisia varkaita ja todennäköisiä vihollisia.

Lauantai 20.2. Aika hurja keli. Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta, lähtiessämme Ämmäsuolle kello 10:n jälkeen -21°C ja merellä tuulta 15 m/s idän puolelta ja välillä enemmänkin. Ämmäsuon lumilakeudella varikset ja naakat lehahtelivat parvina tuulenpuuskissa. Aurinko jaksoi päivän aikana lämmittää vain n. -17°C asti. Ilman autoa retkeilystä ei olisi tullut mitään. Viihdyimme paikalla 10.40-13.20. Varis 500, Naakka 1500, Kottarainen 2, Hiirihaukka 2, Kanahaukka 1 nuori, Varpunen 20, Pikkuvarpunen 20, Keltasirkku 40, (42.) Maakotka 1 nuori. Koko talven ajoittain paikalla näyttäytynyt lintu oli kolmeen otteeseen lennossa korppeja hermostuttamassa. Pysytteli kaatopaikan reuna-alueella eikä tullut aivan avoimelle lentelemään. Pohdiskelimme, mitä se oikein syö täällä talven aikana.

Lokkeja ei ollut lainkaan – ensimmäistä kertaa minä Ämmäsuolla kävin näkemättä ensimmäistäkään. Torstaina oli kuulemma vielä ollut toista kymmentä. Suomenlahti oli eilen vielä jäässä, mutta nyt tuuli näyttää karttojen mukaan avanneen merta Viron rannikolla suunnilleen Tallinnaan asti. Sen sijaan Ahvenanmaalta Ruotsiin on tiheää ajojäää ja Selkämerestä on auki enää aivan keskiosa. Nyt taitaa olla se sydäntalvi menossa.

Kaatopaikkakeikan jälkeen pistäydyttiin vielä Brobackanpurolle jatkamassa koskikarakuvausta, ja kaksi lintua taas havaittiinkin. Uusi kamerarunko EOS-7D on nyt ensi kertaa maastossa mukana ja

sitää pitää tietenkin kokeilla kaikenlaisiin ja enimmäkseen liikkuviin kohteisiin. Ainakin paristojen kylmätoiminta tulee kokeiltua heti.

Iltaa kohden tuuli vielä yltyi ja lounaasta lähestyy lumipyryalue. Ilta kumarreltiin tietokoneen ääressä - uuden kameran suorituskyky ei näytä erehtymättömältä, mutta ei aivan huonoltakaan. Ei varmaankaan lunasta kaikkein optimistisimpia odotuksia, mutta ei ole katastrofikaan. Kohinaa on, eikä tarkennuskaan usein onnistu, mutta näinhän on käynyt aina aikaisemminkin. Maakotkakuvat olisivat voineet olla paremmatkin.

Sunnuntai 21.2. Yöllinen lumimyräkkä ei nyt ehkä aivan niin kova ollut kuin uhkailtiin, mutta lunta oli kuitenkin kertynyt useita senttejä. Ja pakkanen ei hellittänyt juuri lainkaan. En muista kokeneeni näin runsasta lumentuloa näin kylmässä. Sunnuntaina ei kotoa hievahdettu, kun tuuli oli edelleen kova. Lintulaudalla oli erittäin vilkasta, mm. kerralla viisi mustarastasta ja jopa neljäkymmentä tiaista. Mustarastat ja talitiaisat näyttävät kovin palelevilta, mutta viherpeipoilla menee yhtä lujaa kuin aina, ja välillä laulattaakin.

Nyt ehtii pohdiskella näitä harrastuksen ikuisuuskysymyksiä. Yksi henkilöhistoriallisesti minulle tärkeä on harvinaisuushavaintojen tarkastus. Lintuhavaintokatsauksiin ei hyväksytä mitään vaan. Katsausten tasoa ja luotettavuutta yritetään parantaa mm. tutkimalla harvinaisuushavainnot tarkkaan ennen niiden julkaisemista. Suomessa ja muissa maissa, joissa on kehittyneempi lintuharrastuskulttuuri tähän liittyvät nk. rariteettikomiteat. Sana "rariteetti" on suomenkielessä rariteetti ja sen käyttäminen tässä yhteydessä tuntuu aika hölmöltä. En tarkkaan tiedä, mistä se sai alkunsa, mutta minusta se tuntuu seitsemänkymmentälukulaisten mukahienoltajatieteelliseltä. Sana on kuitenkin vakiintunut käyttöön tässä yhteydessä ja siitä on vaikea enää päästä eroon. En myöskään tiedä, oliko lintumiesslangin sana rari olemassa ennen vai onko sen käyttö seurausta. Joka tapauksessa näitä harvinaisuustoimikuntia on Suomessa yksi valtakunnallinen, joka tarkastaa maanlaajuisesti harvinaiset lintuhavainnot sekä useita alueellisia. Valtakunnallinen komitea on Birdlife Suomen toimikunta ja alueelliset eri paikallisyhdistysten hallinnoimia. Itse olin vuosia Pohjois-Savon aluerariteettikomiteassa jäsenenä sekä seitsemän vuotta valtakunnallisessa, tästä viimeiset vuodet sihteerinä. Lintuharrastuksen ja ihmisluonnon tarkkailuun RK:t olivat mainioita paikkoja, joskin melko rasittavia henkisesti - ainakin minunlaiselleni luonteelle.

Homma menee niin, että kun Pekka näkee harvinaisen linnun, hän täyttää siitä lomakkeen, jossa kuvaillaan havaintotilanne sekä tuntomerkit, joista lintu määritettiin. Asiaa helpottaa, jos linnusta on kuvia tai äänitteitä, mutta usein näin ei ole. Jos Pekka ei tee lomaketta, esimerkiksi ei vain viitsi tai muka ehdi, niin hänen hieno havaintonsa jää pois virallisista kirjoista ja kansista. Komiteatyöhön liittyvät seuraavat varsin kiistattomat asiat:

1. Rariteettikomitea on paras, luotettavin ja tasapuolisin keksitty menetelmä tämän työn tekemiseen. Ainoa vaihtoehto, jota voi rehellisesti perustella on jättää havainnot kokonaan tarkastamatta.
2. Jos havainto lähetetään komitealle, se voidaan hyväksyä tai hylätä
3. Pekka toivoo, että hänen kovalla vaivalla kyhäämänsä ilmoitus olisi riittävän hyvä ja tulisi hyväksytyksi
4. Jos havainto hylätään (=ei katsota yltävän dokumentointitasoon, joka vaaditaan harvinaisuuskatsauksen yksittäiseltä havainnolta), Pekka pahastuu
5. Pekan ei pitäisi kuitenkaan pahastua niin paljon, ettei täyttäisi seuraavaa ilmoitusta seuraavasta hienosta havainnostaan.

Kohta 1 on aika pitkä juttu, josta on toki moneen otteeseen keskusteltu. mutta mainitaan tässä vain pari yksityiskohtaa. Komiteoita on tosiaan kaikissa sivistysmaissa, joten niitä yleisesti pidetään toimivana ratkaisuna. (Sivistysmaa on tietenkin maa, jossa on laaja lintuharrastuskulttuuri). Maissa, joissa ei ole komiteaa on itse asiassa hankalampi saada havaintonsa julkaistuksi jossain merkittävämmässä teoksessa. Tällöin kyseisen teoksen tekijä ottaa havainnot käsittelyyn oman

mieltymyksensä mukaisesti ja ei usein usko kuin valokuvat tai museonäytteet.

Kohdista 2-5 täytyy mainita, että hyvä kirjallinen esityskyky ja se, että osaa lintukirjan hyvin, auttaa toki havainnon läpisaamisessa, vaikka näin ei ehkä saisi ollakaan. Käytännössä usein henkilöt, joilta hylätään useita havaintoja (esim. he eivät vain osaa täyttää lomaketta, mikä ei varsinaisesti vielä huononna havaintoa), kyllästyvät lomakkeiden tekemiseen. Toisaalta olen nähnyt tapauksia, joissa henkilö on vain tunnollisesti täyttänyt havaintoilmoitukset monista hylkäyksistä huolimatta – tavallaan erittäin ihailtavaa.

Keskiviikko 24.2. Viikko tähän asti oli lunta ja pakkasta ja ellei olisi ollut hiihtoloma-aika, todella kauhea liikennekaaos olisi nähty pääkaupunkiseudulla. Oli nytkin kyllä jonkin verran sitä lajia. Keskiviikkoon mennessä ilma rauhoittui ja tein kotiovelle lintuhavainnon: (43.) Pikkukäpylintu C-tyypin ääniä taivaalta. Sopivasti samana päivänä sain periaatteessa valmiiksi käpylintuesitelmän Bongariliiton kokoukseen. Kyllä sitä vielä viilailla voi, jos intoa riittää.

Toinen merkkitapaus oli, että 15 kg:n auringonkukkasäkki loppui, ja se oli avattu ruokintakauden alkaessa. Tällä hetkellä siemeniä menee noin litran verran päivässä. Tosin oravatkin ottavat osansa, joten lintujen kulutusta ei voi niin helposti laskea. Tässäpä olisikin hieno tutkimushanke: suljetaan tempulla tai toisella oravat pois, täytetään joka päivä ruoka-astiat samalle korkeudelle ja pidetään tarkkaa tilastoa, kuinka safka kuluu.

Lauantai 27.2. Perjantai-iltana lämpötila nousi nolille, eli on lämpimintä tänä vuonna. Ilmassa on sumua ja muuta kosteutta todella riittämiin. Viimeinen talviviikonloppu, maaliskuun alkua voi Suomessa pitää jonkinlaisena kevätkauden avauksena, vaikka kunnolla muuttolintuja ei vielä pitkään aikaan tulekaan. Maaliskuu on kuitenkin kovin sääriippuva, mutta etenkin metsissä mielenkiintoinen kuukausi. Mutta nyt vietimme kuitenkin vielä talvea, kävelyretkellä aamupäivällä Hietaniemen hautausmaalla, jossa havaittiin talitiainen, sinitäinen, kuusitiainen, sinisorsa, varis, naakka, käpytikka, mustarastas ja ehkä jotain muuta, joka unohtui. Ruoholahden sillan tolzilla istui aikuinen lokki, joka nopeasti ohittaessamme jäi lajiltaan epäselväksi – yleensä siinä istuu merilokkeja. Lisäksi käväisimme Espoon Bredankujan sulapaikalla vilkaisemassa muutamaa kymmentä pullasorsaa, joiden joukossa: (44.) Tavi 2 naarasta, risteymärsorsakoiras, jota on mainittu tavin ja sinisorsan risteymäksi. Oli varsin sekavan näköinen, ja täytyy vielä miettiä perusteita ottamistamme valokuvista. Huomenna on taas suunnitteilla lintulautapäivä.

Sunnuntai 28.2. Punatulku törmäsi ikkunaan ja kuoli. Aikaisemminkin joitain törmäyksiä on tapahtunut ennenkin, mutta tämä on ensimmäinen lintu, jonka havaitsimme kuolleen. Voi tosin olla, että harakat löytävät raadot nopeasti ja vievät pois. Sälökaihdin oli ylhäällä, voi olla, että sitä kannattaa pitää yleensä alhaalla, jos vaikka vähentäisi heijastuksia. Lintu oli nuori koiras, jolla oli viisi ulointa isoa peitinhöyhentä vaihtumatta, siiven pituus oli 95, nokan korkeus 9,2 ja sen pituus höyhenten tyvelle 8,8. Laitoin pakastimeen ja tarkoitus olisi viedä se joskus museolle.

Vesikeli jatkuu. Pihakuudessa mustarastaskoiras piti jonkinlaista puolilaulun tapaista minuuttitolkulla. Nokka ei näyttänyt aukeavan. Kevät näkyy siinä, että linnut yleensä ovat hieman äänekkäämpiä ja näkyvämpiä. Mustarastaat meuhkaavat iltahämärissä ja talitiaiset tappelevat keskenään rajustikin.

Keskiviikko 3.3. Lopulta lyhyeksi jääneen bussilakon takia kävelimme aamuhämärissä Kilon asemalle. Sekä Kuninkaisissa että asemalla lenteli vihervarpusia. Varmaankin muuttolintuja. Naakkoja siirtyi pieninä parvina varsin matalalla kohti luodetta ja kaatopaikkaa. Pikkupakkasta.

Maaliskuu

La 6.3.2010 Alkuviikon kostea keli oli muuttunut puolivälin tienoilla pikkupakkaseksi. Ilmavirtaukset ovat sellaisia, että suuria määriä muuttolintuja ei kannata vielä odottaa. Lauantaina olin taas Ämmäsuolla, tällä kertaa Annikan ja Jussi Lindströmin kanssa. Aidan sisäpuolella olimme klo 9.20-11.50. Aamulla -10°C, ja vuodenajalle tyypillisesti pakkasen hellitti päivän kuluessa selvästi. Aurinkoista, ja lumikenttien kupeessa äärimmäisen kirjasta. Heikko, mutta epämurkavan viilentävä ilman liike jostain lännen puolelta.

Korppi 30, varis 200, naakka 300, kottarainen 6, varpunen 40, pikkuvarpunen 30, keltasirkku 40, hiirihaukka 1, maakotka 1, harmaalokki 100, merilokki 1, kalalokki 1. Varpuset silputtivat innokkaasti ja lokitkin kaklattivat välillä keväisesti. Monet olivat valkopäisiä aikuisia lintuja. Maakotka oli edelleen se sama talven alueella viihtynyt. Se esitti lentonäytöksen kiertämällä kaatopaikan eteläreunaa ja laskeutui puuhun kaukana idässä.

Su 7.3. Nuuksiossa Högbäcka – Pikku-Parikas ja samaa reittiä takaisin. Kotona aamulla -9°C, ja aurinko lämmitti myöhemmin selvästi, vaikka metsän varjoissa talvi on vielä voimalla vallassa. Kävelymatka oli 9,4 km ja kesti 3 tuntia 29 minuuttia (klo 7.16-10.42). Lumi on runsasta eikä hankikantoa ole juuri lainkaan, joten auratulta tieltä ei pääse juurikaan poikkeamaan. Aika talvista edelleen, joskin kevään merkinä monta laulavaa tai muuten ääntelehtivää tali- ja sinitiaista aivan metsän keskelläkin. Talitiaisat liikkuvat pareina ja nähdessään ihmisen tulevat äyskähtelemään viereen. Luultavasti niillä on talvella kaksi oleskelupaikkaa – toinen kaupungissa lintulautojen ääressä ja toinen täällä metsässä, missä on varaa olla ihmisille vihainen, ja missä kevään tullen alkavat pesimään. Vain yksi rummuttava käpytikka (ja yksi toinen), yksi laulava (45.) pyy Högbäckan mäessä, jossa myös paluumatkalla huuteli innokkaasti (46.) harmaapäätikka. Korpeja, variksia ja naakkoja lenteli välillä yläilmoissa ja parissa paikassa närhi, joista toinen matki kanahaukkaa, kuten täällä usein aiemminkin on ollut tapana. Viherpeippo äänteli Pikku-Parikaksella ja punatulkkuja Högbäckassa. Kaksi töyhtötiaista ja yksi laulava hömötiainen.

Tänään oli sikäli merkittävä päivä, että ensimmäinen numero omaa webbilintulehteä – Caluta nimeltään – lähti julkisuuteen. Sisältönä kaksi loki-juttua. Näin yksi kolmesta tänä talvena suuresti työllistäneestä hommasta on nk. poissa päiväjärjestyksestä.

Taisin jo todettakin, että maaliskuu on periaatteessa mainio lintukuukausi. Pöllöt, tikat, tiaiset ovat kaikki äänessä metsissä ja ensimmäiset muuttolinnut saapuvat. Tänä vuonna se taitaa kyllä mennä henkilökohtaisesti melko vähällä osanotolla. Kohta alkava retki sivuaa vain hieman pohjoisen pallonpuoliskon lintujen kevätmuuttoa, johon melkein kaikki linturetket maaliskoukokuussa viimeisen 30 vuoden aikana ovat liittyneet. Mutta samaa ei tarvitse tehdä joka vuosi, vaikka lintuharrastajalle kevät on usein kuin joulu tavalliselle ihmiselle – sitä parempi mitä enemmän totuttujen kuvioiden mukaan kaikki edistyy.

Ti 9.3. olisi ollut hieno, tyyni ja aurinkoinen aamu, mutta tietenkin piti mennä töihin. Punatulkukoiras lauloi pihapuissa aamulla.

Pe 12.3. Kanahaukka lensi Mannerheimintien yli kohti itää. Kevät on tullut siinä suhteessa, että sää on ollut vaihteleva. Viikon aikana on pyryttänyt, paistanut, ollut suojaa, kovaa tuulta ja pakkasta. Yksittäisiä uusia muuttolintulajeja on raportoitu saapuneen jäiseen Suomenmaahan.

La 13.3. Espoo, Pakankylä, kävelykierros. Ensimmäistä kertaa tänä vuonna käpytikat rummuttivat kunnolla, ainakin viisi eri yksilöä. Tiaiset ja viherpeipot lauloivat. Kaksi keltasirkkukoirasta otti mittaa toisistaan metsän reunassa. Ne siirtyivät levottomasti ja lauloivat lyhyitä pätkiä. Pikkuvarpusia silputti parissa paikassa ja naakat suunnittelivat pesimistä. Muuten ei kummempia

lintuhavaintoja. Kotikujalla äänitin puolilaulua kitisevää mustarastaskoirasta, joka kyhjötti tiiviin koristepensaaseen sisäosissa. Ruokinnalla kävi närhi.

Iltapäivällä sitten oli Bongariliiton kokous ja pidin sen mainitun käpylintuesitelmän. Seuraavaksi se pitäisi vielä vääntää artikkelin muotoon, mutta siinä suhteessa ei ole kiirettä.

Koillis-Intian retki

Su 14.3. Meille viimeinen talvipäivä. Olimme kotona puuhaamassa. Nyt on se aika, kun kauan suunniteltu ja valmisteltu Koillis-Intian matka on jo lähellä. Tarkoitus on käydä Arunachal Pradeshin länsiosissa ja viereisessä Assamin osassa, sekä Kazirangan kuulussa kansallispuistossa Brahmaputra-joen etelärannalla. Arunachaliin tarvitaan erillinen lupa, eikä alueelle ole muutenkaan päästetty ulkomaalaisia kuin vajaat kymmenen vuotta. Mikään tavallinen turistikohde se ei siis ole, vaikka suomalaisiakin lintuharrastajia on paikkaan tutustunut jo usean ryhmän verran.

Oikeastaan pidän pakkaamisesta matkoille. On mukavalla tavalla haasteellista valita oikeat ja hyvät varusteet, eikä mitään ylimääräistä, tai ainakaan turhan paljoa. Matkalla ja sen jälkeen sitten mietitään, mitä puutteita tai ylimääräistä oli. Ainakin teoriassa kokemuksen pitäisi kasvaa koko ajan ja välineistön parantua. Iso osa tavaroista on samoja kaikenlaisilla reissuilla, joskin etenkin vaateetus vaihtelee. Alla on lueteltu Intian matkalle mukaan otetut tavarat. Tämä oli alun perin suunnitelma, mutta päivitetty toteutuneeseen tilanteeseen. Tällaisia ei valitettavasti ole minulla säilynyt varhaisemmilta vuosilta, ne olisivat varsin mielenkiintoisia nykynäkökulmasta. Ainakin sähkölaitteiden määrä on nykyisin suurempi kuin ennen - jopa aivan liian suuri, ja mielellään jotain jo jättäisi pois.

Kassit: iso, pehmeä kassa matkalaukuksi, reppu. Lisäksi matkalaukkuun mukaan pieni nahkakassi sähkövarusteita sun muita varten, kolme muovikassia vaatteiden lajittelemiseksi ja pieni pussi hammasharjoille ja muille sen tapaisille pikkutarvikkeille.

Matkalaukkuun: sukat 6 paria; alushousut 8 paria. Tarkoitus vaihtaa joka suunnilleen toinen päivä; T-paita 7. Tarkoitus vaihtaa joka toinen päivä; Paitoja: kaksi pitkähihaista retkipaitaa, kaksi collegea; Villasormikkaat; Lämpökerrasto 1; Varahousut; fliissi; lämpö/sadelakki. Tämä on Skotlannista ostettu GoreTex-lakki, joka ajaa asiansa hyvin myös sateella; Lippalakki suojaksi aurinkoa varten; Sadeviitta; iilimatosukat. Uudet, ei käytetty aikaisemmin; Makuupussi. Hyvin vanha, 70-luvulta, ollut monessa mukana ja toimii edelleen. Kannattaa panostaa laatuun; Käsidesi, hammasharja, hyttysmyrkky + muutama pieni vastaava hygieniaväline. Mitään deodoranteja ei perhana raahata; Crocsit. Nyt kokeillaan näitä sandaalien sijasta. Toinen kerta; Pyyhe; Rasmussen & Anderton 2005, Birds of South Asia, vol 2. Lintuoppaan tekstiosa. Gusse tosin lupasi raahailla tätä; AA-paristojen laturi; Canon G10:n laturi; Kännykän laturi; Ladattavia AA-paristoja 4+15 kpl; Kertakäyttöisiä AA-paristoja 12+ kpl; 7XAAA kertakäyttöinen; Telingan power box ja siihen 9V paristo. Tämä on varalaite tilanteeseen, kun PMD-620:ta joutuisi käyttämään fantom-virtaisen Telingan mikin kanssa. Sitä on paljon raahailtu, mutta vähän käytetty; Kannettava kaiutin + 4xAAA; Telingan tuulisuoja; Vessapaperia; Kaukoputken jalusta.

Liiviin: Otsalamppu+3xAAA; Korvatulpat. Tämä on nykyisin varsin tärkeä pieni varusteen palanen; Silmälaput; Lompakko, jossa sisällä jopa jonkin verran rahaa; Passi; Niskatyyny; Marantz PMD-620 - äänitin, SD-muistikortti (1GB) ja 2xAA; Lukulaite, laturia ei tarvita, koska akut kestävät hyvin; Kännykkä. Sillä on tarkoitus kirjoittaa jopa tätä päiväkirjaa, joskin akut loppunevat kesken jossain välissä; Havaintovihko; Kyniä; Muistitikut, joissa on erinäisiä tärkeitä tiedostoja. Nämä ovat muutenkin aina mukana; Lusikka

Reppuun: Matkaliput ja muut sellaiset paperit muovitaskussa; Iltahuutolista; Swarovski-kiikari; Canon 15x+2xAA-kiikari. Kaksi kiikaria saattaa tuntua ylimääräiseltä, mutta tällä reissulla kai tarvitaan; Kiikarin valjaat; Kaukoputki; Marantz PMD-661 - äänitin ja SD-muistikortti, 4xAA sisällä; Telingan mikki kahvoineen ja johtoineen; Sennheiser - mikki + 1xAA; Kaksi MP3-soitinta; Matkakuulokkeet +2 XAA; GPS + 2xAA. Tätä ei kauheasti tarvita, mutta kokemus osoittaa, että reittipisteitä on hyvä saada talteen reissun jälkeen tutkittavaksi; Canon G10-kamera ja 2GB SD-muistikortti; Varamuistikortteja; Aurinkolasit; Rasmussen & Anderton 2005, Birds of South Asia, vol 1. Lintuoppaan kuvaosa; Indian Mammals – kirja; Koillis-Intian kartta; pullo

Paraboli omaan pussiinsa

Päälle: kevyet retkeilykengät; retkeilyhousut; GoreTex-takki

Annikan halussa tarpeellisia pikkutarvikkeita aurinkovoide, malarialääke, Burana ja ripulilääke. Pois jäivät harkinnan jälkeen: Pocket Guide to birds of Arunachal, Lonely planet, mp3-soittimen laturi, stajikeppi.

Maanantaiaamuna 15.3. kujalla oli ainakin kaksi tilheä sirisemässä pihapuissa. Valoisat aamut ja illat tuntuvat keväältä, mutta yöt ovat vielä kylmiä, -13°C useampanakin aamuna ikkunan mittarissa. Mustarastaat elämöivät, mutta eivät vielä laula.

Torstaina kävin työmatkalla Kotkassa, bussilla edes takaisin. Aamu oli kaunis, mutta ilta kosteantuulinen. Helsingin keskustassa muutama lokki metelöi isojen talojen katoilla, mutta muuten silmiin ei sattunut mainittavia lintuja. Ensi viikolla kai hieman lämpenee, mutta se ei koske enää meitä.

Perjantai-ilta koitti kiireisen työviikon jälkeen. Matkalle ovat lähdössä itseni lisäksi Annika Forsten, Markku Jämsä, Jussi Lindström, Gustaf Nordenswan, Uku Paal, Jarmo Pirhonen ja Pekka Rusanen. Useimmat ovat käyneet Intiassa aikaisemmin, mutta kukaan ei nyt käsittelyyn tulevalle alueella. Helsinki-Vantaan lentokentältä kone lähti noin tunnin myöhässä 21 aikaan, mutta se ei vielä meitä pelota – vaihtoaikaa seuraavalle lennolle on riittävästi. Muutama lyhyt unisiivu koneessa onnistui, mutta muuten matka meni totuttuun tapaan epämukavasti kärvistellen. Alas Delhiin putosimme noin klo 6.57. Tullit, rahanvaihdot sun muut menivät sujuvasti ja sitten lentokenttäbussilla kotimaan terminaaliin. Bussi kierteli lentokenttäalueen sisällä ja lintuja näkyi ikkunasta varsin mainiosti innostusta nostaen. Paras lentokenttälintureissu, jonka muistan. Kotimaan terminaalin turvatarkastukset olivat kovasti tarkat, mutta sisään kuitenkin päästiin. Guwahatin lennon lähtöaikaa kuvaavana taululla loistivat lukemat 11.20. Sitä odotellessa suoritettiin monimutkainen rahojenlaskenta, jonka tuloksen perusteella 30000 rupiaa varattiin yhteiseen tippikassaan ja loput rahat jaettiin tasan vesiä, kansallispuistojen kameramaksuja, oluita ja muita hajanaisia menoja varten. Baarin ikkunan hienon näköalan avulla havaittiin lisää lintuja lentokentän päällä, mm. kaksi arovarpushaukkaa (Shikra, Accipiter badius). Pulut ovat kovasti vaihtelevan värisiä kuten Suomessakin, mutta täällä niillä kaikilla on tumma yläperä (paitsi tietenkin kokonaan valkeilla).

Matkan aikana kaikista lintulajeista kirjattiin lukumäärät valmistellulle lomakkeelle. Retkikertomuksessa alla mainitaan vain kohokohdat ja muut merkillepantavat tapaukset.

Assamin pääkaupunkiin Guwahatiin laskeuduttiin jopa puoli tuntia etuajassa. Astuimme kuumaan iltapäivään, tapasimme parkkipaikalla oppaamme Abidin ja kaksi kuskia autoineen ja suuntasimme välittömästi ensi töiksemme kaupungin kaatopaikalle. Se ei ollut kovin iso miljoonakaupungille, mutta muutamien kymmenten ihmisten seurana oli kohdelajimme assaminmarabu (Greater Adjutant) 250 yksilön voimin (Gustaf laski). Assaminmarabu on hyvin iso ja hyvin harvinainen lintu, ja tämä parvi on merkittävä osa koko maailman kannasta. Pikkumarabuita (Lesser Adjutant)

oli seassa ja erikseen n. 30 lintua ja 600 haarahaukkaa partioi taivaita. Ainakin monet näyttivät siperialaisilta lineatus – alalajin edustajilta, mutta myös intialainen govinda sattui silmiin. Yhtä sun toista muuta pientä nähtiin myös siinä ohessa, mutta meillä oli vielä pitkä siivu matkaa tehtävänä tänä päivänä ja jouduimme jättämään kaatopaikan turhankin pikaisesti. Ihmiset kaatopaikalla muuten näyttivät tekevän samanlaista professionaalista jätteiden lajittelua kuin ennen Tallinnan kaatopaikalla olevat (ja mitä myöhemminkin on näkynyt mm. Puolassa ja Venäjällä). Monilla oli jonkinlaisia hökkeleitä rakennettu asuinpaikaksi, ja lapsiakin oli paljon. He olivat normaalin uteliaita, vaikka varmasti useimmat olivat nähneet lintujen tarkkailijoita ennenkin.

Matkalla juuri ennen Brahmaputran ylitystä näimme huiluviherkyyhkyn (Yellow-legged Green Pigeon, *Treron phoenicopterus*) ja reissun ensimmäiset sepät (Barbet, *Megalaima*). Intianmatka ilman seppiä olisi varsin toisenlainen, mutta niitä ilman ei kyllä tarvitse olla. Ne alkavat puuhaamisensa jo aamuvarkaisella ja läpi paahtavan kuumien päivien ne jaksavat pitää ääntänsä puiden latvoista. Hieman eri lajit ovat yleisiä eri paikoin, Assamissa ja Arunachalissa tavallisimmat olivat marmoriseppä (Lineated Barbet, *Megalaima lineata*) ja turkoosiseppä (Blue-throated Barbet, *Megalaima asiatica*). Teetauko tien varrella tuotti karminimedestäjän (Crimson Sunbird, *Aethopyga siparaja*), joka joissain teoksissa on eritelty eri lajiin kuin Goassa ja muualla Länsi-Ghateilla esiintyvä, jolloin tämä oli minulle elis. Harakkataskun (Oriental Magpie-Robin, *Copsychus saularis*) laulu hämäsi kuten tavallista ensimmäisenä päivänä, mutta kun sen oli nyt taas kerran poiminut vaivalla näkyviin, toivon muistavani tämän yleisen ja vaihtelevan laulun koko loppuretken ajan. Pimeys saapui tapansa mukaan ajallaan kesken matkaa, mutta jatkoimme edelleen pujottelemistamme kohti Namerin kansallispuistoa aivan Assamin pohjoisrajoilla. Maisema pimeni ja läpäisimme Intian yön voimakkaita hajuja sekä ääniä, jotka lukuisissa pikkukylissä voimistuivat autontorvikonsertiksi ja huudoiksi. Paikalliset ilta-askareissaan täyttivät tien varret ja kuskimme väisteli heidän ohitseen vaihtelevalla vauhdilla. Intialainen lehmä on ruskea, pieni, melko nätti ja makaa rauhallisesti vaikka keskellä valtatieta, ja intialainen koira saa hyvät unet kymmenen sentin päässä ohikiihtävistä kuorma-autonrenkaista. Yön puuttuva uni alkoi tässä vaiheessa tuntua suunnilleen päästäni universumin keskukseen ja takaisin ulottuvana raskautena ja oma mukana roikkuminen oli enää pätkittäin tietoista. Assamin tasanko on joko tasaista tai matalakukkulaista, tiheään asuttua ja viljeltyä. Intialaiseen tapaan talojen ja kylien ympärillä on runsaasti puita. Hyvin tyypillistä Intiaa päällisin puolin.

Majapaikkamme Eco-camp on sen verran kuuluisa, että mainitaan jopa Lonely Planetissa, ja sijaitsee aivan Namerin kansallispuiston laidoilla. Ympärillä on metsää ja jonkinlaisia epämääräisiä hökkeleitä. Majoitus on kahden hengen ryhmissä jonkinlaisissa teltan ja mökin risteymissä – saman tapaisissa kuin monessa muussakin paikassa Intiassa. Illalla kuulumme vielä joitain pöttöjä, vietimme illallisen ja painoimme läpi muut iltarutiinit. Vasta 22.30 päästiin uneen, joka oli korvatulpilla avustettu syvä horros.

Su 21.3.

Kyltissä portin pielessä luki, että Eco-camp on 321 jalan korkeudessa, ja GPS näytti melko yhtäpitävästi metrejä. Tasangolla olemme siis edelleen. Namerin kansallispuisto on kooltaan 200 neliökilometriä, eli se on enemmän kuin neljä kertaa Nuuksion kansallispuiston kokoinen. Lisäksi se rajoittuu Arunachalin puolella isompaan Pakhuin Wildlife Sanctuaryyn. Kameng-joki (toiselta usein käytettävältä nimeltään Jia Bhareli) virtaa sen lävitse, mutta lukuisia pienempiä sivujokia ja muita vesistöjä on. Melkein koko alue on metsää, paitsi jonkin verran ruohostoa jokien rannoilla.

Hieno luontoretkipäivä kansallispuistossa. Aamuherätys klo 5 oli tosin melko tyly. Nopeaa kahvipainotteista pikkuaamiaista seurasi lyhyt ajomatka Kameng -joen rantaan. Aamuinen tyyni joki kevyen usvan ympäröimänä kellanruskean auringon noustessa metsän peittämän maiseman ylle oli kuin matkailumainoksesta tai postikortista. Kuljimme vuorotellen kapealla veneellä yli kansallispuiston puolelle. Siellä sijaitisi myös puiston jonkinlainen päämaja tai vastaava – valkoinen

rakennus, jonka ruosteisen terassinkatoksen alla muovituoleissa istui rauhallisesti pari siistiä vihreäpukuista henkilökunnan edustajaa. Meidän tarkoituksemme oli ehtiä katsomaan valkosiipisorsia heidän kotilammellaan, mutta matkalla oli liikaa katsottavaa vastasaapuneelle retkikunnalle, ja matka taittui hitaasti. Lukuisia uusia lajeja havaittiin tietenkin, koska kulumassa olivat ensimmäiset varsinaiset retkitunnit. Kuljimme polkua pitkin joen vartta alas nelisen kilometriä. Oli vähän vaikea keskittyä lintujen katsomiseen, kun ärsykeitä oli liikaa. Abidin lisäksi seuranamme oli paikallinen työntekijä – kiväärillä varustettu vartija. Pysähdyimme hetkeksi syömään varsinaisen aamiaisen joen rannan pyöreiden kivien tuntumassa. Saavuimme lopulta lammelle, mutta sorsista emme nähneet vilaustakaan. Tuurilla ne voisi nähdä muuallakin, mutta tuuria ei meille tällä kertaa suotu. Niinpä takaisin samaa reittiä aina leiriin asti. Takaisin tullessamme lounaalle klo 12.20 iltapäivä oli jo pitkällä ja kovin kuuma. Jo aamulla lyhyesti nähdyt idännuolihaukat (Oriental Hobby, Falco severus) nähtiin nyt paremmin. Niitä elelee melko kiinteästi pari Eco-campin liepeillä, joten olimme tienneet niitä odottaa. Kyseessä on pieni, alta ruosteenpunainen jalohaukka.

Heti kun ehdimme, eli klo 13.20, ajoimme autoilla kymmenkunta kilometriä pohjoiseen joen ylävirtaan, josta ajelehdimme kolmella kumiveneellä samaan joenylityskohtaan, jota olimme jo käyttäneet (veneessä 13.45-16.00). Joen länsirannalla oli muutamia paikoin paikallisia kylpemässä mutta muuten se oli luonnontilainen - itärannalla ei näkynyt ihmisestä merkkiäkään koko matkalla. Tällaista voi olla miljardin ihmisen maassa. Joki oli paikoitellen leveä ja hidas, paikoitellen taas kapeampi ja nopeampi, ja oli jopa lieviä koskia, joiden laskeminen raskaslastisella kumiveneellä tuntui epätavanomaiselta ja hieman kastuimmekin. Matkalla nähtiin kuuden iibisnukan (Ibisbill, Ibisodorhyncha struthersii) parvi käyttämässä joen varren kivikoita kähmyilyyn. Iibisnokka on isohko, erikoinen kahlaaja, joka asuu Keski-Aasian vuorilla, ja talvehtii vähän alempana samoilla alueilla. Intianpaksujalka (Great Thick-knee, Esacus recurvirostris) on myös mainittava harvemmin nähtävä lintu, joka tuntuu viihtyvän alueella. Itäisen Himalajan alueen alboides-alalajin västäräkeillä oli hieman virtavästäräkkimäinen ääni. Ruoholeppälintunaaraita (Hodgson's Redstart, Phoenicurus hodgsoni) nähtiin jokunen, ne olivat päältä kuin suomalainen mustaleppälintu, mutta alta rinnan yläosa oli harmaa, alempaa lähes valkea, ei punainen kuten mustaleppälinnulla, etenkin täällä päin maailmaa. Himalajankirvisellä (Rosy Pipit, Anthus roseatus) on vuorikirvismäinen lentoääni ja muutenkin muodoltaan sekä kooltaan lajit ovat saman tapaisia. Jo lennossa kiikarilla näkyi himalajankirvisen viiruisuus ja maassa hyvin viiruinen selkä, veneestä hätäisesti napatussa lentokuvassa näkyi jopa pään kuviot.

Päästyämme maihin jätimme henkilökunnan kasaamaan kumiveneitä ja kävelimme hämärtyvässä illassa ylityspaikalta leirille. Leirille saavuimme klo 17.10 ja nyt oli mukavasti paremmin aikaa kuin edellisenä iltana toimiin, pimeä tuli melko pian viiden jälkeen. Kirjoitan tätä kaskaskonsertin jo alettua majamme terassilla. Haukkapöhlöt huutavat leirin aitojen sisäpuoleltakin, ja muutama nähtiinkin.

Ma 22.3. Herätys 4.30. Matkaan päästiin niinkin aikaisin kuin 5.35, jota ennen ehti katsella lintuja sinkoilutaktiikalla leirin ympäristössä. Pikkuheitä, jotka olivat kuitenkin pääteitä, ajoimme Arunachalin rajalle Bhalukpongin kaupunkiin, jossa tarkistettiin passit sekä erikoisluvut vain n. 15 minuutin pysähdyksellä. Osavaltioon vaadittu erikoislupa on nimeltään Restricted Area Permit, ja se tarvitaan kaikilta ulkomaalaisilta. Intialainenkaan ei saa mennä rajan yli ilman erityisiä papereita, mutta se lupa on toisenlainen.

Arunachal Pradesh on Kiinan rajalla oleva vuoristoinen osavaltio. Sen pinta-ala on lähes 84000 neliökilometriä ja väkiluku vähän toista miljoonaa, eli intialaisittain melko harvaan asuttua aluetta. Me liikuimme vain läntisimmässä osassa, nimeltään Länsi-Kameng. Tuolta alueelta ei ilmeisesti pääse autoteitä pitkin mitenkään Arunachalin keskiosiin, paitsi kiertämällä Bhalukpongin ja Assamin kautta. Oikeastaan koko Länsi-Kamengin asuttu osa keskittyy yhden valtatie ympärille,

ja tuo tie jatkuu Bhalukpongista Tawangiin lähelle Kiinan rajaa. Arunachal on tällainen suurvallan hallinnollinen alue vailla mitään selkeää identiteettiä, etnisiä ryhmiä ja kieliä on kymmeniä ja monet sino-tiibetiläisiä. Alue ei myöskään ole mitenkään tukevasti integroitunut Intiaan, ja Kiinakin on havitellut sitä itselleen. Kiinalaisissa julkaisuissa siitä käytetään nimeä Etelä-Xizang tai Etelä-Tiibet.

Monessa paikassa Intian osavaltioiden rajat on piirretty maastonmuotojen mukaan, niin täälläkin. Heti rajan jälkeen maisema muuttui täydellisesti, ja alkoi hyvin hidas kiipeäminen hiekkaisia vuoristoteitä rotkon reunoja pitkin. Vuoristoteillä ei enää pystynyt katselemaan lintuja liikkuvasta autosta yhtä hyvin kuin aikaisemmin, kun toisella puolella oli melkein pystysuora seinämä ylöspäin ja toisella puolella maanpinnan muodot olivat taas turhankin kaukana. Teimme yhden ainoan kunnan pysähdyksen, 500m korkeudessa jolloin katseltiin ja nähtiin varsin paljon uutta, mm. varsin tyylikkään näköinen valkohupputimali (White-hooded Babbler, *Gampsorhynchus rufulus*). Ryhmällä oli tietenkin tässä vaiheessa vauhti päällä ja sekoilunpoikastakin oli havaittavissa. Pitkä, mutkainen ja hyvin hidas tie tuntuu jo etukäteen varsin puuduttavalta. Ohi metsäisten jyrkkien laaksojen ja muutaman melko normaalin intialaisen kylän, jotka kuitenkin kallellaan. Puolet ihmisistä ovat sotilaita, loput vaihtelevasti kiinalaisen tai intialaisen näköisiä. Alkumatka meni Kameng – joen laakson tuntumassa, siis saman joen, johon olimme jo tutustuneet Namerissa, minkä jälkeen hyppäsimme luoteesta virtaavan sivuhaaran, Tengan laaksoon.

Pysähdyksellä ehdin todeta, että kahdella tien vieressä luuhailevalla taigakirvisellä oli selkä diffuusin viiruinen, mutta alalajin päättäminen ei ollut helppoa. Molemmat olivat hieman sulkasatoisen näköisiä (Myöhempien kokemusten perusteella arvelisin näiden olleen Siperian yunnanensis – alalajia, kun useimmat meidän tällä reissulla näkemistämme monista taigakirvisistä olivat eteläisempää ja viiruisempaa nimialalajia). Idänturtureilla on aina harmaa yläperä ja sama kaulalaikun pohjaväri. Kaula on muuten marjapuuron sävyinen ja päälaki harmaa. Päältä ja altakin ne ovat varsin tummia - melko lailla siperialaisen orientalisen näköisiä. Paikallinen alalaji agricola ei kai pitäisi olla mitenkään erityisen tumma, joten nämä voivat ollakin orientalisia – tosin Pamelan mukaan orientalis ei ole yleinen talvehtija täällä, mutta jonkin toisen teoksen mukaan se talvehtii Koillis-Intiassa.

Täällä ylhäällä vuoristossakin on mustia variksia. Jos uskomme Pamelaa, olemme nähneet jo kolme lajia tällä matkalla: Delhissä *Corvus culminatus*, Guwahatissa *Corvus leucolaimus* ja täällä *Corvus japonicus*. Määrittäminen sen perusteella, missä olemme (helppoa! Hauskaa?). Oikeasti äänetkin ovat varsin samanlaisia – äänitteitä taitaa joitakin olla, mutta onko niin vähistä sitten mitään iloa?

Ohitimme reitin suurimman kaupungin Bomdilan ja saavuimme Dirangiin klo 14.15. Hotelli oli melko lailla normaali, rinteellä muun hälinän yläpuolella. Kauan emme majoittumista järjestelleet ennen kuin lähdimme taas matkaan klo 15, olimme läheisessä Sangtin laaksossa klo 15.35-17.10 eli melkein pimeään asti. Joen ympäristössä on Arunachalin olosuhteissa poikkeuksellisen paljon tasaista maata, ja niinpä tuo pieni tasanko onkin tehokkaasti laitettu riisipelloksi, mutta myös lukuisat lehmät pilkuttivat aluetta. Tarkkailimme ylhäältä tieltä, sillä tasainen maa oli hyvin kostea ja vaikea kävellä. Kohdelajit löytyivätkin kohtalaisen helposti kaukoputkella: pitkänokkatiilli (*Long-billed Plover*, *Charadrius placidus*) kuivemmilta, osin kivisiltä alueilta ja pikkusuokana (*Black-tailed Crake*, *Porzana bicolor*) kaikkein kosteimmilta länteiltä. Jälkimmäisen näkeminen tosin oli vaikeaa, sillä ne vain vilahtelivat mättäiden välissä, mutta soidinääni oli helppo kuulla. Aivan takanamme oli pieni kylän tapainen, mutta liikenne tiellä ei ollut kovin voimakasta. Paikalliset polttivat parilla kukkulalla metsänpohjaa, ja kulovalkeat näkyivät selvästi rinteillä illan pimetessä. Tarkoitus on ilmeisesti tuottaa muutamiksi vuosiksi karjalle hyvin syötäväksi kelpaavaa ruohoa.

Lehmähaikara on laajimmin levittäytyneitä lintulajeja täällä, kuten koko Intiassa. Useimmilla yksilöillä on jo selkeästi näkyvissä okrankeltaista juhlapukua – tätäkään ei ole nähty Intiassa aiemmin, vaan on saatu tarkkailla lähinnä puhtaasti talvipukuisia kokovalkeita lintuja. Paikalliset lehmähaikarat ovat itäistä coromandus-alalajia, jolla keltaista on enemmän. Birds of South Asia – kirjassa ja jossain muuallakin coromandus on erotettu omaksi lajikseen.

Päivän pitkällä matkalla oli aikaa pohdiskella lisää pinnon laskentaa. Ei ole olemassa mitään yhtenäistä käytäntöä, jolla havainnon pinnakelpoisuutta arvioitaisiin. Jos lähettää listansa johonkin julkaisuun, esimerkiksi Bongariliiton vuosikirjaan, täytyy tietenkin käyttää julkaisijan ohjeita. Muuten toki saa tehdä mitä tahansa, ja usein toimitaankin tunnepohjalta, eikä voi sanoa, että jokin menetelmä olisi enemmän oikein kuin toinen. Suomessa harvinaista, mutta maailmalla yleisempää on se, että vain nähdyt lasketaan, ei pelkästään kuultuja. Ääniorientoituneen harrastajan mielestä tämä on suunnilleen kuin konserttisalissa kuullulla äänellä ei olisi mitään merkitystä, vain orkesterin puvuilla. Toisaalta pelkkiä äänihavaintoja on monien mielestä vaikeampi muistaa ja kuvata, virhemääritykset ovat herkemässä ja erehdys esimerkiksi puskan takana soitettavan äänitteen takia mahdollinen. Varmaan pitäisi laskea erikseen nähdyt, kuullut, valokuvatut, äänitetyt... Toisaalta: kuinka hyvin lintu pitäisi nähdä, että sen voisi laskea nähdyksi. Vilaus lehvistössä tai tien yli lentävä pikkulintu tuo mielestäni varsin vähän lisää äänihavaintoon, johon määrittäminen lähes kokonaan perustui – siis lähes yhtä tyhjän kanssa. Jos maassa toimii jokin virallinen harvinaisuushavaintoja arvioiva elin, laskettavien havaintojen tulisi olla kyseisen elimen hyväksymiä useimpien sääntöjen mukaan. Ylipäättään niiden tulisi olla niin kutsuttuja varmoja havaintoja (mikä on varma havainto – siitä täytyy kirjoittaa joskus myöhemmin lisää). Lajien, mutta etenkin alalajien kohdalla täytyy usein käyttää aluemäärittäystä – ei pystytty positiivisesti poissulkemaan kaikkia sellaisia lintuja, joita alueella ei tavata nykyviisauden valossa. Joidenkin sääntöjen mukaan lajien pitäisi olla itse henkilökohtaisesti määritetty, mutta on olemassa lintuja, ja havaintoja, joissa tämä on joko mahdotonta tai teoreettista. Itse lasken melko lailla myös tunteen mukaan. Ääniä en laske, jos opas tai joku muu vastaava sen määrittää, eikä minulla ole siitä hajuakaan. Itsemääritetyt ja/tai äänitetyt lasken tietenkin. No joo, pinnanlaskenta on elämysten redusointia binääriavaruuteen, ja siinä katoaa sekä tunnetta että informaatiota.

Ti 23.3 Heräsimme ennen kelloa jo kolmen maissa. Pohdiskelimme, johtuiko tämä heräily malarialääkkeestä, koska siitä muutkin valittivat. Hetki ensin tavaroiden kasailua huoneessa ja sitten yön ääniä kuuntelemaan. Herätyksen aikaan oli laajempi sähkökatkokin ja kaikki näytti pimeältä ja hiljaiselta paitsi kohiseva joki jossain kaukana alhaalla kaupungin keskellä. Jopa pitkää kalsaria tarvittiin päälle. Pöllöjä eikä muita ääniä ei kuulunut hotellin ympärillä tähän aikaan – illalla ja myöhemmin aamulla niitä oli sitten paljonkin. Lopulta kuskit ja opas löytyivät ja pääsimme hieman myöhässä lähtemään pohjoiseen ja ylärinteeseen. Pääosin pimeässä ja aamuhämärissä valuimme ohi sotilasleirien ja sumulauttojen kunnes ylämäki jyrkentyi, parvi lumikyyhkyjä (Snow Pigeon, Columba leuconota) näkyi ja lopulta toisen auton jäähdytin alkoi keittää korkeusmittarin näyttäessä 3700m meren pinnasta. Olimme päässeet sumualueista ja täällä näkyi sininen taivas. Materian heikkous ja tekniikan pettäminen määräsi tällä lailla päivän retken varsinaisen alkupisteen. Kävellen ja yhdellä autolla vuorotellen nousimme Sela Passin korkeimmalle kohdalle 4200 metriin. Tie jatkuu siitä vielä eteenpäin ja muutamien kymmenien kilometrien päässä Tawangissa on Intian suurin buddhalainen luostari, johon aikoinaan Dalai Lama pakeni Tiibetistä. Me emme kuitenkaan jatkaneet enää eteenpäin, vaan totesimme korkeimmilla kohdilla tuulevan liian kovaa. Siellä ylhäällä oli vain muutama hökkeli tien vieressä, runsaasti kiviä, jyrkkiä rinteitä ja kylmä. Aika äkkiä ja selvästi hajaantuen aloimme vähitellen kävellä takaisin päin. Itse ajattelin äänitysten takia pitää vähän eroa muihin ja kuljin yksinäni auton pakkoparkkipaikalle asti ensimmäisenä. Odotuksiin nähden hieman turhan vähän lintuja löytyi. Fyysisesti ja henkisesti tämä oli rankka päivä. Kohdelajit suunnilleen löytyivät, mutta kukaan ei nähnyt kaikkia. Kanalinnut – töyhtöloistofasaani (Himalayan Monal, Lophophorus impejanus), verifasaani (Blood Pheasant, Ithaginis cruentus) ja himalajanpyy (Snow Partridge, Lerwa lerwa) vilahtelivat eivätkä palanneet.

Itse näin nuo, mutta en Grandalaa. Kalliokiipijän sentään näkivät kaikki hyvin. Tiellä oli välillä kovakin liikenne - kuorma-autoja, henkilö-, pakettiautoja, mutta sitten saattoi olla tunninkin hiljaista. Puuraja oli 3800 metrissä, ympärillä jyrkkiä laaksoja, ei juurikaan puroja, lunta oli pieninä laikkuina aivan ylhäällä. Korkeuden takia hengitys muuttui pienestäkin liikkeestä raskaaksi. Minulla oli sinänsä aivan hyvä olo, mutta oli välillä vaikeaa kävellä suoraan.

Sama himalajanhiirihaukkayksilö nähtiin rinteellä useita kertoja melko hyvin ja se oli vatsapuolelta lähes tasaisen mustanruskea – varsin erikoinen ilmestys Suomessa nähtäviin hiirihaukkoihin verrattuna. Havaittiin puukiipijä, joka kuuluu ainakin periaatteessa samaan lajiin kuin meikäläinen, *Certhia familiaris*, alalajia mandelli. Ääni oli hieman erilainen, varsin punakylkirastasmainen. Joissain teoksissa se on splitattukin, jolloin lajinimi on hodgsonii.

Juomavesi oli loppunut pahasti kesken päivän, ja matkalta hankimme lisää kymmenen neliön kaupasta, jonka vesivaraston ostimme jotakuinkin tyhjäksi. Pari lisäpysäystä vielä paluumatkalla ja hotelli saavutettiin klo 17.35. Muistin tässä vaiheessa katsoa GPS:stä, että aurinko nousee klo 5.22 ja laskee 17.33

Ke 24.3. Päivän kohde oli niin sanottu Mandala Road, joka johtaa Dirangista Bhutaniin. Mikään valtatie se ei ole, eikä näy yleensä kartoilla, mutta silloin tällöin jokin auto tai mopo huristelee sen mutkissa ylös tai alas. Heti aamulla havaittiin reissun ensimmäiset [ja ainoiksi jääneet] laulavat idänkäet, toinen hotellilla ja toinen Mandalan tien alussa, molemmat suunnilleen samalla korkeudella 1700m. Olen kirjoittanut Andreas Lindénin kanssa Aasian idänkäistä artikkelin Forktail-lehteen, joten oli mukava edes jälkikäteen hoitaa myös tämä ”himalajankäki” pinnaksi. Ylempänä tien varrella oli laaja kulottunut aukea, jossa oli vain isoja osittain kärehtäneitä puita. Oppaan mukaan palo oli tapahtunut kymmeniä vuosia aiemmin, mutta tätä oli vaikea uskoa, koska nuorempi kasvillisuus oli niin huonosti kehittynyt. Retkeily oli kiihkeää säntäilyä ensin ylös ja sitten alas, kääntöpaikka 3000 metriä merenpinnan yläpuolella. Paras äänityspäivä toistaiseksi kuitenkin tästä tuli. Aamulla heti tien alussa näin Ukun ja Jarmon kanssa moottoripyöräonnettomuuden: nuori mies tuli ylhäältä päin, mutta jostain syystä ei kääntynyt mutkassa, vaan ajoi suoraan tieltä ulos. Ajoneuvo pysähtyi nopeasti tien varren ojaan, mutta matkustaja jatkoi ilmassa muutaman kuperkeikan. Vajaa metri jäi turvaväliä kivellet ja päälle, mutta onni oli kyytiläisenä, ja viiden minuutin päänpuristelun ja itsensä kasaamisen jälkeen mies jatkoi matkaansa alaspäin. Voi olla, että alkoholillakin oli osuutta asiaan. Tapasimme useita sumulauttoja matkan varrella, ja kaikkialla oli varsin kosteaa, joskaan ei varsinaisesti satanut. Liikennettä tiellä oli erittäin vähän, eikä se häirinnyt juuri lainkaan. Selvästi eilistä lintua vaaleampi himalajanhiirihaukka istui tolalla matkan varrella. Taigakirvisiä lauloi reviirien näköisillä paikoilla ylhäällä havumetsässä, mutta niitä oli myös peltolänteillä alempana enemmän talvehtivan tai muuttoleppäilevän näköisenä. Kaikilla hyvin nähdyillä oli selvästi viiruiset selät, paljon selvemmin kuin muutama päivä aiemmin havaituilla. Myös vatsapuoli oli silmiinpistävän voimakasviiruinen ja kupeiden viirut lähes yhtä leveitä kuin rinnassa. Laulu kuulosti ainakin äkkiä varsin samanlaiselta kuin siperialaisilla saman lajin edustajilla. Kääntöpisteessä ylhäällä jouduttiin odottelemaan hyvän aikaa sumun hälvenemistä edes sen verran, että näkisi kuka vieressä seisoo. Kun sumu oli hieman hellittänyt puristustaan nähtiin pullea koppanokka, joka kuulemma oli himalajantaviokuurna (Crimson-browed Finch, *Propyrrhula subhimachala*), mutta se ei oikein muistuttanut lintukirjan kuvaa – tämä nyt ei ole mitenkään uusi ilmiö. Samalla alueella oli iso, monilajinen lintuparvi, josta saimme napsittua monia uusiakin lajeja. Hieman alempana näkyi muun muassa pieni parvi isoja ja komeita täplänaurutimalieita (Spotted Laughingthrush, *Garrulax ocellatus*) – Gusse oli ehtinyt nähdä lajin jo kääntöpaikalla, mutta nyt sen näkivät suunnilleen kaikki, joskin osa vähän juoksun lomassa, sillä häiritsevästi samaan aikaan olisi ollut näytteillä myös ruskopunavarpusia (Dark-rumped Rosefinch, *Carpodacus edwardsii*). Päivän kohokohdista mainittakoon myös muutama valkokaulusrastas (White-Collared Blackbird, *Turdus albocinctus*). Tämä laji näyttää muuten mustarastaalta, mutta sillä on leveä, kirkkaanvalkea kauluri. Illan jo lähestyessä töpötimali (Scaly-

breasted Wren-babbler, Pnoepyga albiventer) löytyi tien varrelta. Pienellä atrapinsoitolla se kiihtyi niin, että alkoi aktiivisesti varoitella, myöhemmin myös laulaa ja näyttäytyi hienosti puunkarahkansa ympärillä. Yleensä nämä pyrstöttömät, ruskeat töpöt ovat hyvin piilottelevia ja vaikea nähdä kunnolla. Hämärän jo tullessa aika alhaalla rinteellä oli vielä kiihkeä vaihe, jolloin useita uusia lajeja nähtiin tai jätettiin näkemättä.

To 25.3. Dirang - Lama Camp. Yön aikana toissapäivänä temppuillut auto oli vaihdettu uuteen ja samalla tietenkin kuskikin oli vaihtunut, kuten maassa tapana on. Aloitimme taas aamun koitteessa Mandala Roadilta, mutta vain alkupäästä, ja palasimme pian takaisin Dirangiin ja Bomdilaan johtavalle päätielle. Näimme jo hotellilla himalajanhiirihaukan, jolla oli vaalea ylärinta ja pää, tumma nokan ympärys ja leuka – siis taas varsin erilainen yksilö. Matkaa tehdessä oli taas tilaisuus katsella maisemia. Rinneviljelyksiä on siellä täällä. Kotieläiminä lehmä, vuohi, kana ja koira – kovasti tyypillistä Intiaa siis, joskin melko pienessä mittakaavassa. Ohitimme taas Bomdilan ja pysähdyimme täydentämään varastoja Tengan pikkukaupungissa. Huomiota kiinnitti mm. alkoholikauppa, josta sai maailmankaikkeuden halvinta viinaa. Tengasta haarautuu Eaglenestin tie, nousee ensin erittäin huonokuntoisen sotilasleirin vierestä, sitten kulkee alarinteiden metsissä muutamien hajanaisten asumusten ohi, ja jatkuu lopulta Eaglenestin solaan, ja sieltä vuorenrinteillä kierrellen etelään kohti Assamia. Se on kuitenkin katki eteläpäästä parista kohdasta maanvyörymien takia, joten me emme voi ajaa tätä kautta Assamiin, vaan joudumme Eaglenestin tutustuttuamme palaamaan Tengaan. Tie näkyy muutamissa aika suurimittakaavaisissakin kartoissa, mutta leveydeltään ja kunnoltaan vastaa melko tarkkaan suomalaista metsäautotietä.

Eaglenestin tien varrelle on valmisteltu useaan kohtaan leiripohja ja telttoja, mutta huoltoryhmämme - viisi poikaa ja avolavapakettiauto - vie sinne paljon tarvikkeita ja meidänkin automme ovat täyteen pakattuja. Ensimmäinen majapaikkamme on Lama Camp Bugunin heimon alueella, korkeutta merenpinnasta on 2300 metriä ja linnuntietä etäisyyttä Tengaan on vain 5,7 kilometriä – tietä pitkin paljon enemmän. Leiripaikan läheltä kuvattiin vuonna 2006 uusi lintulaji, joka on englanniksi Bugun Liocichla (Liocichla bugunorum), suomeksi sen nimi voisi olla vaikka bugunintimali. Lajia ei ole tämän jälkeenkään ole tavattu missään muualla paitsi kerran muutamien kilometrien päässä Lama Campin toisella puolella. Bugunintimali on sikäli erikoinen laji, että se kuvattiin tieteelle elävästä yksilöstä, joka sittemmin päästettiin takaisin luontoon. Lähes poikkeuksetta lajien tieteelle selittämisen yhteydessä on otettu talteen museonäyte, mutta bugunintimalin ensimmäiset tutkijat arvioivat linnun olevan niin harvinainen, että yhdenkin yksilön menetys saattaisi olla suuri. Emme onnistu illalla vielä lajia havaitsemaan kosteissa tiheissä rinnemetsissä, joissa isommat puut ovat usein kokonaan sammalen tai naavan peittämiä. Kiinnitämme huomiota sinipikkusiepon (Slaty-blue Flycatcher, Ficedula tricolor) punarintamaiseen ticsutukseen, ja toteamme, että laji on sieppoja tavallisemmasta päästä tällä alueella. Monia muitakin metsän lajeja havaitaan, vaikka iltapäivä ja kostea sää eivät parhaita olosuhteita tarjoakaan.

Kuulemme, että Sundarviewin leiripaikalla on vesi loppunut ja Sessnin leirin lähistöllä liikkuu norsuja, joten näitä paikkoja emme voi käyttää. Bompun leiripaikka etelämpänä on sen sijaan käytettävissä. Linturetkely ja lintujen hakeminen tapahtuu liikkumalla yksiulotteisesti kapeaa tietä edestakaisin. Sivuteitä tai kylä ei ole, metsä jatkuu Assamiin ja Bhutaniin asti, jälkimmäisessä suunnassa edemmäksikin. Tien ulkopuolella maasto on hyvin vaikeakulkuista. Vaikeasti nähtäviä piilottelevia ja nopeasti liikkuvia lintulajejakin on paljon.

Eaglenest on suojeltu alue, statukseltaan Wildlife Sanctuary. Sen pinta-ala on 217 neliökilometriä eli suunnilleen sama kuin Namerin, ja se rajoittuu sadan neliökilometrin Sessan orkideansuojelualueeseen, Pakhui on taas lähellä sitä, ja kuten aiemmin todettiin, Nameri on taas sen naapurina, joten alueella on varsin laaja suojeltujen alueiden verkosto. Haetaan taas suomalaisia vertailukohtia – Oulangan kansallispuiston koko on 270 neliökilometriä. Eaglenestin alimmat osat

ovat 250 metrin korkeudessa, ylimmät 3000 metrissä, ja suuresta korkeusvaihtelusta seuraa myös suuri habitaattien kirjo. Tähän ei löydy vertailukohtia kotimaasta. Bugun Liocichlan ydinalue on niukasti suojelualueen ulkopuolella, Bugunin heimon omistamassa metsässä.

Pe 26.3. Koko päivä kierreltiin Lama campin ympäristössä. Heräsin itse kolmelta. Pieni pöllökierros tietä alas ja takaisin tuotti pari vuoripöllöstä (Mountain Scops Owl, *Otus spilocephalus*) ja muutamia ehkä nisäkkäille kuuluneita epämääräisiä ääniä, joita äänittelinkin. Neljän jälkeen leirin kehrääjät heräsivät ja alkoivat naputtaa joka suunnassa. Vesi lorisee, leiri herää vähitellen ja taivas alkaa jo vaaleta. Leirin kohdalla ei ole enää sumupilviä, mutta ne näyttävät kyllä uhkaavan pohjoisen puolella. Aamiainen oli klo 5, lähtö retkelle 5.30. Kävely tietä alas ja autolla takaisin lounaalle klo 11.30. Bugunintimali lauloi ylärinteessä ja lopulta näyttäytyi lyhyesti pensaan keskellä. Se on pienen rastaan kokoinen, pääosin vihreä ja itse asiassa varsin kauniin värinen lintu. Se on melko erinäköinen kuin lähin sukulaisensa täällä, punanaamatimali (Red-faced Liocichla, *Liocichla phoenicea*), ja muistuttaa enemmän kaukana Keski-Kiinassa samoin varsin pienellä alueella esiintyvää emeintimalia (Emei Shan Liocichla, *Liocichla omeiensis*) ja jopa taiwaninmetsätimalia (Taiwan Liocichla, *Liocichla steerii*), jonka itsekin olen aiemmin nähnyt. Bugunintimali on luultavasti varsin harvinainen, joskin se varmaan kyllä esiintyy muuallakin vaikeakulkuisilla metsäisillä rinteillä kuin sillä hyvin pienellä alueella, jossa sitä enimmäkseen on tavattu. Muista alueen linnuista mainittakoon ruosteotsatimali (*Actinodura egertoni*, Rusty-fronted Barwing), joka on timaliksi melko helposti näkyvä ja liikkuu vilkkaissa parvissa. Keltaminla (Chestnut-tailed Minla, *Minla strigula*) on toinen usein nähty timali, selvästi runsaampi kuin sukulaisensa kirjominla (Red-tailed Minla, *Minla ignotincta*).

Palasimme leiriin klo 11.30. Sumu levisi leirin alle ja lopulta leiriin asti puolen päivän maissa. Klo 12.00 säkkisumua, tyyntä, hyvin kosteaa, mutta varsinaista sadetta ei ole ollut. Tukka kostuu ja linnut hiljenevät. Olemme niin eristyksissä ulkomaailmasta kuin nykyisin vain voi olla. Kännykkä ei ole toiminut Delhin jälkeen. Minkähän tasoinen uutinen pitäisi olla, jotta se tavoittaisi meidät?

Iltapäiväretkelle lähdimme klo 13.30. Iltapäivä oli tuulinen ja viileä, lintuja huonommin näkyvissä kuin aamulla. Arunachalinmakaki (*Macaca munzala*) nähtiin heti alkumatkasta. Se on myös aivan viime vuosina kuvattu eläinlaji, harvinainen ja harvoin nähty tukeva apina. Tiibetinpyrstötimali (Beautiful Sibia, *Heterophasia pulchella*) oli tällä osuudella erityisen yleinen, näkyvä ja kuuluva. Tämän retkenpätkän kohokohta oli kääntöpisteessä tavattu parvi ruskonokkatimaleita (Brown Parrotbill, *Paradoxornis unicolor*). Isohkoja, tukevapäisiä, pitkäpyrstöisiä lintuja kosteassa ja tuulisessa norsujen runtelemassa bambumetsikössä – hyvin itämaisen näköisiä. Takaisin leirissä olimme 17.45.

Yöllä oli sitten ukkosmyrsky, mutta itse en siitä paljon tiennyt, koska nukuin korvatulpat päässä.

La 27.3. Lama - Bompu. Lähtö Lama Campista 5.45 ja perillä Bompu Campissa, etelämpänä Eaglenestin tien varrella klo 17.10. Aamu oli taas hieno, päivällä tuuli yltyi, ja aurinkoakin näkyi pääosan ajasta. Eteläpuolella oli ukkosmyrskyä ja iltapäivällä jatkuva etäinen jyrinä. Sitä ei kuitenkaan käytettävissä olevin välinein oikein saanut vakuuttavasti äänitettyä.

Aamupäivällä havaitsimme kolme harvinaista värikästä lintulajia. Ensimmäinen näistä oli klovnitimali (Fire-tailed Myzornis, *Myzornis pyrrhura*), jota tavattiin kolme yksilöä aivan reitin ylimpien kohtien rhododendronissa. Lintu on pieni, mutta aiheutti jo jonkin verran ryntäilyä. Toinen oli huomattavasti kookkaampi otus – himalajantragopaani (Temminck's Tragopan, *Tragopan temminckii*), värikäs koiras, jonka onnistuimme houkuttelemaan näkyville. Kolmas oli isotrogoni (Ward's Trogon, *Harpactes wardi*), joka näyttäytyi lyhyesti tien varren suurissa puissa.

Yksi päivän kohokohtia oli myös suuri metsälintujen sekaparvi, jossa arvioimme olevan 500 lintua.

Ei sekään vielä mitään, mutta lajeja oli kymmeniä. Siinä riitti tekemistä pitkäksi aikaa.

Juhinoista sen verran, että ylimpänä esiintyvät punaperäjuhina (*Rufous-vented Yuhina*, *Yuhina occipitalis*) ja viirukurkkujuhina (*Stripe-throated Yuhina*, *Y. gularis*), joista jälkimmäinen on selvästi isompi. Ne liikkuvat tähän aikaan äänekkäissä parvissa eivätkä ole kovin piilottelevia. Muut lajit, ruskotöyhtöjuhina (*White-naped Yuhina*, *Y. bakeri*), viiksijuhina (*Whiskered Yuhina*, *Y. flavicollis*) ja mustatöyhtöjuhina (*Black-chinned Yuhina*, *Y. nigrimenta*) viihtyvät vähän alempana, mutta toiminta on melko samanlaista. Fulvetat eli tiaistimalit taas ovat ylhäältä alas suunnilleen järjestyksessä tiibetintiaistimali (*Brown-throated Fulvetta*, *Alcippe ludlowi*) – tulisiipitimali (*Rufous-winged Fulvetta*, *A. castaneiceps*) – tiaistimali (*Golden-breasted Fulvetta*, *A. chrysotis*) – kultarintatimali (*Yellow-throated Fulvetta*, *A. cinerea*) – vuortiaistimali (*Nepal Fulvetta*, *A. nipalensis*). Timalilajeja riittää.

Bompu sijaitsee sen verran avoimella paikalla, että paremmalla kelillä näköalat olisivat hienot. Lännen puolella rinne laskee nopeasti, idän puolella on bambua kasvava ylärinne. Korkeus merenpinnasta on melko tarkkaan 1900 metriä ja matkaa linnuntietä Lama campiin on 11,6 kilometriä, jälleen tietä pitkin paljon enemmän. Ilta meni Bompun teltoissa, jatkuva salamointi tasangon yllä etelässä, mutta lähes täysi kuu vielä meidän päällämme, tungimme lämpöpussit sisälle makuupusseihin, iltayöstä yltävä tuuli ja ajoittaisia sadekuuroja.

Su 28.3. Yöllä sadekuurot voimistuivat ajoittaiseksi rankkasateeksi. Sää ei kuulemma ole tyypillinen tähän vuodenaikaan, vaan merkki ajoittaisesta sääilmiöstä - esimonsuunista. Ensimmäinen vuorijono meren jälkeen etelässä, Meghalayassa, ottaa ison osan mereltä saapuvasta sateesta ja alueen sademäärät ovatkin maailman suurimmat. Kyllä tänne toisellekin vuorelle riittää runsaasti vettä, mutta se keskittyy tavallisesti monsuuniaikaan kesällä. Aamulla heräsin äänekkääseen manaamiseen, noitumiseen, taivasteluun ja kaiken kaikkiaan yleiseen kuhinaan leirissä. Joku meistä oli herännyt jo aiemmin siihen, kun teltan katto oli painanut jalkoja – vesi oli kertynyt katolle suureksi kuplaksi. Meidän telttamme oli reunimmaisena tuulta vasten, ja siihen oli kertynyt kupla vain toiselle puolelle. Yksi teltoista oli lähellä sortua, keppejä oli katkennut, lattiat ja monet muutkin paikat märät myös meillä. Leirihenkilökuntamme tyhjentelee kuplia. Markku oli telttojen välissä tutkimassa tilannetta, kun leirihenkilökunta tyhjensi kuplan teltan sisältä käsin – arvattavin seurauksin. Sade jatkuu yhä, ajoittain rankempanakin. Olemme huolissamme tien kunnosta. Me ja muutama muu alueella liikkuva retkikunta olemme hieman heiveröisen langan yhdistämiä ulkomaailmaan: kymmeniä kilometrejä kapeaa vuoristotietä, jonka maanvyörymät helposti saattavat katkaista, ja joka puolella ympärillä lähes asuttamatonta, hyvin vaikeakulkuista metsää. Pohdiskelimme, mitä kannattaisi tehdä ja voimmeko vielä liikkua tiellä autolla. On edelleen pimeää, sade on viileä kuin suomalainen syyssade, huoltokatoksessa tehdään äänistä ja kaasuvaloista päätellen ruokaa. Outoa: lattia on kylmä ja märkä. Jos käyttää kenkiä tai Crocseja, se tulee mutaiseksi, pelkät sukat taas kastuvat – täytyy kävellä paljain jaloin.

Pääsimme kuitenkin liikkeelle, eivätkä tiet olleet liian mutaisia kuin paikoin. Päivemmällä sade ei ollut enää aivan yhtenäistä. Kävimme autolla alemmissa korkeuksissa, Sessnissä asti. Sessni on leiripaikka, mutta sitä ei juurikaan enää käytetä norsuvaaran takia. Sen korkeus on 1240 metriä. Lintu ei kuitenkaan oikein liikkunut eikä laulanut. Useita lajeja töpötimali kokeiltiin tunnetuilta paikoilta, mutta ne eivät vastanneet lauluatrappeihin. Eaglenestin retkeily on itse asiassa tässä vaiheessa jo varsin tuotteistettua, ja linnutkin ovat tottuneet oppaiden houkutteluyrityksiin niin, etteivät niihin aivan helposti mene. Aika paljon on pohdiskeltu siitä, kuinka paljon tämän tyyppiseen linturetkelyyn melko olennaisesti kuulava atrapinsoitto haittaa lintuja. Itse en usko, että soitosta on haittaa, jos lintu ei siihen reagoi – tässä tapauksessa tosin siitä ei ole kenellekään mitään hyötyäkään. Voimakas reaktio kuluttaa linnun energiaa ja tekee siitä näkyvämmän paitsi havainnoitsijoille, varmaan myös mahdollisille pedoille. Uskoisin kuitenkin, että merkittävin haitta on ylimääräinen ihmismeteli luonnossa. Joka tapauksessa tälläkin reissulla atrapista oli melko vähän

hyötyä suhteessa siihen, kuinka paljon sillä sentään yriteltiin.

Melkein kaikilla oli iilimadonpuremia päivän jäljiltä, minulla kaksi, Markulla toistakymmentä. Retki on hieman vaivalloisessa vaiheessa juuri nyt.

Pittakerttuset olivat harvoja lintuja, jotka lauloivat innokkaasti. Keltapittakerttunen (Chestnut-crowned Tesia, *Tesia castaneocoronata*) esiintyy ylimpänä ja sen laulu on lyhin. Liuskepittakerttunen (Slaty-bellied Tesia, *Tesia olivea*) on alimpana, ja sillä on pisin sekä hitain laulu. Sinipittakerttunen (Grey-bellied Tesia, *Tesia cyaniventer*) on molemmissa suhteissa näiden väliltä, vaikka kahden viimeksi mainitun lauluja oli välillä hieman vaikea erottaa toisistaan – pitkäaikaisempi tottumus varmasti auttaisi. Äänittelin kuitenkin useita yksilöitä, joita on myöhemmin mielenkiintoista tutkia. Medestäjänaraiden määrittämiseen en ole oikein onnistunut vielä keskittymään, värikkäitä koiraita on riittävästi. Joka tapauksessa ylempänä selvästi tavallisimman lajin eli sateenkaarimedestäjän (Green-tailed Sunbird, *Aethopyga nipalensis*) naaras on tosiaan varsin pitkäpyrstöinen ja pitkänokkainen. Muitakin lajeja on siellä täällä – Eaglenestin alueella esimerkiksi tulipyrstömedestäjiä (Fire-tailed Sunbird, *Aethopyga ignicauda*) ylempänä ja laidunmedestäjiä (Black-throated Sunbird, *A. saturata*) alempana. *Aethopyga* – suvun medestäjien juhlapukuiset koiraat ovat niin värikkäitä kuin linnut vaan voivat olla. Lisäksi ne ovat varsin äänekkäitä ja paikoin yleisiäkin.

Illansuussa Bompun leirissä mielenkiintoinen lintuhavainto, kun 51 kuovin parvi meni melkein päältä määrätietoisesti kohti luodetta.

29.3. Tämä on kai maanantai, mutta viikonpäivillä on täällä harvinaisen vähän merkitystä. Aamiainen taas klo 4.45. Aikaisin aamulla oli paljon parempi keli kuin eilen, sumua maisemassa ajoittain, mutta Brahmaputran laakso valoineen näkyy etäällä alhaalla. Vuoripöllönen äänessä, mutta kauemmas leiristä ei täälläkään valitettavasti saa kävellä norsuvaaran takia. Tavanomaiset aamuhässäkät, mutta liikkeelle lopulta päästiin. Lämpötila on tässä vaiheessa +13°C.

Alaspäin jouduttiin kuitenkin valumaan tuhnuisessa kelissä ja suhteellisen vaatimattomin tuloksin. Muutama liuskehaarapyrstö (Slaty-backed Forktail, *Enicurus schistaceus*) kuitenkin nähtiin. Naskalitimali (Long-billed Wren-Babbler, *Rimator malacoptilus*) löytyi viimein, mutta vain kuultiin – ei nähty, mikä oli vahinko, sillä lintu olisi ollut varsin jännittävän näköinen pikkuotus. Lounasaikaan mennessä olimme ehtineet jo varsin alas, runsaaseen 500 metriin, ja lintuja alkoi näkyä hieman enemmän, mielialan matalin vaihe oli ohitettu. Suunnitelma oli mennä väijymään isokuningaskalastajia (Blyth's Kingfisher, *Alcedo hercules*) maanvyörymän luokse, siis sinne, mistä Eaglenestin tietä ei pääse enää eteenpäin autolla. Pieni joki virtasi sortuneen tien vieressä jyrkkien törmien alla. Täällä näkyi jopa kolmen miehen ja yhden naisen ryhmä sekä joitain muita merkkejä ihmisestä: joen rannalle rakennettuja suojalavoja. Muuten Eaglenestin päivinä ei näkynyt kuin pari lintuporukkaa, leirien väkeä sekä muutama tietä ylläpitävä henkilö. Roskia ympäristössä oli vain muutama - toisin kuin yleensä intialaisissa puroissa. Isokuningaskalastaja on harvinainen ja harvoin nähty lintu, eikä se helppo ollut meillekään. Jouduimme viettämään joen varrella useita tunteja, ja vasta aivan viime hetkellä viimeinenkin meistä näki linnun, ja useimmat havainnot jäivät lyhyiksi. Sää ei ollut vielääkään erityisen suosiollinen, ja vesisateet olivat välillä rankkojakin ja erittäin kastelevia. Iltapäivän edistyessä seurattiin kolmen eri lajin sarvinokkien lentelyä joen yli ja virtaavan veden lintuja: jälleen liuskehaarapyrstö (silläkin on korkea ääni kuningaskalastajan tapaan), virtaleppälintuja (White-capped Water Redstart, *Chaimarrornis leucocephalus*), aasiankoskikaroja (Brown Dipper, *Cinclus pallasii*), intianharmaasieppoa (Brown-breasted Flycatcher, *Muscicapa muttui*) ja muutamia muita. Odottelimme lähistöllä pimeää ja yritimme vielä paljettipöllökehrääjää tunnetusta paikasta vailla tulosta – keli oli edelleen huono tuollaisiin yrityksiin. Pöllöt tosin olivat hyvin äänessä kosteasta ilmasta huolimatta. Annika pudotti kaukoputkensuojuksensa tien varteen ja palasimme pimeää tietä pitkin kilometrin kävellen sitä

hakemaan. Olimme takimmaisessa autossa, ja etummainen oli ehtinyt tällä välin meidän pysähtymistämme huomaamatta jo varsin kauas. Asiasta vasta tässä vaiheessa kuullut Abid ei pitänyt hakurekettä, koska alueella ei saisi liikkua kaukana autosta norsuvaaran takia. Muutamia pöttöjä lisää ja useita tuntemattomia metsän ääniä kuului samalla. Takaisin leirissä olimme tavallista myöhemmin kahdeksan maissa minkä seurauksena nukkumaanmeno venyi lähelle kymmentä.

30.3. Herätys klo 4.30. Nahkea ja kostea aamu. kaikki tavarat epämiellyttäviä koskettaa. Alusta alkaen sadepäivä, välillä rankkaakin vedentuloa. Aamu alkoi tyylikkäästi leirin yllä huutavalla burmantragopaanilla (Blyth's Tragopan, Tragopan blythi), jota tosin ei aivan saatu näkyviin kovasta yrityksestä huolimatta. Sen jälkeen lähinnä liukasteltiin ojaa muistuttavalla tieuralla. Opas ja kuljettajatkin alkoivat huolestua siitä, pääsemmekö lainkaan ohittamaan vaikeimpia kohtia tiessä, mutta saavuimme kuitenkin tuttuun Lama Campiin puolen päivän maissa paljon matkalla pysähtelemättä. Aamupäivä oli mennyt isolta osin hukkaan lintujen katsomisen kannalta, mutta tien vaikeimmat kohdat olivat tässä vaiheessa jo takanapäin, ja paluu sivistyksen pariin näytti turvatulta. Kirjoitan tätä nyt Lama Campin teltassa kovan sateen aikana. Katto kohisee ja rapisee. Odotetaan sateen hellittämistä ja lounasaikaa.

Pieni eläinsatu tähän väliin. Valkotöytötimali (White-crested Laughingthrush, Garrulax leucolophus) meni työhaastatteluun.

Haastattelija: Millaista työkokemusta teillä on?

Timali: Olen liikkunut pienehkössä joukossa melua pitäen aluskasvillisuuden seassa ja etsinyt matoja.

Haastattelija: Ahaa. Minkälainen ansaintalogiikka tuossa työssä on?

Timali: Logiikasta en tiedä, mutta matoja ollaan ansaittu riittävästi toistaiseksi, koska metsän pohja on ollut sopivan märkä. Ja kivaa on ollut.

Sen pituinen se.

Iltapäivällä laahustimme tietä alaspäin varsin pitkälle, mutta sumun takia havainnointiolosuhteet olivat heikot eivätkä tuloksetkaan kummoisia. Illalla lauloi kauniisti tuntematon liocichla aivan bugun-paikoilla. Äänimaisemassa on edelleenkin muitakin tuntemattomia osia varsin usein. Tätä reissua varten harjoittelimme linnunääniä etukäteen varmaan enemmän kuin koskaan ennen, mutta iso osa näistä oli lauluja, ja monien lajiryhmien edustajat eivät tunnu nyt oikein laulavan. Kaikista eniten kaipaamme uunilintujen, taskujen ja rastaiden lauluja. Timalit sentään laulavat jotenkuten. Äänittämistä haittaa enemmänkin pisaroiden tippuminen metsän lehvistössä kuin ne normaalit ongelmat: tuuli ja ihmismelu. Jälkimmäinen puuttuu täältä lähes täysin (paitsi oma ryhmä tuottaa sitä kyllä jonkin verran!). Täällä ei ole liikennettä, ei edes ylilentäviä lentokoneita.

31.3. Kirkas aamu vaihteen vuoksi, lämpötila +8°C. Aamutyhjennyksellä kuulin lyhyesti himalajanlehtopöttöön, jonka ääni on varsin erilainen kuin meikäläisen, ja sitä pidetäänkin joissain uusissa kirjoissa omana lajinaan. Aamiainen klo 5.00 jonka jälkeen hieman linturekkeitä lähistöllä. Sinilakkitimali (Cutia, Cutia nipalensis) näyttäytyi viimeinkin kaikille niille, jotka sitä eivät vielä olleet nähneet. Sitten pitkälle autmatkalle kohti Kazirangaa, kahdeksan tuntia pelkkää ajoa.

Tietöitä oli paljon ja niiden kohdilla tie mutavelliä, välillä paksultikin. Työläiset kantoivat kiviä, myös naiset värikkäissä sareissaan. Ihmiset istuivat sateessa työpisteissään ja kolkuttelivat hakuilla kiviä pienemmiksi palasiksi tienpohjaa varten.

Sade ja sumu, hidastukset - kiihdytykset unen ja valveen rajalla, oikeaan – vasempaan, kuljettajamme kutoi meitä hitaasti eteenpäin ja vähitellen alas rinnettä kaiken peittävässä kosteudessa. Lounas pikkukylässä. Menimme sisään ravintolaan ja söimme omia ruokiamme, kaipa tilan käytöstä jotain korvasimmekin. Vielä yksi pysähdys tien varrella, jolloin muutamia uusia lintuja havaittiin. Sitten alas Assamiin ja vilkkaille viljelysmaille.

Tankkauspaikalla peltujen keskellä huomasimme erikoisen varisten taistelun. Paksunokkavaris ajoi intianvarista takaa lennossa, ja näytti jahtaavan sitä erittäin määrätietoisesti. Lopulta intianvaris joutui laskeutumaan ja vetäytyi pellolla olevan lehmän vatsan alle suojaan, jossa paksunokka jatkoi edelleenkin hyökkäystään. Siinä vaiheessa oli pakko lähteä jatkamaan matkaa, ja lopputulos jäi epäselväksi.

Ajoimme melko suuren kaupungin, Tezpurin, ohi ja läpi. Brahmaputran sisämertä muistuttavan ulapan ylityksen aikana sade oli rankimmillaan. Sitten se vähän taukosi, saavuimme Kazirangan alueelle ja ensimmäiset kaksi sarvikuonoa nähtiin jo päätien varresta. Ne vaeltelivat rauhallisesti valtavalla vihreällä niityllä ja näyttivät siltä, että olivat olleet siinä aina. Perillä odotti hotellisählinki, kun meidän varauksemme alkoikin hotellin henkilökunnan mielestä vasta seuraavasta päivästä. Toiset mahtuivat aiottuun hotelliin, mutta minä ja Annika olemme ensimmäisen yön varapaikassa, jonka piti olla sadan metrin päässä, mutta matkaa oli oikeasti toista kilometriä. Kirjoitan tätä erinomaisessa huoneessa, sateen hakatessa kattoa, ukkosen murahdellessa. Kipeästi kaivattu suihku tosin oli kylmä, koska olimme odottamattomia vieraita, eikä meille ollut osattu laittaa lämmitystä päälle. Kylmästä suihkusta selviää melko helposti yksinkertaisesti unohtamalla epämiellyttävän aistimuksen ja toimimalla muuten aivan normaalin tapaan. Eaglenestista ylijääneen Kingfisherin voimalla on mukava täyttää tässä vaiheessa hauskoilta tuntuja levottomuuksia hotellin byrokratiapapereihin.

Palaamme vielä illalliselle päähotelliimme. Illalla pimeässä käsittämätön valoshow, jatkuvaa salamointia, jyryä ja ravintolan kattoon niin kovaa sadetta, että oli vaikea kuulla naapurin puhetta. Siirtelimme pöytiä ravintolan terassilla keskenmälle, jotta pärskeet eivät osuisi päällemme. Pääsimme autokyydillä omaan hotelliimme, mikä säästi meidät kastumiselta.

Huhtikuu

1.4.2010 Aprillipäivä oli varsin tyypillinen, hieno intiäpäivä. Sade oli loppunut yöllä ja enää hieman uhkaili meitä aamupäivällä. Iltapäivä oli lähes pilvetön, mutta lämpötila tuskin nousi +25°C päälle. Herätys pärähti hotellissa kymmentä vaille viisi, ja sitä seurasi rauhallista kiertelyä hotellin ympäristössä, josta löytyi pieni joki levenevine suvantoineen, asutusta ja paljon lintuja kuten yleensäkin Intian kulttuurimaaisemassa. Hedelmäpuussa viihtyivät lukuisat sepät ja pari intiansarvinokkaa (Oriental Pied Hornbill, *Anthracoceros albirostris*) lensi siitä pois. Lähistöllä oli myös tiibetinlepinkäinen (Grey-backed Shrike, *Lanius tephronotus*), joka näytti hieman erilaiselta kuin kirjassa: pyrstö näytti päältä vain tummanruskealta, ei punaruskealta. Muutamilla muilla näkemilläni oli selvästi ruskeaa myös pyrstön päällä. Siipilaikkua tällä ei kuitenkaan ollut eikä lainkaan punaruskeaa hartiahöyhenissä, kuten lähisukuisella ruskoperälepinkäisellä. Tämän alueen ruskoperälepinkäiset ovat sitä paitsi komean mustapäisiä.

Sovittuun aikaan meitä ja tavaroitamme tultiin noutamaan "omaan" hotelliin. Se muodostui muutamasta huolto- ja päämajarakennuksesta sekä bambumajoista, joissa asuimme. Ryhmämme suuntasi kolmella "Gypsyllä" Kazirangan kansallispuistoon, itäosan tielle, joka kulkee lähellä vesilintujen suosimaa järveä. Kyseinen järvi olikin koko matkan suurin lintuyksilö- ja lajikeskittymä. Etenkin erilaisia sorsia oli paljon enemmän kuin missään muualla, meille eksoottisimpina kylmänväriset täplänokkasorsat (Spot-billed Duck, *Anas poecilorhyncha*). Ensimmäiset pisamapelikaanit (Spot-billed Pelican, *Pelecanus philippinus*) havaittiin. Niiden yleisvärissä oli yllättävänkin vähän vaihtelua: niska ja koko kaulan takaosa olivat melko ruskeat, samoin peitinhöyhenet, silmän ympärillä oli paljon valkeaa, useista kulmista näkyi helposti mustia

täpliä nokan päällä. Pari erinäköistä kiljukotkaakin nähtiin – taas lähellä lintujärveä, kuten niin tavallista maailmalla talvisin. Muualla Kazirangassa lajia ei sitten enää havaittukaan (Namerissa olimme nähneet myös muutaman).

Matka itäosista takaisin kesti yli puoli tuntia. Tien varsilla levittäytyi teeviljelmiä – valtavia peltoja täynnä tasaisiksi leikattuja pensaita, muutaman kymmenen metrin välein puita varjostamassa hieman.

Lounaan jälkeen kohteena oli kansallispuiston keskiosissa kulkeva tie. Se kulki samoin kuin muutkin tiet pääosin ruhostomaisemassa, mutta osuuksia oli myös hyvälaatuisessa metsässä. Kuljettajamme pysähtyi poimimaan pois jonkun tienvarteen heittämän roskan maasta – ei kovin tyypillistä käyttäytymistä Intiassa. Palasimme iltahämärissä, maisemassa ei tietä lukuunottamatta ole merkkejä ihmisestä, vain aava, pienten metsiköiden paikoin rikkoma ruhotasanko jolla sarvikuonot ja norsut (näimme niitä tänä iltana 80) vaelsivat. Huomasimme pitkähampaisen norsu-uroksen parittelevan naaraan kanssa ja töräyttelevän kiihdyksissään. Pysähdyimme katsomaan sitä, kunnes kuulimme laukauksen. Ensimmäinen automme oli ehtinyt jo paljon pidemmälle, ja he olivat siellä törmänneet tien lähellä olevaan pieneen norsulaumaan. Abid oli jo siinä vaiheessa aavistellut ongelmia, ja yksi naaras oli alkanutkin hyökkäillä autoa kohti. Vartija joutui ampumaan varoituslaukaksen, joka tehosikin ja lauma siirtyi hieman. Meitä kuitenkin kiellettiin enää pysähtymästä niin kauan, kun norsut olivat lähistöllä. Ajoimme hiljakseen loppumatkan kansallispuiston läpi. Hyvin monenlaiset sammakot alkoivat kurnuttaa yön lähestyessä (yritin laskea, montako erilaista ääntä kuulin, mutta menin pian laskuissa sekaisin), hyönteisiä nousi taivaalle ja intiansininärhet totesivat valoa olevan vielä riittävästi niiden saalistamiseen. Norsujen ja sarvikuonojen harmaat möhkälehammot olivat levittäytyneet tasangolle. Näytti varsin esihistorialliselta.

Kaziranga on poikkeuksellinen paikka. Keskellä tiheästi asuttua ja tehokkaasti viljeltyä tasankoa on 430 neliökilometriä villieläinten maata. Melkein kaksi kolmasosaa tästä on ruohikkoista Brahmaputran tulvasankoa, loppualue kosteaa metsää ja pieniä järviä. Kaziranga suojeltiin alun perin sarvikuonojen takia, samoin kuin kaikki muutkin Brahmaputran alueen jäljellä olevat ruhostomaat, mutta monet lintulajitkin ovat aivan yhtä uhanalaisia. Kansallispuistossa elää nykyisin 70% maailman intiansarvikuonoista, puolet villeistä vesipuhveleista ja huomattavat määrät barasingoista (Swamp Deer tai Barasingha, Cervus duvaucelii) sekä aasiannorsuista.

Ladattavien paristojen laturille ei tunnu kelpaavan intialainen sähkö ja kunnollisia kertakäyttöisiä ei ole löytynyt. Alkaa olla kohdalla sähköongelma. Otin paristot pois isosta Marantzista ja siirsin toiset kiikariin, toiset varalle. Äänityksiin tarkoitus käyttää tästä lähtien pientä laitetta, jossa kiinalaiset paristot tuntuvat toimivan hyvin. Se on muutenkin sähkönkäytön suhteen aina ollut varsin mainio laite.

2.4. herätys klo 4.45, sateinen aamu, mutta sade loppui äkkiä ja sää oli muuten samanlainen kuin edellisenä päivänä paitsi hieman lämpimämpi. Aamulla oli vuorossa runsaan tunnin norsuajelu. Se on normaali turistiohjelmanumero, jossa norsut kuljettavat ihmisiä ruhostossa aivan kansallispuiston etelärajoilla. Norsunajajan seuraksi ison elukan selkään hyppää kahdesta neljään turistia norsun koon mukaan. Sitten käydään ruhotasangolla ajelemassa. Norsu on siitä näppärä otus, että se hoitaa tehokkaasti tankkausta matkan aikana nälän yllättäessä. Meidän ryhmämme osallistujat suhtautuivat tähän lintureikeilytapaan etukäteen epäilevästi, mutta komea bengalintrappi (Bengal Florican, Houbaropsis bengalensis) hyppäsi edestämme lentoon – eräs koko retken harvinaisimmista lintulajeista. Ajelun jälkeen muutamia ryhmämme jäseniä oli vaikea saada lähtemään liikkeelle jatkamaan matkaa, kun norsunpoikasen kanssa oli niin hauska leikkiä.

Aamupäivän vietimme puiston länsiosissa kulkevalla tiellä. Tärkeä laji gangesinkorppikotka

(Slender-billed Vulture, *Gyps tenuirostris*) havaittiin sitten ensi kertaa täällä. Intian korppikotkien kannat romahtivat vuosituhaten vaihteessa karjan lääkitsemiseen käytettävän aineen takia, ja tämä laji oli harvinaisemmasta päästä jo ennen sitä. Ennen himalajankorppikotka (Himalayan Vulture, *Gyps himalayensis*) oli harvalukuisempia lajeja, nyt se on runsaampia, koska niiden lukumäärät eivät ole pudonneet ainakaan yhtä paljon kuin muiden lajien. Himalajankorppikotkat olivat pääosin ensimmäisen talven lintuja, muutama hieman vanhempi seassa, mutta ei aikuisia. Havaitut kaksi gangesinkorppikotkaa olivat aikuisia lintuja, ja melko helppo huomata porukasta: peitinhöyhenet olivat alta ja päältä varsin vaaleat, yläperä oli laajalti valkea, kaula oli musta – linnun keskiosan vaalea alue tuli tällä lailla tavallaan ympäröidyksi mustalla. Lisäksi ne olivat melko selvästi kapeasiipisemmän näköisiä. Myös arokotka liikkui korppikotkien joukossa, taas hieman eri paikoilla kuin eilen havaittu sukulaisensa kiljukotka.

Iltapäivä oli kuuma, kostea ja hikinen. Kohteemme oli yksinkertaisesti Tea Gardeniksi kutsuttu paikka, jossa lintuharrastajat käyvät säännöllisesti katsomassa ruskopittaa (Blue-naped Pitta, *Pitta nipalensis*). Se elää viljelmän syviin ojiin kasvavassa bambussa. En tiedä, mitä se syö, mutta muurahaisia ja iilimatoja habitaatissa ainakin riittäisi ateriaksi asti. Emme havainneet pittaa, paitsi ehkä kuulimme äänen, mutta levisi epätietoisuutta oliko kyseessä aito pitta, vai oppaamme soittama ääniatrappi. Illan tullen linnut vilkastuivat ja jopa neljä pöllölajia havaittiin.

Illalla matkalla hotellille havaittiin satoja lepakoita. Kosteus ja lämpö elättää suuret määrät sammakoita ja hyönteisiä sekä muuta pientä elämää. Sammakot pitävät konserttia majan takana. Majassa seurasimme iilimadon elämää Annikan kengässä. Siivoojat olivat vaihtaneet puhtaat pyyhkeet kylpyhuoneeseen, mutta jättäneet epäilemättä erehdyksessä myös vanhat pyyhkeet huoneeseen. Laitoimme ne terassille, jotta siivoojat saisivat ne helposti mukaansa. Pian vanhat pyyhkeet oli vaihdettu terassilla uusiin, puhtaisiin. Palvelu on kyllä hyvää, mutta hieman kaavamaisista.

3.4. Herättiin klo 4.30. Tuulista ja pilvistä aamulla. Ensin kiertelyä hotellin ympäristössä. Kukkulalta kuului ruskopitan huutelua, joten näköjään sitä elää muuallakin kuin sille osoitetussa pisteessä. Intianisokäpinkäinen (Large Cuckooshrike, *Coracina macei*) näkyi taas – on itse asiassa melko yleinen – mutta mainittakoon, että ääni on varsin erilainen kuin mihin Intiassa olemme aiemmin tottuneet. Myös himalajankirvisiä oli riisiplanteilla, enemmän kesäpukuisia kuin aiemmin tai ainakin selvästi saamassa kesäpukua. Märillä pelloilla viihtyi useita suippopyrstökurppia.

Suuntasimme puiston keskiosan tielle. Normaalia lupabyrokratiaa käsitellessä puiston parkkipaikalla tarkkailimme intiansarvinokkien elämää. Koiras ojensi pyöreän ruskean hedelmän naaraan nokkaan. Parkkipaikalla ja uudelleen myöhemmin puistossa tavattiin tunnettu suomalainen retkiopas Hannu Jännes, jolla oli johdettavanaan pieni ulkomaalaisporukka. Tämä kohtaaminen ei ollut aivan yllätys, vaan molemmat ryhmät tiesivät toistensa suunnitelmista etukäteen.

Petoja nähtiin taas päivän lämmitessä hyvin, mm. lisää gangesinkorppikotkia, kaksi paria. Muutama arovarpushaukka (*Shikra*, *Accipiter badius*), jotka olivat silmiinpistävän vaaleita ja harmaita. Tätä Intiassa normaalisti aivan tavallista pikkupetolintua ei paljon tällä retkellä tähän mennessä ole silmiin sattunut. Aromerikotkia pesii puistossa useita pareja, täällä oli yhdellä parilla täysikokoiset lentopoikaset huollettavanaan. Pareittain esiintyvien aikuisten lintujen lisäksi havaitsimme Kazirangassa muutamia eri-ikäisiä nuoria lintuja. Toinen hieman samantapainen laji on isokalakotka (Grey-headed Fish Eagle, *Ichthyopaga ichhyaetus*), joita havaittiin hieman vähemmän, ja näistä vain yksi oli nuorempi kuin aikuispuvussa.

Kashmirinuunilintu on Intiassa talvella paljon laajemmin levittäytynyt kuin läheinen sukulaisensa taigauunilintu. Täällä koillisessa tosin on nimen omaan taigauunilintuja, ja niitä on nähty sekä

kuultu paljon. Tavallisen, syksyisestä Suomestakin tutun äänen lisäksi kuulee suhteellisen usein myös lyhyttä suoraa vihellystä, jossa on tasan sama sävy kuin normaaliäänessä.

Ilta vietettiin kävelemällä muutaman kilometrin matka hotellin lähistöllä, jossa pieni joki virtaa maatalousmaiseman ja metsiköiden halki. Ruskopitta huusi täälläkin – taitaa itse asiassa olla alueella melko yleinen – mutta hyvästä yrityksestä huolimatta sitä ei nähty.

Taas tunkee esiin se tavallinen tyhmä fiilis, kun kävelee turistina ihmisten jokapäiväisten askareitten ohi. Paikalla oli pienimuotoista bambuteollisuutta. Työntekijät – miehet, naiset, lapset – raahaavat viiden metrin bambuja metsästä verstaalle työstettäväksi. Abidin mukaan nämä työntekijät ovat pääosin muualta, mm. Bangladeshista, paikalliset eivät tätä niin paljon tee. Siirtotyöläisyyttä on yllättävissäkin paikoissa. Muuten taas pehmeä intialainen ilta tulikärpäsieneen, sammakoieneen, kehrääjieneen, polkupyörillä ajavine poikineen.

4.4.2010 Viimeinen retkiaamu oli sateinen, mutta muutamia täydennyshavaintoja onnistuttiin vielä tekemään lähipelloilla. Haarapääskyjä on Kazirangan alueella vielä satoja, pian ne aloittavat matkan kohti pohjoista. Törmäpääskyistä pääosa oli pikkutörmäpääskyä (*Riparia paludicola*, Pamelassa splitattu *R. chinensis*), mutta välillä nähtiin kyllä myös selkeitä rintavöitä, jotka kuuluivat tavalliselle törmäpääskylle tai sitten aasiantörmäpääskylle (*Pale Sand Martin*, *Riparia diluta*). Gusse kiersi omia polkujaan pitkän lenkin lähikukkuloilla ja pelloilla. Sitten oli vuorossa pitkä hikinen automatka Guwahatiin. Matkalla totesimme mm. että vaikka useimmat intianriisihaikarat (*Indian Pond Heron*, *Ardeola grayii*) ovat edelleen talvipukuiseen näköisiä, niin muutamat saavat jo selvästi juhlapukua, jolloin niistä tulee varsin erinäköisiä lintuja. Kohdassa, jossa tie lähtee Meghalayan pääkaupunkiin Shillongiin, kukkuloiden kiviainesta louhittiin tieksi ja rakennuspohjaksi varsin suurimittaisesti ja maisema oli jokseenkin ankea. Ehdimme pysähtyä matkan varrella olevalla Guwahatin kaatopaikalla, mutta vain noin vartin verran. Tavanomaiset marabut ja haarahaukat olivat tavattavissa. Huomio kiinnittyi hieman poikkeavaan lepinkäiseen, jota pidimme ruskolepinkäisenä, ehkä naaraana. Päälaki oli ruskea, hieman lämpimän sävyinen ja muodosti melko selvän silmäkulmajuovan alapuolelleen. Naamari oli yhtenäinen ja lähes musta. Alapuoli oli pääosin valkea, epätasaisen värinen, kuin likainen. Aivan kupeiden takaosassa oli melko suppealla alueella näkyvissä okranväriä. Pyrstö alta vaaleanruskea, ja uloimmat pyrstösulat muita melko selvästi lyhyemmät, ei valkeaa siipilaikkua näkyvissä suljetulla siivellä.

Guwahatista oli varattuna lento Spice Jetillä Delhiin, jossa oli illallakin +38°C lämmintä. Hotelli oli etukäteen varattu kymmenisen kilometriä keskustaan päin lentokentältä, nimeltään Sunstar ja oikein sopiva meidän tarpeisiimme. Illallinen käytiin nauttimassa läheisessä soittoruokalassa, eikä se ollut lainkaan halpa.

5.4. Aamuhämärissä myös Delhissä satoi hieman tihkua, eikä ilma ollut enää aivan yhtä kuuma. Lentokentällä tavattiin aivan sattumalta matkalla Bhutaniin jonkin porukan johtajana oleva Tuomas Seimola. Kotimatka meni ilman sen kummempia kommelluksia, eikä lentokaan ollut myöhässä.

Jälkiarviointia: Matkatavarat oli oikein hyvin valittu. Yhdet alushousut ja yksi pitkähihainen paita jäi kokonaan käyttämättä, samoin varahousut. Lämpökerraston yläosa ja villasormikkaat jäivät hyvin vähälle käytölle ja ilmankin olisi hyvin pärjännyt. Hyttysmyrkkyä en tarvinnut. AA-paristojen lataus ei oikein onnistunut, ja AAA-varaparistoja ei tarvittu lainkaan. Kannettavaa kaiutinta ei käytetty, uusi MP3 – soitin ajoi sen asian – sen laturi olisi tosin ollut hyvä olla mukana vaikkapa kaiuttimen asemasta. Karttaa ei vilkaistukaan matkan aikana.

Ryhmämme havaitsi 444 lintulajia, joista viisi vain Delhissä menomatkalla. Itse jätin näistä näkemättä 32, joten itse havaitsin 412. Näistä 116 oli minulle kokonaan uusia, ja lisäksi useita intianpinnoja. Luvuissa saattaa olla jonkin verran klappia, tarkistan kun ja jos viitsin joskus. Olen

nyt nähnyt Intiassa jonkin verran yli 700 lintulajia.

Pannaanpa vielä talteen tähän seuraavat havaitut merkit lintujen pesinnästä: jokitiiran lentopoikanen Namerissa, punaperäbulbulin (Red-vented Bulbul, *Pycnonotus cafer*) lentopoikasia monin paikoin, rastasviidakotimali (Puff-throated Babbler, *Pellorneum ruficeps*) Gusse löysi pesään ruokkivat emot Kazirangassa, huppukuhankeittäjä (Black-hooded Oriole, *Oriolus xanthornus*) hautoi korkealla puussa olevassa kuppimaisessa pesässä Kazirangan pittääpaikalla, aromerikotkalla lentopoikaset Kazirangan kansallispuistossa, parittelevat varpuset Kazirangassa, parittelevat punarintakaijat (Red-breasted Parakeet, *Psittacula alexandri*) Kazirangassa, toimitus kesti varsin pitkään puun oksalla metsässä. Mainittakoon vielä jossain Assamissa keskellä vilkasta autotietä paritelleen ankat – hengenvaarallista huvia.

Matkan aikana keskustelimme yhdestä lintuharrastajan ikuisuusaiheesta, hankalimmasta päästä: missä määrin sallii sen, että ympäristö kärsii omasta harrastuksesta. Yksityisautoilu ei tunnetusti ole mikään ekoteko, ja sitä harrastetaan. Ja vaikka lentokone on julkinen liikenneväline, nämä kaukomatkat eivät varmasti ole ainakaan hiilidioksidipäästöjen kannalta kovinkaan hyödyllisiä. Mutta joiltain muilta kannoilta ne ovat, sillä luontoturismista on kyllä oikeasti hyötyä monien luonnonbiotooppien säilymisen kannalta. Kun länsimainen talousjärjestelmä romahtaa, se tietää huonoa monille trooppisille luontosaarekkeille ihmisvaltamerten keskellä. Ja henkilökohtaisesti: elintaso on nykyisin hyvä, normaalilla työnteolla tienaan niin paljon rahaa, että en oikein tiedä, minne sen laittaisin, jos en saa matkustaa eikä ostaa teknisiä vempaimia. Eikä voi olla käymättä töissä, sillä silloin ei olisi varaa edes niihin kuuluisiin välttämättömiin tarpeisiin, enkä laske niihin nyt kännykkää tai internetyhteyttä, vaan ruoan, vaatteet ja asunnon. Ja vielä olennaisempaa henkilökohtaiselta kannalta: maailma ei aktuaalisesti pelastu, vaikka en olisi käynytkään Eaglenestissa, tai vaikka kaikki lintuharrastajat jättäisivät käymättä Eaglenestissa, enkä tiedä, pelastuisiko Eaglenestkaan. Emme tietäisi siitä mitään, emme ehkä välittäisi siitä. Virtuaalimatkailemista voisi kehittää, se saattaisi auttaa maailmaa, mutta miten saisi sen kanavoitua ymmärtämiseksi ja suojelemiseksi siellä, missä sitä eniten kaivataan? Nämä eivät oikeasti ole helppoja kysymyksiä ja jos joku oikein elävä oikeaoppinen ekoihminen on toista mieltä, lupaan osoittaa useita aukkoja hänen omassa ajattelussaan.

Tiistai 6.4. Ensimmäinen työpäivä matkan ja pääsiäisen jälkeen. Poissa ollessame kevät on edistynyt paljon, tiet ovat sulia. Kujalla laulaa kuoro mustarastaita, punarintoja ja peippoja, kylpyhuoneemme tuuletusaukosta kuuluu sepelkyyhkyn kujerrus. Tietenkin vaikka mitä on jo nähty Suomessa, joten täytyy ottaa kevät kiinni viimeistään viikonloppuna.

To 8.4. Kevään kiinnittäminen alkoi tänään sillä, että aloitin työmatkat pyörällä. Matka on lyhimmillään 11 km suuntaansa Karakalliosta Taka-Töölöön ja takaisin. Lähdin aamulla vasta seitsemän maissa eikä ollut tarkoitus viettää paljon aikaa matkalla. Iso-Huopalahdessa tiet olivat lumisia ja jouduin taluttamaan pitkän matkan. Ilma oli sumupilvinen ja kolea. Kevät oli kuitenkin tullut, puolenkymmentä punarintaa, punakylkirastaat lauloivat kujalla, IH:lla ja Munkkiniemessä, ja niistä viimeiseksi mainittu oli paikan perusteella varmasti muutolla laulava. Munkkiniemessä kaivoin jopa kiikarit repusta, koska nurmikolla oli toista kymmentä räksää, kymmenkunta kottaraista ja muutama västäräkki. IH:lla lauloi pajusirkku sekä rautiainen. Monikonpurossa ja Mätäojassa oli runsas virtaus ja jälkimmäisessä uiskenteli neljä isokoskeloa sekä kaksi telkkää. Itse IH:llakin oli paljon sulaa, ja lintujakin uimassa, mutta en viitsinyt rämpiä lumessa parhaille tarkastelupaikoille. Iltapäivällä kotimatalla totesin, että Laajalahti on tukevasti jäässä ja Tarvon sulassa seitsemän isokoskeloa. Ei taida kuitenkaan viitsiä ajaa pyörällä perjantaina, kun paikat vähän kipeytyivät eka kerrasta.

La 10.4. Hyvin tyypillinen aurinkoinen kevätpäivä, jona kevään kiinniotto onnistui jo mainiosti. Tuuli oli toki koillisesta muuttoa hidastaen, mutta se ei osunut Santahaminan stajipaikoille - kuten

koillistuuli ei useinkaan osu kevätmuuton stajipaikoille tällä maailmankolkalla - ja olo pysyi mukavana. Pysähdyimme ensiksi Likolammella kuuntelemaan hetken rastaiden (myös laulu-) ja peippojen konserttia, myös kanadanhanhi ja järripeippo kuului. Sitten suuntasimme eteläkärjen havainnointipaikalle, jossa viihdyimme klo 7.30-12.00. Seuranamme siellä oli Helena ja Mikko Alestalo, Ilpo Kuusisalo, Juha Saari, Kari Soilevaara ja Ulla-Maija Vainikka. Meri oli aivan sula, ja kevätlintuja lenteli pieniä määriä sinne tänne. Muuttohavaintoja kirjoitettiin tarkasti, ja ne päättyivät Tiiraan, mutta koska olimme vain osan aikaa paikalla, tässä joitain itse havaitsemiamme lintuja: metsähanhien ja tundrahanhien pieni sekaparvi, merihanhi muutama pieni ryhmä, valkoposkihanhi joitain yksittäisiä lenteli, tukkakoskelo pari pikkuparvea, haahka kymmeniä (tarkistin kymmenen lähintä koirasta purjeiden varalta, ei ollut, kuten oletettavaakin), uivelo 3k1n itään, tukkasotkaparvi salmessa saarien välissä, haapanapari merellä lennossa, pari harmaahaikaraa, kuikka 1 kesäpukuinen itään, merikotka 1 nuori lähellä ja toinen Kuivasaaren alueella, varpushaukka n.5, kanahaukka 2 paikallista, hiirihaukka kaksi kiertelevää, ruskosuohaukka 1 koiras suoraan yli kohti etelää, tuulihaukka 1, ampuhaukka 2, joista toinen aikuinen koiras, kurki pari pientä ryhmää ja yksi kymmenen parvi kohti pohjoista, töyhtöhyppä yksittäisiä tai pikkuparvia muutama, meriharakka yksittäisiä pinnassa kohti itää, muutamia uuttu- ja sepelkyyhkyjä, kiuruja yksittäisiä useita kertoja, västäräkkejä paikallisenakin muutamia, niittykirvinen samoin, kulorastaita muutama - yksi lauleli jossain metsässä lyhyitä pätkiä, ja muitakin rastaita, pyrstötiainen 1 ylitti salmen ja jatkoi kohti länttä, peippo yksittäisiä sinne tänne, hemppo ääniä kuului pariin otteeseen, mustavaris kierteli Vallisaaren päällä ja suuntasi sitten jonnekin. Siis sellainen alkukeväinen linturetki, joita on ollut monia aiemmin, ja joita toivotaan jatkossakin.

Su 11.4. Metsäkävelypäivä. Aamulla pimeässä kujalla oli taas äänekäs konsertti lähinnä mustarastaita, talitiaisia ja punarintoja. Menimme autolla Nuuksioon, Högbäckan tämänpuoleiselle parkkipaikalla ja kiersimme sieltä Iso-Antiaksen, Levo-Antiaksen ja Perälän kautta takaisin. Matkaa kertyi vain 5,1 km ja aika siihen käytettiin väliltä 6.10-9.40. Monet paikat olivat kokonaan sulaneet, mutta yleisesti ottaen oli hyvin märkää, oksaista ja neulasten täyttämää lunta oli vielä kymmenkunta senttiä. Kävely oli melko raskasta, vettä paljon metsän pohjalla ja ojien ylitykset vaikeita. Mukavimpia kohtia reitillä olivat Levo-Antiaksen länsipuolinen kuusikko, jossa tapasimme ensimmäiset käpylinnut, ja siitä etelään olevan kalliomännikkö, jossa käpylintuja oli lisää - osittain toki samoja. Teeren ääni kuului muutama otteeseen jostain pohjoisesta. Pari laulurastasta, pari punakylkirastasta, mustarastaita enemmän, kahdessa paikassa laulava hömötiainen, Kattilantien varrella hyöriä töyhtötiäispari, taivaalta kuului aina välillä kiurun ääniä, joutsenet töräyttelivät laajalla alueella pohjoisen puolella. Palokärki rummutti parissa paikassa ja huuteli vielä parissa muussa, harmaapäätikka kuikutti Högbäckassa. Laulavia hippiäisiä kuulimme vain kaksi. Peippoja ja punarintoja oli jo aika paljon, ehkäpä lähes kaikki. Käpytikkoja kuultiin yksi, mutta sekään ei rummuttanut. Vain kolme lentokonetta meni häiritsevän läheltä. Vihdintien liikenteen ääni kuului selvästi Iso-Antiakselle 2,2 kilometrin päähän.

Ma 12.4. Auringon noustessa +2°C. Aurinkoinen, raikas aamu. Poljin aamuruuhkan äänivallista hennompia teemoja hakien radan vartta Helsingin Keskuspuistoon ja sitä pitkin Urheilukadulle. Punakylkirastaita lauloi yksi kujalla, kaksi Pitäjänmäessä Hannu Olavinpojan tien alussa, ja yksi siinä kohti Mäkkylän ja Pitäjänmäen välissä, jossa pyörätie erkaantuu radan varteen Pitäjänmäentiestä. Viime vuonna äänittelin niitä koko alueella, mutta tänä keväänä on tarkoitus keskittyä Keskuspuistoon. Sielläkin oli: kaksi pohjoisemman siirtolapuutarhan luona ja kaksi eteläisemmän, joten sain purkkiin linnut 1-4. Menetelmä on se, että kävelen mahdollisimman lähelle linnun alle ja äänitän sitä noin minuutin pätkän M-620:n sisäisillä mikeillä. Otan myös GPS-pisteen. Samalla saan nauhoitettua stereomikillä pätkän äänimaisemaa, jonka basso-osana täälläpäin on autoliikenne. Lintu ykköstä äänittäessäni jopa helikopteri lensi matalalta yli. Sen poistuttua näkyvistä toiseen suuntaan lensi nokkavarpunen, mikä oli miellyttävämpi tapaaminen. Lisäksi mainittakoon eteläisemmän siirtolapuutarhan luona ääntelevä hömötiainen. Lumi oli sulanut viikonloppuna aika paljon. Keskuspuistossa jouduin viitisenkymmentä metriä etenemään lumen tai

jään päällä.

Iltapäivällä Munkkiniemessä oli pari kanadanhanhea märällä nurmikolla lukuisten lokkien seurana, Munkkivuoressa huusi pikkutikka ja IH:lla pysähdyin sitten oikein kunnolla ja otin kiikarit esiin. Sinisorsia lahdella oli 76 - varmaan suurimpia lukuja siitä lajista, mitä paikalla tänä vuonna lasken, naurulokkeja 46, meriharakoita seitsemän, neljä telkkää ja yksi västäräkki sekä metsäviklo lensi yli. Fasaani möläytteli mäellä, joka talven jäljiltä on kuin silitysraudalla ajettu ja hieman kurjan näköinen. Lahden avovesi on jotakuinkin sula, jäätä on vain siinä kohdassa, jossa matalan veden aikaan näkyy lietettä. Mutta nyt vesi on paljon korkeammalla, kun Monikonpurokin on kasvanut melkein joeksi. Lumi on sulanut teiltä niin, että vain viitisenkymmentä metriä täytyi ajaa tarkasti sohjossa.

Suomalaiset ovat kovasti herkkänahkaisia liikenteessä. Jos joku on päässyt siihen onnelliseen asemaan, että ajaa etuajo-oikeutettua tietä, on suuri loukkaus hänen etuoikeutettua asemaansa kohtaan, että joku tulee eteen, vaikka siihen aivan hyvin sopisikin. Jos liikennesääntöjen mukaan saat ajaa jostakin, siitä on myös ajettava, ja jos tie on tukittu, miesmurha ei ole liioiteltu reaktio. Samat asiat näkyvät hieman vähemmän korostettuna muussakin elämässä, enkä mitenkään väitä, että olisin itse tästä ajattelusta vapaa. Mutta kevään kunniaksi ajattelin käynnistää yhden miehen positiivisen kampanjan. Jos jokin mummo huutaa pyörällä ajamisesta hänen mukaansa väärässä paikassa, en sano, enkä edes ajattele, että "Naamasta päätellen sulla on pahempiakin ongelmia kuin fillaristit", vaan: "Hyvä rouva, anteeksi erehdykseni, mutta luulin monina aamuina tarkistamieni liikennemerkkien perusteella, että tämä on pyörätie". Tai en edes ajattele vastaan kävelevästä perheestä, että "Typerän näköinen aurinkolasipäinen jätkä, akka elää jossain ihan omassa maailmassaan ja lapset jo tässä vaiheessa tulevia mitättömyyksiä", vaan "Siinäpä on onnellinen perhe aurinkokävelyllä, toivottavasti perheonni kestää. Enkä ajattele "Eipä sitä yhtä porukkaakaan ole onneksi tänä vuonna näkynyt näissä maisemissa, varmaan kuolleet kuppaan", vaan "Surullista ajatella, että ajan ratas on pyörähtänyt taas yhden hampaan verran ja tämä kolo on taas hieman erilainen kuin edellinen, ja yksikään kolo ei enää palaa entisen kaltaisena."

Ti 13.4. Mittari väitti samaa lämpötilaa kuin eilen, mutta tuntui selvästi kylmemmältä, kun pilvet peittivät auringon itäisellä taivaalla. IH:lla melkein puolen tunnin pysähdys aamulla, tuloksena 60 sinisorsaa, 24 haapanaa, 9 tavia, 8 meriharakkaa, 5 kanadanhanhea, 7 telkkää ja 90 naurulokkia. Lähimmän kanadanhanhiparin naaraalla valkea kurkkulaikku jatkui alaspäin kaulan etuosaan vaihettuen vähittäin mustaan niin, että yksittäisiä valkeita kärkiä jatkui miltei rinnan vaaleaan alueeseen asti. Kolme tikliä elämoi rannassa. Katselin pajusirkkukoirasta, jolla oli mustassa päässä vielä hieman valkeita kärkiä tallella - sen verran, että valkea silmäkulmajuova juuri ja juuri hahmottui. Pikku-Huopalahdellakin oli sorsia ja kanadanhanhia, mutta niitä en tarkemmin laskenut. Talin metsässä oli pyöräteilläkin vielä paljolti lunta. Nämä ensimmäiset kevätajelut paljastavat aina sitäkin, missä määrin puisto-osasto on talven aikana ehtinyt metsiköitä ja muita viheralueita tuhota.

Punakylkirastaita lauloi matkalla niin paljon, että sekosin laskuissa. Muuttoparvia kyllä monin paikoin. Keskuspuistossa äänitin ensin linnut 5-6, jotka lauloivat samalla lailla varsin lähellä toisiaan. Äänitin myös linnun 7, mutta se oli pitkälti vain kitinää ja seuraavaan paikkaan kuului kolme samalla lailla epämääräistä laulajaa, joilla oli vieläpä aivan erilaiset äänet keskenään - selvä muuttoparvi siis. Aivan eteläosasta äänitin vielä numeron 8, joka lauloi innokkaasti ja paikallaan, mutta kyllä siellä lähistöllä oli epämääräisempääkin porukkaa. Myöhemmin keväällä muuttokauden ollessa ohi lienee helppo ruksia joukosta ylimääräiset linnut pois.

Jo aamupäivällä tuli tieto siitä, että Viikin pelloilla oli nähty rusorintakerttu. Kolmeen asti iltapäivällä jaksoin odottaa töitä tehden, ja sitten polkaisin Viikkiin. Paikalla oli parinkymmenen bongarin vaihtuva joukko, ja itse lintu oleskeli ojan penkalla vilkkaasti syötävää etsien. Pyrstö oli hieman pystyssä, ja kurkun punainen ulottui ylärintaan voimakkaana ja siitä heiketen haaleni

kupeiden ja alavatsan väriksi. Esimerkiksi takaviistosta ei punertavaa välttämättä näkynyt ollenkaan. Harvinainen lintu, toinen havainto Suomesta itselleni, ja edellinen oli vuodelta 1992 kuukauden mittaisen Lågskärin retken tuotoksia. Lisäksi vielä viereisen ladon katolla lauloi välillä mustaleppälintu. Kotona tunsu pyöräilleensä, kun jo näin alkukaudesta joutui ottamaan vähän lisälenkkiä.

Ke 14.4. Kotona +3°C, pilvisyys 7/8 ja varsin kolea tunnelma. IH:lla aamun tavallisella pysähdyksellä meriharakka 12, naurulokki 126, metsäviklo 2, sinisorsa 33, haapana 20, tavi 5, telkkä 5 ja isokoskelo 3. Lennossa viisi isokoskeloa ja kuusi valkoposkihanhea. Viimeksi mainittu oli aamun ainoa ekopinna, joita laskujeni mukaan on tällä hetkellä 51. Pitääköhän tässä vielä tehdä niiden saamiseksi joitain tavallisuudesta poikkeavia reissuja? Alun perin ei ollut tarkoitus, mutta väittävät, että pyöräily on terveellistä. Tiedä sitten tässä kevätölyssä ja möyryävissä aamuruuhkissa.

Kanadanhanhien katoaminen ja sorsien lievä väheneminen viittaisi siihen, että Laajalahdella on sula kasvanut. Ja Tiirassa on tosiaan muutamia havaintoja sieltä, täytynee käväistä itsekin lähipäivinä.

Illalla katselin kotipihassa talviruokinnan tähteitä napsivia kahta sepelkyyhkyä. Toinen oli hieman isompi, sen valkoinen kaulasepel oli leveämpi ja keltainen silmärengas selvempi - varmaankin sukupuolten eroja. Vilkaisin Bakerin kirjaa eikä siinä puhuttu mitään sukupuolen määrittämisestä. Muistan edesmenneen Heikki Arppen joskus näyttäneen rengastajakokouksessa kuvia eri ikäisistä ja sukupuolisista sepelkyyhkyistä, mutta jos minulla on siitä muistiinpanoja, niin ovat epäilemättä hyvässä tallessa, mutta eivät löydöksissä. BWP:ssä oli vähän enemmän tietoa, ja siinä sanottiin, että sukupuolten välillä on pieniä eroja, mutta käytännössä monet on mahdoton tuntea.

To 15.4. En tullut katsoneeksi lämpötilaa kotona, mutta kylmää oli, monin paikoin lammikot jäässä. Taivas oli toisaalta pilvetön. Lumi kuitenkin vähenee päivä päivältä. Leppävaaran urheilupuiston viereinen pelto on jo lähes lumeton ja jopa pääosin kuivunut. Kävin aamulla Villa Elfvikissä. Rantaniityt ovat jossain vaiheessa olleet sulat, mutta nyt ne olivat pääosin jäätyneet. Pari punajalkavikloa piti kevätmenojaan siellä. Lähempänä Otaniemeä oli sulaa vettä ja vesilintuja, mutta sinne ei ilman kaukoputkea kovin paljon viitsinyt tihrustella. Peukaloinen tai kaksi lauloi rantarytelikössä. Kun kuuntelin sen ja muiden lintujen pontevaa konserttia ja taustalla jyräväää Turunväylää, tuli hetkeksi mieleen, että tätäkin äänimaisemaa varmaan kaipaasi, jos se jonnekin katoaisi. Ei muuten ole koskaan aikaisemmin tullut mieleen, ja voi olla, ettei tule koskaan tämän jälkeenkään, mutta kyllä tosiaan sisällytin tähän ajatukseen myös sen alakomponentin. Onhan se kuitenkin merkki pääkaupunkiseudun elämästä ja olennainen osa siitä, mikä tekee tästä nykyisestä kotiseudusta erilaisen kuin monet muut paikat Suomessa. Mannerheimintien bassetti tai jokin muu vastaava makkaratyypinen koira nosti koipeaan minun pyöräni takarenkaalle. Kävelyttäjätyttö hymyili ystävällisen vaivaantuneesti, koska ei varmaan voinut siltä seisomalta alkaa pyyhkiäkään pyörän pinnoja puhtaaksi.

Punakylkirastastilanne on aivan sekava. Jotenkin näitä vajavaisesti laulavia epäilemättä muuttomatalla olevia lintuja tuntuu olevan enemmän kuin viime vuonna missään vaiheessa. Jokin sääilmiö on varmaan pysäyttänyt niitä rannikolle. Jatketaan projektia tilanteen vakiinnuttua. Valitettavasti paikallistenkin punakylkien lauluinto vähenee sitten melko selvästi.

Iltapäivällä ennen viittä vilkaisin IH:n. Sinisorsa 54, naurulokki 30, tavi 12 ja meriharakka 12 - varmaan viime mainitut samat. Yhdellä oli rengas jalassa ja kaukoputkella sen olisi ehkä pystynyt jopa lukemaan.

Pe 16.4. Aamulla kujalla lensi kaksi käpylintua, joista ainakin toinen oli C-tyypin pikkukäpylintu.

La 17.4. Tampereella ja Tarastenjärven kaatopaikalla klo 7.00-13.00. Minun ja Annikan lisäksi paikalla Markku Kangasniemi. Aamulla oli kaksi astetta pakkasta ja melkein pilvetön taivas. Kaatopaikalta oli vaikea löytää sopivaa katselukulmaa jyrkän valon takia. Päivän myötä sitten pilvistyi ja alkoi tuulla, keskipäivällä muutama lämpöaste. Iltapäivällä satoi välillä, länsituuli oli voimakas, ilma kolea ja ankea.

Aamu alkoi hiljaa ja vaikeasti. Kaatopaikalla oli naurulokkien seurana varsin vähän isoja lokkeja ja niitäkään ei oikein päässyt katsomaan. Kun kärsivällisesti jaksoi odottaa, lopulta lokkeja tuli - vasta kymmenen jälkeen enemmän, ja niitä kertyi eniten lähinnä hedelmistä koostuvalle biojätekasalle suunnilleen sinne, missä ennen aina oli kuuluisa kakkosbio. Varsinaisella biopaikalla oli myös lintuja - tämä paikka on ollut toiminnassa viime syksystä ja myös sekajätekasalla, joka pari vuotta on sijainnut vanhan suuren jätekasen toisella puolella melko kaukana bioalueesta.

Lokkikaatopaikka on itse asiassa varsin oivallinen paikka katsella lintuja yleisesti ja tarkkailla niiden tapoja. Auton sisältä pääsee seuraamaan tilannetta varsin läheltä ja yksilöitä on paljon. Lokit lepäilevät, parittelevat, säikähtävät petolintuja, tappelevat ja etenkin ruokailevat. Yksilöiden välisiä luonne-eroja on melko helppo havaita. Lintuhavainnot ovat vähän eriluonteisia kuin tavallisessa retkeilyssä. Tänään parhaita oli satelliittiselkälökki - pari päivää aikaisemmin ensimmäisenä viime vuoden projektin linnuista kotiin palannut yksilö. Se oli koelintu, joka siirrettiin lentokoneella Tampereelta Saksan Helgolandiin ja vapautettiin siellä. Se vietti talven Egyptissä Välimeren rannikolla, ja palasi sieltä sinne, minne kuuluukin eli Suomen Hämeeseen. Toivottavasti saksalaiset saivat mielenkiintoisia tutkimustuloksia. Toinen mieleen jäävä oli kaksi aikuista tuhkaselkälökkiä, jotka käyttäytyivät selvästi kuin pari, liikkuvat yhdessä ja heiluttelivat päätään toisilleen. Lisäksi uudet kaatopaikkakieliset kyltit, jossa osoitettiin, missä sijaitsee välppä ja mihin tulee sijoittaa särmäjäte.

Havainnot lukuina olivat seuraavanlaisia - Markun mukaan. Hän oli puoli viiteen asti paikalla ja näki siten jonkin verran enemmän kuin me: selkälökki 230 enimmillään kerralla (lukurenkaita toista sataa, mikä tarkoittaa, että yli tuhat eri selkälökkiä kävi päivän aikana kaatopaikalla), harmaalökki enimmillään 800, naurulökki 8000, kalalökki 300, tuhkaselkälökki 11 aikuista ja 1 3kv sekä metsäviklo 1.

Kotona illalla kuului huutava pikkutikka.

Su 18.4. Sadealue mennyt yöllä yli. Aamun valjetessa ei enää satanut, mutta lämpötila oli vain +3°C ja tuuli kova lännen puolella. Kaikkeaa muuta kuin keväistä. Annika oli kipeä ja niin lähdin pian kuuden jälkeen pyörällä Laajalahdelle. Maarin tornissa viihdyin kunnes tuli liian vilu, minkä jälkeen hieman pidempään paremmin suojaisessa Elfvikin tornissa. Kotiinkin ehdin jo ennen kymmentä. Maarin tornissa ei alussa ollut ketään, mutta myöhemmin porukkaa saapui sen verran, että torni oli totuttuun tapaan täynnä. Elfvikissäkin oli itseni lisäksi parhaimmillaan lähes kymmenen lintujen tarkkailijaa.

Erikoinen havainto heti menomatkalla: niityltä hieman Villa Elfvikin eteläpuolelta hyppäsi lentoon - vain parinkymmenen metrin päästä - kalasääski. Oli ollut näköjään syömässä kalaa. Näytti jäävän kaartelevaan sillä ajatuksella, että palaisi vielä syömään loput kunhan vain ensin poistuisin. Myöhemmin näin epäilemättä saman yksilön vielä joitain kertoja lahden päällä hakemassa lisää evästä.

Lahti oli jäässä enää keskeltä, sekä IH:n sula että Maarinlahden sula olivat sen verran laajenneet, että lähipäivinä yhdistyvät. Sorsia oli kyllä, mutta enemmänkin olisi mahtunut. Punasotkia oli lahdella enemmän kuin aikoihin. Useitten laskentojen seurauksena päädyin uskomaan, että niitä oli 15 koirasta ja kolme naarasta. Tukkasotkia oli vain seitsemän, haapanoita 41, taveja 92, sinisorsia

jonkin verran, lapasorsia yksi pari. Nämä kaikki lounaisemmassa sulassa. Pohjoisemmassa sulassa uiskenteli 25 silkkiuikkua ja näiden lisäksi muutama Maarinlahden puolella. Lahdella oli paikallisena noin seitsemän kanadanhanhea ja lennossa valkoposkiparvet 11 sekä 18, joista jälkimmäiset tulivat kaukaa idästä ja jatkoivat hiljakseen vastatuulella lännen puolelle. Vuoden paras kahlaajapäivä toistaiseksi, peräti seitsemän lajia: kuovi huuteli sekä Kilon pelloilla (ei tule pesimään siellä) että Laajalahdella (eikä sielläkään), ja jälkimmäisessä paikassa muutti viiden linnun parvi pohjoiseen, yksi taivaanvuohi, pari metsävikloa, muutama punajalkaviklo, pari meriharakkaa, sekä tylli että pikkutylli vierekkäin lietteellä. Viimeksi mainittuja oli hyvä vertailla: tylli oli selvästi isompi, isopäisempi, jalkojen väri oli kirkkaampi ja pikkutyllin silmärengaskin erottui noin 700 metrin matkalle. Muuta mainittavaa oli yksi tai kaksi nokkavarpusta nättisti katsottavanakin Villa Elfvikin pihassa, pikkutikat huusivat Kilon kartanon luona ja Villa Elfvikissa. Lisäksi pari varpushaukkaa, laulava peukaloinen edelleen, laulava puukiipijä.

Ei kovin riehakasta kevättunnelmaa luonnossa tällä hetkellä - ollaan vähän kylmällä reunalla ja odottamassa, mitä tapahtuu. Erikoisuus maisemassa on se, että lentokoneita ei lennä. Melkein koko Länsi-Euroopan ilmatila on suljettu Islannin tulivuorenpurkauksen tuhkan takia. Olisin käynyt Nuuksiossa kokemassa tämän tilanteen, jos keli olisi ollut vähänkään parempi.

Ma 19.4. Kotona -2°C aamulla, ja kirkas ilma. Punakylkirastasaamu Keskuspuistossa. Äänitin seitsemän yksilöä Kivihaasta Töölöön, ja muuttoparvia ei enää näkynyt (eilen kyllä vielä oli Elfvikissä). Tänä vuonna taitaa Keskuspuistossa tilanne olla se, että yksi äänityyppi vallitsee selvästi, mutta keskellä on muutama eri lailla laulava. Viime vuonna taisi olla kaksi melko tasavahvaa äänityyppiä. Täytyy vertailla vielä äänitteitä viimevuotisiin. Äänityypin jatkuvuushan vuodesta toiseen on kiinni yksilöiden palaamisesta sekä siitä, kuinka uudet sukupolvet ovat oppineet laulun - eli myös viime vuoden poikasten palaamisesta samoille alueille. Syksyllä ja talvellahan ne eivät voi laulua oppia, koska silloin kukaan ei laula, joten niiden on opittava se joko poikasina (jolloin isän ja naapureiden laulu on jo heikennyt) tai ehkä todennäköisemmin keväällä saapuessaan alueelle ne virittävät oman laulunsa ympäristön mukaiseksi. En usko laulutypin olevan olennaisesti perinnöllinen. Muista lintuhavainnoista maininnan ansaitsee isokäpylintu aivan puiston eteläosissa. Lisäksi ekopinnoja järripeippo ja laulava hippiäinen (vasta nyt!).

Puoli viiden maissa IH:lla: naurulokki 36, meriharakka 11 (pitäisikö alkaa olla huolissaan siitä yhdestä?), kalalokki 6, tavi 1 koiras ja sinisorsa 12. Vesi on vähän turhan korkealla, mutta meriharakan jalka ylittää vielä pohjaan.

Ti 20.4. taas -2°C aamulla ja pilvetön taivas. Kylmältä tuo kyllä tuntuu yhdistettynä kevätkesteuteen. Villasormikkaat ovat hieman liian vähän pyöräillessä, eikö ohut pipokaan oikein riitä. IH:lla naurulokki 87, tavi 1/1, isokoskelo 3/1 ja Mätäojassa lisäksi yksi pari, telkkä 1/1, sinisorsa 8, kanadanhanhi 2 paria, meriharakka 4. Kävin ensimmäistä kertaa tänä vuonna kävelemässä länsirannan koivikossa, ja odotettu lintu siellä röhki - luhtakana. Rannassa oli uutta jäätä, ja lammikot muutenkin jäätyneet yöllä. Muuten äänimaisemasta vastaa (Turunväylän aamuliikenteen kohinan päällä keikkuen) erityisesti punarinta heleine, kauniine, mutta hieman uneliaine sooloiineen. Mustarastas toki varastaa shown siellä, missä esiintyy, mutta peipot eivät laula kovin innokkaasti. Monikonpuro on edelleen kevät puro valuessaan mudan ja lakastuneen kasvillisuuden läpi, mutta alkaa hieman asettua, kun maassa ei ole enää paljoakaan sulavaa lunta. Laajalahden ympäristössä on lintuja taas niin paljon, että niitä on taivaalla, kun vain sinne päin vilkaisee - yleensä lokkeja, mutta hyvä näin. Aika erilaista kuin kuukausi sitten.

Keskuspuistossa Ratsastieltä Urheilukadulle ei ollut yhtään laulavaa punakylkeä, mikä on yllättävää. Ainakin muuttoparvet ovat poistuneet sotkemasta. No, tämä oli tällainen kuuluisa arvokas negatiivinen havainto.

Iltapäivällä IH:lla vielä 44 tavia, 11 naurulokkia ja kolme isokoskeloa. Vesi alkaa olla turhan korkealla. Sinisorsia en nähnyt kuin yhden koiraan, joka tuli norkoilemaan syötävää aivan viereen.

Ke 21.4. Illalla laitoimme kaksi uutta linnunpönttöä lähipuihin, korjasimme yhtä ja poistimme kokonaan yhden vanhan rikkoutuneen

To 22.4. Annika näki sepelkyyhkyjen parittelevan pihassa, ja kuvasikin ne. Koiras oli juuri se yksilö, jota ajattelin, mutta kyllä ne aika samannäköisiä ovat kuvissakin. Selvin ero on se, että koiraalla on enemmän valkoista nokan päällä. Tosin se ehkä on vain yksilöllistä vaihtelua.

Pe 23.4. Herätessäni kotona +1°C ja maa valkoisena. Röntäkuurot jatkuivat koko aamun, mutta se ei tuntunut suuremmin haittaavan punarintojen lauluintoa. Tienvarsikuuntelujen perusteella ei punakylkienkään, joten tein kyseiseen lajiin keskittyneen retken Keskuspuistoon. Kiersin kallionlakea Kivihaan tuntumassa (märkää oli) ja ajoin puiston länsipuolen pyörätietä. Kolme lintua äänitin, joista kaksi ainakin uusia. Kuulin etäältä lisäksi pari muuta. Jousiammuntaradan tuntumassa oli rastasparvi, jossa oli paljon irtopunakylkiä - muutama niistä lauloikin. Muuten ei mainittavia lintuhavaintoja.

Iltapäivällä IH:lla korkealla komeasti kaartava hiirihaukka, ja räystäspääsky. Jälkimmäinen on jo varsin aikainen havainto (näytti olleen vain kolme varhaisempaa tältä vuodelta Suomesta). Neljä isokoskeloa, mutta muuten sorsia vain muutama pläidä ja lokkejakin vajaa kymmenen. Vesi on liian korkealla. Ekopinnoja on nyt 76, ei taida aivan sata mennä katki huhtikuun loppuun mennessä, vaikka tähän aikaan vuodesta uusia lajeja tulee nopeasti. Viikonloppu taitaa orastavan flunssan takia mennä kuitenkin auton avustamana.

La 24.4. Aamulla kotona -1°C, maassa ohut valkea lumiharso kaikkialla, mutta kirkasta ja aivan tyyntä. Kun ilma lämpeni, kosteus alkoi putoilla pisaroina puista ja olo oli kuin Eaglesnestissa. Kävelin Högbäckan alueella Nuuksiossa klo 5.37-10.16. Högbäckan parkkipaikalta tietä pitkin pohjoiseen noin kilometrin, sitten metsän läpi koilliseen noin saman verran, sitten kaakkoon Syvä-Antiaksen pohjoisrannalle, sitten Levo-Antiaksen länsipuolelta Ruoholammelle ja siitä jotakuinkin suoraan takaisin. Matkaa tuli seitsemän kilometriä ja suurin korkeus merenpinnasta oli 114 m.

Suomen ilmatila oli taas avattu ja pilotit tuntuivat ottavan menetettyä takaisin, sen verran vilkasta ilmaliikenne oli ajoittain. Sen lisäksi Vihdintie kuului turhan voimakkaasti kaikkialle Antiasten pohjoispuolelle. Muuten oli mukavaa. Valkoisella mäntykankaalla laulava metsäkirvinen tuntui oudolta, mutta se lauloikin vain vaisusti puun latvasta - ymmärsin kyllä matalan mielialan. Myöhemmin lauloi tosin toinenkin ja lisäksi yksi lenteli muuten vaan Högbäckan lähellä. Tiltalti lauloi Iso-Antiaksen itäpuolella. Teeriä pulputti ajoittain, ja Levo-Antiaksen eteläpuolella näin parin lennossa. Laulujoutsenetkin kailottivat jossain, ja palokärkiä rummutti sekä huuteli ainakin kolme eri lintua. Pyy tuntuu olevan kateissa tänä keväänä, kuten varpuspöllökin. Laulurastas on tuolla reitillä paljon punakylkeä tavallisempi, jälkimmäisiä taisi olla vain kaksi. Yritin äänittää punarintaa moneen otteeseen, mutta oikein hyvää ei tainnut tulla lähinnä liikenteen melun takia. Mukavin äänite tältä aamulta tuli varmaan Ruoholammen taveista, niistä lähti sekä koiraan että naaraan ääntä.

Laukaalla on uusi lintulaji Suomelle - amerikantaivaanvuohi. Ainakin äänite siltä kuulostaa, mutta valokuvissa ei näy vielä riittävästi yksityiskohtia tuntomerkkien erottamiseen. Mielenkiintoinen tapaus, mutta taitaa olla meille kuitenkin liian kaukana.

Su 25.4. Aamulla kotona -2°C, kirkasta ja tyyntä. Vietimme Kirkkonummen Saltfjärdenin lintutornilla aikaa suunnilleen klo 7.00-13.00. Saapuessamme aurinko oli jo noussut ja paistoi

erittäin kirkkaasti Gunnarskullan suunnalta yli koko keväisen ruskean ruovikon ja ympäröivien peltojen. Kiurut lauloivat ja taivaanvuohet mäkättivät. Edelliset kuuluttivat pellon olevan varattu kiurun ammatin harjoittamisen kannalta, mikä on sinänsä melko helposti ymmärrettävä viesti, mutta taivaanvuohen mäkättävästä ja tikittävästä hauskanpidosta pienissä ryhmissä on vaikea saada tolkkua. Enimmillään niitä oli kuitenkin jopa kymmenen linnun parvi lentelemässä.

Muita lintujen tarkkailijoita torniin alkoi saapua vasta lähempänä kymmentä. Parkkipaikka ei kuitenkaan tänään tullut aivan täyteen keväisestä ilmasta huolimatta. Ohuita pilviä alkoi kertyä puolen päivän maissa ja jo hieman ennen sitä merituuli alkoi puhalttaa, lopulta melko voimakkaastikin. Lintujen muutto ei ollut valtavaa. Aamumuutto oli lähes olematonta, vain muutama pienehkö kyyhky- ja pikkulintuparvi. Petolintuja havaittiin neljä hiirihaukkaa, jotka kaikki ehkä enemmän tai vähemmän paikallisia, yksi varpushaukka, kaksi tai kolme ruskosuohaukkakoirasta, korkealla ohittanut naaraspukuinen sinisuohaukka, tuulihaukka, enimmillään yhtä aikaa neljä merikotkaa, mutta ne eivät tapansa mukaisesti harrastaneet selkeää muuttoliikehdintää. Räyskä lensi kerran edestakaisin ruovikon yli ja taisi sitten palata merelle. Yksi kuikka ja määrittämätön Gavia suuntasivat suoraan kohti sisämaan sulapaikkoja. Kahlaajiakin oli, joskin pääosin turhan kaukana ja vaikeasti määritettävissä etenkin sen jälkeen, kun lämpöväreily alkoi. Pari metsävikloa, äänekäs punajalkaviklo ja kolme valkovikloa saatiin määritettyä. Kuoveja jokunen muuttikin, ja yksi tai kaksi yksilöä suunnitteli pysyvää reviiriä alueella. Jokunen kanadanhanhi ja valkoposkihanhi, mutta myös parinkymmenen linnun metsähanhiparvi ja muutama pienempi ryhmä samaa lajia muuttolennessä kaikki. Kurkia ja joutsenia pyöri edes takaisin pieniä ryhmiä, edellisiä yksi selkeä muuttoparvikin matkalla suoraan pohjoiseen.

Tornissa keskusteltiin tavanomaisten aiheiden (kuka missäkin on ollut retkellä viime aikoina ja mitä kummallisuuksia Canonin uusimmissa kameramalleissa on) lisäksi tietenkin amerikantaivaanvuohesta ja siitä, kuinka Euroopasta pääsi pois viime viikolla, kun lentokoneet pysyivät maissa. Pertti Saunamäki oli ollut edellisenä iltana Laukaalla parinsadan muun kanssa kuuntelemassa taivaanvuohetta - hän oli sen jopa kuullut, mutta useimmat muut eivät olleet, koska lintu oli ollut erittäin vähän äänessä.

Edelleenkin oli se tunne, että nopeasti etenevästä keväästä ei saa kaikkea mahdollista irti - välillä melkein stressaavaa. Mutta niin on ollut aikaisemminkin, ja varmaan tulee olemaan jatkossakin. Nyt on jo jäänyt enemmän tai vähemmän taakse monta vaihetta - kiiltävät keväthanget, pälvet, pöllöjen ja tikkojen soitimet ja monet muut. Seuraavaa odotellaan hyönteissyöjäpikkulintujen saapumista, sitten arktikaa.

Ma 26.4. Menin aamulla Laajalahden Maarin tornin kautta. Kotona oli -1°C, mutta aurinko alkoi kohta lämmittää kirkkaalta taivaalta ja oli aivan tyyntä. Matkalla en mitään uutta havainnut, kuusikkolintujen konsertti jatkuu vain. Maarinlahdella punajalkavikloporukka pitää jo kunnolla meteliä. Anas-sorsia oli toista sataa, enimmäkseen taveja ja haapanoita, kuten tavallista, mutta myös jokunen lapasorsa ja harmaasorsakoiras. Sotkia oli vain muutamia tukallisia. Kaksi koirasta ja neljä naarasta uivelon lajin edustajia. Pari räyskää kävi pitämässä meteliä lahden päällä ja yksinäinen kalatiira avasi kauden. Jouduin huonossa valossa katsomaan sitä melko kauan ennen kuin vakuutuin lajinmäärityksestä. Etenkin kevätpuolella kalatiira ja lapintiira ovat varsin samannäköisiä, ja talviterä erityisesti haittaa määritystä. Käsisulkien yläpuolen tumma kiila ei ole oikein vielä kehittynyt tähän aikaan vuodesta, ja siiven takareunan näkeminen on hankalahkoa, kun siipi käy kovaa. Kevätpuolella lapintiirallakin on varsin usein mustaa nokan kärjessä. Nokan pituus on parhaita tuntomerkkejä, mutta tällä yksilöllä se ei ollut helppo tulkita. Kahlaajapuolella oli jo mainittuja punajalkoja lukuun ottamatta melko hiljaista. tavalliset töyhtöhyypät tietenkin, useita taivaanvuohia, pari valkovikloa ja muutama tylli. Torniin kuului laulava tiltalti. Ekopinnoja on nyt 82.

Huomasinpa sitten töissä, että kodin avaimet olivat jääneet pois matkasta, ja Annika palaisi vasta kahdeksan jälkeen. Onneksi kaukoputki oli siis mukana matkassa, joten ilta (klo 17.40-20.10) meni rattoisasti Maarin tornilla. Tiirat olivat runsastuneet päivän aikana, tiirailin niitä kaukoputkella kunnes kyllästyin ja totesin, että lapintiiroja on enemmän, kymmenkunta ja kalatiiroja vain muutama. Käsisiiven takareunan kuvio, nokan pituus ja siipien leveys toimivat parhaiten tuntomerkkeinä, mutta aika samanlaisiahan ne ovat. En tiedä, yrittikö kukaan muu tornissa niitä määrittää. Räyskätkin olivat edelleen paikalla. Sorsien joukosta löytyi 2/1 jouhisorsaa, 2/2 lapasorsaa ja 2/1 uiveloja. Kaksi laulujoutsenta oli niin lähellä, että en meinannut niitä edes huomata. Hemppo lensi tornin yli äänellen. Valkoposkiahankia näkyi jopa 60 yksilön parvi korkealla ja etenkin kaukana lentelemässä, ehkä noin Vermon päällä. Västäräkkejä oli lietteellä paljon, puolisen sataa. Kalasääski oli ainoa petolintu. Kahlaajia oli selvästi paremmin kuin aamulla. Kymmenkunta taivaanvuolta, 6/4 suokukkoa, liro, rantasipi, neljä tylliä, kaksi pikkutylliä ja neljä valkovikloa. Töyhtöhyypillä ja variksilla (jälkimmäisiä jopa 30 parvi) oli ainaiset kinansa. Kaiken kaikkiaan leppoisa jutusteluilta lämpimässä tornissa. Melko varhaisen vuodenajan huomasi sitten hiipivänä viileytenä. Kotiin ajaessa ensi kerran illan tuoksu, heikosti veden kaltainen, tuntui nuhanenänkin läpi. Ratsastin auringonlaskuun tyynessä illassa rastas- ja punarintakonsertin lävitse. Kotipihassa pistelaskenta laulavista linnuista: mustarastas 2, punakylkirastas 1, punarinta 3 ja peippo 1 välillä kaukaa.

Ti 27.4. Sää on muuttumaan päin, kotona kuuden maissa +5°C ja ulkona kirkas keli, mutta tuntuva etelätuuli. IH:lla vesi korkealla, mutta 14 tavia ja 9 tukkasotkaa uimassa, tosin turhan kaukana. Pari räyskää lenteli, ehkä samat Laajalahden linnut. Ari Veijalainen sattui samaan aikaan paikalle. Sieltä suuntasin Helsingin Keskuspuiston eteläosiin punakylkirastasreissulle, ja sain äänitettyä linnut 20-22. Näistä yksi oli sama kuin ennen äänitetty, kaksi uusia. Vielä useita käyntejä kyllä tarvitaan, jotta homma tulee hallintaan, mutta onhan tässä aikaa.

Ke 28.4. Tänään herätessä nollakeli, kirkas taivas ja tyyntä. Kävin kiertämässä runsaan puolen tunnin lenkin Lintuvaaran luoteispuolella olevalla Gubbamossanin alueella, joka sijaitsee pääosin Vantaan puolella, ajoin sieltä Lintuvaaran, Uusmäen, Pitäjänmäen ja Haagan läpi Keskuspuistoon, jonne ehdin seitsemän maissa ja äänittelin vielä punakylkiä. Niitä sain purkkiin viisi - kahdella tutulla paikalla ei lintu laulanut, mutta havaitsin lajin muuten. Lauluinto ei siis ole täydellinen näinkään kauniina aamuna. Gubbamossanilla oli pari metsäkivistä, pajulintuja siellä kaksi ja Keskuspuistossa kaksi, alkavat siis selvästi saapua. Sen sijaan kirjosiippoja ja leppälintuja ei vielä tunnu olevan - joinain vuosina niitä on jo monin paikoin ennen vappua, mutta ei näköjään nyt. Pikkutikka rummutti Uusmäessä ja Gubbamossanilla oli punatulkkku, tutussa paikassa jälleen laulava tilitähti ja peukalainen, joka sekin samalla paikalla kuin joskus ennen. Gubbamossan on soinen metsäalue, jonka etenkin eteläosat ovat äänimaisemaltaan rauhallisimpia alueita täällä miljoonan ihmisen keskellä. Mahdollisesti tuleva kakkoskehän jatke tosin muuttaa tämän tilanteen olennaisesti. Gubbamossanin metsän rauhasta pääsee pyörällä muutamassa minuutissa ensin Lintuvaaran pohjoisosien rauhalliselle omakotialueelle, sitten etelämmäs pienkerrostalojen ohitse betonilähiöihin ja äkkiä on Leppävaaran aseman alueella kauppakeskusten ja korkeiden kerrostalojen valtakunnassa - todellinen pikaläpileikkaus pääkaupunkiseudusta. Huomasin myös, että Painiityn läpi ollaan rakentamassa uutta tietä, joka pilaa alueen varmasti. Pitäjänmäessä aseman alueen ylitti kanahaukka. Ekopinnoja on nyt 91.

Iltapäivällä vielä pysähdys IH:lla, jossa tällä vedenkorkeudella ei ole paljon lintuja. Vihreä kasvinalku alkaa kuitenkin iloisesti tunkea lakoontuneen viimevuotisen alta, joten puskalintuja odotellaan. Isokoskelo 3/3 ja sinisorsa 3/1, lokkeja vajaa kymmenen ridiä.

To 29.4. Keli on muuttunut olennaisesti. tätä kirjoittaessa eli kello 8 kaksi astetta lämmintä, lounaistuuli 5 m/s ja jatkuva tiheysade. Aamulla kotoa lähtiessäni satoi räntää, mutta valkoinen komponentti katosi ilmasta jo ennen kuin ehdin Maarin tornille. Sen verran ikävä keli kuitenkin,

ettei matkalta juuri havaintoja tullut. Olin ennen seitsemää puolisen tuntia tornissa. Yleensä tämä paikka on melko tarkkaan katsottu, mutta nyt siellä ei ehkä ollut käynyt ketään ennen minua tänään - ainakaan sinä aikana kun siellä vietin, ei muita alan harrastajia näkynyt. Lintuja sen sijaan näkyi ihan kivasti, mikä on tavallistakin kyseisessä paikassa - tavi ja haapana tyypillisesti runsaimmat sorsat, joskin en paljon viitsinyt ikävässä kelissä laskeskella. Harmaasorsakoiras, muutama harva lapasorsa ja jouhisorsa. Kaksi koiraspunasotkaa, kymmenkunta tukkasotkaa, uivelopari, laulujoutsenpari (nyt varmistivat kovalla mekkalalla sen, etten ainakaan jätä niitä näkemättä kuten oli lähellä tapahtua viimeksi), muutama kanadanhanhi, pieni valkoposkianhiporukka, liro (taas muistui mieleen, miten kauniin harmaasävyinen keväinen liro on, ne kuluvat kesän aikana aika paljon ja syyspuolella kun vanhojakin liroja katsellaan käytännössä enemmän, ne ovat jo selvästi tummempia ja viiruisempia), viitisen valkovikloa, rantasipi, kymmenkunta tylliä, kymmenkunta tiiraa, pari räyskää, kymmeniä västäräkkejä lietteellä, komeasti elämöivä luhtakana ruovikon kulmassa (ruovikko sen verran laossa, että kärsivällisyydellä sen voisi varmaan nähdäkin) jne. Muutamassa päivässä ei ole siis näyttänyt tapahtuneen juuri mitään, enkä yhtään uutta lajiakaan havainnut. Lintujen katselu on toki mukavaa, mutta vielä mukavampaa se olisi vähän paremmalla kelillä. Silti hieman jo harmittaa, että huomenna ei varmaan pääse toimintaan mukaan lainkaan, ei ainakaan pyörällä.

Toukokuu

Toukokuu on Suomen lintuharrastuksessa perinteinen huippukuukausi: hyönteissyöjät saapuvat huomaamattomasti yöllä, ja niitä pesivien lintujen kokonaislukumäärästä on suuri osa, arktisten lintujen kevätmuutto ohittaa maan ja harvinaisuuksia nähdään. Aloittelijoille se ei välttämättä ole aivan niin näyttävä kuukausi kuin huhtikuu, mutta kokeneemmat usein keskittävät lomiaan nimen omaan toukokuulle. Havaitut lajimäärät ovat toukokuussa suurimmillaan, useimmat lajit äänekkäimmillään ja näkyvimmillään, ja säät usein suosivat ulkoilua.

La 1.5.2010 Viikonlopun ohjelmana oli vieraila Jarmo Pirhosen luona Taipalsaarella ja katsella lintuja Lappeenrannan alueella. Vastaava reissu alkaa muodostua jo perinteeksi suunnilleen tähän aikaan vuodesta. Aamu alkoi tietenkin pihalta Taipalsaaren kirkonkylän tienoilla, jossa kuulin laulavan tiltaltin, muutaman järripeipon, härkälinnun läheiseltä järveltä ja tein muutamia äänityksiäkin.

Suuntasimme ensimmäiseksi Lappeenrannan Kaislaselle, joka on pienehkö erityisesti vesilinnuille suotuista järvi keskustan eteläpuolella. Havainnointi tapahtuu mukavasti rantakalliolta, josta hallitsee järven kaukoputkella mainiosti. Saavuimme paikalle klo 6.15. Yöllisen sateen jäljiltä oli maiseman yllä tiukka sumu, joka jokseenkin täysin esti näköhavainnoinnin. Sää tiedotuksessakin uhkailtiin kaiken maailman sadealueilla. Kun jaksoimme odottaa, sumu antoi kuitenkin sen verran periksi, että jonkinlainen käsitys järven vesilinnuista saatiin. Punasotkia oli 55, tukkasotkia 150, haapanoita noin sata (vesilintuja yhteensä laskin yhdellä läpikäynnillä kaukoputken avulla 342), kaulushaikara puhalteli, muutamia metsähanhia lenteli yli, kaksi tiltalttia lauloi, jokunen liro, kanadanhanhi 1, härkälintu muutama, pari joutsenta pesivän näköisesti. C-tyypin pikkukäpylintukin lensi yli (jäi reissun ainoaksi käpylinnuksi).

Seuraavaksi suuntasimme läheisille Vihtolan pelloille, jossa kuulemma hanhet todennäköisimmin ovat, kun ne kerran eivät kerran olleet järvellä. Sumu oli tässä vaiheessa jo huomattavasti hälvennyt, mutta vaihtelevan voimakas tihkusade sen sijaan jatkuvaa. Pellolla olikin komea hanhiparvi, jossa oli n. 1050 metsähanhea, 50 tundrahanhea, kaksi valkoposkea ja hetken tiirailun jälkeen löytyi myös kaksi lyhytnokkahanhea. Tarkkailimme parvea melko pitkään, kun se oli minulle ja Annikalle vuoden ensimmäinen tilaisuus katsella Anser-hanhia maassa. Yksi metsähanhi

oli huomattavan tumma, mutta muuten normaali. Pääosa metsähanhista oli varustettu normaalilla tundrametsähanhen nokanvärityksellä, mutta helposti löytyi hieman pitkänokkaisempia yksilöitä. Lisäksi silmiin sattui kymmenkunta lintua, joiden nokanväri oli kuin tyypillisen taigametsähanhen, eikä nokan muotokaan niin kovin kummoinen, ja ne olisivat aivan hyvin uponneet kyseisen alalajin parviin. Näitä on nähty ennenkin. Helppo todeta, että kyseessä oli pääosin tundrametsähanhiparvi, mutta vaikeampi päättää se, oliko joukossa oikeasti taigametsähanhia, ja jos oli, niin kuinka paljon. Nämä kaksi alalajia pystyy määrittämään ryhminä, mutta yksilöiden määrittäminen on vaikeaa. Suhtaudun näiden erottamiseen jonkin verran pessimistisemmin kuin Birding Worldin tuoreen määritysartikkelin kirjoittaja (ja vähän luulen, että olen tarkkaillut enemmän metsähanhia kuin hän). Käki kukkui hetken, pikkukuovi oli lennossa pellon päällä ja palokärki lensi, kuikutti ja rummuttikin. Lisäksi kapustarinta huuteli jossain pellolla.

Kello 9.40 saavuimme Kaukaksen tehtaiden viereen Papinniemeen. Kymmenen haarapääskyä ja kaksi räystäspääskyä lenteli Saimaassa uiskentelevien tukkinippujen päällä (jäivät tämän päivän ainoiksi pääskyiksi). Myös kolme kalatiiraa, 15 valkovikloa sekä punajalkaviklo. Tehtiin kävelykierros pienellä nätilä suojelualueella, jossa oli vanhaa metsää. Havaitsimme kaksi vaisusti laulavaa sirittäjää, joita päästiin mukavasti tarkkailemaankin, pari pikkutikkaa, ja puissa istuskelevan aikuisen varpushaukkakoiraan, josta tiaiset eivät pitäneet alkuunkaan. Suuntasimme sieltä huoltoasemakahvilan kautta Joutsenon entisen kunnan alueelle.

Kivisaassa olimme klo 11.45 ja totesimme tuulihaukan istuvan pöntön päällä. Etelä-Karjalassa näytti hyvin monen ladon kyljessä olevan tuulihaukan pönttö, joku - luultavasti rengastaja - on todella ahkeroinut. Tuulihaukkahan on viimeisen vuosikymmenen aikana saatu pesimään pöntöissä kautta maan ja kanta sekä rengastussummat ovat kasvaneet. Yritimme kovasti valokuvata hienoa lapinsirkkukoirasta, ja jonkinlaisia tuloksia saatiinkin. Kotasaaren turvetuotantoalueen liepeillä alkoi sataa välillä ihan kunnollakin, mikä hankaloitti retkeilyä suuresti. Kaksi mustavikloa nousi lentoon. Paikalla oli myös komea hanhipari: 700 metsähanhea, joiden nokkien vaihtelu oli samantapaista kuin edellisessä parvessa. Tundrahanhia oli vain noin 10 seassa. Kapustarinta 28 ensin hanhiparven seassa lepäilemässä, lähtivät sitten tiiviinä parvena muutolle. Kaikilla jotakuinkin kesäpukuinen selkä ja laaja musta vatsalaikku. Musta raja kupeilla melko yhtenäinen ja selkeä lähes kaikilla (parilla vähän hajanaisempi, muutamalla vähän kapeampi musta alue kaulan edessä). Kaiken kaikkiaan ulkonäön vaihtelu oli yllättävänkin vähäistä. Kapustarintoja ei kovin paljoa pääse tarkkailemaan normaaleilla lintulenkkeillä kotipuolessa, joten niitä oli mukava tavata täällä. Lisäksi valkoviklo 10, suokukko 1 koiras, liro 2, sorsia oli vain jokunen kymmen - olivat kuulemma jo siirtyneet pohjoiseen päin.

Siirryimme Konnunsuon laajan peltoaukean kulmaan ja kipusimme klo 13 lintutorniin. Palokärki rummutti sähkötolpan päässä ja lensi tornin yli. Harmaapäätikan piipitys kuului välillä torniin asti. Hanhet olivat hajallaan pellolla: tundrahanhia peräti 400, metsähanhia 200, taas lyhytnokkahanhi, 36 valkoposkihanhea, vähintään kaksi tuulihaukkaa, pikkukuovi, kuusi kapustarintaa ja saman verran valkovikloja, yksinäinen meriharakka, 11 liroa, kuusi värikästä koirassuokukkoa ja lapinsirkku lennossa. Torniin saapui myös tunnettu paikallinen hanhitutkija Karri Kuitunen. Pian hän huomasi pellon keskustan sadevesilammikossa lähinnä tundrahanhien seassa oudon hanhen. Se ei oikein näyttänyt metsähanhelta eikä tundrahanhelta, vaan oli tavallaan välimuotoinen. Nokan kärki oli musta, tyvessä etenkin päällä oli epämääräisesti mustaa. Muuten nokka oli hieman oranssiin vivahtava (metsähanhen nokka on oranssi, tundrahanhen vaaleanpunainen). Nokan tyven höyhenistössä oli hieman valkeaa, mutta vähemmän kuin yleensä tundrahanhella. Pää ei ollut tummempi kuin tundrilla ja vain hieman isompi, mutta muuten lintu ei suuresti poikennut muodoltaan näistä. Tertiaaleissa ja kyynärsulissa vaaleat reunat, mutta ehkä epämääräisemmin kuin metsähanhella. Vatsassa ei ollut mustaa. Kyseessä kai oli risteymä, enkä itse ole näiden lajien risteymää ole aiemmin nähnyt.

Poistuimme tornista klo 15.20 ja seuraavaksi kohteeksi oli valittu läheinen Suomen ja Venäjän rajan halkaisema Suokumaanjärvi. Järvi on melko rehevä, ja sen ympärillä on pääosin metsää, mutta myös jonkin verran peltoa, jossa tulvalätäköillä ruokaili 11 valkovikloa, 1/1 suokukkoa, muutama liro, mustaviklo ja punajalkaviklo. Pian huomiomme kiinnittyi pienellä heinäpaalilla tai vastaavalla kasviaineiksista koostuvalla vaatimattomalla möhkäleellä istuvaan naaraspukuiseen suohaukkaan. Terävät päänkuviot komeine kaulureineen paljastivat oikeastaan heti kysymyksessä olevan arosuohaukan. Silmän päällä oli kapea valkoinen silmäkulmajuova, silmän alla valkea puolikuu, joka oli selvästi kapeampi kuin sen alla poskessa oleva musta alue, joka ulottui edessä nokan tyveen ja jatkui takana niskaan. Niskassa oli kellertävänruskea kaksoislaikku ja kaulan sivuilta niskaan ulottui selvä kellanruskea kauluri, jonka alapuolella oli tummempi, viiruinen alue kaulan sivuilla. Selkä oli melko harmaasävyisen ruskea, pienemmissä peitinhöyhenissä oli laaja vaalea lautuma, joka muodostui kellanruskeista höyhenten osista ja kyynärsulat olivat melko yksiväriset (ehkä kärjet hieman tummemmat). Keskustelimme linnun iästä ja vaikka mistä, mm. silmän väristä, joka oli vaalentunut, mutta ei keltainen, kunnes lintu viimein käänsi vatsapuolensa meitä kohti. Siellä oli mustia viiruja rinnan alaosiin asti, ja siitä alaspäin punertavasävyisiä viiruja kupeilla, pohjaväri oli melko selvästi punertavasävyisen vaaleanruskea. Vanha naaras siis joka tapauksessa. Edestä päin kiinnitti huomiota se, että pääläen ja posken tummanruskeat alueet olivat selvästi tummempia kuin mikään muu osa linnusta. Teimme ilmoituksen Lintutiedotukseen, ja pian paikalle saapuivatkin Karri Kuitunen ja Harri Hasari katsomaan haukkaa. Linnusta otettiin kuvia, joista toivottavasti näkyvät ainakin yllä mainitut yksityiskohdat (maassa otetut kuvat jäivät melko heikoiksi etäisyyden takia). Se kuopi hauskaasti heinäpaalia kuin pesää tehden ja käveli välillä viereiselle pikkukasalle ja takaisin päätään heiluttaen. Kupu näytti olevan täysi. Yhdessä vaiheessa se sitten puisteli sulkiaan vähän terhakkaammin ja pomppasi lentoon. Saadakseen riittävästi korkeutta se joutui tekemään pari kierrosta pellon päällä ja suuntasi sitten määrätietoisesti matalalla metsän yli länsilounaaseen. Olin jo etukäteen tietenkin miettinyt, mitä pitää lennossa katsoa, ja totesin odotusten mukaisesti, että harittavia käsisulkia oli neljä, tummissa kyynärsulissa näkyi alapuolella yksi vaalea juova, ja että käsisulkien alapuolen tummimmat juovat olivat kaksi keskimmäistä - kaikki arosuohaukan tuntomerkkejä. Suunnilleen samoilla tunneilla Etelä-Karjalasta ilmoitettiin kaksi muutakin arosuohaukkaa, eli pienimuotoinen rynnistys jopa. Meidän lintumme näytti lähtevän liikkeelle heti, kun aurinko hiemankin alkoi paistaa, ja kohta samaan suuntaan liikkui myös hiirihaukka. Arosuohaukka on aina mieltä kiihottava rari, joka tosin nykyään on pikemminkin pikkurari. Itsekin olen viimeisen noin vuoden sisällä nähnyt spontaanisti jo neljä lintua Suomessa, joskin tuurini on ollut tältä osin varsin hyvä – ei se oikeasti nyt niin yleinen laji vielä ole.

Parantuvasta säästä innostuneena suuntasimme kiireen vilkkaa petoja katsomaan takaisin Konnunsuon lintutorniin, josta näkyvälle alueelle ehkä suohaukkammeikin oli suunnannut. Sitä ei kuitenkaan enää näkynyt, vaikka luuhailimmeikin tornissa klo 18.50 asti. Aurinko jopa paistoi välillä, mutta kova länsituuli teki lämpimistä vaatteista edelleen tuiki tarpeellisia. Kaiken maailman vapunviettäjää iltapäiväajelullaan pysähtyi kohdalla ja pistäytyi tornissa. Me näimme kaksi kaularengastettua tundrahanhea, korkealla ylittävän nuorehkon merikotkan, joka näytti hirvittävän kontrastikkaalle auringonvalon osuessa siihen, sekä neljä hiirihaukkaa, joista yksi oli varsin vaalea ja erikoisen näköinen. Lyhytnokkahanhia oli nyt kolme vierekkäin, ja hanhien määrät muutenkin kasvanee.

Sunnuntai 2.5. Sääkarttoja tutkittiin huolellisesti päivän reittejä suunniteltaessa, sen verran pahaenteisiä säämiesten ennustukset olivat. Lopputuloksena päätettiin lähteä Lappeenrannasta etelään päin. Aamu valkeni kirkkaana, +5°C mittarissa, mutta aamusta alkaen oli havaittavissa selkeä tuulenvire. Kirjoitan odotellessani pihassa muiden saapumista. Alue on nelisen kilometriä Taipalsaaren kirkolta, uusi asuntoalue, jossa vasta muutama talo on ehtinyt saada asukkaan, ja muutamasta on vasta sokkeli valettu. Räksät torailevat, käpytikka rummuttaa, laulurastas, varis, kalalokki, keltasirkku, punarinta, vihervarpunen, sini-, ja talitiainen, pajulintu, peippo kevättoimissaan, teeri pulputtaa kauempana. Muutama järripeippokin laulaa epäilemättä muutolta

pysähtyneenä.

Ensimmäinen varsinainen kohde oli taas Kaislanen. Taivas alkoi kovaa vauhtia pilvistyä, mutta nyt ei ollut sumua haittaamassa järven tarkastelua. Sieltä paljastui ensimmäisellä laskennalla 44/3 punasotkaa - siis aika reipas koirasennemistö, ja uusi laskenta antoi 45 lintua. Tukkasotkia oli 239, härkälintuja 7, merihanhi, haapana 86, uivelo 1 aikuinen koiras, yksi nuori koiras ja yksi naaras, telkkä 10, neljä kurkea vastarannalla, ruskosuohaukkakoiras ja laulava tiltalti.

Askolan lintutorni sijaitsee teollisuusympäristössä Nordkalkin kalkkikaivoksen allasalueen vallilla. Teollisuusalue on ympäröity aidalla, mutta torni jää aidan ulkopuolelle, koska aita on vedetty sen kohdalta piennarta ylös. Jyrkkä nousu torniin tapahtuu metallisia portaita pitkin - varmastikin Suomen kalleimpia lintutorneja. Kaikenlaista nykyään rakennellaan, toista se oli ennen. Olimme tornissa klo 7.50 asti, ja tässä vaiheessa alkoi taas hieman sadella. Avoimella paikalla oli myös varsin kylmää. Havaintoja merkitään pikkulokki 4, haarapääsky, kalatiira, valkoviklo, neljä hemppoa eikä sen kummempia.

Siirryimme seuraavaksi Haapajärven torniin, jossa sateli ajoittain jo kunnolla. Haapajärvi on pääosin keskellä metsää ja selvästi Kaislasta suurempi, mutta vesilintuja oli paljon vähemmän. Havaintoja haarapääsky 3, rantasipi 4, kalatiira 6, kuikka 1 ui ja lähti sitten lentoon, silkkiuikku 16 ja kalasääski 1 aivan läheltä päältä. Söimme eväitä laavulla, kun viiden närhen parvi matkasi edestä. Esa Sojamo saapui myös kelejä valitellen. Kun poistuimme, kello oli 9.10.

Seuraava pysähdys tapahtui Hiivaniemen pelloilla Vainikkalan lähellä. Rajavyöhyke alkaa aivan tien vierestä ja rajavartijat ajoivat ohi, toinen pari kulki koiran kanssa pellon kaukaista reunaa. Muuten liikenne oli varsin rauhallista tällä sivutiellä. Jotenkin tuo kaukana hämmöttävä Venäjänmaa on edelleen kiehtova, vaikka tilanne onkin muuttunut 1980-luvusta, kun täällä päin kävi turisteja katselemassa rajan toiselle puolelle ihmetellen pelottavaa itänaapuria. Nykyisinhän sinne jopa pääsee, ja olen itsekin käynyt näillä kohdin rajan toisella puolella katsomassa rajavyöhykettä 180 astetta eri kulmasta kuin nyt.

Pellolla istui 12 laulujoutsenta. Eräällä parilla oli vielä viime vuoden poikanen mukana. Selkäpuolella oli ruskeasävyistä laikukkuutta, kaula selvästi ruskeanharmaampi kuin muu ruumis. Nokka jo suunnilleen kuin aikuisella, mutta keltainen väri vielä himmeämpää. Järripeippojaakin liikkui useita pelloilla. mutta tavallisia peippoja enemmän, parveksi asti. Lisäksi tuulihaukkakoiras, ruskosuohaukkakoiras, hiirihaukka, etelään lentävä kesäpukuinen kuikka. Sade oli loppunut, mutta ilma edelleen tuulinen ja hyvin kolea.

Klo 10.45 olimme Ylämaan Väkevän Ryönänlahdella, jossa totesimme 40 joutsenen valinneen tämän järvenkulman lepopaikakseen. Neljä pikkulokkia, kaksi metsävikloa ja yhdeksän punasotkaa oli paikalla myös.

Väkevän lintutornin ympärillä oli mm. pääskyjä: haarapääsky 5 räystäspääsky 5, törmäpääsky 1, lisäksi 48 räksää pellolla sekä pensastaskukoiras. Kesäpukuinen kuikka lensi yhdessä talvipukuisen näköisen kanssa. Jälkimmäiset ovat tähän aikaan vuodesta ainakin yleensä viime vuoden poikasia, eikä niitä näe kovin usein. Tuli mieleen taas vanha pulma siitä, mitkä lajit kaikista havaituista ovat niin merkittäviä, että ne pitää viedä havaintovihkoon. Ongelma ilmenee etenkin keväällä: usein tulee merkityksi uudet lajit ja vasta saapuneet niin kauan, kun ne ovat vielä melko harvalukuisia. Mielenkiintoiset yleistymiset eivät välttämättä ilmene kovin hyvin, ja jälkikäteen tuollaisista havainnoista ei välttämättä niin kauheasti iloa ole. Mitään ongelmaa ei kuitenkaan ollut siinä, että aikuinen muuttohaukka oli merkittävä havainto. Se kaarteli pitkään siivillä lyömättä varsin kaukana pohjoisen puolella. Vaalea, leveä yläperä rajoittui selkeästi mustempaan pyrstön kärkeen. Seurakseen se sai jossain vaiheessa naaraspuukuisen sinisuohaukan. Huomattavasti lähempänä

ruskosuohaukkakoiras laskeutui pieneen ruovikkoon ja n. viidentoista minuutin kuluttua naaras tuli kaukaa ja laskeutui sen viereen. Koiras nousi lentoon, ja palasi takaisin parittelemaan naaraan kanssa.

Klo 13.05 saavuimme seuraavaan torniin: Virolahden Kurkelaan, vuonna 1999 rakennetulle mahtavalle stajilavalle, joka sijaitsee kallion päällä keskellä mäntymetsää. Tornissa oli ennestään pari myös melko äskettäin paikalle saapunutta havainnoijaa. Melko kaukana eteläkaakossa kisaili yhdessä enimmillään viisi merikotkaa. Vanha kanahaukka oikaisi aivan tornin vierestä varikset varovaisina kintereillään. Ruskosuohaukkakoiras pyörähti myös, mutta varsinaisesti petomuutto ei oikein käynnistynyt, vaikka taivas viimein aukeni isolta osin siniseksi. Klo 14.30 kyllästyimme tilanteeseen ja Annikan kanssa lähdimme kohti länttä, Jarmo kohti pohjoista. Emme viitsineet edes käydä Kotkassa bongaamassa paikalla jo pitempään viipynyttä ruskosotkaa. Myöskään mikään Virolahden ja Helsingin välillä olevista monista lintupaikoista ei ollut riittävän vetovoimainen.

Ehdimme käydä vielä myöhään iltapäivällä päivän viidennellä lintutornilla eli tutulla ja turvallisella puulavalla Espoon Otaniemen Maarinlahdella. Tutussa ympäristössä huomasi mainiosti, kuinka kylmä ja kova länsituuli on, vaikka aurinko paistoikin. Viisikymmentä koskeloa oli tavallista syvemmällä lahdenpohjukassa, naaraspukuinen uivelo, ruskosuohaukkakoiras ylitti alueen, mustaviklo, keltavästäräkki ja heinätavikoiras havaittiin myös. Pääskyjä oli tullut kahta lajia jo ainakin pari kymmentä. Lintujen tarkkailijoita oli paikalla kymmenkunta, ja porukka vaihtui paljon.

Ma 3.5. Kotona -1°C ja kirkas taivas, myös melko tyyntä. Alkumatkasta lätäköt olivat jäässä, mutta eivät enää Vermossa. IH:lla edelleen vesi korkealla ja ei mitään erikoista lintua meren puolella. Kävin länsipuolen lehdossa ja muualla pikkukasalla, sekä vähän isollakin kasalla. Muutaman päivän poissaolon huomasi siinä, että uusia lintulajeja oli saapunut vaikka kuinka monta: kirjosiippo kotipihalla, leppälintu IH:lla peräti kolme laulavaa, joista yhtä pääsin tarkastelemaan kiikarillakin - lajihan ei alueella yleensä pesi, ja nämäkin vaisusta tyylistä päätellen muutolla, sirittäjä Keskuspuiston eteläpäässä, mustapääkerttu Perkkaalla ja IH:lla kaksi, satakieli samoin Perkkaalla ja IH:lla kaksi, hernekerttu Perkkaalla ja Niemenmäessä, rytikerttunen IH:n ruovikossa. Useimmat nämä vastatulleet laulajat olivat vielä hieman vaisuja. Lisäksi luhtakana kiljui komeasti IH:n ruovikossa ja pari rantasipiä lenteli siellä, kuten usein kesämmällä ennenkin. Mustarastaiden ja punarintojen laulu on ehkä jo vähän hiipunut, mutta IH tuntui olevan täynnä pajulintujen konserttia. Äänittelin vielä Keskuspuistossa pari punakylkirastasta.

Iltpäivällä pysähdys IH:lla mutta ei mitään kummempaa. Sirittäjä lauloi Munkkivuoressa. Huomenna uhkaillaan taas vesisateella.

Ti 4.5. Muutama lämpöaste, vettä taivaalta ja itätuuli, eli siihen malliin kevät etenee. Kirjosiippo pihassa laulelee edelleen varsin vaisusti, kuin vain harjoitellen kauden avausta varten. Voi olla, että tuhansien kilometrien matkan jälkeen tämä mielessä kirkkaana siintänyt kohde onkin vähän pettymys. Pönttöjä siellä kuitenkin pitäisi olla riittävästi, kun ainakin kolme lähintä on edelleen vapaana. Kävin Keskuspuistossa ajamassa vähän siksakkia, ja kuulin punakylkirastaan radan pohjoispuolella sekä hevostalleilla, mutta en äänittänyt näitä monta kertaa ennen talteen otettuja yksilöitä. Etenkin jälkimmäinen lauloi melko vaisusti, ja monet rastaat olivat jopa hiljaa, mikä ei ole mitenkään ihmeellistä keli huomioon ottaen. Kirjosiippo lauloi Mäkkylässä ja varoitteli hevostalleilla.

Iltpäivällä IH:n kautta mutta vailla muita ihmeellisempiä havaintoja kuin Munkkivuoressa laulava mustapääkerttu.

Ke 5.5. Klo 6.05-6.55 Maarin tornissa. Muutama lämpöaste ja heiveröinen puhallus pohjan puolelta, sininen taivas. Lisäksi yksi havainnoija tornissa. Turhan viileää on isänmaan sää

edelleen. Sorsat jo melko vähissä, lapasorsa 2/1, uivelo 2/1, harmaasorsa 1/0, ja tietenkin tavanomaiset tavit, haapanat, sinisorsat, isokoskelot, muutamat tukkasotkat ja isokoskelot. Pari rytikerttusta lauloi tornin vierellä, samoin ajoittain luhtakana. Muutama keltavästäräkki näytteillä ja yksinäinen kurki läpsytti kohti pohjoista - tämä oli laskujeni mukaan sadas ekopinna. Parikymmentä värikästä suokukkoa, ja viisi tylliä, viklot liikkuvat ikävästi korkeamman kasvillisuuden keskellä, mutta kyllä sieltä noin 20 liroa löytyi ja lähes kymmenen valkovikloa, ja tietenkin ne paikalliset punajalkaviklot. Taivaanvuohia soidinlennossa, parhaimmillaan kahdeksan lintua löyhänä parvena ilmassa. Yksi korea aikuinen ja kaksi nuorta harmaahaikaraa väijyi rannoilla, jälkimmäisistä toisella oli selvästi laajemmin tummaa pääläella. Matkalla kirjosiippoja sekä sirittäjiä oli jo monessa paikassa, satakieli Leppävaaran kartanolla ja kaksi Maarinrannassa, leppälintu Tamminiemessä. Näin ainakin kolme mustarastaskoirasta, jotka roikuttivat matoja nokassaan.

Pyöräilin vielä läpi epävakaisen iltapäiväsään ja ohi pääkaupunkiseudun ruuhkan uudestaan Maarin tornille, jossa vietin ajan klo 16.35-18.05. Paikalla oli melko paljon lintujen tarkkailijoita, viiden ja kymmenen välillä vaihtelevasti. Lähes heti kuulin sitruunavästäräkin äänen, mutta itse lintua emme onnistuneet näkemään. Vaikka olinkin määrityksestä jokseenkin varma, päätin, ettei sitruunavästäräkki sentään ole vielä niin tavallinen lintu, että sitä muutamasta vinkaisusta määritetään varmaksi. Parikymmenen minuutin päästä sitten ääni kuului uudestaan, ja tällä kertaa lintu löytyikin pian kiikariin ja kaukoputkeen. Loppuajan se esitteli itseään aivan tornin edessä komeasti näyttäytyen. Tässä vaiheessa kuulin vasta, että lajista olinkin tehty havainto jo kymmenen maissa, ja se oli ollut Lintutiedotuksessakin, jota en sitten ilmeisesti muistanut koko päivänä katsoa. Linnulla oli niskassa melko paljon mustaa, ja muutama tumma täplä ulottui pääläellekin. Siivet näyttivät melko ruskeilta, mutta muuten se oli kyllä komean juhlapukuinen, enkä ollut mitenkään vakuuttunut iänmäärityksestä. Muitakin uusia lintuja löytyi: merihanhipari melko kaukana uiskentelemassa, kymmeniä haarapääskyjä ja kymmenkunta räystäspääskyä ahkerasti pyydystämässä hyönteisiä lietteen päällä (pääskyt tuovat aina miellyttävää kolmiulotteisuutta maisemaan), pari mustavikloa (myös soidinääntä kuului), sekä oikein mukava havainto: Taavi Sulander ensiksi huomasi tornin edessä melkein sitruunavästäräkin kaverina mutaa vilkkaasti tökkivän jänkäkurpan. Pääosan ajasta se oli kasvillisuuden piilossa, mutta välillä sen metallihoitoista höyhenpukua pääsi ihailemaan aivan avoimesti. Vesilintuja oli edelleen yksi uivelopari sekä yksinäinen koiras, jouhisorsakoiras, parikymmentä suokukkoa, sorsalinnuista millään lailla suurempi lukumäärä oli vain isokoskeloita, joita oli noin 70. Liroja tuntui olevan (vielä) vähemmän kuin aamulla. Punajalkaviklopari esiintyi niityllä. Koiras tirisi siivet auki väristen ja naaras katseli vieressä melko välinpitämättömän näköisenä, mutta poistumatta paikalta. Lopulta koiras siirtyi tirisemään ja siipiä värisyttämään naaraan selkään, toimitus kesti ehkä viitisen sekuntia. Kylmää tässä maassa on edelleen, mutta kyllä metsänpohjaan nousee vihreää ja kukkia. Koivunlehti ja ylipäänsä lehti on vielä aika pieni, taivaasta tänne jatkuvasti tupsahtelevat hyönteissyöjäpikkulinnut joutuvat olemaan vähän enemmän avoimella kuin haluaisivatkaan.

To 6.5. Linturetkien suhteen välipäivä (liian kaunis ilma?), mutta mainittakoon kotipihan tuntumassa laulanut hernekerttu.

Pe 7.5. Koleaa, koleaa ja viikonlopunkin sää näyttää ennusteissa synkältä. Lämpömittari osoitti +4°C, taivas pilvessä ja koillisen suunnalta aivan kevyttä hieman voimakkaampi viilentävä vire. IH:lla 6.00-7.05. Ainoat uudet paikallisen oloiset hysyt maanantain jälkeen olivat laulava kirjosiippo ja yksi uusi satakieli itärannalla. Vanhat satakielet lauloivat länsirannalla ja Mätäojan ruusupensaassa (hieman erikoinen paikka), mutta varsin vaisusti. Rytikerttunen oli ruovikossa kauempana kuin viimeksi, ja Munkkivuoressa edelleen vanha tuttu mustapääkerttu. Kävin kävelemässä jopa kivenmurskaamalla, mutta ainoa mitä sieltä enää tunti myöhemmin muistan, on kaksi paria pesivän tuntuista västäräkkejä. Toinen naaras oli harmaapäälakinen ja toisella oli aika paljon mustaa. Isolla kasalla lauloi tältältti, mutta se ei siihen aivan varmasti jää, ja pajulintuja tietenkin oli kaikkialla näkyvissä ja kuuluvissa. Mutta pohjoisen ja idän puoleiset tuulet ovat

painaneet merenpinnan -27cm:n, ja komea määrä lietettä on paljastunut. Lintuja tosin yllättävänkin vähän: 40 naurulokkia, aika paljon 2kv lintuja, 5 meriharakkaa, pikkutylli ja kaksi aikuista pikkulokkia jotka saapuivat Laajalahden suunnasta käärtäen, kiertelivät hetken lahden päällä omaan lepattelevaan tyyliinsä ja suuntasivat sitten pohjoiseen, suoraan sisämaahan. Täytyy kuitenkin pysähtyä paluumatkallakin lyhyesti IH:n lietteen ääressä, vaikka onkin vähän kiire kohti Hankoa. Koivut näyttävät läheltä katsoen edelleen talvipukuisilta, mutta kauempaa aavistaa vihreän sävyn oksistossa. Lehti ei kuitenkaan ole edes hiirenkorvalla vielä, mutta muutaman päivän sisällä alkaa kyllä jo kurkistaa. IH:n kasat ovat sentään jo vihreän sävyisiä. Aika oudolta tuntuu ajatus, että runsaan kahden viikon päästä pitäisi alkaa luhtakerttusten tulla.

Pysähdyin IH:lla tosiaan vielä iltapäivällä jatkuvassa vesisateessa - lietteet olivat vielä isommat, mutta kahlaajia vain (samat?) viisi meriharakkaa. Pyöräilin nopeasti kotiin, jossa tein itseni valmiiksi vuoden ensimmäistä Hangon lintuaseman vierailua varten. Ajoimme sinne normaalia reittiä Kirkkonummen kautta läpi sateisen läntisen Uudenmaan.

Hangon lintuasema on aivan niemen kärjessä Uddskatanilla ja siis Suomen mantereeseen eteläisimmässä kohdassa. Se sijaitsee luonnonsuojelualueella, jossa liikkuminen jo sinänsä on rajoitettua, mutta lisäksi vapaasatama-alueen sisällä, aitojen ja puomien takana. Tämänkin takia siellä oleskelu tuntuu varsin etuoikeutetulta. Lintuasema on ollut toiminnassa vuodesta 1979 ja miehitys on ollut varsin hyvä jo kauan ja nykyisin lähes täysin ympärivuotinen. Vaikka lintuasemaromantiikka on ehkä parhaimmillaan yksinäisillä, vaikeapääsyisillä saarilla, käytännössä on kuitenkin helpompi järjestää kattava toiminta mantereella. Halias on toki varsin merellinen, mutta maayhteys vaikuttaa linnustoon mm. siten, että syksyisin vaelluslintuja saapuu paikalle paljon enemmän kuin saariasemilla. Lisäksi se vaikuttaa mm. niin, että paikalle pääsee aina hermoilematta sen kanssa, uskaltaako myrskyisälle merelle lähteä veneellä. Uddskatan on kallioinen niemi, joka kasvaa enimmäkseen matalaa mäntyä, mutta notkoissa on rehevää lehtokasvillisuutta melko laajaltikin. Kilometrin päässä niemen pohjoisrannalla sijaitsee Salpausselän ulottuma Suomenlahteen: sorainen Gåsörsuddenin niemi, ja sen ja aseman välissä on rehevä ruovikkoinen Gåsörsviken. Lisäksi liikkumiseen aseman alueella vaikuttavat vapaasataman laajat autokentät, jonne pääsy on kielletty. Kompattavaa maastoa on kuitenkin riittävästi sadepäivienkin varalta. Itse asemarakennus on vanha kalastajamökki, jossa on kaksi isohkoa lämmitettyä huonetta - toinen keittiö ja olohuone, toinen nukkumatila. Ahdasta, mutta kodikasta. Tulimme illalla vielä valoisassa paikalle, mutta vettä satoi eikä retki-into ollut valtava. Yön asemalla viettivät meidän lisäksi Aleksis Lehtikainen, Risto Nevanlinna, Johannes Silvonen ja tietenkin Aatu Vattulainen - aseman perusporukkaa siis.

La 8.5. Tornien taiston päivä valkeni reippaassa sateessa. Raahauduimme olosuhteiden mukaisella melko vähäisellä innolla varustettuna lintutornin virkaa ajavalle vanhalle venäläiselle betonibunkkerille, ja totesimme havainnoinnin olevan varsin hankalaa. Iloksenne sade kuitenkin lakkasi jo noin puolen tunnin kuluttua, ja loppupäivä oli parempaa - pilvistä ja koleaa, mutta ei edes kovin tuulista. Tornien taisto on jo nykyisin melko massiivinen lintuharrastustapahtuma, jossa lasketaan lintutornista nähtyjä lajeja kello viiden ja iltapäivän yhden välillä. Tänä vuonna n. 300 tornia osallistui ympäri Suomea, ja me Haliaksen bunkkerilla tietenkin myös. Oltiinme joka tapauksessa seisseet tornilla vähintään neljän tunnin vakion ja luultavasti enemmänkin, sillä se kuuluu aseman päivittäiseen toimintaan. Kohta paikalle saapuivat vahvistuksiksi Petteri Lehtikainen ja Jonne von Hertzen, edelleenkin siis aseman perusväkeä. Edellinen näistä alkoi jopa avalla joitain lintuverkkoja - me emme olleet aloittaneet rengastusta aamulla sateen takia.

Mikään valtavan loistava lajipäivä tämä ei ollut, mutta aivan normaaliin tapaan pisteitä kuitenkin putoili. Parhaana peltosirkku, jonka Pepe löysi niemeltä ja joka näkyi sitten torniinkin hyvin. Aikansa betonirakennelmilla pyörittyään se alkoi äänellä voimakkaammin, nousi hitaasti, otti vähän korkeutta ja poistui mantereeseen suuntaan. Minulle tämä viimeisen parinkymmenen vuoden

aikana suuresti harvinaistunut laji oli uusi Haliaspinna, ja olen sentään ollut siellä ihan jonkin verran. Kahlaajamuutto oli mainiota ja välillä Gåun särkälle kertyi jopa satojen lintujen parvia. Päivän muuttosumat: liro 1015, suokukko 500, kapustarinta, suosirri 1, pikkukuovi 5, lapinsirri 1. Muita mieleen jääviä ja/tai vuodenpinnoja olivat nuolihaukka 7, tuulihaukka 3, karikukko 1, lapinsirkku 1, ristosorsa 5, sinisuohaukka 1 naaraspukuinen kaukana kaupungin suunnalla, merikihu muuttavia, paikallisia tai kierteleviä. Liron, suokukon ja nuolihaukan muuttosumat olivat jopa aseman kevätennätyksiä, joten päivää on pakko luonnehtia hyväksi (yllättäen!). Paikallisia ynnättiin merihanhi 10, lapasorsa 7/3, heinätavipari, tukkasotka 31 Kotilahdella, alli tuhansia pääosin hyvin kaukana merellä, mustalintu 10, pilkkasiipi 5, tukkakoskelo 30, merikotka 3, pikkulokki, räyskä, selkälokki muutamia, kalatiira 5, lapintiira 50, riskilä 1, käenpiika 2 huutavaa, satakieli, leppälintuja, kivitasku jokunen, hernekerttu, tiltalti, harmaasieppo 1, kirjosieppo, järripeppo 2, ja jopa urpiainen, joka oli käsittämättömästi henkilökohtainen vuodenpinna tässä vaiheessa kautta. Bunkkerilta on laaja näkymä ympäröivään saaristoon ja myös kaupungin suuntaan, ja saariston sokkeloita kaukoputkella huolellisesti tarkastellessa kuluu helposti useita tunteja. Muuttoakin näkee melkein joka suunnassa.

Eräs verkosta tullut leppälintukoiras oli erikoinen: se oli nuori lintu, mutta vaihtanut toisella puolella tertiaalit, joissa oli selkeä valkea reunus. Kuvia otettiin, jotta opittaisiin ymmärtämään leppälinnun pukuvaihtelua suhteessa kaakkoiseen samamisicus - alalajiin, jolla on normaalistikin varsin paljon valkeaa siivillä. Tuollaisia valkeita paneelin aiheita ei yleensä Suomessa näe, mutta toisaalta ei niihin välttämättä kiinnitä huomiota maastossa, ja verkoista tulee taas enemmän 2kv lintuja, jotka taas eivät yleensä ole vaihtaneet tertiaaleja.

Taiston jälkeen nukuin monen tunnin päiväunet. Herättyäni käyskentelin rannalla ja äänittelin jotain. Halias on sataman vieressä, eikä kaupunkikaan ole kaukana, joten se ei ole aivan paras mahdollinen äänityspaikka, mutta silloin tällöin jotain mukavaa sieltä saa talteen. Ollessani Kalvskärin ja Kobbenin välissä mäntymetsässä Annika soitti bunkkerilta ilmoittaen, että suopöllö on tulossa lounaasta mereltä. Kävelin rantaan ja pian näinkin sen lepattelevan pehmein, syvin siiveniskuun harmaalokin härnäämänä meren puolelta kohti koillista. Sen sijaan bunkkerilta nähdyn leveäpyrstökihun jätin itse kokonaan havaitsematta. Metsäkirvisiä oli metsässä parveksi asti, ja sain äänitettyä luultavasti varsin hyvin mustaviklon sekä heti perään lentonäytöksen tehneen Gåun lepäilevän meriharakkaparven. Lisäksi näin varsin aikaisen pensaskertun, ja sirittäjä liikkui väsyneen näköisenä maan pinnan lähellä. Kevätpuolella väsyneitä muuttajia näkee rannikolla silloin tällöin. Oikeastaan useimmat tänne pysähtyneet hysyt ovat varmaan jossain määrin väsyneitä, koska muuten ne jatkaisivat suoraan sinne, minne haluavat lopulta päätyä. Nuorien lintujen osuuskin on aika suuri. Ensimmäistä kertaa tänä vuonna pääsin seuraamaan näitä levähtäviä varpuslintumuuttajia. Vaikka lajien joukossa on kovin runsaitakin, hyönteissyöjiä ei muutolla tai levähtävinä pääse etenkään keväällä Suomessa useinkaan paljon tarkkailemaan. Kevätmuutto vaikuttaa siltä, että ne vain ilmestyvät puihin laulamaan. Parhaiten varpuslintumuuton tarkkailu onnistuu ulkosaaristossa tai pitkien niemien kärjissä ja usein niitä on eniten näkyvissä sateisina ja sumuisina päivinä.

Tornien taiston lajisummamme oli 91 ja se oli 15. paras koko maassa ja viides Länsi-Uudellamaalla. Päivän lajimäärä oli 105.

Illalla kävimme saunassa. Haliaksen sauna on varsin uusi ja vieläkin siellä oleskelu tuntuu tuoreelta ja erikoiselta. Ennen käytiin suihkussa kaupungissa tai meressä uimassa. Lehtokurppa lensi aseman ohi tyynen illan hämärässä kurnuttaen ja psittaillen. Oikeastaan vasta puoli yhdentoista maissa alkoi olla pimeää.

Su 9.5. Tuuli oli etelästä, melko heikko ja ilma sumuinen, kuten osattiin etukäteen pelätäkin. Vakio

staijattiin, mutta aika vähän sen lisäksi. Parikymmentä Gaviaa molempia lajeja, pikkukäpylintunaaras kävi kääntymässä niemellä, peltosirkku kuului taas. Muutolla nähtiin myös nokkavarpunen, ja pian luultavasti sama lintu tuli pihan verkoista. Nuorena naaraana sitä pidimme, ja se tykkäsi pureskella sormiamme. Toinen kädessä nähty mainittava laji oli 2kv pikkusieppo. Lisäksi tutkittiin ja kuvattiin pari tilitä, rengasnumerot 10856U ja 57U, siiven pituudet 63 ja 61 ja tarkemmat tiedot Pepen vihossa. Välillä sumu oli taajempaa, välillä horisonttikin erottui. Kokonaan sumupilvi ei kuitenkaan väistynyt koko päivänä ja vielä keskipäivän jälkeenkin ilma oli täynnä pientä kastelevaa pisaraa, eikä näkyvä muutto käynnistynyt. Hysyjä oli puskipissa hieman, mutta ei niin paljon, että olisi ollut pakko jäädä paikalle iltaan asti, poistuimme kahden maissa vieden Aksun kotiinsa Karjaalle.

Klo 15.50-17.35 kävimme vielä Ämmäsuolla lokkeja laskemassa, sää oli jotain sumun ja tiikusateen väliltä, lämpötila oli +5°C ja lopputulos oli kovasti kylmä tunnelma. Muuten sunnuntainen kaatopaikka oli oikein rauhallinen. Sitten viime käynnin kaato näytti taas varsin erilaiselta, kasa on kasvanut silmissä, mutta onhan tuota uutta valtavaa betonikuoppaa vielä aika paljon jäljellä. Kuulemma Ämmäsuolle lopetetaan sekajätteen tuonti neljän vuoden kuluttua, mikä tarkoittanee sekä jätteen että lintujen määrän suurta vähenemistä. Mutta vielä niitä oli aika paljon, lokit oleskelivat jossain määrin rinteessä, mutta etenkin varsinaisella kaadolla ja olivat välillä lennossakin - varsin vaikeasti laskettavissa siis, kuten tavallista. Harmaalokkeja arvioimme 2000 lintua ja niistä aikuisia oli valtaosa, varmaan yhdeksän kymmenestä, merilokki 40, selkälokki 20 (kaikki aikuisia), idänselkälokki 2 (2kv lintuja, varsin erinäköisiä keskenään ja toisesta saatiin jopa kunnan kuvat), naurulokki 40, kalalokki 12, korppi 80, varis 50, naakka 50, mustavaris 1 nuori ja liro 3. Korppi runsaimpana varislintuna tuntuu aika erikoiselta, mutta niitä oli mm. yksi 55 linnun parvi pelleilemässä nurmikkoisessa vanhan kasan rinteessä. Naurulokkeja oli paljon vähemmän kuin odotimme. Yksi selkälokin ja yksi merilokin rengas saatiin luettua (CNXK VAOY F +2kv, CMH0 MUOY M 3kv).

Ma 10.5. Varsin samanlainen keli edelleen, eli muutama lämpöaste ja märkä sumu, ja aamulla aivan tyyntä. Olimme Annikan kanssa Maarin tornissa klo 6.05-7.00, tällä kertaa autokyydillä, kun ajopeliä piti raahata korjaamolle. Kuten viikonlopun kahlaajaliikenteen perusteella saattoi odottaakin, lintuja oli lietteellä mukavasti. Kerttuskonsertti, mustaviklojen hyrinä ja liroparvien säikähtäneet äänet toivat välillä kunnan kevättunnelmaa. Aivan tarkkoja laskelmia ei tunnin aikataulu ja lintujen oleskelu osittain varsin korkeakasvisella alueella mahdollistanut, mutta suokukkoja oli mielestäni n. 120. Eräs ruskeakaulainen komea koiras yritti virittää soidinta aivan tornin edessä, mutta naaraa ei kiinnostanut lainkaan, ja valkeakaulainen koiraskin lähinnä pysyi poissa tieltä, kuten kai valkeakauluksisten on tapana. Liroja oli vielä vaikeampi arvioida, mutta laitetaan 60. Mustavikloja vähintään seitsemän (muutama, jolla mustat alueet olivat harmaasävyiset, valkean silmäkulmajuovan aihetta ja vatsassa valkeita täpliä), valkovikloja saman verran, lapinsirri, isokuovi, pikkutylli ja pesivät lajit taivaanvuohi, punajalkaviklo sekä työttöhyppä. Heti torniin tullessamme lauloi ruovikossa sinirinta, rytikerttusia ainakin neljä eri puolilla ja kauempaa ilmeisesti erillisestä ruovikkoläntistä kuului hetken jopa rastaskerttusen laulu. Isokoskeloita oli 130, mustakurkku-uikku ja kuusi lepäilevää allia. Lisäksi pikkulokin ääntä.

Ti 11.5. Maarin tornissa klo 5.10-6.55. 5°C, tuntuva kaakkoistuuli, pilvistä, mutta ei enää sumusta jälkeäkään. Aamulla jostain Otaniemestä tai sen takaa kuului voimakas teollisuusmeteli - tasainen huminan tapainen suurienerginen ääni, joka onneksi loppui äkkiä n. klo 5.15. Kahlaajia oli edelleen melko paljon. Laskin ensin 117 suokukkoa, mutta sitten länsipuolelle ilmestyi kuumailmapallo (sen ääni kai oli ollut), joka pelotti lintuja lentoon ja suokukot siirtyivät selkeämmäksi parveksi avoimelle lietteelle, jolloin niitä paljastui olevan 220 - suuri naarasennemmistö. Kuumailmapallo onneksi valui tuulen mukana luoteeseen. Liroja nousi muutolle 51+6+23+25+8 ja vielä lisää kuumailmapallotilanteessa (ehkä neljäkymmentä), minkä jälkeen niitä ei enää paljon paikalle jäänyt. Muita kahlaajia olivat suosirri, lapinsirri, tylli, pikkutylli 4, meriharakka 2, mustaviklo 3,

valkoviklo 5 sekä pesivät lajit. Heti torniin saavuttuani kuulin koirasharmaasorsan hörppäilyä ruovikon reunasta, ja noin puolen tunnin kuluttua näin sen lentävän pois. Tukkasotkia 21, telkkiä 15, punasotkia 1, ja 17 silkkiuikkua. Kaksi esitti hienoa soidinta toisiaan pystyasennossa tuijottaen ja vesikasvillisuutta tarjoten. Kuikka lensi kohti länttä lahden yli, mutta varsinaista arktikaa ei näkynyt, vaikka sitä kuulemma merellä jonkin verran tapahtui. Kalasääksi lenteli. Satakieliä on jo monin paikoin, mm. Leppävaaran pellon kulmilla.

Iltapäivällä uudelleen tietysti, kello 16.35-17.55. Nyt pilvet aukesivat, aurinko paistoi ja oli jopa lämmintä - harvinainen tunne viime aikoina. Torniin mennessäni tapasin Timo Damskin, ja heti tornin tasanteelle saavuttuamme kuulin kuuden hengen porukalta, että pikku-uikku on näkössä. Se oleskeli tukkasotkien kanssa ruovikkosaarekkeella melko kaukana Otaniemen rannassa, mutta sopivasti liikkeessaan oli ihan mukavasti nähtävissä. Kahlaajia en niin tarkkaan viitsinyt enää katsoa kuin aamulla, tuntuivat olevan melko samoja, ja liroja edelleen vähän. Suosirri, ja lapinsirrejä oli kaksi, ja ne nousivat välillä korkealle ja melko kauaskin kohti itää, mutta kääntyivät sitten takaisin ja hetken kierreltyään laskeutuivat takaisin. Juuri noin muuttomatkaa suunnittelevat kahlaajat usein tekevät. Rastaskerttusen ääntä kuului välillä, mehiläishaukka ja kalasääksi liikkuvat melko kaukana pohjoisen puolella. Pääskyjä on paljon ja ne laulavatkin jo innokkaasti. Koivun lehti kasvaa.

Ke 12.5. Aamu oli jo lämpimämpi, edelleen tyyni ja puolipilvinen. IH:lla 6.05-7.05. Tarvontien liikenteen taustahuminan päällä oli rantalehdossa oli jo kunnon lintukonsertti, josta oli kauempaa jo vaikea poimia yksittäisiä laulajia. Kirjosieppoja on IH:lla tänä vuonna enemmän kuin tavallisesti, mikä johtunee siitä, että joku ahkera on laittanut alueelle useita pikkulinnunpönttöjä. Satakieli on toinen uusi merkittävä äänimaiseman täyttävä - ja tapansa mukaan aika voimakkaasti tuota työtä tekeekin. Rantalehdossa oli kaksi, Monikonpuron varrella vielä yksi, lahden vesialueen tarkkailupaikan lähellä yksi, mutta Mätäojan varrella Pajamäen pyörätien alusta suistoon ja asuinalueelle asti peräti 10, eli se alue on nk. täysi. Näistä kymmenestä kaksi oli kasan puolella, mutta kasalle mahtuu kyllä vielä muutama laulaja, samoin kuin Vermon parkkipaikan alueelle. Useimmat alueen satakielet ovat kuitenkin jo paikalla. Pensaskerttuja oli kasalla vasta yksi, lisäksi yksi Vermon länsipuolella ja yksi kauempana pyöräreitin varrella Niemenmäessä. Lehtokerttu lauloi länsilehdossa. Punavarpuksen lauloi ensin rantalehdossa, ja sitten Mätäojan suistossa. Luulen sen olevan sama lintu, vaikka etäisyyttä onkin paikkojen välillä, sillä se liikkui rantalehdossa pikkuhiljaa itään päin, eikä oikein ollut asettuneessa tilassa Mätäojallakaan. Lisäksi laulu oli aivan samanlainen. Jälkimmäisessä paikassa näin sen sen verran hyvin, että totesin kyseessä olevan punaisen koiraan. Mustapääkerttuja oli kolme laulavaa IH:lla, ja muualla muutama lisää. Rytikerttunen kuului kaukaa ruovikosta, mutta ruokokerttuset puuttuvat vielä kokonaan. Itse kasakin on vielä varsin hiljainen, lähinnä vain pajulintuja ja talitiaisia. Vesi oli taas korkealla, joten lahdella vain kaksi meriharakkaa, n. 50 naurulokkia ja punajalkaviklo. Sama kuumailmapallo oli taas liikenteessä ohittaen Vermon länsipuolelta.

Kaakon puolella asuu helle, Suomessakin lämmintä, mahdollisesti ukkosta ja sääukonkin mielestä mielenkiintoiset kelit. Tämän pitäisi olla tulevan helatorstain ja viikonlopun kuva. Tarkoitus on mennä Viron Lintuseuran retkelle Pranglin saarelle Tallinnan koillispuolelle, mutta vasta torstaina päivällä.

To 13.5. Aloitimme pitkän viikonlopun vieton torstai- aamuna Helsingin Santahaminasta. Vielä ainakaan keli ei suosi. Koillistuuli on tuntuva, sumua ja sadealueitakin tulossa etelästä. Saapuessamme kärkeen melko ajoissa Ulla-Maija Vainikka oli jo tulossa pois valitellen huonoa näkyvyyttä. Käännyimme mekin ympäri ja teimme kierroksen Likolammen ympäristössä. Ainakin 10 mustakurkku-uikkua, 25 telkkää, jokunen tukkasotka ja lapasorsakoiras. Laulavia peukaloisia, sirittäjiä yms. metsän eläviä. Sateen yltäessä palasimme autoon ja yritimme täydentää vajaaksi jääneitä yöunia saavuttaen jopa jonkin verran menestystä. Sen jälkeen kävimme kärjessä

kävelemässä, ja totesimme, että vaikka sade on lakannut, sumu sen kun tihenee. Harmaasorsapari lenteli edes takaisin varmaankin pesäpaikkaa etsien. Molemmat ääntelivät, naaraan äänihän ei ole ollenkaan niin erikoinen kuin koiraan.

Päätimme seuraavaksi tutkia, mitä Kivinokalla olisi tarjolla. Käyskentelimme tuossa varsin erikoisessa miljöössä suunnilleen tunnin ja havaitsimme nuolihaukan, 16 merihanhea, rytikerttusen ja muutaman harmaasiepon. Ilmakin oli harmaa, joskin sumu ei ollut lainkaan niin tiheää kuin ulompana meren lähellä. Sitten oli aika kasata tavarat ja suunnata metrolla kohti Katajanokan terminaalia.

Kevään ainoa vironmatkamme on Viron Lintuseuran järjestämä ja suuntautui siis Pranglin saarelle. En tunne ennestään ketään lintuharrastajaa, joka olisi saarella käynyt, vaikka se sijaitseekin Helsingistä vain 60 km suoraan etelään. Etukäteen olimme tutustuneet biotooppeihin lähinnä kartoista ja Google Earthista. Odotamme arktista muuttoa, mukavia maisemia ja ehkäpä jopa joitain harvinaisuuksia. Sää näyttää etukäteen sopivammalta viimeiseen kuin ensimmäiseen tavoitteeseen.

Matkalla Viking Expressilla jatkoimme unia käyttäen hyödyksemme ryhmän yhteistä matkatavarahyttiä. Lisäksemme seuraavat henkilöt osallistuivat reissulle: Ahola Kari, Mutka Pertti, Collan Yrjö, Nevalainen Raimo, Nyman Christer, Halttunen Heikki, Parkkinen Anja, Halttunen Matti, Parkkinen Jarmo, Hatva Jukka, Petrow Birgit, Hurme Maina, Pokkinen Reijo, Kettinen Eija, Päivinen Veikko, Lehikoinen Sakari, Selin Pentti, Lehtinen Ari, Sora Jaakko, Walle Niila, Metso Juha, Vanhanen Mari.

Lähes helteisessä Tallinnassa tilausbussilla ensin kauppaan eväitä ottamaan ja sitten Leepneemen satamaan. Laiva oli sopivan kokoinen, mutta rivakan itätuulen nostattamassa aallokossa keinui ajoittain kunnolla. Tunnin kestäneellä n. 17 kilometrin matkalla nähtiin lähes tuhannen allin paikallinen parvi ja keskellä merta muuttavat varpushaukka ja nuolihaukka. Saaressa oli vastassa kuorma-auto, mutta tavaroiden lisäksi kaikki eivät mahtuneet mukaan, joten itsekkin hölkkäilin muutaman kilometrin matkan majapaikalle saaren keskiosiin. Iso porukkamme joutui hajaantumaan eri majoituspaikkoihin, me jäimme Mardi-nimiseen talosta ja vanhoista mökeistä koostuvaan kokonaisuuteen. Paikan omistaja Taavi Linholm esittäytyi ja kertoili yhtä sun toista saaresta. Aamiaiset ja päivälliset järjesti naapuritalon isäntä Tae Laurant.

Prangli on huomattavasti normaalimman näköinen paikka kuin läheinen Naissaari, jossa Neuvostoliiton aikaiset sotilasrakennelmat ovat merkittävässä osassa. Prangli on 6,5 neliökilometrin kokoinen, kuusi kilometriä pitkä ja saaren asutus on kylämäinen, mutta kylä on kapea ja pitkä saaren keskiosaa halkaisevan tien varressa. Väkimäärä vaihtelee vuodenajan mukaan, mutta on alle sata - saarella on kuitenkin mm. kauppa ja koulu. Kirkko on melko vanha, 1800-luvun puolivälistä ja sen verran korkea, että näkyy moneen kohtaan saarta ja kauas merelle. Länsipuolella on matalaa rantaa, jonka sisäpuolella kasvaa lehtoja, pitkät niemet ovat kuivia ja männikköisiä. Katajikkoja on myös paljon. Pohjoispään niemen kärki on nummimainen niitty, varsin laaja avoin alue. Kaiken kaikkiaan avointen alueiden ja kivikkoisten matalien lahtien yhdistelmä vaikutti jo satelliittikuvissa varsin herkulliselta, eikä paikan päällä yhtään huonommalta. Kylä on yleensä varsin hyvin pidetty ja huollettu, vanhoja hienoja taloja on paljon, samoin virolaisia avoimia pihoja ja kivimuureja, mutta paikoitellen tuoreet kirkkaat maalit eivät ole aivan suomalaisen makuun. Joka tapauksessa asutus saarella aivan houkutteli kuvittelemaan, millaista elämä oli täällä sata vuotta sitten ja aiemmin. Hautausmaa oli suuri ja kivet kertoivat omia tiivistettyjä tarinoitaan.

Taivas oli pilvistynyt ja vähän välillä satelikin, mutta pahimmat ukkoskuurot ohittivat kauempaa. Tässäpä täydellinen luettelo saaressa ensimmäisenä iltana itse havaitsemistani lintulajeista: peippo, pajulintu, hernekerttu, satakieli, sini-, kuusi- ja talitiainen, merimetso, harakka, varis, harmaahaikara, ristisorsa 3, pikkutylli, kuovi, käpytikka, musta-, laulurastas, harmaasieppo,

haarapääsky, räystäspääsky, tervapääsky, kala-, harmaa-, nauru- ja merilokki, lapintiira, kottarainen sekä västäräkki. Lajijärjestys on luovaa, jokamiehen taksonomiaa. Ilta oli tyyni ja saari täynnä vesilätäköitä sulaneen lumen jäljiltä. En kuitenkaan olisi uskonut, että näin varhaisena vuodenaikana Suomenlahdella voisi olla hyttysiä haitaksi asti, mutta kyllä niitä aivan riittävästi oli ja tuli häiritsemään untamme.

Pe 14.5. Herätys klo 3.55, Varsin tyyni aamu, pihapiirissä lauloi satakielen lisäksi kaksi viitasirkkalintua. Kuten olin arvellutkin, aamiainen ja muut aamutoimet myöhästyivät aiotusta näin isolla porukalla ja vähällä harjoituksella. Lähdin siis henkisesti valmistellulle omalle kierrokselle äänitysvälineistön kanssa jo etukäteen tietä pitkin. Kuulin ja äänitin joitain laululintuja, mm. tiltaltin (joita en itse saarella paljon havainnut myöhemmin, muut toki). Ehdin satamaan asti ennen kuin kuorma-autokuljetus tavoitti minut, vaikka olin pysähtynyt äänittämään muutaman kerran. Tundrahanhia muutti pari parvea saaren keskiosien yli jo matkalla. Auton lava oli aivan täysi, enkä päässyt siihen mukavaan asentoon, joten hyppäsin pois heti seuraavalla pysähdyksellä. Saaren kapeassa pohjoispäässä on laaja niitty, jonka ilmatilan sekä äänimaiseman täyttivät punajalkaviklot ja kiurut. Kärjestä ei löytynyt yhtä selkeää muutontarkkailupaikkaa, joten porukka hajaantui laajalle. Me päädyimme Annikan kanssa seisomaan aivan avoimella paikalla kolmisenkymmentä metriä rannasta.

Lämpöväreily oli todella voimakasta aamusta alkaen ja esti kauempana lentävien lintujen tarkkailun. Se jäi vaivaksemme, joskin hieman hellitti keskipäivää kohden. Itätuuli yltyi aamupäivän kuluessa hieman ja päivästä tuli aurinkoinen ja lämmin, melkein helteinen. Aamulla meni hieman vesilintuja, mutta niitä oli vaikea nähdä kunnolla. Muuttosummat tällä reissulla ovat itse näkemiäni lintuja, toisin kuin kiinteissä stajiporukoissa kuten Haliaksella. Kolme pikkujoutsenparvea kohotti tunnelmaa, 74, 34, 16 lintua. Hanhimuutto oli kohtalaista, tundrahanhia määritin yhteensä pari sataa, metsähanhia kolmisen kymmentä, Ansereita 200, valkoposkiahania hieman toista tuhatta, määrittämättömiä 900. Parvet olivat pieniä, mutta useat tulivat hienosti aivan läheltä molemmin puolin. Yksinäinen kurki meni suunnilleen itään. Gaviamuutto ei yltnyt unohtumattomaksi luonnonnäytelmäksi, kaakkureita ynnäsin 40 ja kuikkia viisi sekä ehkä kymmenkunta määrittämätöntä. Kymmenen pikkulokin parvi painoi merellä, mutta ei kovin määrätietoisesti, sillä ne laskeutuivat naurulokkien seuraksi mereen.

Pohjoiskärjessä oli joitain puskia, joissa hyppeli muuttohysyjä. Harmaasieppoja, kerttuja, pikkusieppo ja jo varsin monta pikkulepinkäistä. Yhdessä vaiheessa Lehikoisen Sakke tuli puhelimesta roikkuen luoksemme ja sanoi, että Jukka Hatva oli nähnyt lähistöllä silkkihaikaran. Ymmärsimme siinä vaiheessa väärin linnun sijainnin, mutta kun Jukka itse soitti meille ja selitti tarkemmin, meidän ei tarvinnut edes siirtyä mihinkään, vaan löysimme pienen etsiskelyn jälkeen linnun kahlailemassa lammelta rannan tuntumassa. Tilanne oli hieman sekava, kun porukkaa hälyyteltiin milloin mistäkin, mutta päätimme kävellä lähemmäksi kirjaamaan harvinaisuuden tuntomerkit. Lähestyimme muutaman sadan metrin päähän linnusta ja totesimme, että silmän ja nokan välinen alue oli harmahtava, ei pitkää suupieltä, myös nokan äärimmäinen tyvi harmahtava, muuten nokka musta ja selvästi lyhyempi kuin jalohaikaran nokka. Pään takana kaksi pitkää jouhta, samoin ruumiin päällä olevat koristehöyhenet pitkät ja näkyivät välillä selvästi tuulessa. Tibian yläosa harmaa, alaosa ja tarsus mustat. Varpaat selvärajaisesti keltaiset. Kaiken kaikkiaan linnun vilkas liikkuminen oli varsin toisenlaista kuin jalohaikaran väijyminen, joka ei paljon poikkea harmaahaikaran käytöksestä. Se oli kova havainto, Viron kolmas.

Muuten lintuhavaintoja pohjoisniemeltä: ristosorsa 10, haapana 10, harmaasorsa 5, lapasotka 20 m, tylli 10p, suosirri 20 p, lapinsirri 10 p, suokukko 8 p, punakuiri 1 n p, mustaviklo 1 p, suopöllö 1 p, tervapääsky 1 p, törmäpääsky 1 p, keltavästäräkki varsin monta, mm. a80, lapinkirvinen 2 p, pieni liroparvi.

Petomuutto ei kuitenkaan näyttänyt käynnistyvän, kolme ruskosuohaukkaa ja muutama varpushaukka pyöri niemessä oikein minnekään edistymättä. Jotta ehtisin tutustua saareen vähän laajemmin kahdessa ja puolessa päivässä, en jäänyt odottamaan kuorma-autokuljetusta, vaan kävelin pitkälti GPS:n avulla saaren länsiosan rantaniittyjen ja kosteapohjaisten lehtojen läpi majapaikkaamme. Kumisaappaalliselle se olisi helppo retki, etenkin ilman kolisevia parboleja ja kaukoputkia, mutta kyllä minäkin sen selvitin ja olin perillä ennen kuorma-autolastia. Havaitsin lahdilla 2kv laulujoutsenen, rannan ruovikossa useita pajusirkkuja (joita muuten saarella ei paljoa ollut), ruoko- ja rytikerttusen, ja metsässä kultarinnan, kolme laulavaa pikkusieppoa, kaksi laulavaa peukaloista, hiirihaukan, mutta en sentään enää mitään rareja. Osalla porukasta oli menossa leppoisa iltapäivänvietto pihalla, mutta minä yritin torkkua jonkin sortin päiväunia majassamme, minkä hyttyset tekivät vaikeaksi. Jokin ukkoskuuro ehti kuitenkin sillä välin maiseman ylle viilentäen helteen pois.

Iltpäivällä osa porukasta järjesti saappaanheittokilpailun. Lajin viehätys ainakin meille oli vakiintumattomassa tekniikassa ja siitä seuraavassa innovaatioiden tarpeessa. Majapaikkamme pihaan tuli kerta toisensa jälkeen jostain isohkoja ystävällisiä (turhankin ystävällisiä) koiria. Nekin pitivät ruoasta.

Illalla kävimme Annikan kanssa kävelemässä saaren lounaisosissa. Paraboli kulki mukana, mutta tuuli sen verran, että yhtään en enää äänittänyt. Löysimme kuitenkin ihan kelvollisia paikkoja länsilahtien ja etelärannan tarkkailuun. Havaitsimme naaraspukuisen mustaleppälinnun ja kaksi tundrakurmitsaa, kaksi matalalla kisailevaa hiirihaukkaa, yksinäisen kurjen ja yhden pikkusiepon lisää. Kukkui siellä käkikin.

Muita havaintoja päivällä ja illalla etelän puolella: punakylkirastas 1 laulava (aika harvinainen täällä verrattuna Suomeen, kuten räkättikin, laulurastaita sentään on jonkin verran, joskin vain harvat niistä laulavat), kalatiira 1 ja viisi tylliä.

La 15.5. Aamiainen taas klo 4 ja sitten suoraan pohjoiskärkeen. Selvästi voimakkaampi tuulenvire aamulla itäkoillisesta, mutta muuten varsin samanlainen sää. Suuntasimme suoraan majakalle staijaamaan ja pysyimme siellä tiiviisti klo 11.05 asti kunnes muutto oli lähes loppunut ja soitimme kuorma-auton meitä noutamaan. Siinä vaiheessa enää kuusi ryhmästämme oli paikalla, muut olivat hajaantuneet tahoilleen.

Näkyvyys merelle oli parempi kuin edellisenä päivänä, mutta heikkoa usvaa tuli vastaan ennen horisonttia. Vastatuuli hiljensi muuttoa ja varpuslintujakin niemessä oli huomattavasti vähemmän kuin edellisenä päivänä. Suopöllö oli edelleen niityllä, enimmillään kolme tuulihaukkaa yhtä aikaa saalistelemassa, kaksi pikkutiiraa viivähti laguunissa, lapinkirvinen edelleen, mutta mm. pikkulepinkäiset olivat kaikonneet. Muuttosummaa: valkoposkihanhi 530, metsähanhi 37, pilkkasiipi 1324 (mustalintumuutto oli lähes olematonta), kaakkuri 194, kuikka 33, Gavia sp. 8, tundrahanhi 163, Anser sp. 95, hanhi 210, pikkujoutsen 129 (sis. sp, parvet 11,55 sp,14, 8,31), kaksi silkkiuikkua, kaksi ruokkia, vaalea merikihu (toinen tai sama löytyi myöhemmin mereltä lokkeja jahtaamassa), epälukuinen määrä nuorehkoja lokkeja lenteli merellä, 3/3 lapasotkaa vain. Lisäksi kaksi pikkutiiraa, useita kalatiiroja, jouhisorsakoiras ja heinätavipari.

Auringonpaiste, tuuli mereltä ja kellon edistyessä sekä samalla ilman hieman lämmitessä hiipivä väsymys ovat arktikatunnelmaa parhaimmillaan. Etenkin, kun viimein pääsee päiväunille. Nyt niiden aika tuli puolen päivän maissa ja tällä kertaa ne onnistuivat hyvin.

Iltpäivä oli aurinkoinen, mutta ei lainkaan helteinen, vaan viileä tuuli pyyhki saaren yli. Kävimme ennen ruokailua lyhyellä käynnillä kirkon maisemissa, havaitsimme leppälinnun ja kaksi pikkutiiraa. Ruokailu oli jälleen ulkotiloissa pihallamme ja pääateria oli kalaa. Sen jälkeen kiersimme saaren eteläosissa pitkähkön lenkin. Maisema oli pääosin männikköistä hiekkakannasta,

niemen kärjessä maastikukaitsealan alueella oli komeita jäkäliä. Pikkusieppo lauloi mäntymetsässä ja näimmekin sen hyvin (2kv). Eteläkärjen riutalla oli 97 harmaalokkia, 30 kalalokkia, muutama merilokki ja 2kv idänselkälokki. Viimemainittu oli varsin iso yksilö, vain hieman argaria pienempi ja jouduimme katsomaan sitä huolella ennen kuin vakuutuimme, ettei se ollut oudon värinen merilokki. Joitain skouppikuvia otimme. Lisäksi riutalla oli pari pikkutiiraa ja sen lähistöllä pikkutylli..

Su 16.5. Vain viisi meistä uskaltautui pohjoiskärkeen asti vielä viimeisenä aamuna. Sää oli varsin samantapainen edelleen, aamulla tuuli selvästi, mutta kohti keskipäivää tyyntyi. Näkyvyys oli melko hyvä, vaikka sekä Läänemaalta että Hiidenmaalta kantautui tietoa, että meri oli sumun peitossa, mikä varmaan esti muuttoa meille astikin. Söderskärillä ja Ristnassa meni kyllä kohtalaisesti mustalintuja, mutta tänne niitä ei riittänyt. Erityisesti Gaviamuutto oli heikkoa. Hanhet vähän yrittivät pelastella, mutta lukumäärät toki jäivät vaatimattomiksi. Muuttoa: pilkkasiipi 446m, kaakkuri 83m, kuikka 5m, Gavia sp. 1m, metsähanhi 62, tundrahanhi 196, valkoposkihanhi 800, Anser 33, pikkujoutsen 17sp ja 31, (lisäksi myöhemmin 16 parvi satamassa), lapasotka 29m, suosirri 7m. Kaksi vaaleaa merikihua tuli jostain ja lensi laajan kierroksen niemen päällä. Toinen naukuikin kuuluvasti. Paikallisia: pikkulokki 27, joiden joukossa 10 2kv lintua, lisäksi yksi ad jolla valkeaa nokan tyvessä, mutta ei yhtään mustaa siiven kärjessä. Voi olla, että pikkulokit vaihtuivatkin ja jonkinlaista muuttoa oli menossa, mutta ainakin jossain määrin ne kulkivat edes takaisin muun loppukorukan kanssa. Kaiken kaikkiaan vaihtelevan näköisten nuoren puoleisten loppukien seurailu hyvässä myötävalossa oli päivän miellyttävimpiä kokemuksia, varpushaukka 1, tuulihaukka 1, töyhtöhyöppä 1, selkälokki 1 aikuinen, tikli, kolme lapinkirivistä.

Kymmeneen mennessä meidän piti lähteä kärjestä, jotta ehtisimme satamaan ja etenkin jotta kuorma-auto ehtisi hakemaan tavaroita majoituspaikasta. Olimme jo pakkaamassa reppuja kävelläksemme kuorma-auton saapumispaikalle muutaman sadan metrin päähän, kun huomiomme kiinnittyi ylilentävään kahlaajaan ja sen ääneen. Pitkähkö ylöspäin kaartuva nokka siitä näkyi ja totta tosiaan, tuo pehmeä kolmiosainen vihellys on kuulunut aina ennenkin rantakurville ja olisi pitänyt toki heti tajuta. Paljon muuta emme linnusta ehtineet nähdä ennen kuin se suuntasi hyvin nopeasti lentäen itärantaa pitkin pois päin. Juuri ennen katoamistaan lähipensaikon latvojen taakse se näytti kuitenkin putoavan jyrkästi alas. Hälytimme loput kolme kärjessä liikkuvaa ryhmämme jäsentä ja suuntasimme rantaa pitkin eteenpäin lintua hakemaan. Kuorma-auto oli jo saapunut aukean toiseen päähän, ja vähän alkoi meillä olla paineita aikataulussa pysymisen takia lähteä pois. Emme kuitenkaan heti luovuttaneet, vaan pyysimme kuskin ajamaan vähän eteenpäin ja seurasimme kävellen rantaa pitkin perässä. Pian rantakurvi löytyikin n. 300 metrin päässä rannan avoimella lietteellä. Siellä se ruokaili vilkkaana: pienen viklon kokoinen tukevahko kahlaaja, jolla oli kellertävät paksuhkot jalat, suunnilleen jalkojen pituinen tumma nokka, joka kaartui tasaisesti ylös, erikoisen neliskanttinen pää - etenkin otsa oli jyrkkä - harmaanruskea melko tasavärinen selkä, hartiahöyhenissä oli muutama selvä musta pitkittäisjuova, rinta oli myös harmaanruskea ja rajautui jyrkästi valkeaan vatsaan. Sen enempää sitä ei ehtinytkään tarkkailla, vaan piti siirtyä kuorma-autolla satamaan, jonne loppuja osallistujia ja matkatavaroita jo odoteltiin. Satamassa oli hieno sadan yksilön keltavästäräkköparvi. Kärjessäkin oli ollut niitä jokseenkin saman verran myös tänään. Naaraita ja koiraita oli suunnilleen yhtä paljon ja koiraat melkein kaikki thunbergia. Sataman pohjoispuoli näytti aika raripaikalta. Kahdeksantoista pikkujoutsenen parvi ohitti läheltä, samoin mehiläishaukkakoiras. Laivamatka alkoi aikataulun mukaisesti klo 11. Reissu oli tyyni ja leppoisa. Pari noin sadan linnun valkoposkiparvea havaittiin, samoin kaksi lentävää härkälintua ja kolme vesipääskyä melkein tyynellä merenpinnalla uimassa. Tunnin matkan jälkeen iloisesti rupatteleva seurueemme saapui Leppneemeen, josta päästiin jo riisumaan pitkiä kalsareita ja flissejä. Bussikuljetus rantaravintolaan syömään. Laaja ukkospilvi kuumementuneelta mantereelta päin tunkeutui vähitellen Viron pääkaupungin ylle.

Laskeskelin, että näin itse saaresta käsin 115 lajia plus tietenkin useita lisää veneestä tai

mantereelta. Yllä mainitut havainnot ovat omiani tai muuttomäärissä välillä Annikan näkemiä - ryhmä oli niin iso ja yleensä hajallaan, että ryhmän havainnot kokonaisuutena eivät tuntuneet omilta. Sakke piti kyllä iltahuutolistaa, jonka varmaan joskus vielä saan sähköpostilla.

Ma 17.5. Aika paljon muutaman päivän lämpö ja ukkoskuurot on saanut aikaiseksi. Olin IH:lla puolisen tuntia kuuden jälkeen, mutta sadekuurot molemmiin puolin tätä kutistivat käyntiä. Erityisesti IH:lla alkanut ja Meilahteen saakka kestänyt ukkossade oli rankka ja kasteli kaiken. Koivun lehti on jo yli sentin pituinen, ja IH:n iso kasa vihreä. Viitakerttunen (renkaaton) lauloi kasan länsipäässä, taitaa olla jo ennätysaikainen minulle täältä. Renkaallinen luhtakerttunen keskustiristeyksen lähellä, ja sillä oli seuranaan toinen, ilmeisesti naaras. Yksi luhtakerttunen lauloi erikoisessa paikassa Monikonpuron varrella ja vielä yksi aivan länsirinteen keskellä. Satakieliä oli sitten viime kerran yksi uusi Vermon parkkipaikalla ja yksi keskustiristeyksen lähellä - sateen takia en niitä tarkemmin laskenut. Pensaskerttuja ruovikossa yksi, pienellä kasalla yksi laulamaton koiraan värinen, länsirinteessä kaksi (ehkä kolme), etelärinteessä yksi ja jossain ruusupensaan takana vielä yksi, siis kuusi, mikä on edelleen melko vähän, mutta koko aluetta en siis ehtinyt käydä. Kultarinta lauloi erittäin perinteisessä paikassa Vermon parkkipaikalla. Ruokokerttuset olivat tulleet, ja ensimmäistä kertaa tänä vuonna näin ison kasan perinteisellä pesimispaikalla kivitaskukoiraan. Punavarpusia lauloi ainakin neljä, ja yhdellä punaisella koiraalla oli rengas jalassa. En ole niitä koskaan varsinaisesti rengastanut, mutta muiden kohteiden sivutuotteena on tullut verkoista muutamia, ja todennäköisesti tämä on niitä.

Ti 18.5. Lämmin, hyvin kostea ja lähes tiikusateinen aamu. Käväisin aamulla IH:lla vuoden ensimmäisellä rengastuskäynnillä. Siellä oli neljä muutakin lintuharrastajaa eli yllättävän paljon, mm. Ari Veijalainen. Kasan länsipään viitakerttunen ei ole enää renkaaton, ja saman kohtalon koki yksi luhtakerttunen. Lisäksi viime vuoden toukokuun 26.päivä rengastettu luhtakerttuskoiras tuli verkosta. Rengastuspaikka oli sama kuin tuolla tämän vuoden ensimmäisellä viitakerttusella eli aivan kasan länsipää, tänä vuonna se pyydystettiin länsirinteen itäosissa, eli n. 150 metriä rengastuspaikalta (tämän matkan tekemiseen oli mennyt lähes vuosi, mutta toisaalta olipahan se tehty Itä-Afrikan kautta). Sen sijaan tänään rengastetun luhtakerttusen sukupuoli jäi epäselväksi sekavan tilanteen takia - lintuja oli puskassa useita, enkä nähnyt, mikä niistä oli verkkoon kiinni jäänyt lintu. Naaraillakaan ei varmaan vielä ole hautomalaikkua, enkä osannut tuoreen tuntuman puutteessa arvioida kloaakkia [joka muuten normaalisti on melko helppoa]. Homma jäi kuitenkin pahasti kesken, sillä paikalla oli jo viisi laulavaa viitakerttusta ja kolme luhtakerttusta - erittäin aikaista etenkin viitakerttusten osalta. Lämmin kaakkoisvirtaus näköjään toimii. Tarkistin edellisen ennätysaikaiseni tältä paikalta, ja se oli 19.5. - ja se oli tosiaan poikkeuksellisen aikainen silloin.

Muuten homma toimi vanhan muistin mukaisesti. Nokkonen puree tänäkin vuonna, ja verkon kanssa saa edelleen olla hyvin tarkkana, ettei se sotkeudu kaikkeen mahdolliseen. Lisäksi siellä on märkää, ja tavarat hukkuvat helposti. Kausi alkoi viikkoa aikaisemmin kuin normaalisti, mikä ei oikeastaan ole hyvä.

Ke 19.5. +16°C kotona, tyyntä, kirkasta ja mahdollisimman hieno kevät - tai melkeinpä kesää jo. Kesälinnut laulavat, mielessä on kesätarinoita. Tosin kevät keikkuu edelleenkin, ensi viikolla on varmaankin viileämpää. Mutta nyt IH:n mäki on täynnä kerttulintuja. Pensaskertut ovat jo paikalla, luhtakerttuset ja viitakerttuset sekä reunametsistä kuuluvat satakielet täyttävät äänimaisemaa parhaansa mukaan. Lehtokertulla on vähäisempi repertuaari, mutta vauhtia ja yritystä siltäkään ei puutu. Niitty on niin täynnä ääntä, että yksittäisiä lintuja on kauempaa vaikea eritellä. Tänään lounaisrinteessä sirisi myös pensassirkkalintu ja näin puskassa rauhallisesti kyttävään pikkulepinkäiskoiraan. Rengastin kaksi viitakerttusta, joista toinen varmasti koiras (lintu F), toinen oli varmaankin koiraslintu myös (lintu B), mutta se meni verkkoon sillä aikaa, kun käsittelin edellistä, joten tilanne jäi hieman epäselväksi. Paremmin hallinnassa oli yhden luhtakerttuskokiraan (lintu C) rengastus. Mutta tämä lintu C tappeli väkivaltaisesti toista kerttusta vastaan pensaassa, ja

myöhemmin n. 50 metrin päästä kuului jonkin aikaa luhtakerttusen laulu. Tämä oli ehkä sama lintu (E), joka oli vasta saapunut ja etsi itselleen reviiriä. Toisenlainenkin tulkinta on mahdollinen, kerttusia on vaikea seurailta maastossa ja nyt tuntuu muutolta tipahtavan koko ajan uusia, jotka tietenkin sokevat vielä vakiintumatonta tilannetta. Vermon parkkipaikan vieressäkin lauloi pienellä pensasalueella yksi viitakerttunen, ja pikkukasalla oli luhtakerttunen. Laulavien kokonaislukumäärät olivat palu neljä ja dumis seitsemän. Rengastus vei kuitenkin niin paljon aikaa, että laskentakierros jäi varsin hätäiseksi. Tietyllä tavalla tilanteen saisi hallintaan käytettävissä olevassa rajatussa ajassa paremmin pelkästään laskemalla, ja jättämällä rengastamatta. Rengastus saattaa jopa jonkin verran sotkea lintujen reviirejä, joskaan siitä ei minulla ole kokemuksia - lähes aina vapautettu koiras jatkaa laulamista melko pian ja juuri siinä, missä se ennen pyydystämistä oli. Mutta rengastamalla pääsee lähemmäksi lintujen elämää ja näkee sekä kokee sellaisia asioita, jotka muuten jäisivät huomaamatta. Oikeasti tämänkaltaisessa projekteissa pitäisi väirengastaa, mutta se vaatisi erikoisluvat ja erikoisrenkaat, eikä sellaisen saamiseen minulla ole oikein perusteita. Tutkin toki yhtä sun toista, mutta IH:n kerttuset ovat minulle kyllä enemmän kokemusta kuin tutkimusta. Vanhan kaatopaikan pinta tehdään uusiksi muutaman vuoden sisällä ja hieno elinympäristö katoaa ainakin muutamiksi vuosiksi, siksi siitä täytyy nyt yrittää saada kaikki irti.

No, ei ainoastaan kerttulintuprojektit, vaan kevät on kaiken kaikkiaan pelkästään rajattua aikaa, ja koskaan ei kerkiä tekemään riittävästi. Mutta niin kai on koko elämäkin. Paitsi täällä niin koko maassakin tapahtuu tiedostusvälineiden mukaan aika paljon: rareja, arktikaa.

Ensimmäinen sinisorsapoikue oli tänään IH:lla, emo ja seitsemän pientä poikasta Mätäojan suistossa.

To 20.5. +11°C kotona, tyyntä ja aurinkoista. Taas varmaan vuoden hienoimpia aamuja. Annika heitti minut autolla IH:lle, jossa vietin koko aamun ruusupensaiden kahden hankalasti huijattavan viitakerttusen kanssa. Lopultakin toinen niistä jäi ilman rengasta. Tämä ei ole mitenkään tavatonta acropyynneissä, toiset yksilöt vaan ovat vaikeampia, ja nyt etenkin aikaa oli rajatusti. Kumpikaan ei oikein halunnut poistua pensaastaan ja lopulta sain toisen kiinni siirtämällä verkon ruusupensaan sisään - aika tarkkaa työtä moinen, sen voin sanoa. Oli samalla hieman aikaa (joskin rajallisesti keskittymiskykyä) kuunnella lauluja. Toinen matki pikkusieppoa niin, että välillä tuli rätinää ja välillä kirkasta vihellystä, siis molemmat pikkusiepon tavalliset äänet yhdistettyinä. Pyydystetty oli lintu D, havaittiin nyt jo kolmantena aamuna ja toinen oli uusi, lintu H.

Tänäänkin taitaa mennä hyvää arktikaa merellä, taidettiin myöhästyä päivällä Söderskäriltä, mutta sillä lailla näissä hommissa usein käy.

Munkkiporppikotka oli päivän aikana siirtynyt Perniöstä Inkooseen ja jatkoi kohti itää. Korppikotkan liikkeen seuranta netistä alkoi viedä liikaa työn tekoon vaadittavaa energiaa ja päätimme Annikan kanssa kuitenkin yrittää nähdä sitä. Suuntasimme puoli kolmen maissa Kivikon täyttömäelle (jossa ennestään oli useita kiikaroijia), kun korppikotkaa oli päästy seuraamaan jatkuvasti Inkoon Degerbystä Kirkkonummen Masalaan. Sieltä se kuitenkin valitettavasti kääntyi pohjoiseen. Monesti aikaisemminkin on nähty, että isot petolinnut eivät halua lentää kaupungin yli, vaan kiertävät sen pohjoisen puolelta. Tämä päätti kiertää kuitenkin aivan erityisen kaukaa. Ämmäsuokaan ei vetänyt sitä puoleensa, vaan se jatkoi edelleen pohjoiseen ennen kuin kiersi taas itään, ja nähtiin Klaukkalassa ja seuraavan kerran rannikon tuntumassa vasta Porvoon Kulloossa. Näin ollen se meni aivan liian kaukaa meistä katsoen. Olisimme toki voineet mennä itään sitä katsomaan, mutta siihen ei riittänyt aika.

Mielenkiintoinen kokemus oli kuitenkin Kivikossa pohjoisen puolelta löytynyt kotka, joka hämmästytti heti ulkonäöllään. Kilometrien päästäkin näkyi voimakas kontrasti kellanruskeiden yläpeitinhöyhenten ja mustien siipisulkien välillä. Melko pian näki kuitenkin pääpuolen muodosta,

ettei se ollut mikään korppikotka. Lintu näkyi melko kauan, mutta kaukaa siirtyessään kohti lounasta. Koko ajan yritin (kuten muutkin) sovittaa sitä kaikkiin mahdollisiin kotkiin. Siiven ylä- ja alapuolen värijakauma ja siiven muoto toivat mieleen merikotkaa, mutta kontrasti, vaalea pää ja ruumis sekä tumma pyrstö taas tökkivät vastaan. En oikein tiedä, mikä muukaan se olisi voinut olla, niin kai se sitten oli merikotka. Annika oli tästä vakuuttunut, muut taas olivat enemmän rarikotkan kannalla. Linnun hienovarainen siivenkäyttö ja ehkä jopa muuttosuunta saattoivat viitata merikotkaan, joka on sopeutunut meren päällä lentämiseen ja on aerodynamiikaltaan varsin erilainen kuin nousevia ilmapvirtauksia aina tarvitsevat Aquila-kotkat ja korppikotkat. [Sama lintu oli nähty myös muualta ja määritetty merikotkaksi.]

Mutta meillä oli jo kiire seuraavaan paikkaan. Sipoon Gumbostrandin kesäisessä paloaseman rannassa tuli meitä vastaan veneellä Gustaf Nordenswan. Parkkipaikalla oli hyvin tilaa, paikallisia ukkoja ja turisteja vietti aurinkoista iltapäivää kahvion terassilla. Kesämaata parhaimmillaan. Ilma oli tyyni ja venekyyti saaristoon poikkeuksellisen mukava.

Porvoon Söderskärillä tulee vastaan voimakkaasti tämä useilta lintupaikoilta tuttu toinen maailma - ilmiö. Pääkaupungin ihmisvilinästä pääsee nopeasti polttomoottorin avustamana ensin sisäsaaristoon, jossa on suuria metsäisiä saaria, kapeita salmia ja jopa kaunista mökkimaisemaa, mitä kesämökkiranta ei todellakaan aina ole, sitten pienempiä metsäisiä saaria suurempien vesialueiden välissä, sitten laaja Sipoonseckä ja lopulta ulommaisella rajalla merenpinnan ylle ulottuvia suuria kiviä, joista kaksi toistensa vieressä ovat Söderskärin majakka- ja luotsisaaret. Ollaan saariston ulkorajalla. Pohjoispuolella näkyy kaukana ja leveänä metsäisten saarten rintama, Sköldviken ja Vuosaaren teollisuusrakennusten ylimpiä muotoja, Helsingin kaupungin horisontti tuomiokirkkoineen ja Pasilan torneineen, lähempänä pensaikkoisia luotoja, haahkojen ja räyskäkolonian asuinpaikkoja, viereisellä kivellä idässä majakan ilta-auringossa vaaleanpunaisena loistava ryhdikäs hahmo sekä muu majakkasaari punaisine puutaloineen. Sinne pääsee tältä puolelta riippusiltaa pitkin. Etelässä siintää kaukana Kallbodagrund ja muuten lähinnä vain avomerta. Vanha punainen luotsimökki on täälläkin lintuaseman virassa. Söderskärillä on seurattu arktista muuttoa kymmeniä vuosia kevään ja syksyin. Keväällä tänne ei saa tullakaan kuin lintuaseman tai majakkayrittäjän seurueessa, lintujen pesinnän takia alueen luodoilla on maihinnousukielto.

Arvioni siitä, että olisimme myöhässä Söderskärillä osoittautui onneksi vain osittain todeksi. Kävi nimittäin niin, että saavuttuamme saareen vesilintumuutto oli jo käynnissä ja kiihtyi nopeasti. Aamullakin oli mennyt hyvin vesilintuja, mutta etenkin nyt illalla meni paljon. Pääosan illasta laskin alle ja pohjoisen puolelta. Katsoin tiettyä maisemasta erottuvaa kohtaa kiikarilla, selasin hieman ylös ja alas ja laskin lintuja sadan ryhmissä. Välillä kalibroin arvioitani laskemalla kymmenen ryhmissä sataan ja välillä tarkistin kaukoputkella, että kiikarilla tehdyt lajimääritykset olivat oikein. Ilmoitin lukuja kirjurina toimivalle Gusselle, kun 10000 tai puolen tunnin jakso tuli täyteen. Allien iltasumma oli jotakuinkin 380 000 ja mustalintujen 45 000. Päivä oli myös hyvä gaviamuuton suhteen, mutta suurin osa niistä meni aamulla ennen meidän saapumistamme. Joka tapauksessa kävi niin, että varsin satunnaisella päivävalinnalla osuimme yhteen Suomen kaikkien aikojen parhaista vesilintumuutoista. Kovaa muuttoa oli havaittu myös useilla muillakin paikoilla. Lintuja meni molemmilta puolilta, ja muutamia myös korkealta päältä, jolloin allien hento ulvonta ja mustalintujen vihellykset kuuluivat.

21.5. Herätys jo ennen neljää ja se riitti, sillä aamuhämärissä ei mennyt mitään. Sää oli edelleen samanlainen, tyyni ja varsin lämmin joskin ulkosaaristossa ei tietenkään ole hellettä. Kävin hieman kävelemässä heti aamusta, ja sain luultavasti hyvän haahkaäänitteen ja jotain myös pilkkasiivistä, josta mitään kunnollista ei ollut ennestään talletettuna. Lopulta aamumuutto oli kohtalaista, joskin eilisiin lukumääriin ei päästy. Gaviasumma aamulta oli 3300. Nämä olivat pääosin kuikkia (määritetty 344, kaakkureita 23), kuten täällä lahden pohjoisrannalla tapana on, mutta iso osa meni hyvin kaukana merellä, mikä näkyy määritysprosentissa. Vesilinnut olivat pääosin mustalintuja,

yhteensä niitä meni aamulla hieman yli 50 000, merikihujakin meni 22, melkein kaikki vaaleaa muotoa. Rarihavaintona ruokin kanssa lentänyt etelänkiisla, joka tosin täällä on varsin säännöllinen laji. Yksi punakuiiri, pikkukuovi, pikkulokki jne. Lepäilevinä varpuslintuina saaressa lauloivat idänuunilintu ja pajulintu, pesivinä kottarainen, haara- ja räystäspääsky, västäräkki, kivitasku ja tietenkin paikan varsinainen tunnuslintu luotokirvinen. joita pyörii kaikkialla. Haahkoilla oli jo paljon poikasia, joitain sentään hautoi vielä saarellakin, muita pesiviä vesilintuja olivat iso- ja tukkakoskelo, pilkkasiipi, sinisorsa, kahlaajia taas tylli, karikukko ja punajalkaviklo, loppilintuja harmaa-, selkä-, kala- ja merilokki sekä lapintiira ja räyskä. Riskiläthän täällä ovat melkein aina näkyvissä mökin portaitakin, joilla istuen tätä nyt kirjoitan.

Aamupäivällä oli taas havaittavissa yksi arktikan tyypillisistä ilmiöistä: Itämeren voimakkaat kangastukset. Laivat (ja pinnassa lentävät linnut) näyttivät ensin litistetyiltä ja myöhemmin merellä liikkuvilta suorakulmioilta.

Päiväunet olivat tällä kertaa pitemmät kuin öiset mantereen normaalin elintavan mukaiset vastineensa. Herätessämme iltapäivällä totesimme, että tuuli oli ensimmäistä kertaa kymmeneen päivään lounaasta, ja sen verran voimistunut, että olo tuntui jo saaristolta - tosin varsin leppoisaa edelleen. Gusse tarjoi paistettua ahventa ja Annika wokkivihanneksia. Sitten tiskaukset sun muut tavanomaiset ja iltastaijille. Vaatteita joutui tuulen suunnan takia käyttämään enemmän kuin eilen, ja linnut menivät keskimäärin varsin kaukana merellä. Näkyvyyskin oli väreilyn takia vajavainen. Vesilintuja toki vähän meni edelleen, mutta joka päivä ei voi olla juhlaa, ja tämä oli niitä arki-iltoja. Lopetimme jo klo 22 eli tuntia aikaisemmin kuin edellisenä päivänä (aurinko laskee hieman kymmenen jälkeen). Muuttosummia: valkoposkihanhi 7060, sepelhanhi 56, hanhi 5350, hanhia yhteensä 12466, mustalintu 36 900, alli 19 200, vesilinnut yhteensä 94 300 (siis kokonaisuutena jälleen erittäin hyvä vesilintupäivä). Muista iltamuuttajista mainittakoon 60 suosirrin parvi ja mehiläishaukkakoiras. Kihujen päiväsummaksi tuli ilta mukaan lukien 35 ja ruokkien 14.

La 22.5. Aamulla tuuli selvästi lounaan puolelta, mutta aamun edistyessä tuuli tyyntyi. Puolipilvistä, +13 ja ukkoskuuroja ympärillä. Muutto oli vähäisempää kuin aiempina päivinä, mutta kuikkalinnut menivät yleisesti ottaen melko läheltä ja olivat mukavasti katsottavissa.

Muuton puuttuessa katseltiin mm. pilkkasiipikoirasta, joka puljaili rannassa. Pää ja kaula olivat kiiltävän mustat, kyljet hieman ruskeamman sävyiset, ja niiden värityksessä tiettyä epätasaisuuttakin, selkäpuoli tältä väliltä. Silmän alapuolella ja takana valkea puolikuu, joka ulottui takana noin silmän yläkulman tasalle. Nokan kärki oranssi, sen takana leikkauspinta musta, muuten nokka oranssinkeltainen paitsi kyhmy musta. Kyhmy sivuprofiili ei juurikaan noussut nokan päälle. Jalat punaiset. Naaras oikeastaan tasaruskea, mutta pään sivulla pyöreä harmaanvalkea laikku ja silmän alla sirpin muotoinen. Toisilla yksilöillä tämä alempi laikku oli laajempi ja pyöreämpi, toisilla taas selvästi harmaampi kuin korvalaikku.

Saaressa näin n. viisi pajulintua ja leppälintunaaraan.

Heräsin päiväunilta klo 14. Tuuli oli hieman yltynyt ja suoraan etelästä. Majakkasaaren rannassa oli kokonainen laiva ja matkustajat levittäytyneet tutkimusretkilleen. Kaipa heitä on neuvottu, etteivät tallaa linnunpesiä. Tiettyjä reittejä nuo joka tapauksessa näyttävät kulkevan. Gusse näytti jo olevan siellä opastamassa.

Aurinko paistoi, pääskyt kiertelivät pesiensä ympärillä ja ukkonen jyrisi jossain kaukana mantereen päällä. Pieni tundrakurmitsaparvi ohitti, mutta muuten kahlaajamuutto ei näyttänyt käynnistyvän. Katselin kaukoputkella Lamppukarin ison räyskäkolonian elämää. Tänä vuonna siinä on kuulemma satakunta pesää.

Ruoka oli pitkälti samaa kuin eilen, pasta ja kuha lisäsi monimuotoisuutta. Viideltä taas iltastaijille. Sitä hallitsivat tyyni ja varsin lämmin keli sekä mantereen päällä hitaasti siirtyvä laaja ukkos- ja sadealue. Muutto ei ollut valtavaa, vesilintuja sentään hieman. Illemmalla meni useita parvia suosirrejä, muutamat melko isojakin. Sadealueen reunat ylittivät meille asti tehden saaresta ja sen kallioista märät.

Päivän gaviassummaksi tuli aivan kunnollinen 1100 lintua (määritettyjä kuikkia 674, kaakkureita 10). Hanhet yhteensä 2330 lähinnä valkoposkia (sepelhanhia oli 270). Vesilintu yhteensä 9960 (alli 6220, mustalintu 3100), suosirri 1310 - muutamassa parvessa oli yli 200 lintua, pieni kahlaaja (käytännössä suosirrejä vähän kauempaa nähtyinä) 240, tundrakurmitsa 40, punakuiri 1, ruokki 11, etelänkiisla 1, merikihu 7 sekä mehiläishaukka 1.

Valkoposkihanhipari pyöri koko illan aivan asemarakennuksen ulkopuolella, eikä meistä paljon välittänyt. Niistä lähti usein hiljaista kurinaa. Naaraan kaula oli selvästi lyhyempi, pään valkea keltasävyisempi ja ohjasjuova leveämpi kuin koiraalla. Etuselkä oli selvästi ruskeampi, koiraalla alue oli lähes yhtenäisen musta. Naaraan alaperä oli pullea munista, joten varmaan melko pian muninta alkaa.

Tylli hautoi kivikossa stajipaikamme alapuolella. Vilkaisin sitä monta kertaa kiikarilla. Se vaihtoi asentoa varsin usein ja oli välillä poiskin paikalta, jahtaamassa parinsa kanssa kalalokkia pois alueelta. Kalalokki on kuulemma varsin vaarallinen tyllin munille ja pienemmille poikasille. Tyllin sukupuolet ovat sen verran saman näköiset, että en pystynyt seuraamaan, kuinka usein linnut vaihtoivat hautojaa.

Lopetus tänään taas klo 22, kun alkoi olla varsin hämärää pilvisyyden takia. Kunnon arktikaseurantaan eli toisiaan seuraaviin aamu- ja iltastaijeihin tarvitaan kyllä nukkumasija juuri näin lähellä eli aivan tapituspaikan vieressä. Ei se onnistu Porkkalassa, taikka missään muuallakaan, jos muuttoa pitää seurata yli tunnin matkan päässä kotona.

Su 23.5. Ylös ja ulos klo 4, siellä varsin hämärää ja kosteaa, mutta ohittanut sadealue näytti olevan jo kaukana itäisellä Suomenlahdella. Tuuli eteläkaakosta n. 6 m/s eli aivan tuntuva. Ensin ei näyttänyt menevän oikein mitään, ja saaresta ei ollut muuttohysyjäkään. Ristisorsapari tosin oleskeli majakkasaarella. Sitten kuitenkin aurinko alkoi paistaa ja monipuolista arktikaa alkoi mennä. Ruokkeja, useita etelänkiisloja, pari tuhannen valkoposken parvea, ja sepelhanhiakin useita satojen parvia.

Jossain vaiheessa Annika kiinnitti huomiota, että eräällä luodolla tiirat panikoivat ja epäili jonkin maapedon liikkuvan siellä. Gussen mielestä tässä lintuparatiisissa ei sellaisia ole tuhojaan tekemässä. Asia ei kuitenkaan selvinnyt, ja vähän unohtuikin välillä meiltä, mutta hässäkkä luodolla jatkui. Jossain vaiheessa sitten joku (taisi olla Jon) huomasi luodon päällä lentävän Falcon. Tuulihaukka mainittiin lähinnä kai ruskean yläpuolen ja läpsyttävän lentotyylin perusteella. Ensin tämä tuntui hyvältä ajatukselta, mutta selkäpuoli ei ollut sentään niin punaruskea ja pyrstökin lyhyenpuoleinen. Ja tiiroihin verrattuna iso eikä kai nyt tinnunruppuna tuollaista pelkoa saisi aikaiseksi. Kun lintu kääntyi meitä päin, ja alkoi lähestyä hurjaa vauhtia, nousi meidänkin keskuudessamme paniikki. Gusse oli saatava ensinnäkin mökistä ulos lintua katsomaan. Annika nappasi muutaman kuvan ja juoksimme talon toiselle puolelle. Hurjaa vauhtia lintu ohitti majakan, kävi kääntymässä Kokkomaalla ja palasi takaisin pohjoiseen päin. Se jahtaili vielä hetken räyskiä Lamppukarilla, sitten muita lintuja muilla luodoilla kunnes katosi pohjoiseen Sipoota kohti kuin pari pirua olisi ollut pyrstön alla. Vaikka yritinkin katsoa lintua aivan tosissaan, oli pakko taas kerran todeta, että aika vähän siitä irti sai. Linnun vauhti oli hurja, valo aika isolta osin vastainen ja etäisyyskin huomattavan osan ajasta turhan suuri. Iso Falco se oli ilman muuta, eikä nyt välttämättä aivan erilainen muodoltaan kuin muuttohaukka. Pää oli vaalea, ja viiksijuova sekä silmäntausjuova

kapeampia kuin muuttohaukalla on totuttu. Selkäpuolelta se oli melko vaalean ruskea ja alapuolella oli melko kapeita tummia pitkittäisjuovia. Yläperässä saattoi olla heikko harmaa sävy, tai ainakin välillä se vaikutti hieman erilaiselta.

Päivän muuttosummat seuraavassa. Useimmat näistä näin, mutta en kaikkia, koska iltamuutto jäi pois. Kuikka 505, kaakkuri 37, Gavia sp 451, sepelhanhi 4482, valkoposkihanhi 16850, tundrahanhi 2, hanhi sp. 570, ruokki 51, etelänkiisla 6, mustalintu 24950, pilkkasiipi 147, allit 23000, lapasotka 30, tukkasotka 13, määrittämätön vesilintu 1010. Merikihu 22 vaaleaa ja 1 tumma. Tundrakurmitsa 20, suosirri 126.

Yhden maissa Gusse lähti viemään minua veneellä maihin, Annika jäisi vielä pariaksi päiväksi saareen, mutta minun oli mentävä töihin. Meri oli yllättävänkin kuoppainen isommilla selillä, eikä matka pienessä avoveneessä ollut mitenkään miellyttävä. Perillä Gumbostrandissa oli kuitenkin sama kesälomameininki kuin viimeksi. Kotona melkein ensi töikseni katsoin Falcokuvat, ja totesin, että vaikka kaikki halutut asiat eivät näykään, niin pään kuviot ovat esillä hyvin. Viiksijuova näytti tummalta ja kuitenkin aika paksulta, joten ehkä kyseessä kuitenkin oli muuttohaukka. Laitoin kuvat myös Dick Forsmanille, joka määritteli sen pohjoiseksi calidus - muuttohaukaksi. Sama lintu oli muuten palannut illalla Söderskärille, eikä näyttänyt himmeässä valossa enää aivan niin erikoiselta kuin päivällä. Olivat nähneet myös leveäpyrstökihun.

Ma 24.5. valkeni sateisena, tai valkeni aika vähän ja hitaasti, sillä varsin paksua pilveä etelärannikon päällä oli. Heräsin neljältä, mutta en edes lähtenyt heti, sillä rankka sade kolisi peltikatolla. Sen hieman hellitettyä pääsin matkaan niin, että saavuin IH:lle Vermon kellon näyttäessä 5.06 ja samassa taulussa lämpömittari +13°C. Rengastusvehkeet olivat kyllä mukana, mutta en aikonut niitä käyttää kostean ilman takia. Välillä tosin taivaalta ei tullut mitään, mutta välillä sitten kaiken täytti tukeva tihku.

Peräti 12 viitakertusta oli äänessä, vaikka laulukeli ei ehkä paras mahdollinen ollutkaan. Lienee jo ennätys, pitäisi viitsiä tarkistaa joskus. Pikkukasalla 2, lounaisrinteessä 5, etelärinteessä 2 ja muualla loput - näistä on kyllä reviiirkartat. Helsingin puolen rinteissä on vielä tilaa uusillekin. Ruusupensaan lintu, jonka viime reissulla rengastin, uhkui lauluintoa korkeimpien korsien varassa, sen sijaan sen vieressä viimeksi pyytämättä jäänyt lintu ei ilmoittautunut paikalla olevaksi, joskin se saattoi olla sama kuin pusikon toisella puolella etelärinteessä nyt laulanut lintu. Luhtakertuksia oli viisi, joka sen sijaan on hieman vaatimattomasti, mutta uskoisin muutaman jo saapuneen ja vakiintuneen koiraan pysyneen vaiti. Jokunen kultarinta ja mustapääkertukin siellä tietenkin oli. Luhtakana köpitteli Talinrannan puolen ruovikossa.

Ekopinnoille tämä keskittyminen kertusiin ei tee hyvää, mutta ehtiihän noita vielä - ei sitä keräilyä tarkoitus ollut tosissaan tehdäkään. Laskeskelin muuten nyt myös perinteisiä Suomen vuodenpinnoja, yli kymmenen vuoden tauon jälkeen. Aika vähän pikkurareja on tullut tämän vuoden puolella nähtyä, kun bongattu on hyvin vähän. Alkukevään muuttajista taisi jäädä puuttumaan yllättävinä lajeina piekana, isolepinkäinen ja pulmunen. Pöllötkin ovat kasassa erittäin kurjasti. Lukema näyttää tällä hetkellä 182. Pitkälti yli 200 niitä tulee tätä vauhtia vuoden lopussa olemaan, riippuu vähän siitä, kuinka paljon syksyllä käymme Virossa ja kuinka paljon pysytään täällä pinnojen kannalta oikealla puolella.

Annikan ilmoittama Söderskärin aamumuutto tänään: kuikka 64, kaakkuri 1, sp 116 (=181), bernicla 7660, leu 1774, tundrahanhi 2, AB 540 (=9981), Mnig 340, allit 1050, VL 200, ruokki 2, punakuiri 7, tundrakurmitsa 485 (4a), suosirri 191 (2a), IK 160 (2a), PK 120 (1a), merikihu 9v.

Ti 25.5. Tarkoitus mennä hakemaan Annikaa iltapäivällä Gumbostrandista, joten poikkeuksellisesti

menin autolla töihin - IH:n kautta tietysti. Puuhailin etelärinteen yläosien pensaissa, missä kaksi viitakerttusta ja luhtakerttunen lauloivat aivan lähekkäin. Luhtakerttunen sain helposti kiinni, lopulta toisen dumiksenkin, mutta toista ei millään. Niitä taitaa nyt olla jo niin paljon, että eivät aivan helposti reagoi lauluatruppiin. Rengastuksen jälkeen luhtakerttunen oli n. 10 minuuttia hiljaa, kunnes taas vähitellen aloitti tavuelementeistä muodostuvan nopean musiikkinsa kokoon karsimisen. Havaitsin lukuisia muitakin kerttususilöitä, vaikka en kiertänyt koko aluetta. Viitakerttunen on laulanut tänä vuonna jo 17 paikalla, ja normaalisti näinä päivinä niitä alkaa vasta saapua.

Söderskärillä olivat havainneet eilen illalla yli 8000 sepelhanhen muuton ja tänä aamuna punakaulahanhen. Tämän päivän aamumuutto oli ollut: kuikka 160, kaakkuri 27, sp 748, yht. 935, sepelhanhi 548m valkoposkihanhi 2075, punakaulahanhi 1 (klo 5.56 E +/-) Ab 1445, mustalintu 750, pilkkasiipi 77, all 2250, laulujoutsen 60 (3a), ruokki 5, kiisla 1, merimetso 7, tundrakurmitsa 1440, isosirri 295, suosirri 1, IK 580, merikihu 7v

Ke 26.5. Lämpötila aamulla +7°C, kirkasta ja tyynenpää kuin eilen. IH:lla 4.37-6.40. Nappasin pikkukasalta kolme viitakerttusta ja luhtakerttunen. Kasan kasvisto on noussut nopeasti ja on aamuisin hyvin kostea. Kertoisin, mitä kasveja siellä on, jos tuntisin niitä. Aurinko nousee puiden latvojen takaa ja kiittelee häikäisevän kirkkaana märissä pensaissa ja ruohoissa. Hytyssetkin ovat heränneet talviuniltaan, niitä on aina ollut enemmän pikkukasalla kuin muualla. Kuultuja tänään viitakerttunen 9 ja luhtakerttunen 5 - en käynyt tarkkaan läpi koko aluetta. Vaikka olen aika paljon kuullut ja kuunnellut yölaulajia, melko harvoin olen saanut olla paikalla, jossa ne saavat haltuunsa koko äänimaiseman, ilman maantieliikennettä, lentokoneita ja muuta ihmismeteliä, joka etenkin täällä pääkaupunkiseudulla on voimakasta. IH:n ympärillä kymmenen kilometrin säteellä asuu varmaan puoli miljoonaa ihmistä, ja Turunväylä ylittää lahden suun. Sitä ei varmaan enää nykyisin olisi rakennettu samaan paikkaan merenlahden yli, tai ainakaan Iso-Huopalahden kaatopaikkaa ei olisi perustettu merenrantaan. Silloin käsitykset ympäristönhuollosta olivat vielä varsin erilaisia kuin nykyisin, ja siitä saamme nyt kärsiä. Kaatopaikan saastuttavaa vaikutusta merenlahteen on hyvin vaikea enää eliminoida.

Iltapäivällä kotiin mennessä huomasin räksänpoikasen keskellä pyörätietä Talinrannan ja Mätäojan välissä. Pelastin sen turvaan ja laitoin muistoksi renkaan jalkaan. IH:lla odotti epämiellyttävämpi yllätys, kun n. 10X20m rinnettä oli päällystetty sepelillä ja vieressä odotti kaivinkone. Helsingin Rakennusviraston sivuilta ei löytynyt tätä hanketta - täytyy heti huomisaamuna soittaa ja selvittää, mistä on kysymys. Pensastasku lauloi monivuotisella paikalla Perkkaan ja Vermon välissä. Kovin paljon niitä ei näillä reiteillä pesi.

To 27.5. Sadeaamuna ajoin Keskuspuiston läpi täydentämässä jo taka-alalle jäänyttä punakylkirastasprojektia. Linnut olivat kohtalaisesti äänessä ja äänitin neljä, mm. kaksi aivan vierekkäin puiston aivan kaakkoisimmassa kulmassa urheilukentän vieressä. Pitäjänmäen asemalla yhdeksän käpylintua lensi suuntaan ENE ja parvesta kuului C-tyypin ääntä.

Soittelin heti aamusta rakennusvirastoon. Jo neljäs ihminen, jonka kanssa puhuin, omasi jonkinlaisen käsityksen siitä, kuka yleensä tietää tällaisista asioista. Hän ehdotti vihertarkastaja Kaj Hellsténia, joka onkin lintuharrastaja. Sain Kajn melko nopeasti kiinni - hän ei tiennyt asiasta, mutta lupasi selvittää. Puolen päivän maissa hän soittikin takaisin ja kertoi, että siellä ei pitäisi olla menossa mitään sen kummempaa kuin sillan korjausta ja kevyen liikenteen väylän parannusta. Saas nähdä, vähän kauhulla lähden sateiselle kotimatkalta katsomaan, mitä siellä on myllätty päivän aikana. Joka tapauksessa kevyen liikenteen väylä oli ihan hyvässä kunnossa ennestäänkin, eikä sillassakaan ainakaan näennäisesti mitään vikaa ole. Luultavasti niillä on ylimääräistä rahaa, joka pitää tuhlaa jotenkin. Sen sijaan Monikonpuron silta kaipaisi pintaremonttia, mutta se onkin Espoon hommia.

Kaivinkone oli kuitenkin hävinnyt, eikä pilattu alue ollut laajentunut ainakaan paljoa. Ilmeisesti olivat tehneet jonkinlaista parkkipaikkaa työkoneille, saas nähdä, mitä siellä vielä tapahtuu.

Pe 28.5. Taas samanlainen sää kuin ison osan edellisestä päivästä: ei varsinaisesti satanut, mutta jotain sumun ja tihkun välistä vesipohjaista materiaa ilmassa. Melko tyyntä ja +11°C aamusta. Saavuin IH:lle klo 4.50, ja kiertelin aluksi rauhallisesti pikkukasan aluetta, jossa oli jo kolme laulavaa viitakerttusta ja edelleen yksi luhtakerttunen. Isolla kasalla totesin, että viitakerttunen A ei laulanut, mutta puskaista kuului rätinää - siis paikalla ja pariutunut. Myöskin C ja L olivat vaiti, kuten ruusupuskan lintu D, joka oli jo keskiviikkona ollut hyvin vaisu. Viikonloppuna ei luultavasti ehdi rengastamaan, joten pakko oli säästä riippumatta tehdä jotain ennen kuin linnut pariutuvat. Laitoin verkon kohtaan, jossa lauloi viitakerttunen (K) ja luhtakerttunen (uudeksi tulkitsemani H) aivan vierekkäin. Ensin ei meinannut oikein onnistua, kun oli mm. vaikea päättää, kumman ensin pyydystää. Niitä oli kuitenkin hauska tarkastella. Välillä ne lauloivat noin viiden metrin päässä toisistaan ja olin itse sellaisessa kulmassa, että näin ne aivan vierekkäin samassa kiikarin kuvassa. Lopulta sain molemmat kiinni (ja sivutuotteena naaraspukuisen punavarpusen). Viitakerttusella oli ennestään rengas, oma viime vuoden rengastus. Niitä käsitellessäni verkkoon meni vielä yksi viitakerttunen, jonka tulkitsin viereisen reviirin koiraksi (tai sitten se oli vastasaapunut kiertelevä). Se lauloi heikosti vapauttamisen jälkeen, siksi arvelen sen olleen koiras. Yhteensä IH:lla luhtakerttunen kahdeksan ja viitakerttunen 9 laulavaa + tuo rätinä A-dumarin paikalla. Poistuinkinymmentä vaille seitsemän. (Lisäksi Perkkäällä laulava luhtakerttunen hyvin perinteisessä paikassa).

Kotioven ulkopuolella illalla istuskeli täysikokoinen nuori sepelkyyhky. Pesintä on siis onnistunut jossain lähellä

La 29.5. Aamulla +6°C ja kirkasta, sumua vain kosteikoiden ja peltojen päällä. Tuuli vienosti eteläkaakosta, vaikka säätiedotuksessa oli luvattu lounaistuulta. Nyt oli vihdoinkin vuorossa vuoden ensimmäinen retkemme Porkkalan kärkeen. Kyseessä on pääkaupunkiseudun lintuharrastajien perusretkikohde, jonne kuitenkin on oikeastaan varsin pitkä matka Helsingistä ja Espoon itäosista. Meiltä kotoa ensin 20 minuuttia Porkkalan tien risteykseen, sitten runsaat 20 minuuttia tien päähän niemen kärkeen ja siitä vielä noin samat 20 minuuttia kävellen kallioiden, männiköiden ja painanteiden lehtokasvillisuuden läpi niemen uloimmalle nipukalle, Pampskatanille. Tämä tarkoittaa, että on lähdeävä varsin aikaisin. Emme jaksaneet tänään herätä ennen puolta neljää, minkä takia olimme kärjessä vasta hieman viiden jälkeen. Moni harrastaja oli ehtinyt sinne ennen meitä, mutta muutamat tulivat jälkeekin. Staijareita oli enimmillään n.15, joka on kai normaali lauantaiaamun määrä näin lähellä kesäkuuta.

Porkkala on hyvä lintupaikka, kauniit maisemat, ja rariteettejakin havaitaan usein. Monta kertaa siellä on tullut silti katseltua varsin vaisua menoa, mutta tylsyydestä ei tullut tänään ongelmaa. Aamusta alkaen meni sepelhanhia, jopa useiden satojen parvia, mutta enimmäkseen melko kaukaa lännestä. Ilmeisestikin ne ylittivät niemen selvästi kärjen pohjoispuolelta. Päätin pitää henkilökohtaisen vapaapäivän lintujen laskennasta ja keskittyä niiden ihailuun, mutta muut laskivat aamun aikana n.13000 sepelhanhea. Joukossa oli muutama lintu, jolla oli valkeita värivirheitä, esimerkiksi yksi, jolla oli pitkulainen valkea pitkittäisjuova ruumissa kaulan takana hieman punakaulahanhen malliin, ja toinen joka kauttaaltaan liian vaalea. Yksi lintu oli melkein hrotamaisen valkea, ja olisi voinut ollakin kyseisen alalajin edustaja, mutta meni turhan kaukaa - toisaalta joku kommentoi, että rinnan väriraja ei ollut niin jyrkkä kuin hrotalla pitäisi olla.

Kahlaajia meni myös välillä hienostikin. Ne liikkuvat tiheinä nopeina parvina ja usein aika korkeallakin. Niitä ei näissä olosuhteissa ole helppo huomata eikä määrittääkään, vaikeivät lajit läheltä rauhassa katsoen niin kovin samanlaisia ole. Usea alta katsoen sirpinmuotoinen parvi meni

jopa aivan ylitsemme, ja parissa suuremmassa parvessa oli lähes 300 lintua. Aamulla ennen meidän saapumistamme oli mennyt useita parvia pienempiä sirrejä, mutta me näimme lähinnä isompia kahlaajia. Enimmäkseen tundrakurmitsoja, mutta myös kolminumeroinen määrä punavatsaisia lajeja eli punakuireja ja isosirrejä. Parvissa meni myös karikukko (joita oli myös paikallisena luodoilla) ja lisäksi havaittiin yksinäisenä kolmas punavatsainen kahlaajalaji - yksinäinen kuovisirri ilahdutti meitä lentämällä välillä äännellen edes takaisin kärjen sivuitse. Laji on keväällä Suomessa varsin harvinainen. Annika oli yhteydessä Mäkiluodon tarkkailijoihin - he olivat nähneet enemmän kahlaajia kuin me - lähinnä eteläpuolella eli merellä, mutta paljon vähemmän sepelhanhia.

Jo melko varhain saimme lukea Lintutiedotuksesta, että Biti ja Markku Ojala olivat löytäneet sepelsiepon parkkipaikan läheltä - vajaat puoli tuntia sen jälkeen, kun itse olimme sieltä lähteneet. Jätimme sen paluumatkan projektiksi. Lohdutuimme kuitenkin suuresti siitä, kun Pekka Komi huomasi, että ABC-luotojen edestä itään päin lensi kahden naarashaahkan seurassa kyhmyhaahkanaaras. Se oli yllättäen suunnilleen yhtä suuri kuin haahkatkin, mutta punaruskeampi, sen vatsa ja siiven yläpinnat olivat tummemmat, ja siiven takareunan valkea voimakkaampi, siiven alapinnat olivat melkein yhtenäisen valkeat, nokka oli tumma ja päässä erottui suupieltä sun muita tunnusomaisia kuvioita. Emme olleet aikaisemmin nähneet naaraskyhmyhaahkaa Suomessa muutolla. Muita aamun havaintoja olivat heinätavipari, kolme ruokkia, vaalea merikihu, kaksi nuorta pikkulokkia, kolme parvessa muuttanutta mehiläishaukkaa ja tuulihaukka. Totesin jälleen kerran, että sekä kala- että lapintiira ovat tavallisia Porkkalan kärjessä. Kalatiiraja pesii etenkin lähiluodolla, ja täällä on hyvä tilaisuus vertailla näitä kahta samannäköistä lajia. Koirashaahkoja lepäili paljon etäisillä luodoilla. En nähnyt yhtään allia ja vain yhden mustalinnun, pilkkasiipiä oli yksittäisiä. Gavioita ei ollut paljoa, mutta kuikkia, pääosin nuoria, lenteli kohti lounasta, suurimmassa tällaisessa nujuparvessa oli kymmenen lintua.

Sadekuuro, joka enteili laajemman saderintaman saapumista ajoi meidät pois kärjestä jo klo 9.15. Mutta parkkipaikan sepelsieppo oli edelleen nähtävissä sateesta huolimatta. Se liikkui vilkkaasti ja lauloi sekä päästi hiippailevaa kutsuääntään. Laulu on hidas, sieppomaisen sirisevä, lyhyt ja melko mitätön säe, mutta silti varsin kuuluva. Korkeissa puissa sitä ei ollut helppo tarkkailla, mutta näin sen pariin otteeseen kohtalaisen hyvin kaukoputkella, joka tosin oli sateen takia aivan märkä. Kyseessä oli muistaakseni vasta toinen kerta, kun kuulin sepelsiepon laulun. Myös idänuunilintu lauloi paikalla.

Iltapäivällä harrastettiin enää virtuaalistaijausta, kun eri tiedotusvälineiden avulla seurattiin voimakasta sepelhanhimuuttoa, joka eteni pitkin etelärannikkoa. Inkoon Sommarössä laskettiin päivän aikana yli 100 000 sepelhanhea, joista suurin osa olisi näkynyt Porkkalan kärjestäkin, jos siellä olisi jaksanut koko päivän olla. Mutta yhdistetty aamu- ja iltastaiji sopii oikeastaan vain paikoille, joissa pääsee asumaan aivan lähellä havainnointipistettä, nukkumaan päiväunet silloin, kun tarve tulee ja syömään siinä havainnoinnin lomassa.

Su 30.5. Jälleen Porkkalaan. Heräsimme samaan aikaan ja totesimme, että lämpötila oli n. +7°C, ja sateet ohittaneet kokonaan yön aikana. Kärkeen ehdimme ehkä viisi minuuttia aikaisemmin kuin eilen, ja totesimme olevan melko pilvistä ja lounaistuulen tuntuvan sen verran, että kaikki käytettävissä olevat vaatteet oli syytä ripustaa päälle heti. Staijareita oli selvästi enemmän kuin eilen, klo 6.20 laskettiin 44 henkeä lintuja tarkkailemassa. Tuuli ensin laantui selvästi, ja alkoi sitten myöhemmin uudelleen merituulenomaisena. Jossain välissä sumu uhkasi sulkea koko kärjen tylsyttävään syleilyynsä, mutta väistyi yllättävänkin nopeasti ja pian taas aurinko paistoi ja lämmitti, samalla tuuli raikasti saariston. Sosiaalista keskustelua syntyi aika paljon.

Muutto oli paljon heikompa kuin eilen. Ainoastaan Gaviat pärjäisivät vertailussa, kuikkia meni suunnilleen saman verran, ja kaakkureita selvästi enemmän. Jälkimmäisiä havaittiin ehkä puolen sataa, ja yli puolella niistä oli vaaleita alueita nokan tyven ympärillä tai muita esiaikuisuuden

merkkejä. Sepelhanhia meni muutama parvi, joista suurin oikein hienosti kärjen edestä. Olisimme suoneet samaa linjaa seuranneen myös toisen, pienemmän parven, jossa oli taas mukana vaaleavatsainen hanhi. Arvioisin sen olleen melko normaali hrota, mutta kaiken tämän vaihtelun ja puolivaaleiden joukossa emme innostuneet suuresti noin kaukaisesta havainnosta. Kahlaajatkin olivat hiipuneet eilisestä - muutama usean sadan nopea suosirriparvi, yksi melko läheltä mennyt isosirrin sisältänyt pieni tundrakurmitsaparvi sekä muutama isompi parvi korkealla ja kaukana, lisäksi yksin menevä pikkukuovi. Mehiläishaukkoja meni puolen kymmentä, yksi tuulihaukka, paikallinen nuolihaukka, pari merikihua, nuori pikkulokki.

Mennen tullen tarkkailimme lehdon ja männikön rajoilla viihtyvää isokäpylintuparvea. Viiruiset nuoret pitivät vaativaa kerjuuääntään ja aikuiset harvemmin lähinnä lentoääntä. Sepelsieppo ei ollut enää paikalla.

Ma 31.5. En tullut katsoneeksi lämpömittaria aamulla, mutta suhteellisen viileää oli. Mutta tyyntä, kirkasta ja kaunista. Annika heitti minut autolla IH:lle. Sain melko helposti kiinni etelärinteessä 25.5. lähtien laulaneen luhtakerttusen I. Palasin yrittämään viitakerttusta G, jota olin jo kerran aikaisemminkin kokeillut - ei onnistunut taaskaan. Lintu lauloi innokkaasti puussa monta metriä verkon päällä, eikä suostunut laskeutumaan alas. Tämä on tavallisin tapa, jolla viitakerttusen pyydystys epäonnistuu. Luhtakerttusella ei koskaan käy samalla tavalla, sillä se ei nouse korkealle laulamaan. Huomasin heti, että viereinen viitakerttunen O oli pariutunut, sillä siitä lähti enää lyhyitä laulunpätkiä. Pyydystin sen melko helposti, vaikkei se mitenkään voimakkaasti reagoinut atrappiin. Sitä käsitellessäni naaras tuli taksuttamaan lähipuskaan aivan kuin katsomaan, mitä koiraalle kuuluu. Päästin koiraan samaan pensaaseen ja se alkoi heti taas laulaa lyhyitä pätkiä, mistä varmistui sukupuolenmääritys (lisäksi sillä ei ollut hautomalaikkua, joka naaraalla tähän aikaan voisi hyvin jo olla). Naaraan olisi ehkä myös saanut ajettua verkkoon (ne eivät välitä lauluatrapeista), mutta tässä vaiheessa tuntui jo siltä, että häiritsin vastanaineiden elämää turhankin paljon. Täytyy tulevana päivinä seuraila tässä kohdassa niiden pesänrakennusta. Viitakerttunen N vieressä oli vielä pariutumaton, mutta en ehtinyt sen eteen tehdä mitään. Itärinteessä lauloi uusi luhtakerttunen, joka sai kirjaimen J. Sitä katsellessani paikalle tuli pätkittäin laulava ja liikkuva viitakerttunen, joka pian lensi pois kohti etelää. Se ei varmasti ollut viereinen N, joka lauloi kokoa ajan, ja tuskin myöskään ruusupensaas jo hiljennyt D. En usko myöskään sen olleen vasta rengastettu O, sillä matkaa paikkojen välillä on luultavasti liian paljon pariutuneen viitakerttusen käydä vilkaisemassa vastasaapunutta laulavaa luhtakerttusta. Selittämätön tapaus siis. Luhtakerttunen G oli myös innokkaasti äänessä, mutta lounaisrinteen itäpäässä oli yllättävänkin hiljaista. Kerttuset ovat siis jo selvästi pariutumassa. Aurinko nousi häikäisevän kirkkaasti itäisen taivaanrannan päälle kävellessäni laulavan vihreän lehdon läpi Talinrantaan bussipysäkillä.

Kesäkuu

Kesäkuun alku on aikaa, kun näkyvä muutto nopeasti hiipuu, ja siitä kai voi laskea kesän alkavan. Sääat ovat perinteisesti aika vaihtelevat ja kylmiä sadejaksojakin on sattunut usein, mutta paremmilla keleillä Suomen luonto on parhaimmillaan. Kuun edetessä sitten kesä hitaasti vakiintuu ja lämpenee ja linnunpojat varttuvat pesissä.

1.6.2010 Vermoon saapuessani tulostaulu näytti klo 4.25 ja +9°C. Kaunis viileä aamu taas, lahti oli peilityyni ja vesi niin matalalla, että lietettä oli paljastunut. H-viitakerttunen ei suostunut tulemaan alas puusta. Sen sijaan pikkukasan J-viitakerttusen sain kiinni melko helposti. Pyöräilin Helsingin puolelle ja nappasin vielä auringon jo hieman lämmittäessä märkää kasvistoa eilen löytyneen J-luhtakerttusen. Tapasin siellä taas heikosti laulavan viitakerttusen, ja luultavasti naaraankin. Täytyy muuttaa tulkintoja niin, että N-kirjaimen saa 24.5. ensi kertaa laulavana kuultu lintu, joka on siis tämä nyt pariutunut, ja uusi kirjain R otetaan käyttöön linnulle, joka edelleen laulaa ruusupuskan yläpuolella rinteessä (sen ensihavaintopäivä on 25.5.). Luhtakerttusverkosta sain sivutuotteena

kirjosieppokoiraan. Jälleen kerran kiinnitin huomiota siihen, kuinka määrässä tiheässä kasvistossa liikehtivät linnut onnistuvat pysymään aivan kuivina - ainakin paljon kuivempina kuin minä. Poistuin paikalta kellon näyttäessä 6.50.

Viitakerttusia on tänä vuonna rengastettu 10 ja kontrolloitu 1. Niitä on nyt laulanut 19 eri reviiriksi tulkitulla paikalla. Näistä kuusi on kuultu vain kerran (ja näistä kuudesta kaksi lintua, F ja M on rengastettu). Kaksi tai kolme näistä tuskin enää on paikalla (päättellen silloisesta laulupaikasta ja -tavasta), loput ehkä hiljenivät hyvin äkkiä, mutta saattavat nekin olla paikalta poistuneita. Loput 13 laulavaa viitakerttusta on kuultu vähintään kolmesti, ja reviiriä voidaan pitää pysyvänä. Näistä viisi on rengastamatta, lisäksi yksi naaraaksi tulkittu on rengastettu, viitakerttusia on siis pulteissa 11 (matematiikkaa: 11 rengastettua tai kontrolloitua - 2 rengastettua yhden päivän koirasta - 1 rengastettu naaras = 8 rengastettua reviirikoirasta = 19 reviiriä - 6 kertareviiriä - 5 rengastamatonta pysyvän reviirin lintua.)

Luhtakerttusia on laulanut kymmenellä eri reviiriksi tulkitulla paikalla. Näistä yksi on kuultu vain kerran, ja kolme (D, H ja J) vasta kahdesti, muut vähintään kolmesti. H ja J olivat molemmat tänään äänessä, joten ne nousevat varmaankin kolmeen huomenna. Pysyviä reviirejä siis 8 tai 9, ja näitä kaksi on pyydystämättä. Naaraaksi tulkittuja pyydystetty yksi. Luhtakerttusrengastuksia ja kontrolleja on rengastustietojen mukaan tänä vuonna kahdeksan, joista siis seitsemän reviirikoiraita -> luvut täsmäävät.

2.6. Taas niitylle töihin samoihin aikoihin. Jo aamusta pilvisyys vyöryi ylitse idän puolelta.

Kasvillisuus oli kuivempaa kuin kertaakaan tänä keväänä, aamukastetta ei ollut juuri lainkaan.

Pikkukasalla lauloi kaksi dumaria ja yksi palu, siis yksi dumari (I), joka oli pariutunut jo 26.5. on hiljennyt. Lounaisrinteen länsipäässä olikin kaksi laulavaa luhtakerttusta vierekkäin, ja niillä oli saapuessani vähän kärhämää. Nappasin ne molemmat kiinni. Tulkitsin niin, että ylempi lintu oli uusi (K) ja alempi paikalla ennestään laulanut (E, kontrollilintu, itse rengastamani viime vuonna).

Luhtakerttusukset olivat muutenkin hyvin äänessä, yhteensä kahdeksan laulavaa - mikä tarkoittaisi, että luultavasti edelleen paikalla olevista vain A ja C olisivat olleet hiljaa (B tuskin siihen outoon laulupaikkaansa ruovikon reunassa jäi). C:n reviirin luona näin useammankin Acron, tosin saattoivat olla viitakerttusia, joita myös on puskissa aika paljon. Viitakerttusista äänessä olivat pikkukasan kahden linnun lisäksi eilen turhaan yritetty H, ilmeinen K, parikin kertaa turhaan yritetty G, sekä kaksi uutta lintua itärinteessä (siis vielä eilen hyvin laulanut R olisi hiljennyt). En ole aivan varma myöskään G:n identiteetistä. Aiempina aamuina se on laulanut korkealla koivun latvassa, mutta tänään se heilui alhaalla etelärinteen yläosissa levottomasti edes takaisin. Välillä se kävi selvästi O:n reviirillä ja välittömästi sen perään ilmestyi vihaisesti toinen Acro, joka ajoi sen takaisin. Muuten en O:sta tai sen parista havainnut merkkiäkään, mikä on varsin tyypillistä.

Laulamattomat ja äänettömät Acrot ovat varsin vaikeita tarkkailtavia. Pois lähdin jo melko pian kuuden jälkeen, kun arvioin, etten ehtisi molempia uusia viitakerttusia pyydystää. Jää huomiseksi.

Eteläniitylle oli jostain tupsahtanut pensastaskunaaras, varmaankin muutolta - mistäpä muualtakaan.

Ruusupuskan vieressä olevalle alueelle oli ilmestynyt nyt pienempi kaivinkone, mutta alue ei onneksi ollut laajentunut. Joitain maata siihen oli kulmaan kasattu. Olisikohan niin, että juuri tuohon olisi tarkoitus tehdä jotain istutuksia. Mitä tahansa, järkeä hankkeessa ei kyllä ole, paitsi tietysti jos tavoitteena on tuhlaa rahaa.

3.6. Kohteena tänään ne Helsingin puolen viitakerttusukset. Paikan päällä klo 4.30, jolloin lämpötila +12°C. Siihen asti oli ollut kirkasta, mutta etelästä päin alkoi taivaalle työntyä yhtenäinen pilvi, joka myöhemmin paljastui merisumuksi. Sain ne kaksi eilistä viitakerttusta, mutta siellä oli kolmaskin, liitokiekkoilijoiden päämajan vieressä, ja se oli niin hankalassa paikassa, ettei onnistunut. Ruusupensas oli tiheä, tai maa oli aivan kova, ja lintu joka tapauksessa korkealla. Se tykkäsi laulaa sähkölangalta. En käynyt pikkukasalla, mutta ison kasan luhtakerttusukset K, E, H, G, I ja J kaikki äänessä (lueteltu tässä idästä länteen). Viitakerttusista oli mainitun kolmen lisäksi äänessä vain sitkeä yksinäinen soturi H, sekä lintu, joka oli O:n reviirillä, mutta luultavasti kuitenkin G. Jos pystyisi värirengastamaan, selviäisi aika paljon lisää näistä reviiriliikkeistä. Käsikirjoissahan kerrotaan muun muassa, että koiraille saattaa olla kaksi reviiriä, joissa molemmissa ne käyvät laulamassa ja saattavat saada naaraan molempiin - eivätkä nämä reviirit ole

välttämättä edes vierekkäisiä.

Vesi on taas ylhäällä ja lietteet piilossa. Nyt IH:n kasat on käyty mielestäni kertaalleen läpi, ja tilanteen voi antaa kehittyä itsekseen noin viikon, jona aikana keskityn muihin kuvioihin.

Viitakerttusreviirejä on ollut 22 ja luhtakerttusreviireitä tasan puolet eli 11. Pysyviä 16 ja 10.

4.6.2010 No niin, tietysti tätäkin on odotettu. Lähdin yksin automatkalle Savoan. Tällaisia reissuja ei tule yleensä tehtyä, tämä ei ole sillä lailla määrätietoinen ja ohjelmoitu. Matkalla Terho - varkaudelaininen lintuharrastaja, jota ennestään en tuntenut – soitti ja kertoi nähneensä ehkä vaaleakultarinnan Leppävirran Nikkilänmäellä tänään ja edellisenä päivänä. Lupasin käydä vilkaisemassa ohi kulkiessani ja jatkoin valtaväyliä pitkin.

Hämmäntäviä tunteita kuitenkin jo nyt ja lisää odotettavissa. Ruuhka-Suomi tuppaa leviämään moottoriteitä pitkin pohjoiseen vuosi vuodelta. Olen aika monta kertaa kulkenut matkan Joroisten ja Varkauden välillä, mutta nyt en tunnistanut maisemia lainkaan. Tie oli uudessa paikassa, leveä haava maisemassa. Varkaudessa en olisi ilman opasteita varmaan osannut Ruokojärven lintutornille, jossa sentään olen käynyt aika monta kertaa. Niin paljon on maisema muuttunut viitostien ympärillä, kun tietä on remontoitu kunnolla ja tasoristeykset poistettu. Perille kuitenkin löysin, vähän iltayhdeksän jälkeen.

Ruokojärven lintutornin parkkipaikalla oli edelleen tuuhea metsää, ja siellä kukkui käki, välillä aivan lähellä. Ilta tunki jo tummia sävyjä maisemaan, kun käväisin vielä tornilla. Ruokojärvi näytti siltä kuin ennenkin – pitkältä, kapealta ja rauhalliselta. Tervapääskyt ja naurulokit olivat hyönteisjahdissa sen päällä ja vain muutamia sorsia näkyi. Kuului siellä pikkulokkikin ja lehtokurppa lensi kaukana metsän päällä soidintaan.

Autossa nukkuminen nyt ei ole mitään uutta, mutta yritän tällä reissulla vähän uusia asetelmia, kun olen yksin. Onnistuin sijoittamaan ilmapatjan niin, että pää oli suunnilleen takaluukussa kiinni. Käytin omaa kotityynyäni, ja lopputuloksena oli mainio yösiija, jossa nukuin melkein yhtä hyvin kuin parhaassa sängyssä. Autossa pitää nukkua niin, että yksi ikkuna on enemmän tai vähemmän auki, ja tilanteen mukaan suljettu hyttysverkolla ja/tai päällä roikkuvalla muovilla sateen varalta.

Yöllä oli muutamia aika rankkojakin sadekuuroja, mutta sadesuoja piti hyvin. Heräsin noin puoli kolmelta, mikä oli jotakuinkin haluttu aika. Kävin vielä tornissa, ja totesin taivaan olevan aivan selkeä, mutta kolkko luoteistuuli puhalsi. Metsä ympäröi järveä näkyvältä osalta, paitsi yksi talo etelässä kaukana – aivan kuten ennenkin. Oikeastaan vain ruokokerttus viitsivät pitää meteliä – ja helikopteri, joka lensi melko matalalla ilmeisesti noin viitostietä pitkin. Lähdin kiertelemään Varkauden vanhastaan tuttuja yölaulajapaikkoja. Lehtoniemessä toki moni asia oli muuttunut: taloja oli korvautunut uusilla, mutta kovin montaa uutta tonttia ei ollut otettu käyttöön. Vaikka tietenkin mielessäni ajattelin kaiken olevan pilalla, objektiivisesti kyllä paikan erikoisluonne oli varsin hyvin säilynyt, siellä oli edelleen rehevää ja talot olivat ainakin vanhan tyyliä – ainoa oikea puistokaupunginosa on tällainen, eikä mikään teennäisesti hoidettu citykanien ruokintapaikka. Paskis on kuivunut ja pusikoittunut, mutta kyllä minä siellä edelleen lintuja kävisin katsomassa, jos Varkaudessa asuisin. Nyt toki en nähnyt mitään merkittävää. Kärki oli jotakuinkin ennallaan, tehdas edelleen hallitsi Siitinselän yli horisonttia ja jopa äänimaisemaakin öisin hurinallaan. Muutamaa satakieltä kummempia yölaulajia en kuitenkaan Lehtoniemessä havainnut.

Nykyisin Suomessa on taas runsaasti ympäri vuorokauden auki olevia bensa-aseman kahviloita, ja sellaisiin löysin helposti Varkaudestakin. Valitettavasti se oli näitä uusia paikkoja, enkä päässyt käymään missään vanhassa tutussa kahviossa. Tauon jälkeen ajoin keskustan läpi, ja totesin aika vähän muutoksia, paitsi että Pirtinvirran vanha silta oli purettu. Perjantai-illan viimeiset viettäjät valuiivat kotejaan kohti kuka helpommin, kuka hankalammin. Ehkäpä neljän aikaan aamuyöstä on aivan oikea aika olla turistina vanhassa kotikaupungissaan. Tähän aikaanhan täällä aiemminkin on oltu, sekä sosiaalisella että epäsosiaalisella puolella elämää. Jossain ulkomaisessa matkaoppaassa

kerrottiin Varkaudesta, että se sijaitsee kauniilla paikalla vesistöjen keskellä, mutta on kuitenkin ruma tehdaskaupunki. Nyt kesäyönä jotakuinkin ennallaan oleva tehdas näytti kuitenkin olevan siinä, mihin se kuuluukin. Mutta sieltä ollaan lopettelemassa tuotantoa.

Minä sen sijaan päädyin seuraavana Varkauden parhaaseen viitakerttupaikkaan: Luttilan hautuumaalle. Siellä yksi lauloikin. Elinympäristö oli kyllä muuttunut, mutta edelleen varsin hyvän näköinen, ehkä viitakerttusen kannalta parempikin kuin aikoinaan. Tässä vaiheessa kello oli jo yli neljä, ja ajelin vielä Timolan kautta Poijinpeltoon. Matkalla tien varressa kuulin pari viitakerttusta lisää, mutta muuten ihmeellisempiä lintuhavaintoja sai edelleen odottaa. Sitten viimein vielä kymmenkunta kilometriä ja olin Leppävirran Nikkilänmäellä ilmoitetulla vaaleakultarintapaikalla. Olin sopinut puhelimitse tapaamisesta Hannu Kärkkäisen kanssa, ja hänkin tuli paikalle neuvoen minut jopa aivan oikeaan kohtaan. Siinä sivussa havaitsin huutelevan käenpiian ja äänitin leppälintua. Sen sijaan mistään erikoisesta laulajasta ei merkkiäkään – paikalla oli kyllä pari laulavaa viitakerttusta, joista toisen Hannu rengasti, toinen oli kuulemma rengastettu jo ennestään. Mustapääkerttu lauloi, palokärki istui sähkötolpassa ja kurki pellolla, mikä on toki normaalia – oudompi olisi toisin päin. Kävimme myös lähellä Savonniemen tien varrella raviradalla ja vadelmaviljelmällä, josta onnistuimme saada kiinni yhden töyhtöhyypän poikasen, minä laitoin sille renkaan, ja kuulumme kaksi viitakerttusta. Tällaisista yksittäisistä rengastuksista ei tietelle kauheasti hyötyä ole, mutta eipä vahinkoakaan: jos poikanen joka tapauksessa löytyy, niin yhtä hyvin sille voi renkaan laittaa. Kolmen C-tyyppin pikkukäpylinnun parvi lensi kohti etelää. Kävimme vielä uudestaan vaaleakultarintapaikalla yhtä vähin tuloksin, minkä jälkeen Hannu suunnisti kohti ylioppilasjuhlien sosiaalipäivää ja minä Paukarlahteen metsätien päähän, jossa tätä kirjoitan. Hallaparsi on lähin paikannimi kartalla, koordinaatit 62 38 970 / 27 22 108. Taivas on mennyt pilveen, tuuli edelleen yltynyt ja ainakaan helle ei vaivaa. Peukaloinen laulaa, neljä käpylintua lensi etelään ja seuraavana täytyy nukkua hieman.

Nukuin noin yhteentoista, ja heräsin rajun raekuuron ropinaan. Tuuli oli myös kova ja puut heiluivat voimakkaasti. Soittelin vähän ihmisille, mm. vanhalle lintuharrastuskaverille Heikki Kotilaiselle Kuopioon. Hän oli valitettavasti varattuna, joten sosiaalinen puoli ei lisääntynyt ja keskityin taas epäsosiaaliseen – mm. ruokailuun jossain typerässä bensa-asemakeskuksessa Kuopion lähellä, jossa oli paljon ihmisiä ja ruoka ei hintansa arvoista. Epäsosiaalista se oli, koska en tuntenut oloani kotoisaksi enkä ollut yksi joukosta. Mietin, että mistä nämä kaikki ihmiset tulevat. Missä he olivat silloin runsas kymmenen vuotta sitten, kun iso huoltoaseman baari oli saman kokoinen kuin tämän nykyisen laitoksen vessa. Heti syötyäni olisin keksinyt runsaasti parempiakin vaihtoehtoja. Sää oli aika hurja. Istun parhaillaan autossa Siilinjärven keskustassa parkkipaikalla ja ulkona on juuri loppunut raekuuro, joka teki konepellistä hetkeksi valkoisen. Ennen sadetta mittari kaupan katolla näytti +9°C, nyt +3°C.

Siilinjärven suuren fosfaattikaivoksen saostusaltaat ovat jo useamman kymmenen vuotta olleet mainio kahlaajien tarkkailupaikka. Suurempi Mustin allas on nykyisin jo kilometrien pituinen. Mustin tällä hetkellä paras kohta eli portti 22 löytyi melko helposti puhelimesta saadulla paikallisella avulla, ja paikalla oli saapuessani kuopiolainen lintuharrastaja Aimo Hartikainen. Sadekuuro keskeytti tarkkailun hetkeksi (palasin autoon suojaan) ja pari muutakin harrastajaa saapui paikalle. Tyllejä oli 38, suosirrejä 2, jänkäsirriäisiä 2, suokukkoja 6, valkovikloja 5, mustavikloja 4, luppokurkia n. 30 seisoskelemassa lietteillä, ja valkoposkianhipari.

Menin Raasioon koillislietteen kautta. Siellä oli viisi tylliä, enemmän pikkutyllejä, kolme valkovikloa, mustaviklo, peräti kuusi punajalkavikloa, metsäviklo ja jopa lampiviklo. Jälkimmäisestä lajista oli ilmoitettu joitain havaintoja aiemmin keväältä, joten osasin sitä hieman odottaakin. Sitä havaitaan Raasiossa lähes vuosittain, mutta minun eteeni se ei tällä paikalla ollut koskaan ennen sattunut. Sorsia oli myös mukavasti, etenkin Raasion ja Mustin spesiaalilajia jouhisorsaa. Kolmen lajin pääskyt ja pikkulokit saalistivat veden päällä. Raasion koillisliete on kyllä

edelleenkin mainio kahlaajien havainnointipaikka. Lintuja on vähemmän kuin Mustilla, mutta niitä pääsee katsomaan hyvältä kaukoputkietäisyydeltä. Rengastus sen sijaan on aina tapahtunut länsilietteellä, jonne seuraavaksi suuntasin. Olin edellisen kerran käynyt Raasiassa heinäkuussa 2003, joten lähes seitsemän vuotta oli tällä välin vierähtänyt. Sitä edeltävänä kymmenenä vuonna olin ollut paikalla varsin paljon, mm. viettänyt siellä noin sata yötä. Aikoinaan paikka oli erinomainen ja monipuolinen kahlaajarengastuspaikka. Edelleenkin siellä rengastetaan kahlaajia, vaikka lajien kirjo onkin haalistunut lietteen umpeen kasvamisen takia. 1990 – luvun puolivälissä minäkin vielä pidin tavoitteen kiskoa kymmenen koivua tai pajua juurineen joka kerta lietteellä käydessäni. Mutta lannoitekaivoksen saosteessa kasvi kasvaa mielellään, ja umpeen kasvamisen kontrollointi on lähes toivotonta touhua. Edelleenkin kuitenkin paikalliset rengastajat niittävät rannat, ja etenkin liroja saadaan saaliksi kelpollisesti. Valtavista valleista huolimatta maisema on oikeastaan levollisen kaunis – vaikka Raasioon tottumaton ei ehkä olisi heti tätä mieltä. Katselin paikkoja ja totesin että vaikka liete oli kasvanut pientä puuta täyteen, itse rengastusasemakoppi oli lähes entisessä ulkoasussa ja vireessä. Sisustuskin oli entinen sen perusteella, mitä ikkunasta sisään näin. Lähilehdosta lähti lentoon pari lehtokurppaa. Aseman katoksen suojassa otin vastaan yhden sadekuuron, kuten monta edeltäjäänsäkin, mutta harvemmin olen ollut täällä raekuuron aikaan. Lampiviklo näytti nyt kahlaavan tällä rannalla. Sateen tauottua lähdin kiertelemään rengastuslietteelle aikomuksena lähinnä muistella muistoja, joita heräsi täällä vähän joka paikasta ja jokaisesta katseen suunnasta. Töyhtöhyppä ja punajalkaviklo varoittelivat siihen malliin, että ne pesivät jossain lähistöllä. Katiskat oli pinottu lietteen keskelle ja näyttivät olevan oikein hyvässä kunnossa. Ilmeisestikin uusia oli tehty 2003 jälkeen, eivät ne millään olisi voineet kestää noin hyvin, mutta malli oli pysynyt samana. Lähdin kohti rantaa, mutta säikähdin lähes jaloista lentoon lähtenyt pitkulaista lintua. Lintu alkoi nalkuttaa minulle ja pian sen seuraksi liittyi toinen. Katselin vähän jalkoihini ja näin maakuopan, jossa oli neljä yllättävän pientä munaa. Palasin välittömästi rengastuskopille jälkiäni pitkin. Tilanne oli hieman hankala. Lampiviklon pesintää pitäisi suojella uteliailta, mutta olin jo tullut ilmoittaneeksi Lintutiedotukseen päivityshavainnon koillislietteeltä. Pienen mietinnän ja muutaman puhelinsoiton jälkeen tavoitin alueen Tiiran yhdistyskäyttäjän Pertti Renvallin. Hän tiesi kertoa, että lampiviklo Raasiosta on jo pimitetty, koska siellä on nähty parittelevat linnut. Munapesä oli sen sijaan uutinen. Pohdimme tilannetta, ja totesimme, ettei sen enempää kai ole tehtävissä. Lähinnä vaarana olisi se, että joku tulee bongaamaan lintua koillislietteeltä, eikä löydä sitä, tai näkee sen länsilietteen puolella ja menee sinne joko etsimään tai katsomaan paremmin. Mutta onhan lampivikloja ollut tänä vuonna ennestäänkin paljon katsottavaksi, ja Raasio on sentään aika syrjässä lintuharrastajien valtavyyliltä. Vaihtoehto olisi ollut se, että Bongariliiton sisällä olisi tehnyt pesinnästä julkisen ja kieltänyt länsilietteellä käymisen. Sekin tuntui aika riskialttiilta. Aika paljon harmittaa myös se, ettei minulla ollut mukana ei kameraa eikä äänityslaitetta. Edellisen oikeastaan unohdin autoon ja jälkimmäinen oli sateelta suojassa.

Pois lähdin lähempänä seitsemää illalla. Seuraavat kohteet ovat Ylä-Savossa. Niihin ei minulla ole enää niin selvää tunnesidettä, mutta toivon näkeväni enemmän sellaisia lajeja, joita en joka päivä tapaa nykyretkeilyllä. Ylä-Savo on toisenlainen. Se ei ole enää tutun lupsakkaa Järvi-Savoa, joka loppuu Siilinjärvelle. Se on melkein Kainuuta, tiet ovat suurempia ja pitempiä, suota on enemmän, peltoa ja etenkin järviä vähemmän, ihmisiä harvemmassa. Onhan siellä reheviä järvireittejäkin, mutta niilläkin on jotenkin tasaisia laakeita niittyjä, joilla lentää joskus suopöllöjä. Ylä-Savossa asuu muuten ihmisiäkin, vaikkon sitä alkuun tullutkaan ajatelleeksi. Sitten myöhemmin tutustuin muutamaan – osoittautuivat savolaisiksi.

Kirjoitan tätä nyt klo 20.45 Sonkajärvellä. Alun perin tarkoitus oli mennä yöksi Sukevan Saukkosuolle, sinne vankilan pelloille. Sadekuurot ovat harventuneet, mutta tuuli ei ole laantunut, ja on hyvin viileää. Saukkosuon laakea alue tuntui liian kolkolta, ja tunnelmaan vaikutti myös se, että sitten viime käynnin alueen suuret ladontapaiset oli poltettu. Pienellä mielikuvituksella melkein näkee pakenevia vankeja luikkimassa ojissa. Pikkukuoveja siellä kuitenkin oli ja otin reissun

ensimmäiset lintuvalokuvat. Vaihdoin yöpymispaikan hieman kaakkoon, Vahtisuohon. Se on luonnontilainen suo, jolla pesii jo kunnon suolinnustoa, kuten metsähanhia. Raasion jälkeen ei ole satanut, mutta tuuli on sitä luokkaa, että se haittaa retkeilyä suuresti ja pilaa äänitysmahdollisuudet. Ainakaan hyttysistä ei ole harmia näissä olosuhteissa. Valitsin vanhan metsäautotien Vahtisuolta etelään ja ajoin sitä noin kilometrin ennen kuin pääsin kääntymään ympäri. Nyt olen täällä, keskellä rääseikköä. Keitän vielä Trangialla vedet huomisaamua varten valmiiksi termospulloon ja yritän kuunnella luonnon ääniä. Tästä ei varmaan kukaan ole kulkenut ohi vuosiin – tai ehkä paikalliset metsästysporukat syksyisin.

Su 6.6..2010 Heräsin klo 3.30 – aika lailla porvarilliseksi yöllä nukkumiseksi tämä tuntuu kääntyvän, mutta tänne se vielä sopii. Yö on helkutin kylmä eikä täällä takamailla varmaan kuitenkaan kannattaisi varsinaisia yölaulajia kuunnella. Tuuli oli tosin jonkin verran tyyntynyt yöllä. Tein lyhyen kävelykierroksen Vahtisuolla havaiten teeren, pikkukuovin, liron ja kurjen. Sitten siirryin vähitellen atlasruudulle, joka on varsin huonosti tutkittu toistaiseksi. Vietin siellä pari tuntia lähinnä ajellen etuikkuna auki hyvin hitaasti rääseikköiden läpi kulkevia metsäautoteitä. Paras atlasaika olisi vasta muutaman viikon myöhemmin, kun pesimävarmuuksia saa helpommin korotettua. Tähän aikaan ja tällä tyylillä saa nopeasti paljon lajeja, mutta pesimävarmuudet jäävät yleensä tasolle "Havaittu sopivassa elinympäristössä". Erikoisemmat lintuhavainnot jäivät vähäiseksi, enkä oikein ihastunut maisemiinkaan. Seuraavat lajit havaitsin tässä järjestyksessä: tilitai, metsävikko, liro, harmaasieppo, pajulintu, punatulkku, talitiainen, metsäkirvinen, viherarpunen, punakylkirastas, västäräkki, käki, leppälintu, punarinta, varis, korppi, peippo, rautiainen, kirjosiieppo, sepelkyyhky, töyhtötiainen, peukaloinen, räkättirastas, viitakerttunen ja lehtokerttu. Viitakerttunen oli Vehkamäellä ja tilitai heti alussa.

Hannu Kärkkäinen soitti ja kertoi löytäneensä laulavan pikkukultarinna Leppävaaran Lounaanniementä, jossa olimme eilen käyneet yhdessä. No, tuurin ominaisuus on, että se vaihtelee, mutta olisi se lintu saanut saapua päivää aikaisemmin. Siirryin naapurikunnan puolelle Rautavaaraan. Kirkonkylä on pieni, melko kiinteä kokonaisuus, jossa on kirkko, mutta ei oikein mitään muuta mieleen jäävää. Rautavaara ei ole enää niin kolean kainuulainen kuin Sonkajärvi, vaan siinä on pikemminkin pohjoiskarjalainen sivumaku, kun vaaramaisia pinnanmuotojakin alkaa näkyä, ja välillä horisontti on kovinkin kaukana. Tähän aikaan vuodesta mäntyvaltainen metsä on kukinnasta ruskeasävyinen. Äkkiä täällä näkee, että ei olla rintamailla, muun muassa soratien alussa olevasta kyltistä Hiirikylä 24. Sinne päin menin kuitenkin, ja Tiilikan kansallispuiston portille. Kiersin 7,5 kilometrin peruskierroksen pienten soiden, järvien ja metsien läpi. Näin seuraavat lajit tässä järjestyksessä: pajulintu, peippo, metsäkirvinen, hömötiainen, valkovikko, pikkukuovi, pajusirkku, kulorastas, harmaasieppo, varis, leppälintu, laulujoutsen, vihervarpunen, kirjosiieppo, käki, talitiainen, kalalokki, räkättirastas, haarapääsky, tavi, liro, hippiäinen, töyhtötiainen, puukiipijä, kalatiira ja rantasipi. Olen käynyt tässä kansallispuistossa vain kerran aikaisemmin, ja mahdollisesti kuljin silloin saman lenkin (varmaan selviäisi vanhasta havaintovihosta, jos viitsisi katsoa). Metsässä törmäsin harmaaseen naaraskäkeen, ja hieman myöhemmin näin ruskean naaraan. Palasin parkkipaikalle klo 11, jolloin ensimmäiset "tavalliset" ihmiset olivat saapuneet alueelle kuljeskelemaan. Minä sen sijaan menin lähistölle metsäautotien laitaan päiväunille. Koko ajan mietin, mitä seuraavaksi. Tällaisen vapaan retkeilyn jonkinlaisena haittana on se, että suunnittelemaan joutuu koko ajan. Etenkin nyt, kun tavoitteet ja mielihalut eivät ole niin selkeitä. Lintutiedotuksesta luin, että vain muutaman kymmenen kilometrin päässä Hiidenportin kansallispuistossa Sotkamon puolella on ollut yhdeksän sinipyrstöä. Mutta sellaisen voisi löytää lähempääkin – omassa kartassanikin on merkintä Rautavaaran pumpulikirkolla: Tarcya 2kv 22.6.97. Pohjois-Karjala sinänsä kiinnostaisi, ja sitä kautta voisi ajaa eteläänkin, mutta toisaalta Savon retkeksi tätä olen nimittänyt mielessäni. Mutta jäädäkö tänne pohjoisten lajien toivossa, vaikka sillä saralla ei toistaiseksi oikein ole onnistunut, vai lähteäkö Keski-Savoon? Päädyin lopulta jälkimmäiseen – lähinnä koska sieltähän olen kotoisin - ja parin tunnin unien jälkeen suuntasin takaisin Rautavaaran kirkolle ja sieltä etelään kohti Nilsää, Muuruvettä ja Riistavettä. Tiilikalla oli

satanut muutama pisara, päiväunien aikana vähän enemmän, mutta Riistaveden keskimmaisella paistoi aurinko jo sen verran lämpimästi, että se onnistui saamaan aikaan uneliaan iltapäivän tunnelman. Kaulushaikara huusi muutaman kerran, laulujoutsenpari katsoi minua valppaasti, mutta sorsia oli näkyvissä hyvin vähän ja petoja ei lainkaan. Hyttysiä maisemissa näkyi ensimmäistä kertaa Ruokojärven jälkeen.

Ajoin Vehmersalmelle, missä olen käynyt sen verran harvoin, että muistikuvat olivat hataria. Mukava ja nätti kylä kuitenkin veden varrella. Kävin huoltoaseman baarissa juomassa teetä ja syömässä nakkisämpylän, ja siirryin sillan yli Soisaloon. Viimeksi tässä vielä oli lossi. Koska Soisalon pohjoisosissa oli huonosti tutkittu atlasruutu, ajoin sen alueella Enonniemeen. Kirjoitan tätä nyt Enonniemen kalasatamassa, josta näkee Suvasveden Kukkarinselälle. Pari kuikkaa ja laulujoutsenpari uiskentelee selällä. Kello on 19.20. Havaitsin atlasruudun alueella seuraavat lajit tässä järjestyksessä: varpunen, viherpeippo, räkättirastas, punakylkirastas, peippo, keltasirkku, käki, lehtokerttu, punatulkku (pari), pajulintu, pensaskerttu, sepelkyyhky, metsäkirvinen, sirittäjä, talitiainen, vihervarpunen, haarapääsky, västäräkki, räkättirastas, kirjosiippo, selkälokki, mustarastas, kalalokki (pari), kuikka, joutsen (pari), taivaanvuohi, tilititti (2), kuovi, punavarpunen, lehtokurppa ja närhi.

Illan alkaessa värjätä ilmansuuntien kulmia kävin Puomilansalmen lossilla. Siitä on näkymä kauas Kallavedelle molempiin suuntiin, ja joku kuikka uiskentelikin selällä. Lossilla pääsisi Kuopioon tai Leppävirralle, mutta minä palasin takaisin ja ajoin Länsi-Saamaisen tietä etelään päin Konnuslahteen. Tämä oli kyllä retkeilyaluettamme Varkaudesta käsin, mutta sen verran kaukana, että kovin usein ei tullut käytyä. Kuoveja oli monella pellolla ja lehtokurppa useita kertoja, mutta sen suurempia rareja en nyt löytänyt. Soisalo on toki Järvi-Suomea parhaimmillaan. Pääosa kesämökkeilijöistä ei ole vielä saapunut, nyt heitä vain odotellaan ja noin puolet harvoista vastaantulevista autoista on 15 vuotta vanhoja mersuja, joita ajaa lippalakkipäinen mies. Ajoin Leppävirran Moninmäen atlasruudulle, lähellä Unnukan rantaa kulkevalle Riihirannantielle, ja tein leirin metsätien varteen (Haukisentie). Tätä kirjoittaessani kello on 21.50, teevedet huomista varten on jo keitetty, ilta on tyyni (!!), keveitä sadekuuroja välillä, mutta aurinkokin pilkoittelee, punarinta laulaa taustalla ja välillä pari käkeä käy kukkumassa aukean reunalla.

7.6.2010 Heräsin kello 4, mikä oli jokseenkin sopiva aika. Yöllä oli satanut välillä pitempäänkin, mutta aamulla poutaantui enkä koko päivänä enää osunut sateeseen. Tarkoitus oli tutkia ensin Moninmäen atlasruutua, ja aloitin Haukisentiestä, joka oli tyypillinen vanhempi metsätalouden takia tehty tie. Palokärki ja useita peukaloisia, ei sen kummempaa, mutta läheltä tien alkua löytyi laulava tilititti, jonka nappasin kiinni. Alkuun oli hieman vaikeuksia, sillä lintu siirtyi melko kauas laulamaan, eikä sieltä varmaan enää kuullut atrappiani. Olin jo luovuttamassa, kun lintu tulikin takaisin alkuperäiseen paikkaan, ja sain sen helpolla verkkoon. Jatkoin Joensuun-Varkauden väliselle valtatielle 23, ja sieltä Moninmäentielle. Käpylintuja oli monessa paikassa, ja yhtä C-pikkukäpylintujen parvea pääsin äänittämään. Tilititteja oli kaksi lisää, mutta turhan ikävissä paikoissa rengastettaviksi. Äänitin kunnolla männyn latvassa laulavaa kulorastasta. Vanhassa Telingan kahvassa on vanhat ongelmat, jotka olin välillä jo ehtinyt unohtaa: paristo kuluu salakavalasti loppuun. Pariston vaihtaminen paransi kulorastaan signaalia silmin nähden mittareissa. Samaan aikaan alkoi taas tuulla niin paljon, että se jo häytti tavoitellun tasoisten äänitustulosten saamista. Moninmäen ruudulla näin seuraavat lajit tässä järjestyksessä: metsäkirvinen, lehtokerttu, punarinta, peukaloinen (varoittelee), käki, peippo, pajulintu, vihervarpunen, punakylkirastas (vei ruokaa), hömötiainen, käpytikka, laulurastas, tilititti, palokärki, kurki, metsäviklo, talitiainen, sirittäjä, harmaasiippo, mustarastas, keltasirkku, hernekerttu, puukiipijä, kulorastas, varis, kuusitiainen, varpunen ja pensaskerttu.

Päätin käydä pikapikaa bongaamassa Hannun pikkukultarinnan Leppävirran kirkonkylän lähistöltä. Se lauloi jo saapuessani paikalle, jossa lintua oli ihailemassa myös Mika-Petri Harju. Äänitin pätjän

ja vilkaisin lintua kaukoputkella, ja jatkoin metsämaisemiin. Ajoin Sorsakosken kautta Riikinnevan kaatopaikalle ja siitä metsäteitä pitkin Sorsakosken ja Tihusniemen väliselle maantielle. Yksi äkkiä hiljenevä tilitiltti löytyi, ja kaatopaikan lähistöllä lauleli idänuunilintu, jota myös äänitin. Komea koirasteeri kompuroi tien varren puskipölyssä. Pääosin tämä metsätaival oli karua räseikköä, paljon hakattavaa tänne ei enää ole jäänyt. Nämä alueet olivat varsin usein retkikohteitamme entisinä aikoina. Täällä näki silloin tällöin monia metsälintuja, mm. metsoja, ja kerran kesäkuussa tapasin myös kuukkelin (laji esiintyy kyllä harvakseltaan Varkauden joka puolella metsissä, mutta kovin usein sitä ei käytännössä näe). Pohjantikka ja pohjansirku näyttäytyivät silloin tällöin. Kaakkuri havaittiin lähes joka retkellä. Jo silloin hakkuuaukeat olivat laajempia kuin metsäalueet, mutta nykyisin jälkimmäisiä on jo melko harvassa. Itse asiassa tuoreita hakkuuaukkojakaan ei ollut kovin paljoa, ja vanhemmat olivat jo kasvamassa nuorta puuta. Hakattavaa ei ole enää ollut. Kuinkahan pohjantikkujen on käynyt? Kerran kauan sitten katsoimme kartasta sopivan näköisen ja nimisen alueen pohjantikkalle, kun sitä meillä ei vielä eliksenä ollut, pyöräilimme sinne, ja hämmästyttävää kyllä jopa näimme lajin. Tässä ollaan tietenkin huomattavan puuteollisuuden keskittymän lähistöllä, joten metsien hakkaamiseen on ollut suuri paine jo kauan. Maalaisjärjellä voisi olettaa, että metsät eivät keskimäärin nuorentuisi, jos metsätalous olisi kestäväällä pohjalla. Tältä kannalta on hyväksi, että puuteollisuus hieman vähenee maassamme, vaikka taloudellisia ongelmia se tuo etenkin tällaisilla paikkakunnilla. Jos aikaa olisi ollut enemmän, niin olisi tietenkin pitänyt lähteä kävelemään ja katsomaan, löytyykö kauempana teistä, ryteliköiden takana, kunnollista metsää.

Vaikka navigaattori ei olisi millään halunnut viedä minua metsäautoteitä pitkin Salokämpäntielle, onnistuin tunkeutumaan sinne kuitenkin. Useat paikat joissa ennen oli ollut metsää oli hakattu, mutta entiset aukeat paikat kasvoivat monimetristä mäntyä ja kuusta. Kuulin taas idänuunilinnun, ja yhtäkkiä muistin olevani varsin lähellä paikkaa, josta aikoinaan olin saanut lajin elikseksi. Olin sen silloin löytänyt yksin ollessani ja oli jostain syystä aika vaikeaa saada lintu näkyviin ja määrittäminen varmistettua. Näitäkin voisi joskus kaivella vanhoista havaintovihkoista. Katselin jälkepäin karttaa, ja totesin, että aikoinaan aarnialueeksi kutsumamme paikka oli edelleen luonnonsuojelualueeksi merkitty, ja sen nimi oli Mukurakuusikko – nimi, joka on minulle uusi. Olisi ehkä sittenkin pitänyt painaa rohkeasti ylärinteeseen kävellessä rytelikön läpi. Alueella olen nähnyt metson, viirupöllön ja useita kertoja sieltä löytyi pohjantikan pesä. Ehkä siellä olisi edelleen ollut jäänteitä muinaissuomalaisista metsistä, kanalintuja, tikkoja, sinipiikoja, metsänhaltioita... Heinämäen kämpän alueella oli tallella hieno pieni koivikkolehto. Heinämäen risteyksen kohdalla lauloi tilitiltti, jonka pyydystin. Äänitän aina myös pyydystämäni tilitiltit, ja otan valokuvan elinympäristöstä. Tämän yksilön tosin unohdin(!) äänittää etukäteen, mutta se jatkoi innokkaasti vapautuksen jälkeen ja puute tuli korjattua.

Kotilaisen Heikki antoi pari vinkkiä puhelimesta, ja niiden perusteella suuntasin kaupungin läpi siksakkia kaupunkia katsellen Varkauden toiselle laidalle, Könönpellon Atolantien venesatamaan, jossa sinisorsien seurassa laiturilla köllötteli mandariinisorsakoira. Se oli kyllä ollut Lintutiedotuksessa, mutta olin unohtanut koko jutun. Suhtautumistani tuohon lajiin kuvaa myös se, etten viitsinyt edes ottaa kiikareita mukaan, kun köpöttelin sitä katsomaan, vain kameran. Sitten Lehtoniemen kärkeen, jossa oli valkoselkätikan pesä. Viime vuosina valkoselkätikat ovat asettuneet alueelle, mutta vaikka aikoinani olen käynyt siellä varmasti kolminumeroisen määrän kertoja, en lajia siellä ole aiemmin nähnyt. En nähnyt nytkään, sillä en tohtinut lähteä metsän sisään katsomaan tarkemmin missä pesä on. Mutta kuulin ääniä, ja äänitinkin niitä hieman.

Hieman vajaa klo 12 oli Savo sitten tältä erää selvä, ja suuntasin kahvitauon jälkeen ensin Jämsänkoskelle ja sitten Tampereelle. Nyt hyvin syöneenä ja saunassa käyneenä on mukava lopettaa tämän päivän päiväkirja.

Ti 8.6.2010 Heräsin hieman ennen neljää ja suuntasin siitä varsin vikkelästi Kangasalalle. Ajoin metsäteitä kohti Valkeakoskea. Kuulin vain kaksi tilitilttiä, ja molemmat turhan kaukana tai vaisuja.

Muista havainnoista mieleen jäi kaakkurin ja käpylintujen äänet. Aamulla +7°C, tyyntä, kirkasta ja kaunista, mutta melko pian turhan voimakas pintatuuli alkoi heilutella puita joka puolella.

Seuraava erikoiskoe olikin sitten Kalvolasta Renkoon, Vuohiniemen kautta ja varsin hyvin tarkoitukseen sopivilla teillä. Kuulin viisi tilitalttia, joista kaksi pyydystin. Loput olivat tavalla tai toisella huonoja. Yksi esimerkiksi oli aivan talon lähellä, ja toinen taas työskentelevän metsätyökoneen vieressä – luultavasti se menettää kotinsa lähipäivinä. Vuohiniemen lähellä kuulin idänuunilinnun ja toisen tilitaltin rengastuspaikalla kaakkurin. Kanta-Hämeen metsät ja pellot ovat toki kauniita, mutta tunteessa toki on selvä ero Varkauden seutuun. Tuli käytyä taas monella paikalla, jossa en ole ennen ollut, enkä välttämättä koskaan enää mene. Rengossa kävin huoltoaseman kahvilassa syömässä korvapuustin, juomassa kupin kahvia ja lukemassa Maaseudun Tulevaisuutta. Sitten annoin navigaattorille vallan – siltä puuttuu seikkailunhalu ja romantiikka, ja se päätti viedä minut moottoritietä Espooseen.

ke 9.6. IH:lta viiden jälkeen noin tunnin verran kiikaria taluttamassa. Taivas oli pilvessä, lämpötila silti alle kymmenen asteen. Vähän väsynyt tunnelma vallitsi, ehkä kuitenkin enemmän havainnoitsijan kuin lintumaailman takia. Viitasirkkalintu lauloi pikkukasalla lounaispuolen puissa, missä ollut useasti ennenkin. Vain kaksi viitakerttusta äänessä: pikkukasalla vanha tuttu Q ja toinen, ehkä uusi, Helsingin puolen rinteessä. Luhtakerttusia oli äänessä lounaisrinteessä E ja (ehkä) D, sekä etelärinteessä G. Lisäksi näin mm. rengastetun viitakerttusen A:n reviiirillä ja kuulin taksutusta muutamasta paikasta ja rätinääkin yhdestä. Kaiken kaikkiaan se vaikutelma jäi, että rengastustauon saattoi hyvinkin aloittaa. Jatketaan sitten juhannuksen jälkeen tsekkien kanssa. Muuten sen kummempia lintuhavaintoja ei sattunut näkökenttään. Mustapääkerttuja ja kultarinta siellä vielä hyvin laulaa, mutta esimerkiksi pensaskertut ja punavarpuet ovat jo vaitonaisempia. Ylipäättään maisemasta voi todeta, että kirjosiippojenkin laulu on laskemaan päin. Sen sijaan Kilon hevospellon niittykirvinen lauloi tänä aamuna pitkästä aikaa kunnolla.

to 10.6. Maarin tornissa n. klo 6.30-7.30. Hieno, tyyri ja melko lämmin aamu (11°C viiden maissa). Sakkolantielle kuului laulava pensassirkkalintu. Saapuessani tornille vievän polun alkuun, paikalla soivat pitkällä putkillaan Pekka Komi ja kumppanit. Syykin oli selvä: pussitiainen oli tällä hetkellä hyvin näkyvissä ja äänessä. Se on havaittu alueella jo useita kertoja tänä keväänä, mutta ollut tapansa mukaan arvaamaton. Nyt se vilkasteli hyvin näytteillä, ja oli paikalla vielä tunti myöhemminkin paluumatkalla. Muuttokahlaajia oli vain yksi kesäpukuinen suosirri ja mustaviklo, jolla oli musta kaula ja jalat, mutta varsin täplikäs alapuoli. Ehkä edellinen oli kevätkuutolla ja jälkimmäinen syyskuutolla. Muuten paikalla oli vain paikallisia lintuja, mutta paljon ja niitä vilahteli vähän joka puskassa. Töyhtöhyypän poikasia juoksenteli lietteellä, kanadanhanhen poikue oli paljon paremmin kurissa ja järjestyksessä, enimmillään näkyi yhtä aikaa neljä taivaanvuohta ja muutama enemmänkin pikkutyllejä. Punajalkaviklot metelöivät edelleen, lapasorsia oli useita näkyvissä. Rastaskerttusen laulu kuului ja lintu näkyikin, samoin useita rytikerttusia. Pari viikkoa sitten palaneella ruovikkoalueella lauloi keltavästäräkki.

pe 11.6. Kävin katsomassa, mitä tapahtuu (laajennetun) takapihan linnustossa tällä päivämäärällä. Heräsin jo ennen kahta ja melko pian sen jälkeen lähdin polkemaan Vanhaa Turuntietä ensin Bemböleen ja sieltä sitten Kunnarlaan ja Velskolaan. Öinen tienvarsikonsertti oli voimakas: musta-, laulu- ja punakylkirastaita sekä punarintoja. Jorvin sairaalaa vastapäätä olevalla pellolla lauloi kolme luhtakerttusta. Melko tasan klo 4 olin Urjan pohjoispäässä, jonne parkkeerasin polkuvempeleen ja kävelin Mustakorpeen Saarijärven rantaan ja takaisin Hauklammen kautta. Klo 5.40 olin takaisin pyörällä (kävelymatka oli 3,6 km). Mukavahan siellä olisi ollut kalliomänniköissä ja kuusipainanteissa käyskennellä pitempäänkin (kuten vähän olin aikoinut), mutta jo varsin varhaisessa vaiheessa kävi selväksi, että olin ottanut hyttysuojauksen liian kevyesti. Hyttysiä oli enemmän kuin koskaan muistan Nuuksiossa tavanneeni. Linnuista hoituivat nuo itsestään selvät ekopinnat eli käki, korppi, töyhtötiainen, kulorastas ja kaakkuri. Viimemainittu lensi ylitse pari kertaa ja Hauklammelta kuului välillä hienoja kiljaisuja. Käen ääni kuului hämärän aikaan melkein

jatkuvasti. C-tyyppin pikkukäpylintuja lenteli pari kertaa, ja yhden tiltaltin kuulin Urjan lähellä. Kanalinnut jäivät edelleen puuttumaan. Metso ja teeri nyt ovat Nuuksiossa tavallisestikin melko harvalukuisia, mutta pyykanta taitaa olla aivan pohjalukemissa verrattuna normaaliin. Urjan pohjoispäässä uiskenteli lähellä laulujoutsenpari. Hyttynen pysyy kyllä kävelevän ihmisen perässä, mutta ei pyöräilevän, joten karkasin paikalta pois aluksi samaa reittiä jota olin tullut. Klo 6.30 olin Myllylammella, josta jatkoin Pakankylän ja Röylän kautta Matalajärvelle. Ei mitään yksittäistä mieleenpainuvaa rariteetin tapaistakaan, mutta useita pensastaskuja, kiuruja, keltasirkkuja, töyhtöhyyppiä poikasineen sun muuta sellaista peltolintuosastoa tuossa Espoon hienoimmassa maanviljelysmaisemassa. Matalajärvellä oli hautova laulujoutsen, ja lukuisia kalatiiroja sekä sorsia, mutta tarkempi katsominen olisi kyllä vaatinut kaukoputkea. Kotiin takaisin ehdin vartin yli kahdeksan.

Koska seuraavana poistumme Suomesta, voi kevätkauden mielestäni julistaa päättyneeksi. Vuodenpinnoja on 195 ja ekopinnoja 133. Molemmissa on muutamia aika hämmästyttäviä puutteita, mutta jääpähän paikattavaa syyskaudelle. Mainittakoon mm. useat pöllölajit, molemmista listoista puuttuva pähkinähakki (joka on normaali pesimälaji tällä alueella) ja kangaskiuru. Ruisrääkkä ja luhtahuittikin puuttuvat molemmista listoista. Ei taida olla mikään hyvä rääkkävuosi, vaikka kyllä sen pitäisi vielä heinäkuussa kuulla. (ja puutelistassa tietenkin edelleen ne aiemmin mainitut alkukevään muuttajat).

Retki Altaille

Seuraavana on sitten vuorossa viime syksystä asti valmisteltu Altain retki, jonne lähtee lisäksemme Jukka Hintikka, Tuukka Kupiainen, Hanna Laakkonen, Petteri Lehikoinen ja Jarkko Santaharju. Lähdetään reissun päiväkirjoissa liikkeelle vaikkapa kahdesta alustuksesta. Ensimmäinen koskee Johannes Granöta ja toinen altainhaukkaa.

Suomalainen Johannes Gabriel Granö oli Altain alueen maantieteen ensimmäisiä tutkijoita. Siihen aikaanhan kyseessä oli kotimaan retkeily, ja J.G. olikin viettänyt jo nuoruusvuotensa suurilta osin Aasiassa. Hänen tutkimusretkensä Altaille tapahtuivat vuosina 1906-1916, ja hän kirjoitti niistä kaksiosaisen kirjan. Meillä on hyllyssä jälkimmäinen osa ruotsiksi, ja sitä olemme tavailleet. En ole saanut selville, mikä oli kirjojen alkukieli, mutta karttojen tekstit ovat suomeksi ruotsinkielisessäkin laitoksessa. Granö kuvailee maisemia ja ihmisiä tarkasti ja varsin elävästikin, mutta linnuista tai ylipäätään eläimistä hän ei kyllä mitään ymmärrä – kasveista sentään enemmän. Kirjan kappaleet käsittelevät retkiä Teletskoje – järven eteläpuolisiin jokilaaksoihin (Telengiittien maata, Bija-joen valuma-alue), Keski-Altaita (Katunin latvoja), Irthyshin aluetta (nykyisessä Kazakstanissa) ja Mongolian Altaita. Kaksi edeltämainittua koskevat meitä tällä reissulla.

Altainhaukka, englanniksi Altai Falcon on mielenkiintoinen tapaus. Salaperäinen lintu, josta on oltu viimeisen sadan vuoden aikana montaa eri mieltä. Tuore profiilinnosto tapahtui James Ferguson-Leesin ja David Christien laajassa teoksessa *Raptors of the World*, jossa se käsiteltiin omana lajinaan, Keski-Aasian vuoristojen isona Falcona, joka pesii suunnilleen Tian Shanilta Sayan-vuorille ulottuvalla alueella. Olen lueskellut tuon kirjan tekstit ja katsellut kuvat useita kertoja jopa varautuen altainhaukan näkemiseen esimerkiksi Kirgisiänkäynnillä kesällä 2005. Oikeasti teksti on aika sekava: altainhaukka on kooltaan ja muodoltaan aavikkohaukan ja tunturihaukan väliltä, se voi olla harmaa tunturihaukan tapaan tai ruskea aavikkohaukan malliin, ja kovasti vaihtelevia kuviointiakin sillä on. Minulle ei oikein selvinnyt, mistä sen määrittäisi, mutta sen enempää 2005 Kazakstanissa ja Kirgisiassa kuin 2008 Kazakstanissa en nähnyt isokokoisia Falcoja vuoristossa, joten olemattomia tietoja ei tarvinnut käytäntöön soveltaakaan.

Paljon lisätietoja saa Jevgeni Potapovin ja Richard Salen tunturihaukkamonografiasta *The Gyrfalcon*. Ensinnäkin selviää se, että käsitys altainhaukan ulkonäöstä ja sen vaihtelusta perustuu suurelta osin Sushkinin tyyppisarjaan. Hän ampui pesivän koiraan ja otti kasvatettavakseen koko

poikueen Altailta vuonna 1914 (hän siis tutki alueella samaan aikaan kun J.G.Granö). Viimeiset eloonjääneet tuosta poikueesta jouduttiin tappamaan nälänhädän uhatessa Sushkinin asuinalueella Ukrainassa vuonna 1919. Koko perhe on nykyisin talletettuna Pietarin luonnontieteellisen museon kokoelmiin, ja niiden joukossa nimen omaan oli sekä harmaita että ruskeita yksilöitä.

Potapovin ja Salen teksti on sekin paikoitellen vähän sekava, mutta sen luettuani uskon kyllä heitä: altainhaukkaa ei ole olemassakaan taksonomisena ryhmänä. Muutkin isot Falcot ovat itse asiassa varsin vaihtelevia, ja joiltain piirteiltään tunturihaukkamaisia aavikkohaukkoja pesii myös ainakin Keski-Mongoliassa. Vaikuttaa siltä, että vuoristoalueella osassa aavikkohaukkoja on tunturihaukan piirteitä, ja nämä piirteet saattavat olla alun perin risteytymisen seurausta. Joka tapauksessa lähisukuiset tunturi- ja aavikkohaukka risteytyvät helposti tarhattuina, mutta niiden luonnolliset pesimäalueet eivät kohtaa toisiaan lainkaan, joten risteytymistä luonnossa ei normaalisti tapahdu. Sen sijaan altainhaukan ja aavikkohaukan pesimäalueet menisivät täysin päällekkäin. Jo se, että altainhaukka voi olla melkein minkä näköinen vain, on huono merkki: laji ei ole diagnosoitava, kuten oikean lajin pitäisi olla. Vieläpä Potapov ja Sale laskeskelevat, että altainhaukan levinneisyysalueella on sopivaa elinympäristöä sen verran vähän, että se pystyy elättämään vain noin 200 paria isoja jalohaukkoja, mikä ei tarpeeksi paljon itseriittoisen populaation muodostumiseen ja säilymiseen. Lisäksi he kiinnittävät huomiota siihen, että haukkametsästäjät kutsuvat altainhaukaksi kaikkia erikoisen värisiä isoja aavikkohaukan tapaisia lintuja, mikä on ollut omiaan sekoittamaan tilannetta (haukkametsästäjillä on häkeissään paljon hybridejä ja muita erikoisuuksia sotkemassa kuvioita).

Olen muuten itse kuitenkin nähnyt altainhaukan, tai sellaiseksi väitetyn otuksen: lintutarhassa Jekaterinburgin lähistöllä kesäkuussa 2007. Sen toinen emo oli peräisin Altailta, toinen oli tarhasta, mutta yleisesti altainhaukkanäköinen lintu. Lintu oli hyvin tumma, eli varsin erikoisennäköinen isoksi jalohaukaksi. Oli siellä kaksi muutakin altainhaukaksi sanottua, toinen tumma ja toinen aivan erinäköinen: sen selkä oli harmaa ja jossain määrin poikkijuovainen, vatsapuoli melko vaalea ja paljon ruskeaa sävyä päässä. Altainhaukan tuntomerkki taitaa tosiaan olla se, että se voi näyttää miltä tahansa.

Muut linnut, joiden nimessä esiintyy Altai-vuoristo ovat: himalajanrautiainen, englanniksi Altai Accentor (myös muita nimiä käytetään usein) Prunella himalayana sekä altainlumikana Tetraogallus altaicus ja vuoristo esiintyy myös seuraavissa alalajinimissä: pikkuvuoripeippo Leucosticte nemoricola altaica ja pikkukäpylintu Loxia curvirostra altaiensis.

12.6.2010 Heräsimme kotona ennen viittä ja siirryimme bussilla ja junalla Helsingin rautatieasemalle raskaita laukkuja raahaten. Sibelius lähti klo 7.22. Seurasi oli vuorossa kaiken kaikkiaan varsin vähätahtumainen matkan osuus. Raja ylitettiin tuttuun tapaan pysähdellen klo 10.30 Suomen aikaa. Perillä Pietarissa klo 14.15. Metrolla ja bussilla kaupungin läpi onnistuneesti ja vailla kommelluksia. Lentokentälle ehdimme klo 15.20, kotimaan terminaaliin ja painuimme asemaravintolaan syömään.

Lento Pietarista Barnauliin lähti klo 19.40 paikallista aikaa. Matkalla oli useita epämiellyttäviä ilmakuoppa-alueita, ja kun vatsanikaan ei oikein ollut kunnossa, matkustaminen ei ollut mukavaa tavanomaisen ahtaiden penkkien välissä tuskaillessa. Lensimme itään aikavyöhykkeeltä seuraavalle ja jossain vaiheessa ylitimme keskiyön rajan. Pohjoisen taivaanrannan hehku ei himmentynyt.

13.6. Saapuminen Barnauliin klo 3 venäläiseen tyyliin tasan aikataulun mukaan. Barnaul on lähes 700 000 asukkaan kaupunki Obin varrella, Altain aluepiirissä (krai) ja sen on Venäjän noin 22. suurin asutuskeskus. Pientä venäläistyyppistä säättöä ja järjestelyä tarvittiin heti alkuun, mutta heti helposti todettiin, ettei ryhmämme + opas Jelena + kuski Sergei + koira Akol (tai nimi ainakin sinne päin) voi mahtua noin pieneen autoon kaikkien tavaroiden kanssa, mutta siihen kuitenkin menimme.

Mainittakoon, että opas on jo monta kertaa ollut nimeltään Jelena ja kuski Sergei, mutta koiran nimi oli kyllä tämän reissun uutuus. Tämä Jelena oli 25-vuotias kasvissyöjä, yrttien keräilijä, teen juoja ja luonnossa vaeltaja, joka jäi usein istumaan paikoilleen ja tarkkailemaan kiikareilla vuorten rinteitä, Sergei taas n. 50-vuotias vuorikiipeilijä, sukeltaja, Afganistanin veteraani jne. - mielenkiintoinen parivaljakko, joka oli ymmärtääkseni tehnyt yhteistyötä jo useasti aikaisemminkin. Ylitimme Ob-joen, jossa vesi näytti olevan hyvin korkealla. Siirryimme Barnaulin kaakkoispuolelle Firsovon lähelle jonkin pienen joen varteen, jossa käyskentelimme edes takaisin toista tuntia mässä ruohikossa. Totesimme, että varikset täällä ovat harmaatakkeja ja lineatus - haarahaukkoja on paljon. Lisäksi tavattiin viitakerttusia, mustapätaskuja, beeman näköisiä keltavästäräkkejä, useita idänkäkiä ja vielä enemmän tavallisia. Kaikkien iloksi tavattiin myös laulava rubiinisatakieli, jota oli tuttuun tapaan melko vaikea nähdä kunnolla, ja pesän ympärillä pyörivä kuningaskalastajapari, mustahaikara aamulennollaan, sekä monta pensassirkkalintua.

Aamiaispaiikka valtatievarressa oli meluisa, mutta virkistäviä lintuhavaintoja tuli nopeasti: soidintavia siperiankurppia kauempana jonkin vaikeapääsyisen tuntuisen kostean alueen päällä, viirusirkkalintu lauloi tienvarsipuskissa, useita törmäpääskyjä ja haarahaukkoja. Söimme pienessä 24h baarissa ja joimme kahvit taikka teet. Jatkomatka autossa meni itse kultakin uinahdellen, mutta kuski sentään onneksi valvoi ja seuraava jalkojen suoristelu tapahtui Biiskissä, jokseenkin keskellä kaupunkia. Kerralla näkyvissä taivaalla viisi haarahaukkaa ja täällä oli vielä harmaatakkisia variksia.

Bensa-asemalla Biiskin jälkeen nähtiin hieno personata-västäräkki (aamiaispaiikalla oli ollut vielä alba-dukhunensis - porukkaa) ja jossain siellä mustat varikset alkoivat, mutta eivät olleet kovin yleisiä - harmaatakit toki loppuivat kuin seinään. Lintujen levinneisyysrajoista huolimatta maasto ei niin paljon muuttunut, mutta pientä kukkulaa alkoi näkyä. Vähitellen kukkulat yleistyivät, mutta metsät olivat vielä koivuvaltaisia. Teiden varsilla kaupusteltiin saunavihtoja ja hunajaa.

Klo 11.50 ylitettiin hallintoalueen raja ja siirryttiin Altain tasavallan puolelle. Sen kummempaa se ei ollut kuin ajo jonkin betonikummajaisen ohi. Altain tasavalta on Länsi-Siperian hallinnollisista alueista eteläisin ja rajoittuu Kazakstaniin, Kiinaan, Mongoliaan, Altain aluepiiriin, Kemerovskin oblastiin, Hakassiaan ja Tuvaan. Pinta-ala on n. 93 000 km², väkeä n. 200 000 päätä ja maasto lähinnä vuoristoista. Aluepiirissä asukkaat ovat lähes kaikki venäläisiä, mutta tasavallan puolella on merkittävät vähemmistöt altaalaisia heimoja ja kasakkeja. Tasavallan pääkaupungissa Gorno-Altai'skissa teimme epäonnistuneen viisumienrekisteröintiyrityksen, ja lisäksi tuli tarpeeseen muutama muu pysähdys vaihtelevista syistä. Kaupungin jälkeen tie alkoi kaventua ja huonontua sekä kiivetä vähitellen reunakukkuloille. Havumetsää alkoi näkyä yhä enemmän. Vettä virtasi Bija-joessa erittäin paljon ja se oli paikoin työntynyt tielle. Bija virtaa Teletskoje - järvestä Biiskiin asti ja on Obin latvajokia. Lopulta vastaan tuli paikka, jossa vettä oli niin paljon, että matka katkesi lyhyehkön seisovan autojonon perään. Onneksi tietä oltiin korjaamassa, tai ainakin siltä näytti, tai niin väitettiin. Jäimme jonon jatkoksi odottelemaan, josko paikasta joskus pääsisi jatkamaan ja samalla aloimme valmistella lounasta. Pienellä etsinnällä läheisestä rinteestä löytyi sinisatakieli ja ruskouunilintu, joita oli molempia vaikea saada näkyviin, ja määrittäminen ei siksi ollut aivan suoraviivaista. Lena sai ensimmäistä kertaa huolestua siitä, mihin oikein hävisimme, josta en itse taas ollut lainkaan huolissani. Lopulta pääsimme jatkamaan tietä pitkin eteenpäin, ja pian saavuimme Artibashin kaupunkiin Bija-joen luusuan tietämillä, Teletskoje-järven rannalla. Teletskoje on vähäjärvisen alueen ylivoimaisesti suurin vesialue, lähes 80 kilometriä pitkä, mutta vain noin viisi leveä, ja keskellä on melkein suoran kulman suuruinen mutka, syvyyden kerrotaan olevan enimmillään yli 300 metriä (mikään Suomen järvistähän ei ole edes sataa metriä syvä). Seurasi taas erinäisiä järjestelyjä ja jälleen epäonnistunut viisumeiden rekisteröinti. Ei ole tiedossani näiden epäonnistumisten syyt, mutta ne kuuluvat matkailuun Venäjällä.

Jouduimme jostain syystä vaihtamaan majoituspaikkaa suunnitellusta, ja siirryimme metsäautotietä

kymmenisen kilometriä korpeen järven länsipuolella. Sieltä löytyi jonkinlainen majatalo, jonka yhteen rakennukseen leiriydyimme yötä varten. Korkeus merenpinnasta oli tässä vaiheessa 538 metriä. Majapaikka ei ollut aivan tavanomainen, mutta erinomainen tarkoituksiimme, se sulautui metsään kuin vain venäläinen asumus voi sulautua. Oli ruohikkoinen metsäaukea, jonka toisessa päässä sijaitsi erillään paikallisen tyylin mukainen korkeaprofilinen rakennus – selvästikin rakennettu juuri maksavien vieraiden majoittamista varten eikä edes kovin kauan sitten. Toisessa päässä oli puuaidalla ympäröity alue, jossa henkilökunta eläimineen asui. Useat pienet katokset olivat täynnä vaihtelevaa tavaraa – astioita, vaatekappaleita, pahvilaatikoita - ja niiden alla myös keitettiin ruokaa sekä istuttiin ruokapöydässä. Ateria nautittiin klo 20.50, mutta senkään jälkeen emme malttaneet mennä nukkumaan, vaan vielä piti käydä nauttimassa saunasta. Kylvyn jälkeen nukkumissuunnitelmia häiritsi hieno lintujen iltakonsertti pihassa: laulurastas, rubiinisatakieli, sarasirkkalintu, viirusirkkalintu ja etenkin siperiankurppa - taivas tosin oli tässä vaiheessa niin tumma, että kurppaa ei voinut sieltä enää nähdä, puhumattakaan että sen olisi voinut valokuvata.

14.6. Herätys 4.30 (aurinko nousee 4.50). Melko tyyntä ja puolipilvistä, hieno keli. Heti ulostullessa kunnon lintukonsertti: sinisatakieli, ruskouunilintu, viiru- ja sarasirkkalintu, rubiinisatakieli, laulurastas, tristic-tiltalti. Siperiankurpat olivat kuitenkin hiljentyneet, ja kuvat jäivät jälleen ottamatta. Käyskentelimme hajaantuneena enimmäkseen tietä pitkin edes takaisin. Muita merkillepantavia lintuja olivat nokkavarpuset, siperiansieppo, idänpikkusieppo, pikkusirkku, pikkukäpylinnut, punatulku, palokärki, harmaapäätikka ja siperianuunilintu. Viimeksimainittua kuuntelimme ensin porukalla ruskouunilintuna, kunnes mieleen tuli kuunnella soittimesta, kuinka sen laulu eroaakaan siperianuunilinnusta, eikä tuo tuntunut eroavan lainkaan. Lintukin innostui tulemaan lähemmäksi kuullessaan äänen, ja kas kummaa – se näyttikin aivan siperianuunilinnulta. Rusko- ja siperianuunilinnun laulut ovat sen verran samanlaiset, että erottaminen tuntuu vaativan tottumusta, mutta pientä tuntumaa ehdittiin reissun aikana saada. Kahdeksan aikaan oli aamiainen ja yhdeksän maissa olimme valmiina lähtemään taas autolla kylille. Siellä uusi epäonnistunut viisumien rekisteröintiyritys ja sitten roudasimme itsemme plus tavarat järven rantaan. Laivaan siirtyminen oli juuri niin vaivalloinen ja hidas tapaus kuin näinkin isolla porukalla ja Venäjällä on odotettavaakin. Rannassa pyöri käpylintuja, myös poikasia kerjäämässä. Laiva sinänsä oli varsin hieno ja tuntui ylivoimaiselta liikkumaan yhdellä ainoalla järvellä. Se oli noin 20 metriä pitkä kahden hengen miehistön vaativa alus, suunnilleen ainoa kulkuväline reissullamme, jossa oli riittävästi tilaa ja kajuutassa pystyi hieman nukkumaankin, minkä tilaisuuden useat käyttivät hyväkseen jossain vaiheessa matkaa.

Laiturista irtosimme klo 12.10. Ensimmäinen pysähdys tapahtui itärannalla pienen kyläntapaisen lähistöllä: kashmirinuunilintuja, kulorastas, mustakaularastas, västäräkipari, jonka personatan näköinen koiras ruokki lentopoikasta, naaras näytti ad-naaras albalta [Se oli reissun ainoa alba tasavallan puolella]. Sieltä takaisin klo 14.25 laivalle. Tällä välin oli alkanut paistaa aurinko, joka lämmitti ilman lähes helteiseksi, mutta järvi hohkasi kylmää kymmenen metrin päähän rannasta. Artibashia lukuunottamatta rannoilla ei ole varsinaisia asutuskeskuksia, tasaisemmilla kohdilla muutaman talon kylä ja yksittäisiä taloja. Rannat ovat kaikkialla havumetsää ja rinteet välillä hyvinkin jyrkät.

Toinen pysähdys sitten länsirannalla järven mutkan jälkeen. Siellä oli rehevä putouslaakso, jossa erittäin isoja mäntyjä ja komeita kukkia. Lintuja ei paljon havaittu ja matka jatkui taas klo 16.10. Matkalla havaittiin joitain kyhmypilkasiipiä, mutta kuvausetaisyysdelle ei päästy.

Yöksi oli järjestynyt edellistäkin erikoisempi paikka: saari järven eteläpäästä Tshulishman-joen läheltä. Voi olla, että se ei olisi ollut saari silloin, kun vesi on matalammalla, mutta nyt se oli kaikkialta tiiviisti veden ympäröimä, mikä tietenkin rajoitti linturetkiä suuresti. Alueella oli tiheästi kymmeniä puisia rakennuksia: asuintaloja, ravintola, ja mökkejä, joihin majoituimme, ja koivuja kasvoi näiden välissä. Ihmisiäkin oli varmaan kymmenkunta, ja ulkonäöltään pikemminkin

altailaisia – varmaankin aitoja telengiittejä. Vesi oli niin korkealla, että se näytti kohta peittävän koko alueen. Useat rakennukset ja jopa vessat olivat veden ympäröimiä. Rantapenkereellä oli hautausmaa, joka oli vähitellen romahtamassa järveen. Yhtä hautaa ympäröivää metallihäkkyrää paikalliset olivat juuri pelastamasta sortuvalta rantatörmältä.

15.6. Laivan oli määrä tulla hakemaan meidät klo 4 aamulla, mutta yön aikana oli noussut tuntuva tuuli, joka sai meidät Lenan aloitteesta muuttamaan suunnitelmia ja täydentämään nukkumisia klo 7 asti, mikä tuli kyllä tarpeeseen. Tuolloinkin vielä tuuli oli häiritsevän kova, mutta taivas oli vain 1/8 pilvessä ja aurinko paistoi kauniisti. Söimme aamiaisen rauhassa ja lähdimme jatkamaan matkaa laivalla melkein tunnin myöhässä siirretystäkin aikataulusta. Leppälintunaaras oli lentänyt sisään aamiaishuoneeseen, nappasimme se käsin kiinni ja saimme ensimmäisen DNA-näytteemme (kaksi pyrstösulkaa). Siiven pituus oli 78.

Ensimmäinen pysähdys klo 9.30-11 itärannalla. Laidunmaisemaa, koivuja, muutama lehtikuusi, sinisatakieli, metsäkirvisiä runsaasti, peippoja yms. Seuraavaksi sitten länsirannalle, jolta löytyi vanha hylätty talo ja puutarha. Lintuhavaintona käpylintuja, pikkulepinkäinen yms.

Seuraavaksi oli vuorossa pysähdys länsirannalla järven mutkan kohdalla. Täältä löytyi mustakaularastas, muutama kashmirinuunilintu ja idänuunilintu, joka lauloi hieman normaalista poikkeavasti. Ainakin kolme sinisatakieltä ja jokunen rubiinisatakieli, sekä kaksi hernekerttua. Rantatörmillä ja sen päällä oli useista puulajeista muodostuva rehevä metsä, jossa kasvoi isoja puita (etenkin mäntyjä) ja runsas aluskasvillisuus. Kierroksen jälkeen laivan kannella löysimme itsestämme noin kymmenen punkkia per keho kiipeilemässä, muutama jopa kiinnipureutuneena. Puutiaiset tavattiin yleensä yläruumiista, joko kävelemässä vaatteilla taikka iholla, tai noin yksi viidestä kiinnittyneenä. Ne olivat varsin tiukasti kiinni ja ne irrotettiin enimmäkseen punkkilastalla. Kaikki lähtivät päineen irti. Jaloissa ja käsissä niitä oli vähemmän, eikä kellään päässä tai kaulassa. Yleisesti ottaen ne oli melko helppo huomata, ja joskus ne myös tuntuivat iholla kävellessään tai purressaan.

Illaksi pääsimme takaisin kaupunkiin ja majoituimme hotelliin. Artibash on turistikylä. Leirintäalueita, vuokramökkejä ja hotelleitakin on useita järven rannan suuntaisesti levittäytyneenä. Meidän hotellimme oli useista puurakennuksista koostuva yllättävänkin tyylikäs kokonaisuus.

ke 16.6. herätys hotellilla klo 3.50 ja marssille Artibashin lähimetsään. Kävelimme järven rantaa 1,5 tuntia suuntaansa ja tarkkailimme lintuja. Tulvat ovat kuulemma pahimmat miesmuistiin. Monet mökit ja tiet rannassa ovat jääneet veden saartamiksi. Jouduimme sekä autolla että kävelen koukkailemaan sisämaan kautta, kun rantareitti oli katki. Mietimme, millaista mahtaa olla vesistöissä alempana, 1800 km:n päässä linnuntietä, kun suureen Obiin tunkee vetensä myös Irtysh ja monet muut sivujoet. Keväällä muodostuu varmasti normaalistakin suuria tulvia, kun etelässä on jo lämmennyt ja lumi sulaa, mutta alajuoksulla pohjoisessa on vielä talvi. Mustakaularastaiden lentopoikaisia ja emojakin oli monin paikoin. Harmaapäisiä tikkejä pyöri rannassa (alalaji on nimeltään subulata). Idänuunilintuja, tilitteja ja lopulta myös rannassa hetken laulanut harmaapäisirkku. Isoturturilla oli lähes valkea alaperä ja huhuileva ääni, jota kovasti yritin äänittää, mutta yhtään ei huutanut aivan lähellä. Hotellin lähellä löydettiin lepinkäinen, jota ei oikein osattu tuntea. Sen pyrstösulat eivät oikein olleet ruskolepinkäisen, ja muutenkin siinä oli yhtä sun toista pientä vikaa, mutta lähinnä kai se ruskolepinkäinen oli, ellei risteymä. Tyyntä, kaunista, aurinkoista. Aamullakin järven kylmä hohde tuntui rannan lähellä. Hyttysiä oli vain paikoin, eivätkä ne juurikaan haitanneet elämää.

Mainion hotelliaamiaisen jälkeen klo 8.20 lähdettiin pitkälle automatkalle, joka hirvitti jo etukäteen. Ensin takaisinpäin kohti Gorno-Altaiasia, Bija-joen vartta, missä tulva oli lainehtimassa edelleen asfaltille monin paikoin, joskin ehkä aavistuksen laskenut. Virtavästarakkien siritykset kuuluivat

autoon sisäänkin. Joen varressa oli pajua ja kauempana metsää. Reunarinteet eivät enää olleet niin jyrkät kuin Teletskoje-järvellä. Matka Gorno-Altaiškiin oli varsin hikininen, koska vuorossa oli jälleen hellepäivä. UAZ on tosiaan turhan hidas kulkuväline pidemmällä siirtymätaipaleella. Perillä Lena yritti jälleen kerran rekisteröidä viisumeitamme, ja nyt sai sen viimein tehtyäkin, vaikka aikaa kului toista tuntia. Gorno-Altaišk on varsin laajalle levinnyt leppoisan oloinen kaupunki, jonne ei voi rakentaa korkeita kerrostaloja maanjäristysvaaran vuoksi. Kuuma päivä tosiaankin, Gorno-Altaiškissa mittari näytti +31°C. Kaiken lisäksi auton matkustustilaan tulee sisään vielä lisälämpöä. Ilmeisesti silloin, kun auton moottori kuumenee, sitä jäähdytetään lämmityslaitteen avulla tai jotain suunnilleen sinne päin.

Gorno-Altaiškista lähdimme sitten Tshujan reittiä pitkin kohti etelää ja Mongolian rajaa. Matkalla pysähtelimme useita kertoja varusteiden täydennyksiä tekemässä, ja kello alkoi olla huolestuttavan paljon jäljellä olevaan matkaan nähden. Homman kruunasi se, että eräässä pitkässä mäessä auto alkoi keittää, ja jouduimme odottamaan aikamme kulkuvälineen toipumista. Kuljimme pitkin maantien reunaa hajallaan ja pohdimme syntyjä syviä. Ei näyttänyt kovin lupaavalta tulevia vuoristokeikkoja ajatellen, että auto hyytyi suunnilleen ensimmäiseen kunnolliseen mäkeen. Sergeikään ei vaikuttanut onnelliselta, mutta lopulta päästiin kuitenkin taas liikkeelle. Karakolin jälkeen laidunniityt laajenivat ja metsää näkyi enää kauempana rinteillä. Havaitsimme neitokurjen, kiljukotkan, ensimmäisen peltosirkun sekä arotaskun ja mustahaikaran. Totesimme sekavien neuvottelujen tuloksena, ettemme millään ehdi enää kohteeseen, vaan päätimme jäädä yöksi jonnekin matkan varrelle.

Illallispaikassa oli määrittämättömäksi jäänyt kotka ja aivan tavallisen näköinen koiraspikkulepinkäinen.

Illan jo pimetessä löysimme hyvän leiripaikan 1019 m merenpinnan yläpuolelta, puron varrelta niittyjen ja metsiköiden välistä. Nukkumaan pääsimme vasta lähempänä yhtätoista. to 17.6. Luistimme herätyksessä tunnin ja heräsimme vasta viideltä variksiin, koiraan ja herätyskeltoon. Hieno aamu jälleen, kirkas taivas ja aurinko alkoi lämmittää noustessaan viimein itäisten kukkuloiden takaa. Aukiolla lauloi muutama peltosirkku eri tavoin kuin kotona ennen. Idänkäki, nokivaris, haarahaukka, peippo, idänuunilintu, kashmirinuunilintu, metsäkirvinen, taigakirvinen, nunnatasku, siperiansieppo, harmaasieppo, pähkinänakkeli, puukiipijä, tiltalti, leppälintu, kulorastas, pikkukäpylintu ja tikli olivat aamukierroksella itse havaitsemani lintulajit.

Leirin purkua ja aamukasteen kuivattelua, aamiaisen valmistamista ja syömistä. Tällaisten järjestelyjen vikaa tietysti on, että auton pakkaaminen yön jälkeen kestää melko kauan. Luistimme loppuvaiheesta, jätimme loput tehtäväksi Lenalle sekä Sergeille, ja lähdimme kävelemään edellä. Näimme isokirvisiä (lauloivatkin), aikuisen keisarikotkan, sekä useita aro- ja kivitaskuja lentopoikasineen.

Pysähdyimme melko pian kuivalla tasangolla. Arotaskut napsuttelivat joka puolella, kolme pikkutuulihaukkaa (2/1) lenteli, keisarikotkapari ensin lennossa ja sitten yhdessä istumassa kelon latvassa, nummikirvinen, laulava tavallinen kiuru. Tuukka löysi Katun-joen rannasta niittysirkun, jonka pienten vaikeuksien jälkeen kaikki onnistuivat näkemään hyvin.

Seuraava pysähdys Katunin ja Tshujan yhtymäkohdassa. Siellä lenteli komea partakorppikotka. Matka jatkui Tshuja-joen suunnassa kohti kaakkoa. Aktashiin saavuimme kolmen maissa. Raja-alueen luvat saimme lähes ennätysajassa, mutta sitten auto kieltäytyi käynnistymästä. Käytimme aikaa kiertelemällä kylällä ja shoppailemalla valikoimien asettamien rajoitusten mukaisesti. Lopulta Sergei sai koneen päälle ja tuli hakemaan meidät. Pian saavuimme mökkikylään, jossa oli tarkoitus majoittua. Jo klo 16.30 - todella luksusta. Lämmintä oli, ja paarmat sekä unenpuute häiritsivät myös.

Kauheasti ei kuitenkaan lepäilty, vaan käytiin ihailemassa phoenicuroides-alalajin mustaleppälintuja ylärinteessä. Laulu oli mulelimainen, mutta kuitenkin varsin selvästi erilainen, ohuempi. Sen jälkeen kävelyllä läheiselle pienelle kosteikolle, josta löytyi hieno laulava mäntysirkkukoiras.

Sauna sun muuta tämän jälkeen, ja kymmenen maissa ehdittiin nukkumaan 4+3:n hengen kämpissä. Ilta-auringossa vuorten rinteet olivat punahohtoiset, ja kauempana näkyi luminen vuorijono, joka herätti maisemakuvaajissa intohimoja.

pe 18.6. Herätys klo 4. Siinä vaiheessa ulkona oli vielä melko pimeää, mutta linnut lauloivat. Muun muassa helmipöllö. Sää oli paras mahdollinen, tyyni, ja sen verran viileä, että hyttyset eivät lentäneet. Tshujan valtatiellä kulki kyllä liikennettä, mutta harvakseltaan - olisi voinut kuvitella rekkoja köröttelevän enemmänkin valtakunnasta toiseen (matkaa Mongolian rajalle on täältä n. 150 km). Aurinko nousi laakson korkeiden seinämien yli vasta kahdeksan jälkeen. Käyskentelimme laaksoa pitkin pohjoiseen päin ja takaisin. Havaitsimme ruskolepinkäisen (koiraslintu tai ainakin sen näköinen, ei siipilaikkua, lyhyet uloimmat pyss.) Kunnolla tuli äänitettyä pari mäntysirkkua. Lisäksi mustaleppälintuja, jotka tuntuivat viihtyvän ryhminä, poikaspesäkin löytyi kiven kolosta. Kaksi ruostesorsaparia lenteli äännellen edes takaisin ja istuskeli välillä kallioilla, mustakurkkurautiainen ja lukuisia muita lintuja. Aamiainen oli jo pian seitsemän jälkeen ja matkaa jatkoimme klo 8.55.

Pysähdys klo 10-11.40 tulvivan Tshuja-joen äärellä puolisaavikolla. Paikalta löytyi aika paljon lajeja, joita emme aikaisemmin tällä reissulla olleet nähneet: jouhisorsa, tavi, tukkasotka, telkkä, kurki, neitokurki, joutsenpari, useita ruostesorsia ja poikasiakin, levottoman näköisiä buteoita valitettavan kaukana, nuijasin itse rotkotulkun, sitruunavästäräkki, pikkutylli, kiuruja ja tunturikiuruja, pikkukultarintapari pesimässä, sekä myös nokikana.

Kosh-Agatsh on hieman isompi lähinnä kasakkien asustama kaupunki. Se sijaitsee keskellä kuivaa Tshujan aroa, ja on saanut alkunsa enemmänkin kaupan kuin maanviljelyksen keskuksena. Tshujan reittihän on ollut merkittävä kauppatie ikimuistoisista ajoista alkaen. Kaupungin liepeillä oli lammikoita, joissa tavattiin punapäänarsku, punasotka, silkkiuikku ja mustakurkku-uikku. Itse asutuskeskus on kyllä venäläiseksikin kyläksi varsin nuhjuinen kokonaisuus takapihoille hajasijoitettuine kaatopaikkoineen ja melkein tahallisen tuntuisesti vinoonrakennettuine taloineen. Teimme viimeiset ostokset ennen päätieltä poikkeamista, mikä tapahtui klo 12.30. Lämpötila alkaa taas kohota haittaavaksi asti, vaikka olemmekin jo varsin korkealla.

Maantiede täällä menee siihen malliin, että Tshuja virtaa välillä keskellä tasaista aroa, välillä vuorten solissa. Sen pohjoispuolella on vuorijono, mutta vielä hieman korkeampia vuoria on eteläpuolella – kartassa nimet ovat Severo-Tshuiskii Hrebet ja Juzhno-Tshuiskii Hrebet, siis Pohjois- ja Etelä-Tshujan vuoret. Aktashista näkyneet korkeat vuoret olivat ensinmainitut, mutta Kosh-Agatshista käsin me lähestymme aron yli jälkimmäistä vuorijonoa, jonka korkeimmat huiput yltyvät lähelle 4000 metriä.

Poistuimme siis Mongoliaan menevältä päätieltä. Ohitimme rajavyöhykkeen tarkistuspisteen, jossa henkilöllisyytemme ja ulkonäkömme vielä tarkistettiin, ja kelpollisiksi todettiin. Sen jälkeen pysähdyimme lounaalle virran varteen. Reunamat olivat vielä jäässä, mikä loi mielenkiintoisen kontrastin helteelle. Taivaalla nähtiin munkkikorppikotka, ja pari arokotkaa vetelehti alueella. Virralla oli taas sitruunavästäräkki. Muutamia normaalin harmaaselkäisiä koiraita nähtiin kyllä, mutta myös sellaisia, joilla selän harmaa vaikutti selvästi tummemmalta kuin yleensä ja iphessä oli niin paljon valkeaa, että vain hieman tummia kekustoja tyven lähellä näkyi. Ehkä täällä alkaa näkyä calcaratan vaikutusta [varsinaisia calcaratoja ei kuitenkaan nähty koko matkalla].

Pääsimme etenemään suunnilleen aikomusten mukaisesti, ja ohitimme Etelä-Tshujan vuorijonon niiden kaakkoispuolelta, jolloin pääsimme Ukokin ylängön itäosiin. Ylätasangon eteläpuolella on taas uusi vuorijono Mongolian rajalla, nimeltään yksinkertaisesti Hrebet Juzhnii Altai, ja sieltä löytyy yli 4300 korkuinen huippu. Altain korkein vuori, 4506 metriä korkea Beluha, on ylängön länsipäässä. Meidän yösjamme löytyi jokilaaksosta pyöreiden tuntureiden välistä, läheltä kahden pienen joen yhtymäkohtaa. Pikkupajusirkut ilahduttivat ryhmäämme. Maisema ei paljon poikennut siitä, mitä Ylä-Lapissa saattaa nähdä: vaivaiskoivikko, pehmeitä tunturien muotoja ja pieni järvi. Korkeus merenpinnasta oli 2283 metriä, joka tosin enää ei ole aivan lappalainen lukema. la 19.6. Aamulla +7°C, yöunet periaatteessa hieman pidemmät kuin useimpina öinä, mutta jostain kumman syystä olin noin tunnin hereillä teltassa aamuyöllä. Herätys klo 5, minkä jälkeen hajaantuminen tunturiin. Lapin maisemassa tuttujen (kivitasku, punatäpläinen sinirinta, tunturikiuru, tukkasotka, sinisorsa, tavi, rantasiipi) lisäksi myös eksoottisia (alppivaris, pikkupajusirkku, situunavästäräkki, ruskouunilintu, ruostesorsa), myös idänuunilintu, viitakerttunen, punavarpenen, punajalkaviklo, virtavästäräkki ja personata-västäräkki

Aamiaisella tunnelmaa kohotti ylilentänyt arokotka, mutta meitä häiritsi epätietoisuus siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Lopulta erikielisten solkkausten jälkeen päätettiin jatkaa yhä tietä eteenpäin, vaikka tien kuntoa huhuiltiin huonoksi. Oli vain ensin epäselvää, oletettiin kokea meidän kävelevän koko leiri mukana, mutta lopulta selvisi, että auton oli tarkoitus seurata perässä. Lähdimme kävelemään edeltä, mutta auringon osuttua laaksoon lämpötila oli hetkessä kohonnut, ja linnut hiljennet perusteellisesti.

Klo 10.25 löytyi rinteestä isolepinkäisperhe: pari ja ainakin yksi pentu. Aikuisten selkä oli harmaa, alapuoli harmaasävyisen valkea, juovaton. Maski musta, ja pitkä, nokka myös musta ja varsin pitkän näköinen. Päälaki näytti varsin tumman harmaalta, skjv heikko ja valkeaa vain kapeana silmäluomena. Yläperä sen sijaan melkein yhtä valkea kuin alapuoli, Siipilaikku istuessa hyvin pieni, välillä näkyi vain kapeana sulkien suuntaisena juovana. Lennossa kyllä siivellä selvästi valkeaa. Juvilla oli jopa hieman isompi siipilaikku, ja vähäinen, kapea naamari, mutta juovia alapuolella ei erottunut (melko huonossa valossa) silläkään. Maasto oli melkein hankalinta mahdollista rinteessä heiluvine irtolohkareineen ja dokumentointiyritykset eivät täysin onnistuneet. Alalajin mollis tyyppipaikka on lähellä – Tshujan laakso nimittäin, joten sitä näidenkin piti olla, vaikka ulkonäkö ei oikein vastannut mielikuvia. [Olivat kuitenkin kuulemma melko normaaleja kuluneita molleja, selvisi reissun jälkeen].

Uusien sekavien neuvottelujen jälkeen päätimme lähteä kävellen Topli Klutchin solaan, ja auto ajoi tyhjänä mukana, välillä takana, toiseen aikaan taas edellä. Ohitimme varsin rauhallisentuntuisen kaivoksen, josta kuulemma saatiin volframia sekä sen lähellä olevan muutaman talon keskittymän, jota ehkä hyvällä tahdolla voisi sanoa kyläksi. Tie ei todellakaan ollut hyvä, vaan varsin kivinen ja jyrkkäkin noustessaan tunturinummiin halki yhä ylöspäin. Aurinko paistoi ja korkeudesta huolimatta oli edelleen varsin lämmintä. Tankkasimme vettä pulloihin sulamispuroista vähän väliä [ilmeisesti kenellekään ei tullut reissun aikana vatsavaivoja, vaikka joimme lähes pelkästään puhdistamatonta vettä luonnosta]. Näimme pikkuvuoripeippoja (iphö-juovat n. puolet iphö leveydestä, keph muodostivat siipijuovan, tumma nokka, selvärajaisia tummia viiruja selässä). Himalajanrautiaisia (rinnan keskiosassa toisella ei punaista, mutta selkä ruskea-musta juovikas). Lounas sitten 2851 metrin korkeudessa klo 16. Alueella liikkui myös neljä munkkikorppikotkaa, joista yhdellä oli paitsi laajoja valkeita alueita siiven alapeittimissä, myös lähinnä valkea vatsapuoli, paitsi pää musta. Perustimme leirin samalle paikalle, koska autolla ei päässyt pidemmälle tiellä olevan lumen takia. Oli tietenkin varsin hankala löytää riittävän tasaista teltan pohjaa, emmekä siinä oikein hyvin onnistuneetkaan, vaan koko tulevan yön valuin vähitellen kohti jalkopäätä. Loppupäivän stajailimme kaikessa rauhassa leiristä käsin, mutta ei turhaan. Lähimpien vuorten rinteillä riitti kiviä ja koloja kaukoputkella katsottavaksi. Kaukana erään jyrkänteen laella istui

vaalea isofalco, jonka lopulta päätimme olevan aavikkohaukka, tai oikeastaan kai sitten altainhaukka. Ainakin se oli varsin vaalea alta. Pepe huomasi vielä kauempaa - monen kilometrin päästä vuoren rinteeltä - vuorileppälinnun, mutta Jarkko myöhemmin toisen koiraan paljon lähempää. Kalliopääskyjä lenteli myös kaukana, muutama arokoita ja mongolianhiirihaukka (tällä oli melko tasaruskeat hieman punertavat pho ja ruumis myös.) Jukka tutki perhosiä, ja päätyi siihen tulokseen, että täällä raritkin ovat yleisiä.

Illalla tuuli puuskittaisesti, mutta välillä oli jopa hieman hyttysiä. Menimme salaatti-illallisen jälkeen nukkumaan melko varhain upeassa vuoristomaisemassa. Viimeisenä vielä partakorppikotka ylitti leirin matkalla kohti länttä.

su 20.6.2010 herätys klo 4, kun oli vielä varsin pimeää ja hiljaista. Tuulenvire oli vain heikko ja lämpötila suunnilleen +5°C, eli itse asiassa varsin lämmintä. Kävin äänittämässä kunnolla vuorikirvisten laulua, ja palasin sitten staijaamaan vuorenrinteitä muiden kanssa. Näimme 15 vuorivuohta kaukaisella harjalla ja muutamia lintuja. Pitkän työskentelyn jälkeen näimme määrittyskelpoisesti vastakkaisella rinteellä useita aasianvuoripeippoja, mikä oli reissun ensimmäinen elis minulla ja Annikalle. Etelän puolelta alkoi työntyä pilvisyyttä, mutta muuten oli edelleen suhteellisen tyyntä. Söimme aamiaisen kahdeksan maissa. Sen jälkeen leirin purku ja kolmen tunnin retki aivan solan ylimpään osaan. Tuore karhun jälki sattui kohdalle. Sergei oli nähnyt kokonaisen elävän karhun edellisenä iltana kävelyllään. Topli Klutchin korkeimmassa kohdassa oli järvi, josta vesi virtasi jo toiseen suuntaan. Siellä näkyi kaukana Ukokin ylängön eteläosissa myös Arkamshinin kyläntapainen keskittymä, jonne emme siis koskaan päässeet. Solan korkeimmasta kohdasta on Mongolian rajalle vain 6 km, Kiinan rajalle 30 km ja Kazakstaniin 57 km.

Olimme aika lailla hajaantuneena, mutta saavuimme pääosin autolle juuri ennen kuin rankka ukkoskuuro ehti kohdalle. Hirveällä kiireellä kasasimme tärkeimmät tavarat sisään autoon, jossa oli juuri teevesi kiehumassa kaasuliedellä. Juuri ja juuri mahduimme sisälle, vaikka Pepe, Jarkko ja Lena olivat edelleen rinteessä ja epäilemättä kastumassa pahasti. Pikaisten neuvottelujen – joissa käytettiin apuna myös radiopuhelinta - jälkeen päätimme, että kaivamme kuuron heikennettyä minulle ja Tuukalle sadevarusteet kuorman pohjalta ja lähdemme kävelemään alarinteeseen tehden tilaa autoon saapuville märille osallistujille. Sade hellitti pian ja lähdimme tekemään taivalta. Vasta aivan lähellä alakylää auto saavutti meidät ja tällöin sadekin oli lähes kokonaan loppunut, joskin taivas oli vielä pilvessä ja tuuli hieman. Pepe ja Jarkko olivat juuri ehtineet saavuttaa aasianvuoripeipot ja alkamassa valokuvata niitä, kun raju sadekuuro oli yllättänyt. Kylässä oli joitain ihmisiä, joiden kanssa vaihdettiin kuulumisia, joskin meidän osaltamme tämä oli varsin rajoitettua tunnetuista kommunikaatio-ongelmista johtuen. Tämä oli kuitenkin turistikohte, eräänlainen kylpylä, sillä sisällä puumökeissä oli jonkinlaisia ammeita. Annika kävi jopa kylpemässä. Kylässä söimme paremman lounaan, ja kävimme mm. ihastelemassa talon seinässä olevaa alppivariksen pesää, jossa oli jo lähes lentokykyiset pojat. Aukkaat tuntuivat olevan niistä ylpeitä.

Yöpaikka löytyi muutaman laakson takaa laajalta heinikkoiselta, hieman märeältä tasangolta. Lintuja tuntui olevan melko vähän. Leirin lähistöllä oli matala melko lämminvetinen järvi, jossa useat meistä kävivät illan kuluessa pesulla ja syvempi, osittain jääpeitteinen järvi, jossa telkät uivat ja viimeiset jäljelle jääneet oluet jäähtyivät. Illalla oli ihmeellisen tyyntä. Lena opetti meille venäläisiä seuraleikkejä, jotka olivat onneksi niin yksinkertaisia, että jopa opimme ne. Korkeus merenpinnasta oli edelleen niinkin paljon kuin 2632 metriä.

ma 21.6. Jossain vaiheessa yöllä tuuli yltyi, ja kaukana horisontissa viipyi tuntien ajan raju ukonilma. Meille asti ylsi onneksi vain jonkin verran sadetta. Aamuviideltä se oli loppunut ja ilma oli taas täysin tyyntä, lämpötila n. +6°C. Sumu kierteli painanteissa, mutta hälveni vähitellen

auringon noustessa siniselle taivaalle. Pilvirintamia oli melkein joka suunnassa horisontissa. Kiipesin loivaan ruohikkoiseen ylärinteeseen, jota sulamisvedet kastelivat. Tunturikiurujen helisevää laulua ja varoittelua kuului monesta suunnasta ja vuorikirvisetkin lauloivat. Punajalkaviklot pitivät elämää ja ruostesorsan honkotus kuului pikkujärviltä. Harjanteen toisella puolella rinne oli tunturikoivun laikuttama ja korkea vuorijono näkyi laajan laakson toisella puolella. Täällä oli muutama sinirinta (täällä ne ovat punatäpläisiä ja alalajia pallidogularis). Kiuru alkoi laulaa jossain korkealla. Järvellä oli pieni telkkäparvi, ja näin kaikki aamukävelyllä näkemäni lintulajit onkin mainittu. Aamiainen leirissä klo 7 ja silloin vielä näin haarahaukan ja alppivariksen. Alas käyskennellessä silmiin sattui kolme arokotkaa ja vuorihemppo.

Täälläkin kuten muualla vuoristoalueella koloissa elävät jyrsijät ja muut pienet nisäkkäät olivat hyvin yleisiä. Lämpimänruskeat, isot ja paksut murmelit olivat yleisimpiä, mutta oli myös piiskujäniksiä ja erilaisia muita siiseleitä oli paljon ja useita lajeja. Äänetkin tuntuivat eroavan melko selvästi lajien välillä, mutta nämä vaatisivat tarkempia tutkimuksia.

Jatkoimme autolla takaisinpäin kohti raja-asemaa ja Kosh-Agatshia. Eräs silta, jonka olimme menomatalla onnistuneesti ylittäneet, lähes sortui auton painosta ja kulkuvälineemme jäi hankalasti kallelleen niin, että sen kaatuminen jokeen näytti mahdolliselta. Sivuovea ei saanut auki auton asennon takia, ja jouduimme poistumaan takaluukun kautta. Etukäteen tilanne näytti toivottomalta, mutta niin vain UAZin neliveto meidän takaa työntäessämme palautti retkikuntamme raiteille. Oikeassa kyljessä oli lommoja ja pakoputki rikki, mutta se ei matkan kulkua haitannut. Muuten matkalla Kosh-Agatshiin ei tapahtunut kummempia. Alempana tuuli kovaa, mutta oli silti helteistä. Kävimme pienessä ruokalassa syömässä, ja pidimme kadun varrella kehityskeskustelun Lenan kanssa siitä, kuinka tällaisia matkoja pitäisi järjestää ja kuinka paljon ihmisiä autoon voi mahduttaa.

Raju sadekuuro ja kova tuuli lähtiessämme Kosh-Agatshista teki lintujenkatselusta hetken ajaksi mahdotonta. Mutta autolla etenemistä se ei haitannut, ja pääsimme kääntymään seuraavalle tiellä, joka johti Elangashin joen vartta vuorten väliin, nämä olivat Etelä-Tshujan vuoristoa. Matkalta tavattiin kirjokerttu ja kaksi enemmän tai vähemmän selvää risteymälepinkäistä. Molemmista lepinkäisistä pitäisi olla huonoja kuvia, joista selvinnee lisää.

Seuraava leiri oli n. 2400m korkeudessa kukkuloiden välissä ja tietenkin taas joen varrella. Hieno ensivaikutelma: viisi munkkikorppikotkaa, kaksi maakotkaa, kaksi arokotkaa ja mongolianhiirihaukka. Illalla kohdalle osui vielä sadekuuro, ja kovaa tuulta, mutta huolellisesti viritetyt teltat kestivät hyvin. Iltahuudon voimakas kuuro tosin katkaisi.

Ti 22.6. Keli on muuttunut pilviseksi, ja sateen uhka oli jatkuva. Tosin oli melko tyyntä ja n. +10°C. Heräsimme viideltä, ja kävimme Annikan kanssa tiedustelemassa etumaastoa melkein kolme kilometriä ylävirtaan. Totesimme, että jokea tuskin pystyy ylittämään, voimakkaasti virtaava vesi ulottui sen vastahankoisesti ylittäneille hevosillekin vatsaan asti. Lintuhavaintoja 2kv keisarikotka, kaksi esiaikuista arokotkaa, joista toinen hyvin vaalea, melkein keisarikotkan värinen, munkkikorppikotka, neitokurkipari, viisi rakkavuoripeippoa, useita kalliovarpusia, neljä laulavaa paljakkarautiaista. Välillä ripottelikin. Aamiainen oli sitten kahdeksalta. Toisilla oli ollut kunnon bileet illalla, mikä selitti hitaan käynnistyksen. Väittivät, että Sergei oli löytänyt yllättävän monta votkapulloa auton kätköistä, ja että lastin keventämisen nimissä ne oli pakko juoda pois. Meidän telttamme oli varsin lähellä virtaa, mistä syystä emme olleet kuulleet ääniä. Aamiaisen aikana nähtiin esiaikuinen partakorppikotka.

Kävely aamiaisen jälkeen läheiselle järvelle ja harjanteille, jolloin tavattiin runsaasti kalliovarpusia, paljakkarautiaisia, jokunen lumivarpunen, vuorihemppo, mustaleppälintu. Aro- ja kivitaskut olivat yleisiä. Löysimme ja kuvasimme paljakkarautiaisen ja lumivarpusen pesät.

Sade saapui etelästä. Odottelimme Annikan kanssa hetken sen hellittämistä kalliontapaisen heikossa suojassa, mutta kun se tuntui vain jatkuvan, palasimme viimeisen kilometrin leirille, jossa survouduimme telttaan sadetta pitämään. Kaikki muut olivat jo leirissä suojautuneena.

Sateen hetkeksi tauottua purimme leirin tarkoituksena siirtää se kolmisen kilometriä ylemmäs joen vartta. En halunnut autoon, vaan kävelin itse tuon välin jatkuvassa sateessa. Illan aikana enimmäkseen satoi, mutta välillä pääsimme ihailemaan kotkien lentoa. Pepe, Hanna ja Jukka lähtivät kävellen yhden teltan kanssa vielä pidemmälle joen varteen, me muut perustimme leirin auton viereen kohtaan, jossa joskus oli ollut talo. Vastarannalla laidunsi suuri lammaskarja, jota villin näköinen paimen vartioi hevosen selästä välillä kiikarilla meitäkin ihmetellen. Meidän rannallamme emme nähneet yhtään vierasta ihmistä koko sinä aikana, jonka Elangashin alueella vietimme.

ke 23.6. Sadealueet olivat jättäneet seudun yön aikana, taivas oli kirkas, mutta viileää, ja turhan kova viima lounaan puolelta. Yritimme etsiä sopivaa stajauspaikkaa, ja päädyimme yli kilometrin ylävirtaan. Paikalla vuorihemppopari rakensi pesää, muutama vuorikirvinen lenteli ja paljakkarautiainen liikkui myös. Yritin kuunnella Telingalla ja kuulokkeilla mahdollisia lumikanojen huutoja läheisiltä rinteiltä, mutta tuuli ja virran kohina vaikeuttivat projektia. Mutta Annika huomasi liikettä virran toisella puolella olevan melkein lähimmän huipun yläosissa, ja pian pääsimme kaikki neljä tarkastelemaan kaukoputkilla neljän lumikanan kävelyä rinnettä viistosti ylös. Seurasimme niitä noin kolme varttia kunnes ne olivat yksitellen kadonneet rinteen harjan puolelle. Muutama näytti huutavankin välillä, mutta ääni ei kantautunut meille asti. Näin reissun toinen elis oli havaittu, ja tätä lajia ei kovin moni suomalainen ole nähnyt. Siinä sivussa Tuukka laski kaukoputkella vastarannalta yli 80 murmelia.

Jo ennen kanojen löytymistä Lena oli lähtenyt vauhdikkaasti tunturiin vierailemaan toisen ryhmän leirissä. Lopulta saimme helpotukseksemme kuulla, että vaikka he eivät olleetkaan nähneet lumikanaa, sentään olivat kuulleet äänen. Me taas emme kuulleet, joten harmittavasti se jäi äänittämättä. Pepe sentään vihelteli matkintaa nauhurille. Yritin vähän pyydystellä vuorihemppoja DNA-näytteitä varten, mutta ei siitä mitään tullut, koska linnut näkivät verkon helposti. Pakkasimme taas leirin ja lähdimme matkaan – ehdin taas kävellä useita kilometrejä edellä, mutta ilman sen kummempia lintuhavaintoja. Erään tulvan vieressä auto kääntyi yllättäen niin kallelleen, että pelkäsimme sen jo kaatuvan, mutta se vain vyöryi enemmän tai vähemmän vakaasti eteenpäin. Käyskentelimme hetken puoliaavikolla havaiten melko vähän lintuja, mutta paljon erilaisia sirkkoja. Pysähdyimme vielä tulvivalla Tshuja - joella ja eräässä metsikössä, sitten UAZin kyydissä valtatieä suoraan takaisin Aktashiin, ja ennestään tuttuun mökkikylään, jossa majoituttiin samoihin kämppiin kuin viimeksi. Maisema muuttuu tosi nopeasti Elangashista Aktashiin: ensin jokilaakso ja ympäröiviä lumihuippuisiakin vuoria, sitten kuiva puoliaavikko, Tshuja-joen laakso tulvineen ja pensaikkoineen, alempana yhä enemmän havumetsää kunnes Aktash on jo selvästi kukkulaista havumetsää.

Karttaa myöhemmin katsomalla näki selvästi, kuinka olimme päässeet Elangashia pitkin oikeastaan vain vuoriston aivan reunaan. Lumikanakin näkyi aivan reunimmaisella vuorella, siitä takaisinpäin oli oikeastaan vain aroa tai puoliaavikkoa. Vuorien väliin ei autolla näissä olosuhteissa päässyt, olisi tarvittu joko hevonen tai pitkä kävely. Jos olisimme päässeet joen yli, ainakin teoriassa tie olisi vienyt vuorijonon yli niin, että korkein kohta olisi ollut runsaat 2900 metriä merenpinnasta, ja olisimme päätyneet Ukokin ylängölle lähelle niitä paikkoja, joissa olimme jo käyneet toista kautta.

to 24.6. Yöllä heräsin neljän aikaan, jolloin pihaan kuului kyläpöllönen ja outo taskumainen laulaja. Äänitin jälkimmäisen, mutta sen enempää ei ollut tehtävissä ennen kuin vähän valkenisi. Hieman ennen viittä uudelleen ylös, mutta laulaja ei ollut enää äänessä. Hieman eri paikassa lauloi kuitenkin

rubiniisatakieli, jota myös äänitin, ja jonka näimmekin hyvin. Saattaa olla, että se oli laulanut eri lailla pimeässä. Aamun valjettua käyskentelimme valtatieä etelään päin näkemättä paljon uutta, mutta kyllä mm. mäntysirkkuja ja nakkeleita. Havumetsävyöhykkeen lajit olivat palanneet havaintolistoille: idänkäki puputti, laulurastas lauloi. Kauempana lännessä näkyi edelleen lumihuippuisia vuoria. Yritin pyydystää hernekerttua ja hieman jopa mulelia, mutta ei onnistunut. Atrappi ei toiminut riittävän hyvin kerttuun, vaikka kuulostikin melko samalta. Hernekertut taksuttavat täällä, ja eivät ole halimodendrimaisen vaaleita, vaan ehkä jopa tummempia kuin Suomessa. Olisi hyvä saada ainakin yksi käteen, jotta pyrstösulkien kuvioinnin ja siipikaavion saisi varmistettua. Olen melko varma, etteivät ne ole halimodendria, vaikka kirjassa niin väitetäinkin [jälkeenpäin tarkistaessani totesin, että halimodendrin ja "blythin" levinneisyysrajan pitäisi mennä jossain näillä seuduilla]. Toiset päättivät nukkua hieman päiväunia, mutta minä siirryin läheiseen rytelikköön tutkimaan fyllareita.

Kymmenen jälkeen pääsimme viimein matkaan, ja kävimme vielä Aktashissa kaupoilla. Siellä tapasimme (ilmeisesti sattumalta) parilla UAZilla liikkeellä olevan retkikunnan joitain opiskelijoita, joilla oli sama seuraava määränpää kuin meillä. Sovittiin, että he seuraisivat meitä, sillä Sergei tunsu reitin paremmin kuin heidän kuskinsa. Sopihi se meille, kunhan saimme edelleen määrätä tahdin. Nuo opiskelijat olivat kuulemma yrittäneet ajaa autoilla Aktashista pohjoiseen kulkevaa tietä kohti Tshulishman – jokea ja Teletskoje – järveä, mutta se ei vesimäärän takia ollut mahdollista. Taitaa tuo alue olla edelleenkin lähes yhtä syrjäistä ja vaikeapääsyistä kuin Granön aikaan.

Nousimme Aktashista Tshuja-joen vartta 1400m korkeuteen. Tie kulki jyrkkien mäkien reunaan, ja oli paikoin varsin huonokuntoinen. Matkan varrella tapasimme jyrkänteillä useita nunnataskuja ja yhden laulavan kivikkouunilinnun. Tie olisi jatkunut korkeammallekin ylängölle, mutta tänä aamuna klo 6 virta oli vienyt mukanaan puusillan. Useita ihmisiä, mm. kaksi ranskalaista vaeltajaa, oli jäänyt loukkuun sulamisvesien vuolastaman joen taakse. Me sen sijaan perustimme leirin mainioon paikkaan sillan lähelle, ja opiskelijatkin tekivät omansa lähistölle. Näimme joitain ihmisiä vastarannallakin taivastelemassa sillan tilaa. Sadekuurot häiritsivät iltapäivää, mutta sen verran pääsimme liikkumaan lähirinteillä, että totesimme phoenicuroides-mulelin varsin yleiseksi. Osa naaraspuhuisista muistutti suuresti tavallista leppälintua, mutta osalla taas oli harmaahko kurkku ja punertava vatsa sekä selvä väriraja näiden välillä. Koiraspuhuisiakin näkyi useita, ja kaikki todetut laulavat olivat koiraspuhuisia, ja osalla näistä oli varsin ruskea siipi. Ilmeisestikin phoenicuroideksella ei ole meikäläiselle mulelille tyypillistä naarasmaista nuoren koiraan pukua (nk. cairei-puku). Maakotka partioi jyrkänteitä ja tuulihaukalla näyttää olevan pesä rinteessä. Sillan jäljelle jäänessä osassa ilmeisesti pesi västäräkkejä. Niiden joukossa oli yksi baicalensiksen näköinen lintu, mikä oli alalajielis minulle, ja nyt olen nähnyt kaikki västäräkin alalajit. Kivikkorastaskoiras näyttäytyi lyhyesti leirissä.

Iltapäivä meni suurelta osin leirissä ja sen ympäristössä luuhaillessa ja levätessäkin. Tässä vaiheessa retkeä liivi ja housut alkavat olla jo varsin likaiset, ja puhtaat vaatteet muutenkin vähissä matkakassissa. Tätä pidemmällä matkoilla pitää aina pestä vaatteita, mutta kaksi viikkoa menee vielä varastoilla. Vuolas virta kohisee halliten äänimaisemaa, virtavästäräkki lentää yli terävästi tsiksuttaen ja päästäen korkeaa hiip-ääntä. Nuo äänet on tarkoitettu kuuluvaksi tällaisessakin ympäristössä. Vastarannalla jyrkät rinteet ovat lähes kokonaan metsäiset, kuusta nyt ainakin. Tällä rannalla on kivikkoisempaa ja avoimempaa. Pensaskorkuinen kasvillisuus ja kallioseinämät vuorottelevat. Tällä paikalla ei ole juuri lainkaan hyttysiä - epäilemättä seisovan veden puutteesta johtuen. Tshuja virtaa Katuniin ja kun Katun kohtaa Teletskoje-järvestä virtaavan Bijan Biiskin kaupungin lähellä, alkaa Ob-joki. Tuota virtaa seuraamalla pääsisi aina jäämerelle asti.

pe 25.6.2010 on juhannusaatto. Yöllä satoi välillä rankastikin, ja tämä sade oli pudonnut korkeimmille huipuille lumena. Vielä viiden maissakin sateli, mutta pian se loppui ja aamu valkeni lopulta varsin mainiossa säässä. Käyskentelimme samaa reittiä kuin eilen edes takaisin nousten

jonkin verran kukkulan reunaa. *Phoenicuroides*-mustaleppälintuja havaittiin edelleen paljon. Lentopoikasiakin näkyi. Lisäksi havaitsimme pari alppinaakkaa, mustakaularastaan, pari pikkuvuoripeippoja. Palasimme kahdeksalta aamiaiselle, jolla nautimme eilisillan lihakeiton tähteistä sekä tietenkin retken erikoisruoasta: valkoisesta leivästä, jonka päälle pursutetaan majoneesia pullosta. Sen jälkeen purimme leirin ja lähdin kävellen paluusuuntaan edellä. Ehdin havaita matkalla lukuisia nunnataskuja ja alppivariskolonian jyrkän teellä.

Sitten pitkälle paluumatkalle kohti pohjoista Tshujan reitillä. Autossa on tietenkin taas kuumaa ja ahdasta. Pysähdys puoli kahden maissa lounaalle varsin hienon näköisessä laaksossa tien varrella. Syötiin borshia, kanaa, kahvia ja olutta. Pihalla näkyi neljä aasiankalliokyhkyä, jolloin viimein koko porukka sai lajin hoidettua. Lisäksi kymmenkunta haarahaukkaa, muutama tuulihaukka ja nuolihaukka sekä kuusi keisarikotkaa: 2kv, lähes vanha ja vaihteleva porukka esiaikuisia. Paikalla pesi varpusia ja pikkuvarpusia.

Muutamaan pikkupysähdykseen oli vielä mahdollisuus (ja pakko) matkalla. Eräässä pisteessä stajailimme hetken valtatie varrella pellon keskellä. Pitkästä aikaa kiikareihin sattui tavallinen tervapääsky ja pellolla bytbytteli viiriäinen. Taivaalla näkyi kolme vanhaa keisarikotkaa, muuttohaukka, munkkikorppikotka, kiljukotka, muutama tuulihaukka ja useita haarahaukkoja - melko mainioita petolintupaikkoja näillä seuduilla kyllä on helppo löytää.

Kuudennentoista päivän leiripaikkamme jälkeen aukenivat vehreät niitty- ja peltomaisemat reunakukkuloiden välissä. Ylempänä kukkuloilla on metsää, jonka pohja on näkyvältä osalta laidunnettu. Kaikenlaisia yölaulajia täällä varmaan ainakin olisi, jos olisi aikaa kuunnella. Laidunnetun metsän pohjalla on melkoinen kukkaloisto. Luonto näytti muuttuneen runsaassa viikossa selvästi, pohjan kasvit olivat kasvaneet ja kukkia oli puhjennut lisää.

Illaksi päädyttiin lopulta jonkinlaisen puuhamaan reunaan Gorno-Altaiinkin eteläpuolelle - olimme piipahtaneet paikalla lyhyesti jo menomatalla. Emme olleet kovin tyytyväisiä valintaan, sillä aamun linturetkemahdollisuudet näyttivät etukäteen heikoilta: toisella puolella jyrkänne ja toisella puolella leveä Katun-joki, ja kapealla välivyöhykkeellä melko tasainen mäntymetsä. Tästä kaikesta ja muistakin monenlaisista asioista keskusteltiin Lenan kanssa illallisella ja iltanuotiolla. Vietimme juhannusta nuotion ääressä venäläisiä juomia maistellen ja lopputuloksena oli hieman sekava illanvietto, mutta hauskaa oli.

la 26.6. Aamulla satoi, mutta varhainen liikkeellelähtö olisikin ollut vaikeaa edellisyön lievän tai vähemmän lievän juhlinnan takia. Saimme aamiaisen syötyä, viimeisetkin herätettyä ja märän leirin ahdettua UAZin syövereihin. Liikkeelle päästiin kuitenkin jo klo 9.10. Emme suunnanneet suurinta tietä Gorno-Altaiinkin (mm. koska UAZilla ei kuitenkaan pääse yli 70 km/h, vaikka tie olisi kuinka hyvä), vaan pienempää tietä, joka ensi alkuun meni Katunin yli länsipuolelle. Tien varrelta löytyi runsaasti peltomaisemia, ja lähinnä osmankäämiä kasvava kosteikko, jolla paljon suohaukkoja: niittysuopari, sinisuopari, ja lisäksi vielä keisarikotkapari, useita sarasirkkalintuja. Ilma oli turhan tuulinen, mutta muuten miellyttävä. Katunin ylityksen jälkeen näimme lähinnä enää harmaatakkisia variksia.

Seuraavaksi pysähdyimme pellon reunaan joen varteen, jossa kasvoi paljon pensaitakin. Pepe löysi nopeasti naaraspukuisen Uraguksen istumassa puun latvassa, ja monet saivat elämänpisteen. Koiras ja naaras löytyi vielä tien toiselta puolelta. Lisäksi mm. sinirinta ja pikkukultarinta. Emme jääneet lounastamaan tänne, koska hyttysiä, paarmoja, punkkeja ja kaikkea muutakin pientä vähemmän kivaa oli liian paljon.

Lena jäi Biiskin rakentamaan uutta taloaan. Söimme jauhelihipihvit ja piirakoita. Jatkoimme kohti Barnaulia ja nyt variksia oli hieman enemmän, ja kaikki harmaatakkeja, joskin lukuisat mustavarikset hankaloittivat havaintoja. Ilma oli lämmin, lähellä hellelukemia ja autossa ei

tietenkään mitenkään erityisen mukavaa.

Barnaulin lähelle oli aikataulutettu vielä linturetkeilyä. Kävimme parissa paikassa Firsovon seudulla katselemassa lintuja, melko tyyni sää, runsaasti hyttysiä sun muita pikkuhöttiäisiä ilmassa meitä häiritsemässä, Havaittiin mm. viirusirkkalintu, harmaahaikara, tavallisennäköisiä tiklejä, viherpeippo, heinätävi, töyhtöhyppä, kurppia, kaksi uuttukyyhkyä - kaikki alemman maan lajeja, joita ei paljon retkellä ollut tavattu.

Hotelliksi Lena oli jo aamulla soitellut Altai-nimisen keskikaupungilta. Siellä kirjoiteltiin lomakkeita, tarkasteltiin passeja, jaettiin avaimia sun muuta kivaa, mutta kahdeksalta oltiin kyllä jo huoneissa. Vielä kävimme alakerran ruokalassa syömässä päivän toisen ja reissun aikamonennen (ja toivottavasti viimeisen) jauhelihapihvin (joka ei tosin maksanut suunnilleen mitään) ennen kuin pääsimme siirtymään lyhyille mutta tarpeellisille unille.

su 27.6. Herätyskello häiritsi klo 1.20, mutta Sergei saapui hieman myöhässä klo 1.40. Sitten viimeistä kertaa UAZiin ja läpi öisen Barnaulin, jossa oli meneillään tavallinen lauantai-illan levottomuus ja hässäkkä. Lento Pietariin oli tasaista kyytiä - lähdimme ajoissa ja saavuimme aikataulun mukaan. Päivän aikana ei eläviä lintuja juuri katsottu. Vietimme aikoja kahvilassa ja ravintolassa, sekä kiersimme pitkän lenkin Pietarin nähtävyyksien vierestä. Eläintieteellisessä museossa kävimme jopa sisällä. Sibelius-juna Helsinkiin lähti 16.30 ja oli perillä lähempänä kymmentä samana iltana.

Altai on siis taksonomian kannalta mielenkiintoinen paikka, jossa monet lähisukuiset taksonit kohtaavat toisensa. Varsinaisiin vastauksiin tarvittaisiin tietenkin tarkempia tutkimuksia, mutta kyllä nämä maastohavainnotkin kannattaa muistiin merkitä. Etenkin, kun olimme liikkeellä pesimäaikaan, jolloin tilanne on selkeimmillään. Harmaatakkiset varikset olivat tavallisia alamailla, ja mustat vähälukuisempia ylempänä, muutamia havaintoja myös sekavärisistä, mutta kaiken kaikkiaan raja oli varsin jyrkkä. Alba-västaräkki muuttui myös jyrkästi personataksi. Välimuotoisia ei havaittu, mutta kylläkin sekapari ja myös sekapari personatan ja baicalensiksen välillä (tai edellä mainitun parin lentopoikanen oli välimuotoinen, mutta juv-västaräkkien erottaminen on vähän eri asia). Tikleillä sama juttu, eli alhaalla majoria, ylhäällä subulataa, eikä välimuotoisia. Pikkulepinkäinen esiintyi alhaalla, mutta tässä tapauksessa Teletskojella ja pitkällä Tshujan tiellä asti (em. taksoneilla raja oli alempana, lähellä tasavallan ja aluepiirin rajaa). Ruskolepinkäinen havaittiin vain Aktashissa ja Artibashissa ja muut ylhäällä havaitut pienet lepinkäiset olivat joko isabellinusta tai hämäreitä risteymiä. Isolepinkäisestä havaittiin yksi perhe. Keltasirkku oli alempana tavallinen, ja mäntysirkku esiintyi ylempänä, muutamia vilauksia risteymien näköisestä nähtiin myös.

ma 28.6. Illalla saapui vieraisille tsekkiläinen kerttustutkija Jiri Reif. Hän on lähes kolmen viikon retkellä Suomessa pyydystämässä viita-, luhta- ja rytikerttusia DNA-testejä varten, ja asuu meillä sen ajan, kun oleskelee Helsingin seudulla. Matkan toipumisajan ollessa edelleen päällä en itse ollut erityisemmän innokas kerttustutkija.

ti 29.6. Jiri Reifin kanssa IH:lla n. 4.30 - 7.40. Pyydystimme neljällä verkolla neljä viitakerttusta ja kaksi luhtakerttusta, kaikki aikuisia lintuja. Luhtakerttusilta kuului lyhyitä laulunpätkiä useinkin, ja Talinrannan puolella lauloi viitakerttunen kunnolla. Käpylintuja meni koilliseen aika paljon: $40+5+13+6+9+6+20+13+10+14+15+16+\ddot{a}+\ddot{a}+2+6+2+6=183+$. Lisäksi mainittava äänekäs pensastaskupoikue lounaisrinteessä. Jätin Jiri pyydystämään lintuja töihin lähtiessäni. Hän olikin saanut vielä useita, mm. Sloveniassa rengastetun rytikerttusen rannasta - aika kova havainto. Kaiken kaikkiaan hänen päivän saaliinsa oli 13 haluttua lintua, ja kyseessä oli hänen retkensä tähän mennessä paras päivä.

ke 30.6. Jiri, minä ja Tuomas Seimola hoidimme Laajalahden ruovikkolinjojen SSP-pyynnin jakson viimeisenä päivänä. Herätys oli jo klo 2.40, ja verkot pystyssä 3.50. Jouduin itse lähtemään töihin n. 6.40, mihin mennessä oli tullut verkoista hyvin pajusirkkuja, mutta valitettavasti ei yhtään rytikerttusta. Sellaisia kuitenkin lauloi ympäristössä samoin kuin viitakerttunen ja pari luhtahuittia.

Myös rastaskerttunen, luhtakana ja viiksitimaleita. (Myöhemmin Jiri sai jonkin verran lintuja täältä ja Kaitalahdelta).

Heinäkuu

su 4.7.2010 Sää tiedotuksessa lupailtiin poikkeuksellisen lämmintä hellepäivää. Heräsin jo hieman ennen kahta ja suuntasin pyörällä Laajalahdelle, sillä nyt tarkoituksena oli hoitaa seuraava SSP-pyyntivuoro. Matkalla lauloi noin viisi mustarastasta ja Turunväylän sekä Kehä I:n risteyksen lähellä - kaiken tietyömaan sotkun vieressä - lauloi viitakerttunen. Varsinainen lintujen aamulaulu alkoi vasta, kun olin jo ruovikon keskellä. Verkot olivat pyynnissä hyvissä ajoin noin varttia ennen neljää, ja tästä piti sitten jatkaa kuusi tuntia eteenpäin. Sää oli hieno, tyyni, mutta yö ei ollut erityisemmän lämmin - rengastuspaikan mittari näytti kuutta astetta ja minulla oli ensin alkuun jopa hieman vilu. Tähän tosin auttoi ulkolinjan verkkopakkojen raivaaminen viikatteen avulla. Ne ovat käytössä vasta hieman myöhemmin syksyllä, mutta nyt tehty raivaustyö auttaa sitten, vaikka ehtihän kasvi vielä kasvaa kesän kuluessa. Hyttysiä oli todella paljon etenkin lepikossa, ja aina siellä käynnin jälkeen pieni parvi seurasi perässä ruovikkoon asti. Ensimmäinen alkuun oli viileää ja kosteaa, mutta pian auringon noustua ruovikon päälle utu katosi ja ilma alkoi nopeasti lämmetä. Aurinkoisille päville tyypilliseen tapaan lähes kaikki linnut tulivat ennen seitsemää, minkä jälkeen enää vain muutama yksittäinen. Kokonaispyyntisummaksi tuli 45 lintua, mikä on mielestäni ajankohta huomioon ottaen aika paljon - varsinaista varpuslintujen muuttoahan ei vielä suuremmin ole heinäkuun alussa. Eniten saalissa oli nuoria pajusirkkuja ja samoin nuoria tali- sekä sinitiaisia. Ruokokerttusia vain muutama aikuinen lintu, lisäksi kolme satakieltä, kolme pensaskerttua, lehtokerttu ja aikuinen pajulintu. Muita lintuhavaintoja äännelevät luhtahuitti, luhtakana, metsäviklo, liro. Viimeisten tuntien aikana lintuja liikkui vähän, yksi pajusirkku lauleskeli sitkeästi rannan puolella mutta muuten aamukonsertti oli vaiennut, tuuli hieman kahisutti järviruokoja ja unelias kesäpäivä lämpeni minuutti minuutilta.

ma 5.7. IH:lla 6.00-6.45. On heinäkuu, kun kasvillisuus rehoittaa joka puolella, hyönteisten valtava lisääntymispotentiaali toteutuu aina kun kosteus ja lämpö kohtaavat ja kymmeniä tuhansia pieniä yksiköitä satoja lajeja leviää hiemankin syrjäisissä kulmissa, lehtien alla, lampareiden vierillä, ja lintujen uusi sukupolvi lähtee tutustumaan maailmaan, etenkin tiäispoikueiden sähinä kuuluu joka kulmalta. Varsinaisella IH:lla ei laulanut kerttusia, mutta Perkkään kulmilla yksi luhtakerttunen ja Talinrannassa epäilemättä sama viitakerttunen kuin viikko sitten. Kiersin IH:lla hevosradan lenkin, ja näin kaksi varoittavaa luhtakerttusta, joilla molemmilla rengas jalassa, varoittavan renkaattoman viitakerttusen ja pari määrittämätöntä juovatonta. Lisäksi tietenkin paljon muita lintuja - satakieliä, pensaskerttuja, punavarpusia, pensastaskun ja pikkulepinkäiskoiraan. Lahdella oli vesi juuri niin korkealla, että liete ei aivan näkynyt - aikuinen valkoviklo ja yhdeksän meriharakkaa ylös kirjattavaa.

Tringafoorumilla Marja Saarinen kirjoitti Munkkiniemen liejukanoista. Toki olin ajanut toisesta lammesta ohi jo aika monta kertaa tämän vuoden kuluessa, ja jopa tiesin, että siellä joskus on liejukana ollut, mutta nyt intouduin katselemaan lampea oikein kiikarin kanssa. Haapanapoikue ja monia aikuisia lintuja, ja telkkiä. Pian näkyi jo enemmän halutun näköisiä lintuja - kolme nuorta nokikanaa, ja sitten kuului jostain lammen kulmista liejukanan voimakas huuto. Pian näkyi aikuinen liejukana ylittämässä avointa vesialuetta. Tämän jälkeen Finnoolta olisi tulossa enää yksi varma ekopinna, joten en taida viitsiä sinne asti ajella, kun muutakin tekemistä on yllin kyllin. Rantakanat ovat kyllä outoja lintuja. Nokikana on paikoitellen jopa runsas laji, mutta silti en muista koskaan nähneeni yhtään sellaista lennossa muuta kuin aivan vedenpinnan päällä. Joskus ne kuitenkin nousevat, koska ovat muuttolintuja. Aina ne onnistuvat löytämään hyvän laskeutumispaikan

yömuutolta ennen kuin päivä valaistuu edes sen verran, että lintuharrastaja näkisi nokikanan kiertelemässä ja etsimässä sopivaa liejuista allasta.

ti 6.7. IH:lla 6.20 - 6.50. Kotona lämpömittari näytti ennen kuutta +16°C, Vermossa +25, mutta sen täytyi olla jotenkin jumissa eilisestä. Töissä puoli kahdeksan aikaan oli kuitenkin jo yli +20, joten kovasti lämmin päivä taas tulossa. Kiertelin IH:lla enemmän Helsingin puolella, ja yritin katsella tervapääskyjä, jotka taas lentävät aamusta matalalla kasan päällä. Huipun pöydän ympärillä oli kaksi varoittavaa aikuista viitakerttusta ja muutamia huonosti näkyviä taksuttajia kasvillisuudessa - tiedä vaikka olisivat jo lentopoikasia, niillä on tapana olla näkymättömämpiä kuin aikuiset. Viitakerttunen lauloi Perkkaalla ja Talinrannassa, mutta ei taaskaan laulavia Acroja IH:lla. Tämä toki on tyypillistä aikaisemmiltakin vuosilta - myöhään laulavat linnut ovat reuna-alueilla. Lahdella kahlaili kaksi aikuista valkovikloa ja muutama meriharakka. Yhdeksän töyhtöhyypän parvi oli ilmassa. Aivan rannassa oli taas sorsapoikue, jossa oli naaraan seurana neljä poikasta - jo aivan täysikasvuisia. Muutenkin tuli taas mieleen, kuinka tällaiset rauhalliset sorsapoikueet ja kesäpukuiset sorsakoiraat ovat lintuharrastajan keskikesän luonteenomainen näky.

pe 9.7. Aamulla 6.00-6.40 kävin (autolla) Maarin tornissa. Helle on tosiaan ottanut seudun haltuunsa, joskin tämä ei ole kuiva lämpökausi, vaan ukkoskuuroja on ollut lähes päivittäin. Nyt on kuitenkin pilvetöntä, ja kirkas aurinko nousemassa lahden yli kohti taivaita on turhankin voimakkaasti läsnä lintutornin tunnelmassa. Lämpötila on jo lähellä +20°C ja nousee helteiseksi lähitunteina.

Heinäkuun lintupaljous oli tietenkin paikalla. Keltavästäräkiparilla oli pesä jossain aivan lähellä ja ne varoittelivat jopa häiritsevän innokkaasti eivätkä oikein uskaltaneet mennä pesälle tai pesästä lähteneen poikasen luokse. Saavat kyllä vielä tottua ihmisiin tällä paikalla. Naaras oli hyvin tyypillisen näköinen vaaleine kurkkuineen ja rinnan yläosineen sekä silmäkulmajuovineen. Koiras oli melko vaatimaton ja kuluneenkin näköinen. Korvahöyhenet olivat vain hieman päälakea tummemmat ja silmäkulmajuovaa oli vain aavistus silmän takana. Useita muitakin aikuisia keltavästäräkkejä ja tavallisia västäräkkejä näkyi alueella.

Kasvillisuus oli tietenkin rehevöitynyt paljon, ja paloaluekin erottui vain siitä, että ruovikko oli matalampaa kuin ympäristössä. Vesi oli melko matalalla ja lietettä paljon näkyvissä, mutta jos ja kun se nousee myöhemmin, niin kahlaajat ovat varsin vaikeasti nähtävissä kasvillisuuden seassa.

Kymmeniä tiiroja lenteli lahden selällä, mutta en niitä vastavalon takia kovin paljon katsellut, kalatiiroja siellä ainakin oli ja rannalla oli nuori ja aikuinen lapintiira. Muuttokahlaajista paikalla ja näkyvissä oli kuusi aikuista suosirriä ja viisi aikuista liroa. Pesivistä oli ainakin pikkutyllejä - mm. täysikokoisia nuoria, yksi meriharakka, monia töyhtöhyyppiä ja punajalkavikloja. Viime mainitut muuten katoavat tehokkaasti lähiviikkoina, niillä ei ole tapana jäädä pyörimään pesimäalueille sen jälkeen, kun poikaset kykenevät siirtymään itsenäisesti. Valo väärästä suunnasta häytti sorsien tarkkailua, mutta Anas-sorsia oli noin 60, eniten tavia ja haapanoita vaihtelevissa puvuissa, molempia myös aikuisia koiraita. Haapanan melko pieniä poikasiakin näkyi, ja ainakin viisi harmaasorsaa sekä jokunen lapasorsa. Lietettä pitivät hallussaan satakunta naurulokkia sekä sekalainen kanadanhanhiparvi, jossa oli paljon poikasiakin, yhteensä 72 lintua. Kyhmyjoutsenella oli neljä harmaata, melko pientä poikasta Otaniemen rannassa, silkkiuikulla oli noin 2/3 kokoisia poikasia kauempana. Harmaahaikaroita näkyi seitsemän, joista kolme näytti olevan tämän vuoden lintuja, kaksi ehkä viimevuotisia ja kaksi vanhempia (ellei viimevuotisten vaihtelu ole suurempaa kuin luulen, pitäisi perehtyä tarkemmin tähän aiheeseen jos ehtisi). Näkymän täydensivät ruovikossa ja sen kulmilla ahkerasti liikkuvat ruoko- ja rytikerttuset ja taivaalla kirkuvat tervapääskyt.

la 10.7.2010 Helteisen päivän aamuna kiersimme Annikan kanssa lenkin Iso-Nauvossa. Matkaan

pääsimme hieman puoli kuuden jälkeen ja takaisin aamiaiselle yhdeksän maissa. Alla kaikki havaitut 50 lajia siinä järjestyksessä, kuin ne havaittiin. Ensin alkuun kirkonkylän pohjoispuolella: lehtokerttu, peippo, pajulintu, kalalokki, vihervarpunen, haahka, meriharakka, keltasirkku [näitä oli varsin monessa paikassa ympäri saarta, varsin yleinen Nauvon pienipiirteisessä viljelymaisemassa], merilokki, västäräkki. Pysähdys aamutuimaan kirkonkylän rannassa: sepelkyyhky, merimetso, pajusirkku, naakka, rytikerttunen, pensaskerttu, talitiainen, tervapääsky, kalatiira, sinitäinen, harakka ja räkättirastas. Kierros pohjoisen tien kautta takaisin päätielle, sen alussa kello oli 6: kurki [kaiken kaikkiaan havaittiin joko äänestä tai pelloilla toikkaroimassa ä+1+2+4+ä], kiuru, viherpeippo, uuttukyyhky [huhuili parissa paikassa], mustarastas, närhi, käpytikka, käki [kukkui], töyhtöhyppä [parissa paikassa pesivän näköisiä], haarapääsky, metsäkirvinen, harmaasieppo, rantasipi [vain yhdessä paikassa, ahkerasti varoitteluva]. Korppoon lauttarannassa havaittiin: lapintiira, harmaapätikka [täällä huuteli yksi, lisäksi sisäjärvellä myöhemmin yksi ja keskitien varressa kolmen tai neljän linnun poikue näkyikin], kyhmyjoutsen, harmaalokki, merihanhi [yksi lensi melko korkealla kohti länttä]. Sitten ajoimme järven ohittavaa keskitietä niin pitkään kuin helposti pääsimme, kello tämän etapin alussa 7: rautiainen, töyhtötiainen, pikkulepinkäinen [ainakin kaksi poikuetta], punakylkirastas [yksi lauloikin], punarinta, mustapääkerttu [2 lauloi], käpylintu [melko kaukaa meni parvi], käenpiika [1 näkyi puussa istumassa] ja laulurastas. Kirkonkylällä vielä mansikoita ostamassa, yksi uusi laji: varpunen.

ma 12.7.2010 Ämmäsuolla lokkeja laskemassa klo 18.20-20.10. Iltapäivälämpötilat olivat yli 30°C, kuuden aikaan oli jo muutaman asteen viilennyt, mutta tarkenemisen kanssa ei ollut ongelmia. Lokitkin läähättivät istuskellessaan isoissa parvissa kentillä ja kasoilla. Luetut renkaat: CHJ0. KeOY fus +2, L90 ROY LC +2, M15 ROY LC +2, SV8 KOY LC +2. Lasketut linnut: liro 1 nuori (vuoden ensimmäinen nuori), kalalokki 400 (paljon tavallista enemmän, mm. pelkästään biolla kahdeksan maissa 140 lintua), merilokki 40, selkälokki 30 (yksi 2kv), selkälokki/idänselkälokki 1 2kv (nähtiin hyvin, mutta vaikea yksilö luokitella), harmaalokki 1500, naurulokki 2000, kottarainen sadan linnun parvi. Harmaaloikeista ainakin kolme oli tämän vuoden poikasia, nuoria naurulokkeja tietenkin oli jo satoja.

ke 14.7.2010. Hellaajaa tavoitellaan jo aamukuudesta alkaen, ja se kyllä tuntuu tunnelmassa. Hikistä on minulla ja linnuillakin. Kiertelin IH:lla 6.00-6.45. Lintujen laulu on jo vaiennut selvästi. Oikeastaan vain Sylviat edes yrittelevät - pensaskerttu, lehtokerttu ja mustapääkerttu, mutta nekin melko lyhyitä pätkiä. Kaakon puolen risteyksen lähellä lauloi kuitenkin viitakerttunen melko vakaasti. Samalla paikalla oli viitakerttuspoikue: aikuinen ja hienosti näkynyt aivan täysikasvuinen ja -muotoinen nuori sekä noin kolme vain kuulunutta lintua (jotka tulee siis merkitä viita/luhtakerttusina). Lounaisrinteessä oli lisäksi aikuinen viitakerttunen, nuori luhtakerttunen (sekin näkyi varsin hyvin) ja kolme vain kuulunutta lintua. Pikkulepinkäiset olivat melko äänekkäitä lounaisrinteessä. Muuten kuuluu tiaispoikueiden ja muidenkin nuorten lintujen sirinää kaikkialta. Tähän aikaan vuodesta lintujen määrittäminen äänestä on kaikkein vaikeinta. Fasaaniemolla oli ainakin kolme noin kolmasosan kokoista poikasta, jotka jo lensivät taitavasti. Kasvillisuus on toki rehevää ja korkeakin, mutta paikoin alkaa muuttua ruskeasävyiseksi.

Iltapäivällä Talinrannassa lauloi varsin innokkaasti viitakerttunen.

to 15.7. Maarin tornilla klo 5.55-7.00. Lämmintä ja hikistä edelleen, mutta nyt taivas suunnilleen pilvessä ja hieman sataa ripottelikin välillä. Matkalla rannan pyörätiellä valkohäntäaurisemo vasoinen säikähti minua ja poistui kiireen vilkkaa rannan suuntaan. Alla kaikki tornista havaitsemani lintulajit (paitsi jos jokin unohtui):

Metsäviklo 7 yhtä aikaa rannalla, liro 28 yhtä aikaa rannalla, 22 laskeutui. Pääosin aikuisia, mutta muutamia nuoriakin näkyi, valkoviklo 2 aikuista, mustaviklo 2 aikuista, rantasipi 3, suokukko 8 aikuista, suosirri 8 aikuista, taivaanvuohi 5 rannalla, töyhtöhyppä 80, punajalkaviklo vain ääntä

välillä, meriharakka, harmaasorsa 19, lapasorsa 2. tavi 20, haapana 50, sinisorsa 60, kaksi haapanapoikuetta, kaksi tukkasotkapoikuetta, silkkiuikku 5 (iso poikanen 2 ja pieni poikanen emon selässä), kanadanhanhi aika monta, tervapääsky samoin ja västäräkki, keltävästäräkki vain yksi, naurulokki 150, harmaalokki 5, kalalokki 10, tiiroja parikymmentä ja sekä kala- että lapintiira oli helppo löytää, joista edellistä enemmän, räyskä 1 aikuinen, kyhmyjoutsen kolme sekä emo kolmen poikasen kanssa, harmaahaikara 4 (joista ainakin kaksi tämänvuotisia), nokikana 20, luhtakana piti heikosti ääntä, kottarainen 20, talitiainen, sinitiaainen, pajusirkku, ruokokerttunen, punavarpuunen, pajulintu, varis ja sepelkyyhky.

la 17.7. Tampereen Tarastenjärven kaatopaikka klo 6.30-11.45. Paikalla minä, Annika ja Markku Kangasniemi kahdella autolla. Lokkeja oli aamusta alkaen kohtalaisesti biokasoilla, vanhan suuren mäen päällä ja sekajätekasallakin, mutta aivan juhlalliseksi ei meininki yltynyt. Naurulokkeja oli edelleen nelinumeroinen määrä - pianhan ne alkavat nopeasti vähetä - ja samoja suuruusluokkia harmaalokkia, joskin jälkimmäisiä oli vain muutama nuori. Näimme yhden 2kv merilokin seisoskelemassa ylpeästi sekajätekaadon korkeimmalla kohdalla. Selkälokkeja oli Tarasteen tapaan satoja, joista noin 15 oli 2kv - jopa yksi rengastettu (rengastettu 2kv selkälokki on aina hyvä havainto), idänselkälokkeja oli yksi tai kaksi 2kv lintua (eri yksilöitä, mutta toisen kanssa oli taas määritysongelmia - se oli melko vaalea, mutta mm. vaihtanut kaikki käsisulat, mikä 2kv isänselkälökillä tähän aikaan vuodesta ei ole kovin tavallista). Lisäksi yksi "Einari"- tyyppinen 3kv tuhkis. Kaiken kaikkiaan kesäistä, rauhallista loppimeininkiä. Kaksi viime kesän ikäluokan mustavarista tonki biokasojia (ne tunsu ruskeista siivistä ja edelleen varsin pienistä harmaista paljaista alueista noka tyvellä).

Tampereen Annalassa iltapäivällä sulkasatoinen varpushaukka, luultavasti naaras, lensi matalalla saliin kanssa metsään. Pesä lieenee lähistöllä.

Jämsän Jämsänkosken Heinäjärvellä pyypoikue huristeli tieltä metsään. Mieleen jäävin lintuhavainto tuli kuitenkin järven kuikista. Aikaisempina vuosina niitä on nähty toista kymmentäkin kalastelemassa, sellaisia määriä ei nyt ollut. Mutta heti saavuttuamme ja istuessamme laiturilla kuikka ui sen edestä, vain hieman yli kymmenen metrin päästä korahdellen. En muistaakseni ole koskaan ennen nähnyt kuikkaa niin läheltä. Myöhemmin huomasimme järvellä uiskentelevan kuikan, jolla oli mukanaan kaksi aivan pientä ruskeaa poikasta. Ne olivat tuskin nyrkin kokoisia eivätkä voineet olla kovin vanhoja. Emo ohjaili niitä suoralla, mutta melko vaimealla huudolla ja näytti ruokkivankin nokasta nokkaan. Pian niiden luokse tuli uiden kauempaa toinen aikuinen kuikka, jota pidimme koiraana (uskoaksemme sama, joka oli uinut läheltä laiturin ohi). Se piti tuota aiemmin kuultua korinaa. Koko perhe väisti ohi kulkevaa soutuvenettä uiden taas laiturin edestä. Poikasetkin pysyivät hyvin mukana varsin nopeassa vauhdissa. Veneilijät jäivät ihmettelemään perhettä ja tässä vaiheessa toinen emoista alkoi varoitella koristen voimakkaasti. Myöhemmin illalla perhe ui vielä kerran läheltä ohitse ja soidinhuutojakin kuului myöhemmin illalla [samoin kuin varhain seuraavana aamuna]. Muuten havaittiin illan aikana palokärki, korppi ja pari selkälokkia. Laulujoutsenperhettä ei tänä vuonna järvellä ole näkynyt.

Su 18.7.2010 Jämsä, Heinäjärvi. Jonkinlainen tuuli oli noussut yön aikana ja aamulla pilvet vähitellen täyttivät taivaan. Siitä huolimatta vesisadetta ei nähty ja hellerajaa hätyyteltiin. Kävimme klo 6-7.15 kävelyllä metsän läpi tietä pitkin. Linnut lauloivat vain vähän (kolme tilitätiä sekä pajulintu ja rautiainen vailla intoa), mutta liikkui kyllä siristen (mm. hömö- ja töyhtötiäisiä sekä hippiaisiä, käpylintuja - joita ei tosin saatu ainakaan hyvin äänitettyä). Keskellä tietä meitä ihmetteli metsäkauris. Palokärkikin huusi. Kuikkapoikue ei sattunut silmiin tänään.

Jämsänkosken koskella iltapäivällä nuolihaukka.

ma 19.7. Yöllä oli satanut, mutta alue oli puoli kuuden maissa jo turvallisesti ohi. Silti pilvistä, pieni

tuulenvire ja lämpötila n. +17°C. IH:lla 6.20-6.55. Lahdella oli ainakin kymmenkunta liroa ja yksi metsäviklo paikallisena, mutta mistään ei oikein näe sinne kunnolla ruovikon kasvettua aukon eteen. Kiersin hevosenlenkin, ja totesin pikkulepinkäisten edelleen olevan äänekkäitä - nyt näkyi koiras ja yksi poikanen. Samat sylvialajit lauloivat kuin viimeksi, joskin määrätietoisuus on mennyt. Nuori käpytikka tutki mäen yläosan puidenrunkoja. Rengastettu naaraspukuinen aikuinen punavarpuinen oli kovasti häätäntynyt ja pari satakieltäkin näin. Rytikerttunen lauloi, mutta yhtään viita- tai luhtakerttusta ei sattunut silmiin tai korviin. Kyllä niitä vielä täytyy olla, joinain vuosinahan (luhtakerttusen) poikueita on näkynyt syyskuulle asti. Mutta jos linnut päättävät liikkua hiljaa kasvillisuudessa, niin eipä niitä havaitse väkisinkään.

ti 20.7. Maarin tornissa 5.55-7.00. Taas sai olla aika pitkään yksinään, mutta loppuajasta saapui yksi kanssahavainnoitsija ja toinen käveli vastaan polulla poistuessani. Viilein aamu pitkään aikaan, +14°C viiden maissa, mutta kirkas taivas ja aurinko lämmitti seudun nopeasti noustuaan. Kuten tähän aikaan kirkkaalla kelillä yleensäkin, valon suunta häittoi aika paljon lahdelle katselemista. Kaikki lajit taas merkitty: silkkiuikku aikuinen, jolla jo melkein täysikasvuinen poikanen; 2 emoa ja kaksi puolikasvuista, 2 melkein täysikokoista yhden emon kanssa, 1 yksinäinen aikuinen, 1 yksinäinen poikanen sekä emo ja 2 alle puolikkaan kokoista. Siis yhteensä kuusi aikuista ja kahdeksan poikasta. Harmaahaikara aikuinen ja nuori, joka välillä otti aurinkokylpyä siivet osittain auki aurinkoa vasten toinen jalka etuviistoon ylös, luhtakana röhkäsi lähellä lyhyesti, nokikana n. 10, sepelkyyhky, kalalokki, naurulokki, merilokki 1 kv, selkälokki 1 aikuinen, harmaalokki, kalatiira 1 aikuinen, 1 nuori (tiiraja oli kymmenkunta vastavalossa, lapintiira jäi määrittämättä tällä kertaa), kyhmyjoutsen, kanadanhanhi 68, tukkasotkaemo ja 8 poikasta sekä toinen emo ja 5 poikasta, Anas-sorsia yhteensä 330, lajit sinisorsa, tavi, lapasorsa (2), haapana ja harmaasorsa. Taveja oli näistä enemmistö. Taivaanvuohi 2, töyhtöhyppä, pikkutylli 4, punajalkaviklo 3 (2 vanhaa 1 nuori), valkoviklo 1, liro 5 lähti, 54 paikallista vielä sen jälkeen (11 lähintä kaikki nuoria ja kauempana olevistakaan ei oikein vanhoja löytynyt), metsäviklo 2 nuorta, rantasipi 5, joista ainakin lähin nuori, suokukko 3 aikuista ja 3 nuorta, suosirri 20 aikuista kuovisirri 1 aikuinen. Tervapääsky, varis, haarapääskyjä ruovikossa selvästikin yöpymisen jäljiltä, västäräkki, keltävästäräkki vain yksi ääni, räkättirastas, mustarastas, ruokokerttunen (lähin lauloi melkein häiritsevän kovaa ja aktiivisesti), rytikerttunen, lehtokerttu, kottarainen, sinitiainen, punarinta, pajusirkku ja viherpeippo.

pe 23.7. Lämmintä riittää, nyt puoli kuuden aikoihin kotona +21°C. Taivas oli enimmäkseen kirkas, mutta lämpimät tuulenpuuskat epämääräisestä suunnasta heiluttelivat koivuja. IH:lla n. 6.05-6.45. Vesi on sen verran alhaalla, että kahlaajia oli kertynyt Monikonpuron suulle: töyhtöhyppä 25, meriharakka 4, liro 10 (pääosin nuoria, mutta ainakin kaksi aikuista), metsäviklo, kaksi aikuista valkovikloa ja nuori punajalkaviklo - neljä lajia Tringoja jopa yhtä aikaa kiikarissa. Lokkeja ja sorsiakin oli, mutta niitä on vaikea siitä pienestä reiästä laskea. Lounaisrinteessä oli ainakin neljä juovatonta Acroa, joista yksi oli nuori viitakerttunen, toinenkin luultavasti sellainen, mutta kovasti keskenkasvuinen ja sellaisena vaikea määrittää. Rengastettu punavarpuinen edelleen varoittelemassa, ja nuori pensastasku. Vain lehtokertut varsinaisesti lauloivat. Munkkivuorella lauloi mustarastas kunnolla. Punakylkirastaalta kuului muutama säe IH:lla ja Munkkivuorella - keskenään samaa tyyppiä ja myös samaa tyyppiä kuin alueella lauloi kevätpuolella. Saman ilmiön olen havainnut aikaisemminkin - heinäkuun lopun satunnaiset laulajat ovat samoja lintuja ja laulavat samalla lailla kuin alueella pesineet. Näin, vaikka punakylkiä näkee heinäkuun lopulla selvästi vähemmän kuin aiemmin - aivan kuin niitä olisi jo poistunut alueelta jonnekin. Räkättirastas on toki vielä selvempi esimerkki - kesäkuussa yksi Suomen etelärannikon näkyvimmistä lintulajeista, mutta heinäkuun lopulla ei enää olekaan joka pusassa. Samanlaisia tapauksia on toki monia: kirjosiepot katoavat näkyvistä ja kuuluvista heinäkuun toisella viikolla. Kai ne siellä jossain kuitenkin yhä ovat, puskiensa ja puiden alla.

la 24.7. Perjantai-illasta tähän päivään Suomen yli kulki sadealue. Ilma oli jopa kolea, ja tuuli

selvästi pohjan puolelta. Maarin tornissa tuli lämpimään tottuneille vilu, ja viihdyimmekin siellä vain 10.30-11.05. Sorsia oli edelleen satoja, lapasorsia jopa 15, melko lähellä tornia synkän näköisiä kesäpukuisia koiraita keltaisine silmineen ja tummanvihreine päineen. Jostain syystä sirrejä ei ollut lainkaan, mutta viisi mustavikloa (aikuisia), kymmenkunta valkovikloa (molempia ikäluokkia), kymmeniä liroja (kymmenen lähintä nuoria, mutta kauempaa löytyi vanhojakin), jokunen rantasipi, pikkutylli jne. Suokukkojakin kymmenkunta ja molempia ikäluokkia. Ruskosuohaukka ja kalasääski saalistelivat, tiiroista määrittyi vain kalatiira. Kaiken kaikkiaan ei mikään ikimuistoinen käynti, mutta lintujahan siellä aina on.

Tuon tapituksen jälkeen käväisimme tarkistamassa rengastuspaikan. Heiluin kuin heinä mies ja parantelin viikatteella ulkolinjan toimivaan kuntoon huomista varten. Sää tuskin on huomennakaan paras mahdollinen, mutta sataa ei pitäisi.

su 25.7. Sää ei kuitenkaan ollut aamusta kovin innostava. Kolmen jälkeen oli hyvin kosteaa, oikeastaan tihkusade, ja tuulikin jonkin verran. Retkipaineisina suuntasimme kaikesta huolimatta Laajalahden rengastuspaikalle, sillä uskoimme sään kuivuvan aamun edistyessä. Niin toki kävikin, joskin edistys oli hidasta ja vasta kymmenen jälkeen näimme ensimmäiset vilaukset auringosta. Samalla lämpötilakin nousi +14°C:sta helteelle asti. Vuorossa oli Acropyynti, eli käytimme sekä sisä- että ulkolinjaa, mutta emme lepikon verkkoja. Aiottu kellonaika oli 4.40 alkaen, mutta vakiotkin myöhästivät tästä kymmenisen minuuttia vaikeiden olosuhteiden takia. Itään kääntynyt tuuli oli mm. taittanut linjoille runsaasti lisää järviruokoa, joka tietenkin oli myös älyttömän märkää. Luhtahuitti huittaili hyvin vaisusti. Ilman lämmitessä ja tuulen vielä yltyessä jatkoimme yhteentoista asti aamupäivällä. Valtavasti lintuja ei näissä olosuhteissa kuitenkaan tullut, mutta ihan sopivasti kuitenkin - 60 yksilöä. Nuori ruokokerttunen oli pääosassa tietenkin, mutta lisäksi mm. viiksitimali (vanha naaras), nuori luhtakerttunen, nuori ja aikuinen rytikerttunen, kaksi aikuista ja kaksi nuorta viitakerttusta. En ole aikaisemmin saanut aikuisia viitakerttusia Laajalahden ruovikosta. Päivä jäi kuitenkin mieleen lähinnä siitä linnusta, joka oli sotkenut itsensä lisäverkkolinjan viidennen verkon alapaulaan lähempänä kello seitsemää. Se oli itse asiassa tosiaankin varsin hankalasti sotkeutunut, ja minulla kului useampi minuutti sen irrottamiseen syheröstä. Sillä oli selvä silmäkulmajuova, joten ajattelin irrottavani vanhaa ruokokerttusta, mutta se piti jotenkin omituista hiljaista ääntä siinä verkossakin. Kun sain sen irti, huomasinkin linnun olevan vanha kenttäkerttunen. Johan Ekroos ja kumppanit olivat sellaisen pyydystäneet viime viikolla, mutta tämä oli renkaaton ja siten eri lintu. Pistin pussiin normaalikäytännön mukaisesti, mutta sen verran rari sotki rytmiä, että kävin loppukierroksen mahdollisimman nopeasti.

Kenttäkerttusella oli selvä hautomalaikku ja naarasmuotoinen kloaakki. Siispä se oli naaras. Lisäksi se sulki pään höyheniä kuten kerttuset usein sulkivat pesinnän loppuvaiheessa, ja voi hyvin arvella sen pesineen jossain lähellä - ja edellinen lintu olikin sitten ehkä ollut saman parin koiras. Kenttäkerttusen varmistettuja pesintöjä Suomesta taitaa olla yksi ainoa, ja vaikka nyt ei sellaista tullut, niin varmaan lähellä oli. Lintu oli pieni ja hyvin lyhytsiipinen, vain 55 mm. Tutkimme sitä n. 15 minuuttia ja päästimme maastoon - pohdiskelimmekin jälkikäteen, että taisi olla Suomen nopeimmin käsissä käynyt agricola. Annikalle tämä oli jo kolmas spontaani kenttäkerttunen Suomesta. Minulle tämä oli toinen spontaani ja toinen havainto kaiken kaikkiaan kotimaasta. Edellinen oli juhannuksena 1988 Varkaudessa laulava lintu. Tuona lämpimänä hyvänä yölaulajakesänä joku bongari arvelikin ääneen Lehtoniemen ruovikon reunalla, että kenttäkerttusen yleistyminen Suomessa jatkuu ja jo muutaman vuoden kuluessa niitä kuullaan normaaleilla yölaulajareissuilla. No, jos joku toinen olisi silloin tullut kertomaan, että seuraavan kerran havaitsen lajin Suomessa 22 vuoden kuluttua, niin olisi tuntunut melko yllättävältä. Olin muuten silloin 22-vuotias, siitä on kulunut puoli elämää.

ti 27.7. Lämmin, kirkas ja tyyni aamu oli vuorossa tänään. Päivästä tulee varmasti helteinen. IH:lla 6.10-6.40, kävely lounaisrinteen ympäri. Vesi on taas sen verran korkealla, että kahlaajia ei ole

helppo havainnoida, mutta irtoliroja lahdella kyllä pyörii. Lounaisrinteen länsipäässä pyöri ja taksutti kaksi nuorta luhtakerttusta. Samassa paikassa ainakin viisi nyrkinkokoista fasaaninpoikasta pölähti lentoon, ja alapolulla oli aikuinen naarasfasaani. Koiras taas huusikin kerran-pari liitokiekkokentällä. Satakieli lauloi lyhyen pätkän (jäiköhän jo vuoden viimeiseksi lauluhavainnoksi tältä lajilta), samoin kuului lyhyitä laulupätkiä lehtokertulta, pajulinnulta ja mustarastaalta. Pari punavarpusta ja jokunen nuori pajulintu, ja yksi hernekerttu taksuttelemassa hieman jännitteisempää ääntään kuin kerttuset.

ke 28.7. Lämmintä ja kirkasta edelleen (kotona +19, kahdeksan maissa töissä +22), mutta nyt melko selvä tuulenvire idän puolelta. Maarin tornissa 5.50-7.00, paikalla myös Mika Ohtonen. Vesi on edelleen melko matalalla, ja selattavaa paljasta pintaa lahdella on ihan sopivasti. Kaksi valkohäntäkaurista kierteli rantoja ja kävi välillä melko lähelläkin. Kaikki tornista havaitsemani lajit: silkkiuikku, mustakurkku-uikku 1 jo pitkälti talvipuvussa, kyhmyjoutsen mm. neljän poikue, kanadanhanhi ei kovinkaan montaa totuttuun verrattuna, harmaahaikara ainakin 3 1kv ja 3 vanhempaa, Anas-sorsia 480, joista valtaosa taveja (lietteen tuntumassa) ja haapanoita (kauempana lahdella), sinisorsia, lapasorsia parikymmentä, harmaasorsia lähes yhtä paljon ja lisäksi kuuden poikue, telkkä, tukkasotka, nokikana, töyhtöhyppä 90, tylli 1 vanha, pikkutylli 10 lähinnä nuoria, taivaanvuohi 10, valkoviklo neljä lähti ja vielä muutama jäi sen jälkeenkin - nuoria näyttivät olevan, metsäviklo 1, mustaviklo 5 aikuista, liro n. 40 lähinnä nuoria, rantasipi vain aivan muutama, suokukko vajaa kymmenen, joissa sekä nuoria että vanhoja, harmaalokki, naurulokki, kalalokki, selkalokki, kalatiira n. 5, joista yksi nuori, määrittämättömiä keskikokoisia tiiroja muutama lahdella, räyskä 2 aikuista ja 1 nuori, tervapääsky edelleen kymmeniä, sepelkyyhky, pulu, räkättirastas, västäräkki, keltävästäräkki, ruokokerttunen lauloi innokkaasti, rytikerttunen lauloi innokkaasti välillä, kottarainen, varis ja pajusirkku.

to 29.7. Aamulla keskuspuistossa sirittäjä ja kuusitiainen lauloivat molemmat aivan kunnollista laulua. Päivä oli taas helteinen, iltapäivällä ainakin +29°C mitattiin virallisesti, Itä-Suomessa oli tänään ollut ennätyslämpimä. Vietin tällä kertaa aikaa Maarin tornissa iltapäivän puolella, klo 16.30-18.25. Paikalla oli lisäksi vain yksi tai kaksi havainnoitsijaa, muun muassa Antti Mikala. Arvelimme, että arokyyhkyn ilmestyminen Lappeenrantaan tänään päivällä oli suunnannut harrastajien mielenkiintoa sinne suuntaan.

Lintuja oli erittäin hyvin ja ne olivat hienosti näkyvissä hyvässä valossa. Ensin alkuun oli vaikea päättää, mitä katsoisi ensin. Liroja ynnäilin 110 lintua, ja paremmin nähdystä monesta kymmenestä kaikki yhtä lukuun ottamatta olivat nuoria, lisäksi kuului kerran soidinääntä, jota syysmuutolla pidetään vanhan linnun merkinä. Töyhtöhyppiä oli 170, suokukkoja 25 (nuoria enemmän kuin vanhoja), pikkutyllejäkin pitkälle toista kymmentä ja isompia tyllejä ehkä kolme. Valkoviklotkin olivat enimmäkseen nuoria, mutta jokunen vanha oli joukossa - kymmenkunta niitä näkyi rannalla, mutta kuuden parvi lähti muutolle. Mustavikloja oli yksi vanha ja yksi nuori, rantasipejäkin lähemmäs kymmenen. Suosirrejä oli viisi aikuista, ja tällä kertaa hajallaan ympäriinsä, ja lapinsirrejä kolme aikuista. Taivaanvuohiakin melkein 20 (useampi aikuinen sattui silmiin) ja nuori kapustarinta lähellä edessä kuivemmalla alueella. Lietteellä oli kolme nuorta kalatiiraa ja aikuisia pyöriskeli kymmenkunta, räyskiä kuusi aikuista ja yksi nuori. Harmaahaikaroita oli 20 melko tiheänä ryhmänä keskellä, ja näistä kahdeksan oli tämän vuoden poikasia. Sorsia en niin tarkkaan ehtinyt tällä kertaa katsoa, mutta tavalliset lajit mukaan lukien harmaasorsat sekä lisäksi kolmen jouhisorsan ryhmä. Kottaraisia oli satakunta, ja uuttukyyhky lensi ohi. Västäräkkejä kymmeniä lietteellä ja useampi keltävästäräkkikin näkyi. Näiden joukossa oli useita nuoruuspukuisia, mutta muutamat nuoret olivat jo aika pitkälti talvipukuisen näköisiä. Lisäksi vielä pitää mainita yksinäinen merihanhi soutelemassa lahdella.

pe 30.7. IH:n pysähtyminen aamulla jäi väliin ukkosrintaman uhatessa. Mutta aamulla Leppävaaran pellolla näin nuolihaukan lentämässä kohti etelää ja jo toisella puolella Turuntietä, Kilon kartanon

lähellä olevalla pellontapaisella nuolihaukka lensi saalista kynsissään suoraan takaisinpäin. Tehokasta toimintaa näköjään.

la 31.7. Hannu Kärkkäinen tuli kylään, ja lauantaina pitikin sitten hoitaa Laajalahden ruovikko-SSP. Aurinko nousee tähän aikaan vuodesta 4.55, joten siitä kuusi tuntia oli sitten pyyntijakso, ja herätä pitää siksi jo kolmelta. Sää ei näyttänyt kovinkaan rohkaisevalta tiikusateineen, mutta sade loppui suunnilleen saapuessamme Laajalahdelle eikä enää alkanut uudelleen. Aamuyö oli syksyisen pimeä ja hiljainen. Myös Jussi Lindström saapui paikalle. Tuuli yltyi päivän aikana häiritsevän kovaksi, eikä valtaviin lintumääriin päästy - 52 pyydystystä oli kuitenkin aivan riittävästi. Vanha koiras ja nuori pikkulepinkäinen, kaksi nuorta viitakerttusta, nuori luhtakerttunen (sama kuin viikko sitten), kahdeksan nuorta rytikerttusta, kaksi nuorta viiksitimalia ja mustapääkerttu mainittavina. Nuori ruokokerttunen oli tietysti valtalaji, ja nuoria pajulintujakin tuli kahdeksan. Pajusirkkuja tarttui ansaan vain yksi.

Elokuu

Elokuu on linnustossa syyskuukausi. Sen aikana monet lajit katoavat kokonaan ja suuria määriä yksilöitä poistuu näiltä leveysasteilta.

su 1.8.2010 Jälleen Hannu Kärkkäisen kanssa Laajalahden ruovikkoon, tällä kertaa acropyyntiin. Käytännön ero SSP:n on siinä, että lepikon verkot eivät ole käytössä (niitä voi kyllä halutessaan käyttää), mutta ulompi ruovikkolinja on. Sää oli paljon parempi kuin eilen, aamusta oli melko tyyntä, joskin päivemmällä tietenkin alkoi hieman tuulla ja ukkoskuuroalueita kulki näkyvällä alueella. Myös Hannu Jännes ja Kari Soilevaara saapuivat paikalle, mikä oli hyvä, sillä lintuja tuli ensimmäisenä tunteina niin paljon, että kiire uhkasi. Kahdeksan maissa ne sitten loppuivat äkisti melkein kokonaan, kuten lämpiminä tyyninä päivinä usein käy. Tätä ilmiötä on mietitty useasti - lintuja ei tartu enää pyydykseen myöhemmin päivällä, vaikka niitä varmasti alueella on - eivät ne ole voineet ilmaankaan haihtua. Siihen malliin sen täytyy mennä, että aamulla lintu vain liikkuu enemmän, etsii ruokailupaikkoja tai muuten vain sopivaa oleskelutilaa - joko vasta muutolta tulleet tai jo kauemminkin alueella viihtyneet, joiden tosin luulisi tuntevan ruokailumestart paremmin. Myöhemmin päivällä ne epäilemättä jatkavat ruokailua, mutta sen verran paikallisesti, etteivät enää osu verkkoihin tai edes kiikareihin.

Lopettelimme kymmenen jälkeen ja totesimme saaneemme kiinni 117 lintua. Valtaosa tietenkin ruokokerttusia, etenkin nuoria. Rytikerttusia 16, mikä on aika paljon. Viita- ja luhtakerttusia oli muutama, ja eräältä kierrokselta Hannu J. palasi myhäillen ja totesi saaneensa päivän viidennen ja kuudennen Acrocephalus-lajin. Viides oli nuori rastaskerttunen, ja kuudes vanha kenttäkerttunen - Laajalahden kauden kolmas ja kaikkien aikojen noin yhdeksäs! Niitä nyt tuntuu tulevan harva se päivä. Mainittakoon vielä saaliista yksi tai korkeintaan muutama yksilö seuraavia lajeja: pikkulepinkäinen, satakieli, kirjosiippo, punarinta, mustapääkerttu, pensaskerttu. Pajusirkku ei tähän aikaan enää liiku niin hyvin kuin kuukausi aikaisemmin (ja kuukausi myöhemmin!). Hannu K. tuskin ehti eväitä syömään, koska vietti koko aamun lintuja mittaillen. Itse pistin renkaita melkein yhtä innokkaasti.

Viikonloppu meni näköjään tällaisissa merkeissä, että kaukoputkea ei tarvinnut lainkaan ja kiikariakin hyvin vähän.

Ti 3.8.IH:lla 6.10-6.50. Pilvistä, lämmintä (+20°C aamusta alkaen), melko tyyntä, hämärää, kosteaa,

hyttysiä, hämähäkinverkkoja, nokkosia, takiaisia, pujoja. Kiertelin pikkukasaa ja kuljin liitokiekkokentän läpi. Satakieliä oli vielä aika monta, mutta pian nekin lähtevät, pajulinnut yrittivät hieman laulaa, fasaaninaaraalla oli kaksi puolikokoista poikasta kentällä, jossa oli myös muutama töyhtöhyppä, sirittäjällä oli syksyisiä ääniä Pajamäen kulmassa, kahdeksan tiiran parvi lensi tiiviisti ja nopeasti matalalla kaakkoon, lahdella oli kalatiiroja ja vesi korkealla ja lintuja ainakin näkyvissä melko vähän, metsäviklo sentään lensi. Talin golfkentän kulmalla rätisi ja taksutti yksi tai useampia viita- tai luhtakerttusia ja satakunta valkoposkihanhea oli jo kerääntynyt sinne.

to 5.8. Maarin tornissa klo 6.00-7.00. Illan kova tuuli oli vaihtunut melkein tyyneen keliin, kotona lämpötila oli +13°C puoli kuuden maissa ja pilvisyys 5/8, mistä syystä aurinko näkyi tornissa vain ajoittain. Vesi oli noussut suuresti viime kerrasta tuulisten keliä, ja märkää lietettä oli näkyvissä paljon. Olin ensin yksin noin puoli tuntia, sitten paikalle saapui Jussi Lindström ja myöhemmin pari muutakin. Kauheasti en saanut laskettua lintuja, mutta lajit sentään ylös kirjattua. Vesialuekin tuli katsottua läpi vain kerran.

Kahlaajat: tylli ainakin 5 aikuista, pikkutylli hieman enemmän ja kaikki paremmin nähdyt nuoria, töyhtöhyppä edelleen paljon, taivaanvuohi 3, suokukko kymmenkunta lähti ja muutamia jäi, edelleen aikuisiakin mukana, suosirri 14 aikuista ja yksi nuori, lapinsirri 20, joista kaksi nuorta - lapinsirrejä oli aika paljon ja pirinä kuului melkein jatkuvasti, mutta niitä oli erittäin vaikea laskea tarkempaan, koska ne olivat hajaantuneet ympäriinsä mustaa lietettä, pikkusirri kolme aikuista, liro ei kovin montaa, joitain kymmeniä ja useita lähti muutollekin ja ainakin kolme eri aikuista näkyi vielä, metsäviklo ainakin yksi, rantasipi ainakin viisi, nuoria taisivat olla kaikki ja mustaviklo ainakin yksi.

Muut linnut: silkkiuikku, tavi, haapana, harmaasorsa ainakin 20, sinisorsa, lapasorsa 3, telkkä 2, tukkasotka 12, kanadanhanhi, valkoposkihanhi 6, kyhmyjoutsen, nokikana, luhtakana aikuinen hienosti näyttäytyi ruovikon reunassa, luhtahuitti aikuinen samassa putkessa kanan kanssa - nokka oli periaatteessa oranssi, mutta kärjessä ylhäällä oli laajalti tummaa varjostumaa, harmaalokki, kalalokki, naurulokki enää vajaa viisi lintua, aika suurelta osin näköjään jo jättäneet Suomenmaan, räyskä ainakin kolme aikuista ja nuori, jota ruokittiin lietteelle, nuorellakin oli rengas jalassa, kalatiira, tervapääsky, keltavästäräkki siellä täällä, muutto käynnistymässä, västäräkki, pajulintu, ruokokerttunen, pensaskerttu, sinitiainen, punavarpuksen ääntä taivaalta, tikli ja varis. Harmaahaikaroita ei näkynyt yhtään.

pe 6.8. Keilarannassa aamupäivällä näin 23 C-pikkukäpylinnun parven matkalla kohti koillista. Ennen sitä aamulla kotipihassa olin myös kuullut ääntä. Onkohan käpylintuliikehdintä alkamassa uudelleen?

la 7.8. Jälleen acropyynnissä Laajalahdella. Herätys 3.30, ja klo 5 kaikki verkot olivat ylhäällä. Elfvikin lähellä hämärissä äänteli satakieli ja joko viita- tai luhtakerttunen. Varsin tyyntä aamusta alkaen ja poikkeuksellisesti vielä päivälläkin, pilvisyys vaihteli, mutta lämpötila kohosi trooppisiin lukemiin. Rengastuspaikan lämpömittari lähenteli kolmeakymmentä yhdentoista maissa, kun lopettelimme. Paikalla ruokoviidakon kätkeissä olivat minä, Annika, Jussi Lindström, Antti Mikala ja Ari Veijalainen. Lintuja tuli sopivasti, suunnilleen sata. Pajulintu on alkanut liikkua ja niitä saatiin jo 27, toinen muuton aloittanut laji on selvästi pikkulepinkäinen - viisi kiinni. Yksi viitakerttunen, yksi kirjosiippo ja pensastasku mainittakoon vielä. Monilla nuorillakin ruokokerttusilla alkaa rasvaa kerääntymään ihon alle ja afrikanmatka lähestyy. Kaksi käpylintuparvea meni kohti koillista (taisi olla 17 ja 5 lintua) ja varpushaukka leijui poikki taivaankannen.

su 8.8. kävimme loppilaskennassa Ämmäsuolla. Minä, Annika ja Jussi Lindström viihdyimme paikalla klo 7-11.10. Aamulla oli erikoinen keli: sadealue ylitti seutua, mutta lämpötila oli jo

kuudelta yli 20°C ja nousi vain. Ulkona tuntui hyvin kostealta ja kuumalta. Päivemmällä aurinko alkoi paistaa, mutta sentään vähän tuulenpuuskia saatiin lehyttelemään 30°C lähentelevää ja ylittävääkin ilmanalaa. Eilen oli kuulemma syntynyt elokuun kaikkien aikojen lämpöennätys, ja tuore ennätys taitaa olla välittömästi vaarassa tänään. Lintuhavaintoja: harmaalokki 1500, naurulokki 200 (enimmäkseen nuoria), kalalokki 100 (samoin), merilokki 30, selkalokki 20 (ei nuoria, mutta yksi 2kv-lintu, jolla oli suomalainen metallirengas jalassa). Eräs nokan värin perusteella aikuinen harmaalokki oli pääosin valkoinen, valitettavasti havaintotilanne jäi lyhyeksi eikä kunnan kuvia saatu - tuollaiset leukistiset lokit eivät ole mitenkään erityisemmän yleisiä. Tämäkään ei väriltään mitenkään valtavasti poikennut haalistuneesta isolokista, joskin normaalit aikuiset lokit eivät ikinä haalistu noin paljon. Muuten ei kummallisempia: nuoria hemppoja, kivitaskuja ja molempia varpuslajeja, melko paljon naakkoja ja korppeja sun muuta sellaista normaalia. Eräs nuori naakka raakkui käheän varismaisesti - sokkoteistissä olisin varmaan määrittänyt varikseksi. Kuinkahan tavallinen ääni tuokin on, tuollaisiin ei niin usein tule kiinnitettyä huomiota.

Kuten tässä porukassa helposti, keskustelu lintuharrastuksesta ja -harrastajista oli välillä vilkasta. Pohdiskelimme sitä, kuinka etenkin Suomessa järkevää määrityskeskustelua haittaa väärässä olemisen pelko. Jollain kansainvälisellä Birdforumilla joku saattaa kysyä kuvastaan, mitä lintua tämä esittää. Kaksi tai kolme ehättää vastaamaan, joku jopa mainitsee, ettei näistä paljon tiedä, mutta hänestä lintu on se ja se. Eikä hän ymmärräkään, koska määrittää linnun aivan väärin. Mutta keskustelu on avattu ja lintu tulee lopulta määritetyksi vaikka vähän hakienkin. Jopa kokeneetkin lintuharrastajat, jopa varsinaiset gurutkin, saattavat nopeasti sanoa jotain, jonka sitten joutuvat perumaan. Tämä ei lainkaan muistuta Suomen määrityskulttuuria. Tässä maassa lintujen määrittämistä pidetään enemmänkin taitona kuin tieteenä, mitä se tietenkin joissain tilanteissa enemmän muistuttaakin. Mutta vain tieteellisistä lähtökohdista voi keskustella - ja tässä sana tiede on hyvin laajasti tarkoitettuna.

Ämmässuon jälkeen käväisimme vielä Maarinlahdella, koska kuulimme siellä olevan oudon näköisen lapinsirrin, jota epäiltiin joksikin harvinaisemmaksi. Näimme kyllä tuon linnun ja se näytti meistä olevan aikuinen lapinsirri, jolla oli tavallista enemmän tummia höyhenkärkiä hartiahöyhenissä ja peitinhöyhenissä sekä myös vaalea pikkusirrimäisen hartiajuovan aihe. Lintuja oli paljon, mutta tornissa sen verran täyttä ja lämmintä, että kauaa emme viihtyneet: kolme aikuista kuovisirriä ja ainakin 50 suosirriä nyt mieleen jäävimpinä. Utu himmensi rantoja, mutta idän laajojen metsäpalojen hajua ei ainakaan tuntunut.

ma 9.8. Yön ukkosmyrskyn jäljiltä hyvin kosteaa ja lämmintä sekä työntä. IH:lla 6.20.-6.50 ja kiersin lounaisrinteen lenkin. Rinteessä naksutti sekä rätisi 2-3 viita- tai luhtakerttusta, mutta vilaustakaan en niistä nähnyt. Lisäksi pari pikkulepinkäistä ja vielä suurelta osin nuoruuspukuinen satakieli. Pari varpushaukkaa kisaili liitokiekkokentän päällä ja lounaisrinteen alaosissa oli kolmen poikasen ja emon fasaaniperhe, ja tämän poikaset olivat jo lähes täyskasvuisia ja pyrstötkin pitkät. Kaiken kaikkiaan siis ainakin kolme eri poikuetta kasalla tänä vuonna, vaikka ei niitä kovin helppo ole havaita. Koiraskin juoksenteli alueella, ja sillä ei ollut pyrstöä lainkaan. Sirittäjä vihelteli aivan laella ja pensaskerttuja näkyi muutama. Lintuja kyllä on, mutta tämän vuodenajan hyvin tiheistä kasvustoista niitä ei ole helppo nähdä. Mitään linnunlaulua ei kuulunut. Valkoposkia ohitti muutama äänekäs pikkuryhmä, joten vapohavuodenaikakin on sitten alkanut taas.

Työpaikan sisäpihalla Taka-Töölössä viime viikolla ja vielä tänäänkin on liikkunut kalalokin poikanen. Se on huomiota herättävä, mutta varsin pirteä ja sitä epäilemättä ruokitaan. Tänään se jo lensi lyhyen matkan, joten varmaankin pääsee vielä kunnolla siivilleen.

ti 10.8. Aamulla piti mennä Maarin torniin, mutta oli sen verran epävakainen keli, että siirsin visiitin iltapäivään. Toteutin suunnitelman klo 16.35-18.00 välillä, yhtä aikaa yhden-kuuden muun

alan harrastajan kanssa. Vesi oli noussut tuntuvasti ja näkyvä lietealue pienentynyt, taivas enimmäkseen pilvinen, ja tuuli tuntuva, joskin torni on tällä suunnalla varsin hyvin suojassa. Lämmintä kuitenkin edelleen on. Keväällä palanut ruovikkoalue ei erotu oikeastaan ollenkaan enää, aika nopeasti järviruoko palautuu ennalleen.

Kovin tarkkoja laskuja en saanut tehdyksi, mutta Anas-sorsia oli paljon ja harmaasorsia ynnäsin kertaläpikäynnillä 41. Varmaan Tiirassa joku ilmoittaa kohta kaksinkertaisen luvun, mutta ei se mitään - minä näin 41 yksilöä [no, Markku Mikkola-Roos ja kumppanit ilmoittivat laskeneensa 42, eli aika tarkkaa!]. Mukava sorsia oli katsella hyvässä valossa. Ne ovat tähän aikaan vuodesta vaihtelevia, pienikuvioisia ja varsin kauniita. Haapanoiden joukossa oli kaksi, joilla aivan hyvin voi kuvailla olleen amerikanhaapanamaisesti harmaa pää ja punertava ruumis, myös kupu. Toinen lintu oli varsin kulunut, eikä ehkä niin punainen ruumiista kuin amerikanhaapanat yleensä, toinen oli punaisempi, mutta sen harmaassa päässä oli paremmassa valossa punertava sävy - kyllä oikean amerikanhaapanan pitäisi olla selvemmin erottuva ilmestys. Vanhat koirashaapanat ovat tietenkin punaisimpia kaikista, tiilen sävyisiä, mutta oli niidenkin joukossa selvää vaihtelua ja vaaleampia lintuja. Pääosa taveista oli säännöllisen pienipisteisiä nuoria tai vaihtelevampia aikuisia, jotkin aikuiset koiraat pystyi erottamaan koirasmaisista tiheämmin kuvioituista alueista. Siiven kuvioinnista sukupuolen saa määritettyä lähes aina sekä nuorilla että vanhoilla, mutta se ei uivilla linnuilla yleensä näy. Lapasorsissa oli mm. lämpimänvärisiä nuoria ja vihertäväpäisiä sekä keltasilmäisiä vanhoja koiraita. Lietteeltä löytyi myös heinätavi: tavia hieman isompi ja pitkulaisemman muotoinen, tertiaalien reunukset olivat saman tapaiset, mutta selvemmät etenkin sisäosassa, kyljen höyhenet olivat reunuksia lukuun ottamatta kuviottomat ja voimakkaat pään kuviot näkyivät osittain sitkeästi ja sikeästi nukkuvallakin linnulla. Tukkasotkaparvesta löytyi jopa aivan oikea lapasotka, joka ei ole mitenkään tavallinen Laajalahdella tähän vuodenaikaan. Pääosan ajasta se joko oli ruovikon takana tai nukkui nokka höyhenissä, mutta näkyi silti varsin hyvin: se oli hieman koirastukkasotkaakin suurempi ja etenkin leveämpi, kupeet olivat lämpimänruskeat (lämpimämmän kuin naarastukkasotkilla) ja hartiahöyhenissä erottui vaaleita kärkiä, joita vertailussa olleilla naarastukkasotkilla ei erottunut. Pään takaosa kaareutui pehmeästi ilman tukan pidentyneitä höyheniä, nokan tyven valkoinen oli selvärajainen, yhtenäinen ja säännöllisen muotoinen ja pään takaosan vaalea laikku oli selvärajainen ja "kulmikkaan pyöreämuotoinen". Silmä oli keltainen, joten vanha naaras. Tukkasotkistahan yritetään useinkin tehdä lapasotkia etenkin tähän aikaan vuodesta, kun vanhoilla naarailla on varsin tavallisesti valkoista nokan tyvessä ja joskus silmän takanakin.

Harmaahaikaroita oli viisi tai kuusi, sekä nuoria että vanhoja, kaksi mustakurkku-uikkua uiskenteli ruovikon reunoissa, toisella oli päässä juovan aiheita. Västäräkkejä ja keltavästäräkkejä edelleen parviksi asti samoin kuin kottaraisia. Neljä naurulokkia tuli jostain ja laskeutui, räyskiä oli neljä aikuista ja yksi nuori, joka piiskutti lennossa komeampiäänisiä aikuisia seuratessaan. Kaikilla aikuisilla oli jo selvästi valkeita höyhenkärkiä lakissaan. Kalatiirojakin oli sekä nuoria että vanhoja. Kanadanhanhia tietenkin kymmeniä ja lopulta jo toista sataa valkoposkihanhea lepäilemässä lahdella.

Kahlaajat olivat vähentyneet viime kerrasta. Suosirrejä oli vain kymmenkunta, pääosin aikuisia ja muutama nuori. Kuovisirrejä oli kaksi aikuista, lapinsirrejä ehkä viisi ja kaikki aikuisia, pikkusirrejä taas ainakin kolme ja nämä kaikki nuoria. Tyllejä viidestä kymmeneen ja kaikki aikuisia (joskin osalla varsin ruskeasävyiset pään tummat osat), kun taas pikkutyllejä lähes 20 ja nämä taas poikkeuksetta nuoria. Suokukkoja ei tepastellut lietteellä kuin kymmenkunta ja ikäluokat tasapuolisesti edustettuna. Kaikki paremmin näkemäni viklot olivat nuoria: kolmisenkymmentä liroa, kymmenkunta valkovikloa, viisi mustavikloa, muutama rantasipi ja metsäviklo. Töyhtöhyyppejä tietenkin edelleen paljon, pitäisi joskus taas laskea nekin, taivaanvuohia siellä täällä välillä hyvinkin näkyvissä.

Ämmässuolta oli tänään löytynyt mustanmerenlokki, joka aiheutti keskustelua Bongariverkossa. Ämmässuollehan ei ilman lupaa saa mennä, joten bongaaminen ei ole ongelmatonta. Bongariliittohan on varsin vahvasti jäsentensä lintuelämässä oleva järjestö. Periaatteena on, että tieto kulkee vapaasti ja bongausmahdollisuudet ovat kaikille samat. Suljetulle alueelle saa bongata vain, jos omaa sinne ennestään voimassa olevan pysyvän luvan. Jotkut kokevat tämän turhankin rajoittavana, ja ovat kyselleet, millä perusteella järjestö rajoittaa jokamiehenoikeuksia. Tosin tässä tapauksessa ei ollut kyse jokamiehenoikeuksista, koska kaatopaikka on suljettu alue. Mielestäni kuitenkin ilmoitusvelvollisuus ja järjestön mahdollisuus kieltää jotkin laissa sallitut toimenpiteet ovat lantin kääntöpuolet ja on vaikea kuvitella toista ilman toista. Bongariliitosta voi toki aina erota, ja aivan varmasti itsekin niin teen, mikäli järjestön toiminta alkaa vastata huonosti omia käsityksiäni siitä, kuinka lintuja tulisi harrastaa. Itse bongaen niin vähän, että järjestöön ja Lintutiedotukseen kuuluminen ei ole minulle mitenkään välttämätöntä. Toistaiseksi olen ollut vain jonkin verran eri mieltä siitä, kuinka epävarmoja lintuhavaintoja tulisi ilmoittaa, mutta tämä ei ole ollut suuri ristiriita. Muualla maailmassa bongarit eivät yleensä ottaen ole niin vahvasti järjestäytyneet kuin Suomessa, ja homma on toiminut niinkin. Mutta toisaalta - Suomessa se on kaiken kaikkiaan toiminut erinomaisesti. Niitä lintuja on päästy bongaamaan, joita on ollut ylipäättään mahdollista, ja häiriötä sekä huonoa julkisuutta on saatu aikaiseksi hyvin vähän.

to 12.8. IH:lla 6.25-7.15. Nyt on jo elokuun tunnelmaa, kotona +14°C, tyyntä, pilvisuus 6/8 ja pikkulintuja liikkeellä puskipäällä. Kuljin syysreitillä eli pyörän kanssa lakea pitkin lännestä itään - siis lounaisniityltä Mätäojan suun ruusupensaalle. Tikliä oli lähes 40 linnun äänekäs parvi ruokailemassa lounaispäässä, ja niistä noin 4/5 oli nuoria, joilla ei vielä näkynyt lainkaan mustaa tai punaista päätä. Pieni parvi C-käpylintuja ylitti mäen. Kerttusia en havainnut, mutta puskiin olivat tulleet taksuttelemaan hernekertut. Osa äänistä on selvästi erilaisia kuin Acroilla - ohuempia, järempiä, kireämpiä, mutta toiset taas on vaikea erottaa - kaiken kaikkiaan ei lainkaan helppoa, mutta tämä nyt ei ole mikään uusi tieto. (Myös Pikku-Huopalahdella oli hernekerttuja, joten niiden muutto on selvästikin käynnistynyt). Pari satakieltä, joista ainakaan toisella ei näkynyt nuoruuspuvun merkkejä, joten saattoi olla aikuinenkin. Pensaskerttuja, punavarpuja, viherpeippoja, pajulintuja, kaksi tai kolme kirjosiippoa ja jopa metsäkirvinen, eli niin pitkällä syksyssä jo ollaan menossa. Mätäojan suulla ruokaili nuori mustaviklo ja näytti nappaavan aivan pienen kalan.

pe 13.8. Maarin tornissa Annikan kanssa 6.35-7.15. Lämmintä ja tyyntä. Metsäkirvisiä liikkeellä ja västäräkkejä sekä keltävästäräkkejä aika paljon, samoin ruovikkolänttien reunoissa touhuavia kerttusia. Sorsia ei tällä kertaa paljon tullut katsottua, mutta melko normaaliin tapaan niitä oli. Useita vanhoja tulleja ja nyt jo ainakin yksi nuori, pari nuorta pikkusirriä ja sekä vanha että nuori lapinsirri. Samoin suosirrejä oli useita sekä vanhoja että nuoria, yhteensä kymmenkunta. Vikloista ei paljon sanottavaa. Merimetso oli kaukana luodolla ja muutama viiksitimaleita äänteli ruovikossa. Otaniemen puolella lähtiessämme yli lensi vielä nokkavarpuja.

Iltapäivällä pääsi sitten taas ulkomaille lintuja katsomaan. Purjehdin Annikan ja Ari Veijalaisen kanssa Tallinkin Superstarilla lauden yli. Tämä on sitten vasta vuoden toinen Vironmatka. Ennen tuli käytyä useammin, mutta silloin kaikki oli halvempaa, nopeampaa ja vaivattomampaa. Kävimme Tallinnassa kaupassa ja ajoimme Haapsalun tien kautta Bergsbyhyn, tuttuun monta kertaa aiemminkin käytettyyn majapaikkaan. Noarootsin puolella rantatiellä lähti maasta lentoon kehrääjä, mikä oli menomatkan ainoa mainittava lintuhavainto.

la 14.8. Pöösaspeassa puhalsi tuntuva kaakkoistuuli, mikä ei todellakaan ole mikään klassinen merimuuttosää täällä. Taivas oli isolta osin pilvessä, ja lännen puolelta kulki laaja ukkosalue. Viihdyimme paikalla klo 5.45-9.20, ja totesimme muuton olevan perusvauhdissa. Anas-sorsia meni hiljakseen, mutta monipuolisesti: tavi 361, haapana 46, lapasorsa 55, jouhisorsa 28, sinisorsa 18. Muita vesilintuja: tukkasotka 16, lapasotka 11, pilkkasiipi 48, ristisorsa 2 (paikallisena viisi nuorta

lintua) ja mustalintu 2730. Mustalintuhan on vesilintumuuton päälaaji täällä isoimman osan kaudesta, ja tuo luku on melkoisen pieni. Tosin isoimmassa yhtenäisessä parvessa oli 920 lintua, mikä alkaa olla jo muuton näköistä. Yhdellä mustalinnulla oli laajalti valkeat siivet, mutta silti normaalin tumma ruumis. Yhtä paikan perusmuuttajaa eli härkälintua meni 24 lintua, mutta Gaviamuutto oli hyvin vähäistä, vain yksi määrittämätön, neljä kuikkaa ja kaksi kaakkuria. Tiirat olivat yksi retkemme pääkohde, ja muutto olikin kohtalaista: 373 keskikokoista tiiraa, joista kaikki määritetyt kalatiiroja (määritettyjä oli melko paljon), lisäksi muutolla meni yksi pikkutiira ja yksi mustatiira. Riuttatiiroja ei merkitty muutolle, mutta niitä pyöri runsaasti paikallisena niemen ympärillä. Pari pikkulokkia meni myös. Kahlaajia ei kauheasti mennyt, mutta monta lajia havaittiin kuitenkin: suosirri 12, suokukko 1, tundrakurmitsa 1, meriharakka 9, kapustarinta 2, taivaanvuohi 4, kuovi 7, pikkukuovi 1, isosirri 3, valkoviklo 7 ja kuovisirri 2. Petoista havaittiin kaksi nuolihaulkaa, ampuhaulka sekä ruskosuohaulka. Mereltä tuli viisi käpytikkaa. Lisäksi vielä 20 käpylintua, urpiainen, kolme pähkinähakkia, 8 tervapääskyä selvästi mereltä sekä käki. Spithamin niityllä oli paikallinen tuulihaulka.

Seurasi aamiainen majapaikassamme ja retki Haversin kahlaajarannalle, jonne saavuimme klo 10.20. Itse kävelin Haversin tien läpi äänityslaitteiden kanssa ja sainkin useita tiltaltteja nauhalle. Lisäksi havaitsin mm. viitatiehen, hiirihaukan ja varpushaukan. Tänä vuonna tiltaltteja oli selkeästi eri äänisiä liikkeellä. Osalla oli normaali aikuisen linnun kutsuääni, muilla taas vaihtelevia "keskeneräisiä" ääniä, joista osa alkoi jo muistuttaa hilytiltaltin ääniä. Tilanne on ollut aiempina vuosina toisenlainenkin - joskus on ollut pelkästään normaaliäänisiä ainakin heinäkuusta syyskuuhun, toisinaan normaaliääniset ovat puuttuneet kokonaan ja vuodesta riippuen vähän vaihtelevia "muuta" ääniä on kuulunut. Aika erikoista joka tapauksessa tämä. Myös pajulintuja liikkui samoissa puskissa ja niiden ääni vaihteli normaaleista "keskeneräisiin" - samalla lailla kuin mielestäni aina syyspuolella. Myös kaiken maailman hyönteistä oli runsaasti liikkeellä, myös perhosia ja sudenkorentoja.

Kahlaajia oli rannalla hyvin: suosirri 100 (nuoria kymmenkunta), kuovisirri 10 (nuoria yksi), lapinsirri 2, isosirri 8 (yksi nuori), pikkusirri 2, liro 20, valkoviklo 10, mustaviklo 1, rantasipi 5, metsäviklo 1 (kaikki kunnolla nähdyt viklot olivat nuoria), punakuiri 15 (aikuisia, mutta selkeästi sekä punaisia koiraita, naaraita, joilla ei lainkaan punaista sekä hailakamman punaisi lintuja, jotka varmaan sitten ovat sulkivia koiraita), tundrakurmitsa 5 (vanhoja), kapustarinta 2 (vanha ja nuori), taivaanvuohi 50 (kymmenien lintujen parvia pohjukassa, todella paljon), tylli 120 (vain muutama nuori ja lähes kaikki linnut pääsi katsomaan kunnolla), jänkäsirriäinen 2 (nuorta), vesipääsky 2 (nuorta), suokukko 50 (pääosa nuoria, mutta useita vanhojakin). Muita lintuja tietysti paljon sorsia, mutta näitä ei suuremmin laskeskeltu, kolme pikkutiiraa (vanha ja kaksi nuorta), nuori mehiläishaulka, ruskosuohaulka, urpiainen ja kangaskiuru. Tervapääskyjen joukosta silmiin sattui jokunen nuorikin. Poistumaan pääsimme paikalta klo 13.30.

Suuntasimme Noarootsin lintuparatiisissa yhä etelämmäs ja kävimme seuraavana Pürksin lintutorneilla Sutlepa Meren rannalla. Tarkasti ei enää lintuja viitsitty laskea, mutta nokikanoja oli paljon ja harmaasorsia jokunen. Helteinen keli, vajaan jäännyt yöni ja siitepöly alkoi tässä vaiheessa syödä miestä ja naista jo sen verran, että retkeily oli vähän väsynyttä. Linnutkin olivat vaisuja ja muutamat keskittyivät enemmän sudenkorentoihin. Kävimme kahvilassa läheisen kartanon kahvilassa ja totesimme kattohaikaranpoikasten olevan vielä pesässä.

Pürksin satamassa kävimme, lintuja oli kohtalaisen paljon parissa paikassa, mutta kaukana. Lähempänä ui lähinnä ihmisiä. Pysähdyimme vielä paluumatkalla Sutlepa Meren rannalla kohdassa, jossa ruovikko tulee tiehen asti, ja totesimme kahdeksan hiirihaukan parven leijumassa hiljakseen etelää kohti. Takaisin majoituspaikalla olimme klo 17, mutta tarvitsimme ammattiapua mökin lukon aukaisemisessa. Jaksoin vielä kirjoittaa haviksia ja laskeskella lajeja sen verran, että sain listan aikaiseksi. Havaitut, mutta edellä mainitsemattomat lajit olivat silkkiuikku, harmaahaikara,

kyhmyjoutsen, punasotka, haahka, telkkä, tukkakoskelo, kurki, töyhtöhyppä, naurulokki, kalalokki, harmaalokki, merilokki, räyskä, pulu, sepelkyyhky, kiuru, törmäpääsky, haarapääsky, räystäspääsky, metsäkirvinen, niittykirvinen, keltavästäräkki, västäräkki, punarinta, pensastasku, kivitasku, mustarastas, ruokokerttunen, ryti/luhta/viitakerttunen, pensaskerttu, hernekerttu, harmaasieppo, kirjosisieppo, hömötiainen, sinitäinen, talitiainen, töyhtötiainen, puukiiپیج, harakka, varis, korppi, pikkusarpunen, peippo, viherpeippo, tikli, vihersarpunen, hemppo, punatulkku, keltasirkku ja pajusirkku. Mitenkään yrittämättä näimme siis 109 lajia, mikä kuvaa alueen monipuolisuutta.

su 15.8. Yöuni ei ollut erityisemmän onnistunut taaskaan, mihin vaikutti se, että kahden aikaan taloomme työntyivät sisään kolme vanhempaa setää. Iltapippalot olivat olleet sen verran hyvät, että makuulle suunnatessaan olivat erehtyneet talosta. Toisaalta mitään ammattilaisbilettäjiä nämä eivät paikallisella mittapuulla tietenkään olleet, koska kello tosiaan oli vasta kaksi.

Varsinainen herätys suunnitellusti klo 5 ja kärjessä olimme jo 5.35 - aamulähtö nopeutuu aina pienellä harjoittelulla. Sää oli erikoinen: meri aivan peilityyni ja lämmintä aamusta alkaen. Staijivarustus oli tänäänkin T-paita koko ajan. Lounaan puolelta lähestyi suuri ukkosalue, ja poistuimme paikalta klo 8.30 juuri ennen kun se saavutti meidät rankkasateineen. Muutto oli yksi huonoimmista, mitä olen tällä paikalla koskaan nähnyt. Mustalintuja ynnäsimme vain 127, pilkkasiipiä 5 ja tiiroja 10, härkälintuja 12 ja yksi kaakkuri. Merimetsoja sentään meni jonkin verran lounaaseen. Yksittäisiä Anas-sorsia toki muutti (jouhisorsa 8, haapana 15, lapasorsa 15, tavi 38). Muita haviksia kaksi kuovisirriä, kaksi suokukkoa, parikymmentä lähinnä paikallista valkovikloa, pari liroa, neljä kuovia, kaksi tundrakurmitsaa, vaalea merikihu, tukkakoskelo, punasarpunen. Kärjen merimetsoparvessa oli lintu, jonka oikeassa jalassa oli sininen rengas, teksti ylöspäin: BZP. Kesäpukuinen koirasallit sukelteli kärjen edessä. Nuori kanahaukka kiersi kärjen säilyttäen lentoon suunnilleen kaiken. Erikoisen havainto oli metsästä aivan selvästi kuulunut fasaanin kotkotus - Virossa ei pitäisi olla "villejä" fasaaneita. Kaiken kaikkiaan meillä oli hyvää aikaa ja kohtalaiset olosuhteetkin valokuvaukseen ja äänittämiseen.

Haversissa ei enää satanut, ja sadealue näyttikin itse asiassa ohittaneen meidät pääosin itäpuolelta. Kahlaajia oli edelleen varsin hyvin, varmaankin aika pitkälti samat linnut kuin edellisenä päivänä. Jänkäsirriäisiä oli kuitenkin neljä nuorta, ja välillä niiden ääni kuului hyvin muun kahlaajamietlin päällä. Pari punajalkavikloa ja pikkutylli edustivat sellaisia lajeja, joita eilen ei nähty, samoin pieni parvi merihanhia. Yhdellä aikuisella naarassuokukolla oli värirenkaat jalassa: vasemmassa alla valkoinen, päällä sininen, oikeassa alla punainen, päällä valkoinen ja nilkan päällä sininen, jonka päällä metalli. Värikoodituksia on muuten tutkitusti tottumattomien varsin vaikea nähdä oikein, merkkikoodirenkaat ovat siinä suhteessa parempia, mutta uskon kyllä nähneeni nuo värit varsin hyvin paitsi ehkä nilkan päällä olleen pienemmän siniseksi tulkitsemani renkaan.

Rannan lintuja säilyttelivät nuori ja vanha koiras ruskosuohaukka ja vanha naarasvarpushaukka. Viimeksi mainittu nappasi kiinni kottaraisen kuvausasemissa olevien Annikan ja Arin näköpiirissä. Sillä oli kuitenkin hankaluuksia saada tapettua omaa keskisaalistaan hieman isompaa lintua, ja noin viisi minuuttia myöhemmin näimme sen kantavan saalistaan kohti metsänrajaa. Tällöin sen kimppuun hyökkäsi kalatiira ja kottarainen pääsi irti. Se oli vielä hengissä ja liisi kiireen vilkkaa alaviistoon. Varpushaukka kääntyi heti sen perään, mutta ajohahdin lopputulos jäi meille epäselväksi.

Vielä kävimme Silman suojelualueen kaakkoisosissa Haliniemessä. Nokikanoja ja kyhmyjoutsenia oli toki kymmeniä, mutta ei mitään kauhean kummallista. Yksi merihanhi uiskenteli, merikotka lensi ohitse ja viisi kurkea kaarteli.

Tallinnaan päin suuntasimme klo 13.40. Aikaa oli sen verran runsaasti, että kiersimme vielä

pikkuteitä pitkin ja koetimme nähdä petoja pelloilla aika laihoihin tuloksin. Padisen lähistöllä sentään näimme pari ruskosuohaukkaa. Monilla pelloilla oli pieniä kattohaikaraparvia kerääntyneenä. Lähtevät luultavasti etelään aika pian. Varpunen ja naakka vielä kuitattiin reissunpinnoiksi (niitä tuli tänään kymmenen uutta, jos laskelmiin ei ole pujahtanut virheitä). Laivalla tapasimme Pertti Uusivuoren ja kumppanit kotimatalla Viron linturallista, joka oli kilpailtu maan kaakkoisosissa. Lämpöä sielläkin oli riittänyt, eikä rareja ollut löytynyt.

ti 17.8. IH:lla klo 6.20-7.05. Sunnuntaina iltapäivästä kylmä rintama oli ylittänyt seudun ja tuuli on kääntynyt pohjoisen puolelle. Kylmää ei kuitenkaan varsinaisesti ole, nyt oli kotona +14°C, tuuli tuntuva ja taivas kirkas. Taisi käydä melkoinen lintutyhjennys hyönteissyöjäosastolla, mutta sitä on vaikea havainnoida Suomen etelärannikolla (paitsi ehkä tutkalla). Tervapääskyt ovat joka tapauksessa kadonneet taivaalta, eikä kerttusia löytynyt taaskaan paitsi ruovikosta ruokokerttusia, ei myöskään viime kerralla usean yksilön voimin esiintyneitä kirjosiippoja eikä harmaasiippoja. Aivan niin paljon lintuja ei ollut kasvistossa liikkeellä kuin oikeastaan olin odottanut. Metsäkirvisiä nyt pyöri jonkin verran, mutta ei valtavasti. Pajulintuja oli, ja hernekerttuja, ja pensaskerttu sattui kiikariin. Satakieli myös. Käpylintumuutto on tosiaan käynnistynyt uudelleen: parvet 6 + 13 + 2 + 23 + 10 + 25 + 6, ainakin C-pikkukäpylintua oli joukossa ja suuntana totuttuun tapaan itäkoillinen, ja osa parvista meni epäilemättä vastatuulen takia varsin matalalla. Vesikin on laskenut tuulen kääntymisen myötä, ja pienestä kolosta tiiraamalla totesin, että Monikonpuron suiston lietteellä oli 68 töyhtöhyäppää, kaksi metsävikloa ja mustaviklonuorukainen. Pari harmaahaikaraa liikkui lahdella ja joitain valkoposkia lenteli vaihteleviin suuntiin. Korkealla taivaalla kolme merimetsoa suuntasi lounaaseen päin.

ke 18.8. Maarin tornissa 6.15-7.00. Pilvistä, ja vaikka mittari kotona näytti +16°C, oli tuulen ja kosteuden takia lievästi elokuisen koleaa. Sateen uhka oli jatkuva (ja matkalla töihin Lehtisaassa ripottelikin hieman). Yksi toinen havainnoitsija ilmestyi torniin noin puolivälissä.

Matkalla Karakalliossa lauloi kuusitiainen ja Villa Elfviin lähellä peukaloinen, jälkimmäinen selvästi normaalista poikkeavaa puolilaulua, joka oli kuitenkin melko helppo määrittää lajilleen.

Kaikki tornista havaitut lajit: kyhmyjoutsen, kanadanhanhi, valkoposkihanhi, tavi, haapana, harmaasorsa, sinisorsa, lapasorsa, tukkasotka, punasotka 1 kesäpukuinen koiras sukelteli lahdella, telkkä, silkkiuikku, harmaahaikara vain kaksi, nokikana, uuttukyyhky 1, sepelkyyhky 2, töyhtöhyäppä 162, tylli muutama, lähinnä nuoria sattui putkeen, pikkutylli 1 nuori, liro n.20, mustaviklo 1 nuori, valkoviklo 2 nuorta, suokukko 35, kaikki taisivat olla jo nuoria, suosirri 5 sekä vanhoja että nuoria, kuovisirri 3 nuorta, taivaanvuohi n.10 näkyvillä, harmaalokki, kalalokki, merilokki, kalatiira vain yksi, räyskä 1 aikuinen, haarapääsky, pääskyjä oli aika paljonkin, mutta kaukana Ruukinrannan edustalla, västäräkki varmaankin kolminumeroinen määrä ruokaili laajalla lietteellä, keltävästäräkki aika paljon, ruokokerttunen, varis, räkättirastas, kottarainen ja pajusirkku.

to 19.8. Maarin torniin nyt iltapäivällä klo 16.35-17.45. Enää ei vallitse mikään helle, mutta ei kylmästäkään tarvitse kärsiä, vaikka tuuli on tuntuva jostain idän suunnalta. Linnusto näytti aika samalta kuin edellisenä aamuna. Kanssahavainnoitsijoita oli yhdestä kolmeen eli ei mitenkään kovin paljoa.

Merihanhi-perhe - kaksi aikuista ja kaksi nuorta - tallusteli niityllä. Aikuisten nokka oli totuttuun tapaan kaksivärinen - tyvi sieraimen takareunasta lähtien oli haalean vaaleanpunainen ja kärki kirkkaampi, mutta en mitenkään useasta yrityksestä huolimatta hahmottanut sitä oranssina, vaan vain kirkkaamman pinkkinä. Valkoposkia ja kanadanhanhiakin tietysti parviksi asti. Saman näköinen punasotka kuin viimeksi oli edelleen suunnilleen samalla paikallakin, heinätavi näyttäytyi hienosti, harmaahaikaroita viisi (sekä nuoria että vanhoja), tyllejä oli toista kymmentä (sekä vanhoja että nuoria), pikkutyillejäkin varmaan viisi (nuoria), liroja vajaa 20, valkovikloja ja mustavikloja

molempia yksi, suokukkoja kolmisenkymmentä nuorta, suosirri viisi nuorta, lapinsirri yksi nuori, nuori kuovi ja tietysti tavalliset töyhtöhyypät ja taivaanvuohet. Räyskiä oli nuori ja vanha. Nuori varpushaukka säikytteli lintuja - jopa töyhtöhyypän kokoisia, nuori ruskosuohaukka saalisteli myös samoin kuin aikuinen kalasääski. Västäräkkejä oli edelleen varsin paljon, mutta vähemmän kuitenkin kuin eilisaamuna.

Ekopinnoja on muuten tässä vaiheessa 144. Lajilistaa kun katsoo, niin aika vajaalta vielä näyttää, ja kaipa 150 vielä ehtii katketa, vaikka valoisa aika lyheneekin huolestuttavasti. On siellä aika ihmeellisiä puutteita: urpiainen, palokärki ja viiksitimali - viime mainittu loistaa poissaolollaan etenkin kun yksi Suomen parhaista paikoista ko. lajille on pääretkeilyalueena ja olen havainnut sen rengastuspaikalla joka kerta, kun olen mennyt sinne jollain muulla kuin pyörällä, ja Maarin tornissakin jonkin autoretken yhteydessä. Toisaalta millään näistä kolmesta lajista ei ole vielä kiire.

pe 20.8. Pitkästä aikaa raikas viileä aamu, kodin mittarissa +8°C, kirkasta ja lähes tyyntä. IH:lla 6.25-7.15. Kunpa samanlaista keliä riittäisi viikonloppuunkin.

Vesi oli kuitenkin sen verran korkealla, että lietettä ei näkynyt ja yksi sinne tänne lentelevä suokukko oli ainoa kahlaaja. Odotetulla tavalla pikkulintua pyöri puskipölyssä, etenkin kerttuja: herne-, pensas-, lehto- ja mustapääkerttu, kaikkia yksi tai kaksi tai kolme. Pajulintuja vähän enemmän, ja vielä enemmän metsäkirvisiä sekä puissa että taivaalla, vaikka mitään varsinaista muuttoa ei ollut näkyvissä, yksi harmaasieppo näkyi. Taisi olla ensimmäinen reissu IH:lle sitten kevään, kun satakieltä en havainnut. Tiklit pörisivät ympäriinsä tuttuun tapaan. Käpylintuja meni kymmenen parvi melko korkealla kohti nousevaa aurinkoa, ja toisen kerran kuului ääniä jostain kaukaa. Varpushaukka höntyi liitokiekkokentällä variksia ärsyttämässä. Viisi tervapääskyä nousi jossain vaiheessa saalistamaan. Aamun kohokohta tuli kuitenkin vastaan Mätäojan suistossa: ruovikkoplänkin reunaan jo kauan sitten ajautuneen tukin päällä aivan vierekkäin seisoskeli nuori liejukana ja aikuinen luhtakana. Ensin mainittua lajia en IH:lla aiemmin tänä vuonna olekaan havainnut.

Tänään alkaa sorsastus. Näillä pääkaupunkiseudun paikoilla sitä ei paljon havaitse, mutta monin paikoin muualla maassa se on merkittävä lintuharrastukseen vaikuttava tekijä.

la 21.8. Olimme Sundsin tornissa Kirkkonummen Porkkalassa klo 6.15-10.55. Tarkoitus oli havainnoida näkyvää muuttoa - pikkulintuja ja petoja nyt ainakin. Menomatalla Porkkalantiellä näimme jopa kolme lajia hirvieläimiä: metsäkauriin, valkohäntäkauriin ja hirven. Moni näistä hyppeli tielläkin, joten kovin kovaa vauhtia ei kiinnostanut ajaa. Sää oli puolipilvinen ja tuuli vaihteli lähes tyyneestä tuntuvaan lännen puoleiseen puhallukseen. Pari sadealuetta ohitti meidät etelän puolelta ja näistä jälkimmäisen reunasta putosi hetken pisaroita meidänkin päällemme. Tornissa oli hyvin tilaa, meidän lisäksi siellä vietti jonkin tunnin vain yksi havainnoitsija eli Sakari Damski.

Aamun pikkulintuliikkeitä oli varsin vaisu, vain muutamia metsäkirvisiä ja yksi parvi keltavästäräkkejä (niitä ruokaili myös niityllä hevosten ympärillä). Pikkukäpylintuja oli jossain lähistöllä paikallisena ja pari parvea meni idän suuntaan (lukumäärät 12 ja 16, jälkimmäisestä parvesta syntyi jopa äänite). Yksittäishavaintona kangaskiuru, ja tornin alueella sekä niityllä viivähti jonkin verran muuttovarpuslintuja - etenkin haarapääskyjä, mutta myös jokunen kirjo- ja harmaasieppo sekä pensastasku. Käpytikkoja meni laajalla rintamalla kohti itää, mutta ne lopettelivat viimeistään kymmenen maissa. Yhteensä niitä ynnättiin 72. Muutama palokärki metelöi paikallisena, kuikutti ja rummuttikin. Merihanhi- ja merimetsoparvia polki vaihteleviin suuntiin melko usein horisontin yläpuolella. Närhi ja pähkinähakki näyttäytyivät. Nuori vaalearuuminen, tummapäinen ja valkoyläperäinen sekä vanha ruskearuuminen koirasmehiläishaukka pyörivät alueella, mutta vaikka näyttivät haluavan muutolle, eivät kuitenkaan lähteneet merelle.

Varpushaukkoja näytti jopa muuttavan hieman, mutta kokonaislukumäärä ei paljon yli kymmenen noussut. Paikallisia nuolihaukkoja pyöri ainakin kolme, ja tuulihaukkoja yksi, kalasääski saalisteli kaukana pohjoisessa ja kaarteli merikotkan kanssa idässä - toinen merikotka lensi myös kaukana lännessä. Kaiken kaikkiaan petomuutto ei näyttänyt vielä olevan kunnolla käynnissä, mutta eiköhän se siitä syksyn edistyessä. Sääennusteen mukaan ensi viikolla satelee aika paljon, mutta loppuviikosta sateet väistyvät ja tuuli kääntyy pohjoisen puolelle - silloin moni isompikin lintu epäilemättä poistuu maasta.

su 22.8. Tänään vuorossa rengastuskeikka Laajalahden ruovikossa, olimme kahdestaan Annikan kanssa ja rengastus oli päällä klo 5.20-11.00. Yöllä oli satanut rankasti, mutta sadealue oli jo kaukana idässä ja siitä muistona kaikki paikat merkitä. Päivästä tuli kuitenkin ihan kelvollinen rengastuspäivä, joskin hieman tuulinen. Aamulämpötila oli +14°C ja yhdentoista maissa oli +19°C. Havaintoja mm. yksi tai kaksi lapinkirvistä, pari viiksitimalia, noin neljä tervapääskyä, kalasääski ja paljon tavallista Laajalahden tavaraa. Lintujen tulo verkoista ei kuitenkaan ollut erityisemmän hyvää, ja lopputulokseksi tuli 57 pyydystystä. Mainittavinta ehkä peräti kuusi nuorta, vihaista pikkulepinkäistä, jotka kyllä muistavat aina rähistä ja tapella käden kanssa. Niiden tappeluvarusteetkin ovat olennaisesti parempia kuin esimerkiksi rytikerttusilla, jotka kyllä myös yrittävät. Jälkimmäisiä tuli neljä nuorta. Nuori naarasleppälintu ei myöskään ole aivan jokapäiväinen saalis ruovikosta. Kaiken kaikkiaan useimmat linnut olivat tuoreinta vuosikertaa, vanhempia mukana vain yksi rengastettu pajulintu ja kontrolloitu talitiaiskoiras. Olisiko nyt sitten niin, että jos kaikkien lintujen pesintä tänä vuonna olisi jäänyt kokonaan väliin, olisimme saaneet verkosta vain kaksi lintua? On aivan normaalia, että verkoilla pyydystetään syksyllä suhteettoman paljon saman kauden nuoria lintuja. Monilla lajeilla niiden liikehdintä poikkeaa aikuisten määrätietoisemmasta toiminnasta, muurolle lähteminen on hitaampaa ja myöhäisempää ja ne ajautuvat helpommin epätyypillisiin paikkoihin. Laajalahden ruovikko tosin ei ole ainakaan ruokokerttusille, rytikerttusille tai pajasirkuille viimeksi mainittua tyyppiä, vaan epäilemättä normaali energiankeruupaikka ennen syysmuuttoa. Vanhat ruokokerttuset ovat jo kaukana etelässä, mutta nyt selvästi näki, kuinka nuoretkin ovat keränneet rasvaa ihon alle. Pari grammaa riittää noin tuhanteen kilometriin, ja painavimmat olivat tänään yli 14 - grammaisia (mikä tarkoittaa ehkä 3-4 grammaa polttoainetta). Jos hyvin käy säiden kanssa, ne pääsevät kertapolkaisulla Välimerelle.

ma 23.8. IH:lla 6.35-7.05. Elokuinen tunnelma, kun aurinko nousee vasta kuuden maissa, aamulla +13°C, taivas 7/8 pilvessä, joten aurinko kurkkii hieman välillä ja on melko tyyntä. Rehevän kasvillisuuden seasta kuuluu hernekertun taksahduksia ja pajulinnun hentoja, särkyviä vihellyksiä. Linnut laulavat epämääräisiä puolilaulujaan näyttäytymättä syvältä pensaiden piilosta, säe silloin, toinen tällöin (tänään ainakin puukiipijä, pajulintu, punarinta ja jokin, jota en edes tuntenut). Pujon siitepöly tekee ilmasta hieman kutittavaa. Kesän suhteellisen hiljaisuuden jälkeen työpaikkaliikenne on jo täysillä toiminnassa kohisemassa taustalla kaikkialla. Mustapääkerttukoiras, lehtokerttu, pensaskerttu, kirjosiippo, metsäviklo, kolme tervapääskyä, punavarpuunen, yksi parvi käpylintuja, joita en millään onnistunut silmillä näkemään. Olin kuulevinani pikkusiepon äänen kerran, mutta en löytänyt enää lintua, enkä ole siten asiastani varma. Mätäoijan suulla oli tällä kertaa hienosti näytteillä lapasorsa.

ti 24.8. Lyhytaikainen hidastelu IH:lla klo 6.35-7.05, kaunis ilma, mutta etelänpuolelta vyöryi hitaasti kohti laaja, tumma sadealue. Pikkulintuja pyöri varsin hyvin - epäilemättä syksyn parhaita hysyaamuja. Mustapääkerttuja oli marjastamassa yhdessä pensaassa ainakin viisi (3/2) ja muutkin viime päivinä alueella viihtyneet kolme Sylvia-lajia näyttäytyivät. Harmaasiippoja, kirjosiippoja, pajulintuja, pikkulepinkäinen, tiklejä, peippoja, satakieli kurkistelemassa minua puskan alaosista.

Klo 16.40-17.30 vielä Maarin tornilla, mutta lähes koko ajan satoi vaihtelevalla voimakkuudella. Sumuisella kaukoputkella ei ollut hyvä katsella, ja jotenkin vajaan tuntuiseksi tämä käynti jäi. Sorsia oli paljon, noin 700, ja nokikanojakin varmaan sata - erityisesti kiinnitti huomiota noin 30

jouhisorsaa. Punasotka näkyi myös. Kyllä sorsastuksen alku varmaan jotenkin kuitenkin vaikuttaa sorsamääriin täälläkin. Kahlaajiakin oli ihan kivasti, mm. kolme nuorta pikkusirriä ja pari nuorta kuovisirriä. Suosirrejä oli kymmenkunta, molempia ikäluokkia. Tornissa kastumassa oli mm. Jari Nummelin ja Annikakin saapui sinne.

Polkiessani kotia kohti sateen läpi tapasin Villa Elfvikissä Hannu Ekblomin. Hän oli ollut rengastamassa tänä aamuna Laajalahden ruovikossa, mutta oli saanut vain 37 lintua, mikä on hämmästyttävää siihen nähden, että IH:lla hysyjä tuntui pyörivän hyvin. Perjantain jälkeen rengastusmäärät ovat pudonneet selvästi - taitaa moni hysy jo olla siirtynyt etelämmäs.

to 26.8. IH:lla 6.25-7.05, sateet ovat väistyneet ja tuuli alkanut puhalttaa pohjoisesta tuntuvasti, kotona +9°C, aurinkoista, mutta yhtään tuota kellonaikaa aikaisemmin IH:lle ei tarvitse tähän vuodenaikaan mennä - aurinko ei vielä ulottunut lämmittämään pensaita. Linnut olivat vähentyneet jonkin verran viime kerrasta: mustapääherttu 1/2, hernekerttu 5, pikkulepinkäinen 1, pajulintu 1 (vain), tervapääsky muutama lahden päällä, silkkiuikku ja kaksi poikasta lahdella uiskentelemassa, varpushaukka. Tiklejä, peippoja ja viherpeippoja tietysti, myös muutama varpunen, lapasorsa jälleen Mätäojan suulla. Valkoposkianhet ylittivät mäen suurin joukoin aamulennolla jonnekin pohjoisen suuntaan. Nehän tulevat yöpymästä Laajalahdelta ja suuntaavat ruokailupaikoille nurmikoille ja pelloille. Tänään on varmaan hyvä näkyvän muuton päivä niille, jotka ovat vapaalla ja pääsevät sitä seuraamaan.

pe 27.8. klo 17.10 olin jo kaikessa rauhassa kotona lueskelemassa, kun Annika soitti, että Mika Ilari Koskinen, Jussi Lindström ja Jukka Savelainen olivat löytäneet Laajalahdelta suippopyrstösirrin, kyseessä oli Suomen toinen havainto. Ensimmäinen oli ollut 1984 suunnilleen samoilla päivämäärillä Kotkassa. Olin tuolloin käynyt lintua bongaamassa, mutta hieman liian myöhään. Ilman mitään turhia pohdintoja ja muita toimenpiteitä otin auton ja lähdin matkaan, poimin Annikan Leppävaarasta klo 17.25 ja jatkoimme kohti Maarin tornia. Myöhemmin selvisi, että edellä mainittu kellonaika oli viimeinen, kun lintu päivän aikana nähtiin, joten myöhästyimme noin kymmenisen minuuttia. Lintu oli lentänyt alueelle, jossa oli niin korkeaa kasvillisuutta, ettei sitä enää näkynyt. Suokukkoja sun muita lintuja nousi kyllä alueelta ja lenteli aina välillä illan aikana, osa lähti muutollekin, mutta sirristä ei näkynyt vilaustakaan. Me olimme ehtineet melko täyteen torniin ja vietimme loppuillan takapenkillä seisten ja lintua etsien. Tornipolulle kertyi jono, jossa oli pahimmillaan yli 200 ihmistä. Olimme suunnitelleet, kuinka miehistöä tornissa vaihdettaisiin, jos lintu löytyisi, mutta suunnitelmat eivät päässeet toteutumisvaiheeseen asti (no, kaaos siitä olisi tullut kuitenkin). Muuten oli kuitenkin hyvää aikaa katsella lintuja, joskin torni oli ahdas ja tärisevä. Yksi nuori suosirri, nuori pikkusirri, nuori kuovisirri, vain kaksi tai kolme nuorta liroa, useita nuoria valkovikloja, nuoria suokukkoja, nuori tuulihaukka ja kaksi nuolihaukkaa, joista ainakin toinen oli nuori. Tornissa oli tiiviistä tunnelmasta huolimatta tuulista, koleaa ja syksyistä. Monella äkkiä paikalle oikaisseella havainnoitsijalla oli aivan liian vähän vaatteita.

la 28.8. Emme jaksaneet herätä aivan niin aikaisin kuin olisi pitänyt, vaan lähdimme suunnitelmien mukaan kohti Hankoa vasta klo 6.40. Juuri kun olimme päässeet liikkeelle, tuli tieto, että sirri oli löytynyt uudestaan. Siispä suunnitelmat muuttuivat ja olimme hyvin nopeasti Maarin tornilla, jonne juuri ja juuri mahduimme taas, jälleen seisoskelemaan takapenkillä. Melko nopeasti sirri löytyikin, mutta se oli aivan alueen takareunalla, ja näkyi turhan huonosti, torni tärisi useiden ihmisten liikkeen takia, alas alkoi kerääntyä kärsimätön jono, joten päätimme yrittää jotain muuta. Pienen jahkailun jälkeen kokeilimme Otaniemen rantaa, josta joku oli linnun myös nähnyt, mutta meitä ei onnistanut. Seuraavaksi menimme Elfviin, jonka tornista pääsimme jo katselemaan lintujakin. Muun muassa kolme lajia pääskyjä saalisteli lahden yllä, lapinkirvinen lensi ja muutakin pientä näkyi. Mutta suippopyrstösirriä ei näkynyt täältäkään, sen sijaan Maarin tornista tuli tieto, että lintu oli tullut jostain ja laskeutunut aivan tornin eteen. Siis taas sinne niiden muutamien kanssa, joilla oli ollut sama idea kuin meillä. Jälleen mahduimme torniin, mutta nyt jo juuri ja juuri, itse asiassa nyt

siellä oli jo liiankin täyttä. Lintu ei ollut enää aivan tornin edessä, mutta silti lähempänä kuin varhain aamulla ja nyt siitä näkyi jo paljon enemmän. Muuten lahdella oli melko vähän kahlaajia: jokunen suosirri ja suokukko, runsaasti töyhtöhyyppejä tietysti ja nuori vesipääsky. Sorsia sentään uiskenteli jonkin verran, vaikka nekin näyttivät äkkiä katsoen vähentyneen. Yksi räyskä näyttäytyi, mutta muuten tiirat kadonneet kokonaan. Oli varsin tuulista ja koleaa, lämpötila vain vähän yli 10°C.

Koska Hankoon ei näköjään enää ehtinyt, päätimme jatkaa bongausluontoista retkeilyä ja siirryimme Ämmäsuolle. Olen aika monta kertaa käynyt laskemassa lokkeja tällä kaatopaikalla, mutta nyt ensimmäistä kertaa Kirkkonummen puolella tarkkailemassa aidan takaa kaukoputkella. Suippopyrstösirrin ansiosta paljon lintuharrastajia kauempaakin oli käymässä pääkaupunkiseudulla ja lokkibongaus Kauhalantiellä olikin aika iso tapahtuma. Sekä etelänharmaa- että aroharmaalokki olivatkin poikkeuksellisen helposti nähtävissä. Edellä mainittu löytyi jo Kauhalantien pään portilta lepäilemässä neljän harmaalokin seurasta. Kömmimme sieltä aidan vierttä metsän laitaa noin kilometrin kunnes näimme varsinaiselle kaadolle. Paljon nuoria harmaalokkeja ruokaili laiskan puoleisesti. Neljä tai viisi selkälokkia loimeksivat laidoilla, samoin muutama nuori merilokki. Vanhemmat lokit ovat yleensä määrätietoisempia ruokailijoita eivätkä jää tuollaisiin vetelehtiviin ryhmiin, niin niitä oli nytkin melko vähän katsottavissa. Sama etelänharmaalokki löytyi jossain vaiheessa kaadolta, ja lopulta myös nuori aroharmaalokki. Kyseessä oli uusi, tänään ensimmäistä kertaa nähty yksilö, josta onneksi laskennassa aidan sisäpuolella olleet Markku Jämsä, Petteri Hytönen ja Jussi Lindström saivat hyviä kuvia. Lisäksi näkyi muutama köyhis. Nämä köyhän miehen aroharmaalokithan ovat oikeastaan jopa mielenkiintoisempia kuin aidon näköiset linnut. Niillä on joitain aroharmaalokin piirteitä, tyypillisesti tertiaalien, peitinhöyhenten ja vaihtuneiden hartiahöyhenten kuvioinnissa, mutta toiset piirteet eivät sovi, tyypillisesti käsisulkien, pyrstön ja siiven alapintojen kuvioinnit, sekä habitus ja ääni silloin, kun se päästään toteamaan. Lisäksi minusta vaikuttaa, että köyhiksiä on enemmän samoihin aikoihin kuin aidon aroharmaalokin näköisiä lintuja. Tämä viittaisi siihen, että ne eivät ole suomalaisen harmaalokin vaihtelua, vaan eräänlaisia risteymiä. Eivät välttämättä aroharmaalokki- ja harmaalokkiemojen jälkeläisiä, vaan populaatioista, joissa on joskus ollut runsaammalti geenivirtaa. Muuten Ämmäsuolla oli suuri kottaraisparvi, jokunen suokukko ja kalasääski lensi ylitse. Lopulta poistuimme paikalta kohti Turkuu. Vastaaan käveli yhä uusia bongareita. Totesimme, että eilisen illan ja tämän päivän aikana olimme nähneet tuttuja enemmän kuin pitkiin aikoihin.

su 29.8. Poimimme aamuhämärissä Mervi Haukilan paikalliseksi oppaaksi ja suuntasimme pienen harhailun jälkeen Mynämäen Mietoistenlahden alueelle. Aamusta oli viileähköä, mutta tyyntä, myöhemmin alkoi koillinen puhalttaa. Ensimmäiseksi käyskentelimme metsiköiden läpi tornille, matkalla lensi yli urpiainen (niitä pesii kuulemma alueella, ja ainakin osa on melko ruskeita) ja tilitalti lauloi. Tornille saapui myös Rolf Karlsson ja myöhemmin Tapio Aalto sekä Soili Leveelahti. Lintuja oli mainiosti: kymmeniä merihanhia, kurkia, nuori ja vanha isosirri, jokunen kuovi-, pikku- ja suosirri, värikäs nuori jänkäsirriäinen, useita mustavikloja, soidinäänteleviä tyllejä, nuori mustakurkku-uikku, merikotka, ainakin kaksi ruskosuohaukkaa, pikkukäpylintuja, ylilentäviä pikkuvarpusia. Olin itse kiertelemässä metsässä, kun toiset näkivät jopa nuoren mustatiiran. Lahtea kunnossa pitävä komea lehmikarja käveli tornin edestä pitkässä jonossa lotisten ja ammuen. Alue on suurempi kuin Laajalahti, ja maatalousmaisemassa, ei kaikkialta rakennettujen alueiden puristuksessa. Valitettavasti vilkkaammin liikennöity tie kulkee lahden pohjukan läheltä, jolloin maisema ei ole aivan yhtä hiljainen ihmismetelistä kuin voisi toivoa.

Tornissa kuulumme, että lähipelloilla oli juuri nähty paikallinen arosuohaukka. Torni tyhjени nopeasti ja mekin siirryimme muutaman kilometrin. Emme kuitenkaan löytäneet lintua, vaan sen havainnoitsijan Pekka Alhon, jonka mukaan lintu oli säikähtänyt ohiajanutta moottoripyöräilijää ja jatkanut matkaansa jonnekin. Me ja muutama muu ryhmä etsimme arosuohaukkaa (ja muitakin peltolintuja) seuraavan parin tunnin ajan ympäristön pelloilta. Varmaa havaintoa arosuosta emme

saaneet, mutta joku toinen näki sen kyllä lyhyesti. Tuulihaukkoja näytti olevan melkein joka pellolla. Lopulta käytettävissä oleva aika alkoi käydä vähiin, ja lähdimme kohti Turkuu.

Ehdimme käydä lyhyesti Kaarinan Järvelän altaalla. Paikalla oli samaan aikaan toista kymmentä turkulaista lintuharrastajaa ihastelemassa lähietäisyydeltä sorsia ja kahlaajia. Näimme useita tyllejä, pikkutyllin, kaksi nuorta lapinsirriä, kolme nuorta kuovisirriä, nuoria pikkusirrejä ja heinätävin. Klo 12.15 lähdimme keskustaan ja loppupäivä meni vielä sosiaalisemmassa toiminnassa.

ma 30.8. Polkupyörällä Maarin tornilla, jossa ehdin olla 6.25-7.05 (matkalla Elfvikissä lauloi peukalainen). Viikonlopun keli jatkui edelleen, samoin sirribongaus tärisevine torneineen. Nyt itse lintukin näkyi lopulta komeasti lähilietteellä. Se oli siis aikuinen lintu kuluneessa kesäpuvussa, mutta tällekin matkalle ei näkynyt merkkejä vaihtuneista talvipuvun höyhenistä ainakaan yläpuolella. Rinnan yläosa oli melko tummatäpläinen, alempana kulmikkaita täpliä oli harvemmassa. Päälaki oli punaruskea (kellanruskeaviiruista selkäpuolta selvästi punaruskeampi), silmäkulmajuova erottui selvänä silmän takana ja silmärengaskin näkyi. Nokka oli varsin lyhyt ja lievästi keskeltä alas kaartuva, tyvi oli vaaleampi kuin kärki. Jalat olivat kellertävät. Selkäpuolelta näkyi jo kauaksi vaaleita juovia (hartiahöyhenten reunoista), jotka tekivät linnusta melko kontrastikkaan. Lähempää näkyi, että hartiahöyhenten keskustat olivat kontrastikkaasti yhtenäisen mustat, peitinhöyhenet ja etuselkä tekivät vaaleamman vaikutelman. Kaukaa se oli tuonut monille mieleen jänkäsirriäisen - tumman selkäpuolen, vaaleahkon vatsapuolen ja selkeiden vaaleampien juovien takia - mutta nokka oli toki selvästi lyhyempi, ja kooltaan suippopyrstösirri oli hieman suosirriä suurempi. Havaitut lajit (hyvinkin jokin saattoi unohtua, oli vähän hässäkkää): kyhmyjoutsen, valkoposkihanhi, kanadanhanhi, tavi, harmaasorsa, lapasorsa, haapana, sinisorsa, isokoskelo, tukkasotka, silkkiuikku, harmaahaikara 3, nokikana satoja, ruskosuohaukka 1, kanahaukka 1, töyhtöhyppä satoja, suosirri 1, suippopyrstösirri 1, pikkusirri 1, suokukko toista kymmentä, valkoviklo muutama, liro 1, naurulokki 1, merilokki 1, sepelkyyhky, västäräkki, keltävästäräkki, lapinkirvinen 1 ja metsäkirvinen muutama.

ti 31.8.2010 Maarin tornilla iltapäivällä neljän jälkeen tunnin verran, ei tullut edes katseltua tarkemmin kelloa. Aurinko paistoi ja oli leppoisaa. Sirri on edelleen paikalla, mikä aiheuttaa ruuhkaa ja tornin tärinää. Mutta oli yksittäisiä lintuja aika montaa muutakin kahlaajalajia: suosirri 2, pikkusirri 2, kuovisirri 1, jänkäsirriäinen 1, valkoviklo 5, liro 1, suokukko 10, tyllejä lähes 10 (sekä vanhoja että nuoria), töyhtöhyppä ja taivaanvuohi enemmän. Sorsista ei tällä kertaa ole paljon sanottavaa. Suippopyrstö oleili varsin kaukana, ja aika monilla lintuharrastajillakin tuntui olevan hankaluuksia sen poimimisessa sieltä. Paikalle osuneille uteliaille puoliharrastajille tai täysmaallikoille ei paljon iloa koko tirpasta ollut, niin pienenä se näkyi köpötellessään suokukkojen kanssa tavienvälistä kaukana toisella laidalla. Pääskyjä oli jonkin verran ja yksi tervapääsky näkyi, samoin yksi merimetso, jotka ovat pysyneet varsin vähälukuisina tänä vuonna Laajalahdella. Pikkulepinkäisiä ja pensastaskuja pyöri ruovikossa.

Syyskuu

Syyskuu on vuoden jälkipuoliskon näyttävin lintukuukausi. Syksyllä linnut eivät pesi eivätkä laula eivätkä keräänny niin paljon kuin keväällä, mutta lukumääräisesti niitä on enemmän. Lisäksi syysmuutto on hitaampi ja rauhallisempi, mikä parantaa monien lajien havainnointimahdollisuuksia. Elokuussa lähtee yhtä paljon lintuja kuin syyskuussakin, mutta jälkimmäisen muutto on paljon helpompaa seurattavaa. Lokakuussa taas on edelleen lintuja, mutta silloin iso osa Suomesta on jo varsin laji- ja yksilököyhää.

1.9.2010 IH:lla 6.40-7.05. +10°C kotona. Sinistä taivastakin näkyi välistä, mutta tuulista ja kovasti epävakainen tunnelma. Lopulta jo pelipaikalta poistuttuani tummat pilvet vyöryivät kaikkialle ylle ja alkoi kunnolla sataa. Kolme hernekerttua, neljä pajulintua, naarasmustapääkerttu, pikkulepinkäinen, tiaisia, tiklejä, valkoposkianhiparvia. Mätäojan suulla lapasorsia oli nyt kaksin kappalein.

la 4.9.2010 Mahdollisesti viimeinen acrokeikka Laajalahdelle tänä vuonna. Perjantaina satoi ja myrskysi, mutta sääennustetta noudattaen keli kuivui ja tyyntyi kelvolliseksi yöllä. Toki vielä kaukana klassisesta rengastusaamusta: pohjoisen puolelta puuskitteli, pilvisyys enimmillään täysi, lämpötila kotona +7°C, mistä kohosi hieman aamun edetessä. Menin yksin ja pyörällä, joten heräsin jo klo 4.15, ja verkot olivat pyynnissä klo 5.50. Käytin vain lepikkoverkkoa ja sisälinjaa. Varsinaisia yölintuja en havainnut, ennen aamun kunnollista valkenemista kuulin valkoposkianhen, sinisorsan, punarinnan, laulu-, räkätti- ja punakylkirastaan. Aurinko nousi noin vartin kuuden jälkeen ja pyynti jatkui 12.15 asti. Antti Mikala saapui jossain vaiheessa paikalle.

Lintuja tuli verkoista 41, mutta aika montaa lajia. Neljä rytikerttusta, yksi luhtakerttunen, pensas-, lehto- ja mustapääkerttu, kolme rautiaista, neljä sinirintaa ja myös vanha ruokokerttunen. Meillä oli jonkin verran vaikeuksia erään siipisulkivan fyllarin kanssa. Kun kyynärsulkia puuttui, oli vaikea laskea siipisulkia niin, että kaikki täsmäisi tilitettiin, mutta sellaiselta se kyllä pään kuvioden sun muun takia näytti. Kaiken lisäksi ko. linnulla oli ennestään rengas jalassa. [Petteri Lehikoinen tiesi kysyttäessä kertoa, että Johan Ekroos oli rengastanut tämän linnun koirastiliteltina kesäkuussa pensaikon SSP-paikalla n. 200 metrin päässä, ja Pepe itsekin oli kontrolloinut sen kesäkuun viimeisinä päivinä. Lintu oli koiraaksi pieni ja nimialalajin tiliteltiinkin epäiltiin. Nyt se valitettavasti oli niin sulkasatonen, että siiven mittoja ei saanut.]

Muuten ihan kivasti lintuhavaintoja: luhtakana huusi, lapinkirvisiä, ainakin kaksi lapinsirkkua, tuulihaukka, ruskosuohaukka, timaleita, ja sinirinta pomppimassa pitkoksilla. Varhain aamulla valkoposki- ja kanadanhanhet ylittivät läheltä matkallaan sisämaahan päin. Sirriä ei muuten tänään ole enää näkynyt tornista. Ekovuodareitakin on jo 153, joten täytyy varmaan asettaa uusi tavoiteraja. Tosin ei niitä nyt enää kovin paljon tule, kun päivät lyhenevät ja arkiretket kutistuvat olemattomiin.

su 5.9. Aamulla oli tyyntä ja +6°C. Ohuenpuoleinen pilvi täytti taivaan melkein koko päivän ajan ja aurinkoiset hetket olivat vähissä. Aamupäivällä tuuli hieman lännestä, mutta puolen päivän maissa oli taas lähes tyyntä. Heräsin klo 5.15, matkaan suoriuduin klo 5.45 ja Kirkkonummen Friggesbyhyn saavuin klo 6.15. Nyt oli tarkoitus sekä äänittää että stajata, joten mukana täytyi raahata parabolit, kamera ja kaukoputki. Kävelin Järsöntietä ensin peltojen yli, sitten kilometrin metsän keskellä kunnes poikkesin tieltä ja vähitellen kapusin kalliomännikössä Kasbergetin laelle. Matkalla äänittelin mm. matalalla siirtyileviä merihanhiparvia ja näin kolme lajia hirvieläimiä, mm. seitsemän hirveä. Perillä olin vasta klo 7.50. Kasbergetiltä on mainio näkyvyys oikeastaan joka suuntaan ja se myös sijaitsee melko hyvällä paikalla Saltfjärdenille johtavan Tavastfjärdenin vesireitin vieressä. Siellä käydään kuitenkin suhteellisen harvoin lintuja katsomassa - koska matka on niin hidas ja vaivalloinen. Pohjoisen puolella näkyy mm. paljon suositumpi Peuramaan mäki ja osa myös Sevalsin kalliosta ja hyvin kaukana Ämmäsuon kaatopaikan laki. Etelässä näkyy hyvin Rönnskärin majakka, mutta Sundsin torni taitaa jäädä jonkin mäen taakse. Ihmisiä sen sijaan ei paljon näkynyt, joitain kalastajia vain lahdella veneilemässä.

Pikkulintuja muutti hyvin - en ollut kuitenkaan laskemassa, vaan äänittämässä. Välillä tosin tuntui, että olisi pitänyt laskea, vaikka se olisikin ollut yhdelle ihmiselle melko iso työ, ainakin jos lajeja olisi pitänyt saada määritettyä. Otoksena klo 9.45-10.00 joka tapauksessa meni 480 pikkulintua, enimmäkseen peippoja, mutta paljon myös metsäkirvisiä ja jonkin verran rautiaisia. Tosin tuolloin pikkulintumuutto taisi olla jo hyytymässä, ja tuon jälkeen se melkein heti loppuikin kuten

etelärannikolla on tapana (tosin yksittäisiä, isojaakin parvia tulee vielä muutama myöhemminkin päivällä). Lentokoneita meni jonkin verran, etenkin kahdeksan maissa, mutta siinä välissä sain kyllä äänitettyä monia lajeja, mm. molemmat käpylinnut - isokäpylintukoiraan näinkin hienosti erään puun latvassa. Laella myös liikkui monia pikkulintuja: harmaasieppoja, västäräkkejä, kivitaskuja. Havaitsin myös joitain kangaskiuruja ja kulorastaita. Myös järripeippo kuului useamman kerran eli tähän vaiheeseen syksyissä ollaan taas tultu. Pääskyjä pyöri ympäristössä melko paljon ja kaksi tai kolme tervapääskyäkin näkyi useaan otteeseen.

Korppeja pyöri joka suunnassa paljon, mm. 21 yhdessä parvessa etelän puolella. Niitä kaarteli ja lenteli vaihteleviin suuntiin. Ne näyttivät olevan kiinnostuneita Järsön niemen edustan saareissa olevasta kalasääsken pesästä, jossa oli kaksi lähtövalmista poikasta. Kalasääskiä pyöri saalistelemassa myös vesialueilla ja yksi näytti olevan muutolla. Muuten aluksi näkyi kolme mehiläishaukkaa (kaikki vanhoja ja parhaiten nähty naaras) sekä varpushaukkoja, joita enimmillään oli kerralla näkyvissä seitsemän ja päiväsomma parikymmentä. Jossain vaiheessa myöhemmin näytti siltä, että petoja saattaisi mennäkin - kolme hiirihaukkaa, kolme ruskosuohaukkaa ja varpushaukkoja lyhyen ajan sisällä ilmassa, mutta keli ei kuitenkaan ollut sopiva - liian tyyntä ja liian pilvistä. Tuulihaukkoja selkeästi muutti kolme ja nuolihaukkojakin näkyi ehkä neljä eri lintua, joista ainakin joku oli muutolla. Merikotkakin lensi.

Lahdella uiskenteli kymmeniä kanadanhanhia ja muuten hanhia lensi pieniä määriä epämääräisiin suuntiin. Eräässä vaiheessa kaukana koillisessa oli lennossa suunnilleen itään yhtä aikaa 950 hanhea. Ehkä Saltfjärdeniltä nousseita etsimässä uutta paikkaa. Kurkia näkyi vain kaksi parvea: 40 ja 80 kaukana lännessä.

Muuten olemassaolostaan muistuttelivat hirvikärpäset. Niistähän kukaan ei pidä, en minäkään, mutta on niissä se hyvä puoli, että paikallaan olevaan ihmiseen niitä tupsahtelee vain harvoin. Sen sijaan liikkeellä olevaan ne löytävät tiensä hyvin. Ihminen nyt sentään saa ne melko helposti pois, mutta hirvissä noita kulmikkaita ryömijöitä täytyy asustaa todella suuria määriä.

Kun näytti siltä, että petopäivää tästä ei kuitenkaan tule, lähdin klo 12 kotia kohti. Matkalla pysähtelyä aiheuttivat parveutuvat keltasirkut ja muut tien varren pikkulinnut, pari pikkulepinkäistä, lapinkirvisen äänittäminen, paikallinen tuulihaukka Friggesbyn peltoaukealla ja muutamat muut kohteet. Autolle saavuin klo 13.30 ja totesin olevan aiheellista lähteä kotiin syömään.

ma 6.9. IH:lla 6.40-7.00. Pilvistä, hämää ja puskissa ei juurikaan näkynyt lintuja. Jokunen hernekerttu sentään. Yli lensi keltavästäräkki, metsäkirvisiä, rautiaisia ja tietenkin valkoposkiahania päinvastaiseen suuntaan. Lahdella saalisteli melko paljon haarapääskyjä.

to 9.9. Kiireisen työviikon päälinturetki Maarin tornille klo 16.35-17.40. Annika tuli samaan aikaan autolla. Juuri ennen saapumistamme oli tornissa näkynyt arosuohaukka - harmittava ajoitus, mutta näitä sattuu tekeväälle eikä sille mitään voi. Oli melko lämmintä ja lähes tyyntä, erinomainen näkyvyys. Petoista meidän havikseemme jäi vain yksi varpushaukka ja nuori ruskosuohaukka. Kahlaajia näytteillä oli kymmenkunta suokukkoa, peräti 48 taivaanvuolta rantaviivassa, valkoviklo, liro, nuori jänkäsirriäinen, neljä nuorta suosirriä, kaksi nuorta pikkusirriä ja 185 töyhtöhyppää eli aika hyvä valikoima. Sorsia oli paljon, enimmäkseen haapanoita, joita oli kuulemma 600. Tavit olivat vähentyneet selvästi, vain ehkä kymmeniä, harmaasorsia joku kymmen ja pienempiä määriä muita lajeja. Kolme tai neljä punasotkaa ja enemmän tukkasotkia uiskenteli kauempana ja nokikanoja oli jokseenkin tasan 200. Kanadanhanhia ei ollut alkuun juuri lainkaan, mutta niitä saapui pieni määrä jostain. Luodolla istui nuori ja vanha räyskä sekä neljä merimetsoa, viisi jälkimmäisen lajin edustajaa meni korkeammalla kohti länttä. Viisi harmaahaikaraa, joista ainakin kaksi nuorta ja kaksi vanhempaa. Västäräkkejä oli ihan jonkin verran, keltavästäräkin ääni kuului kerran ja sinirinta näyttäytyi lietteellä ruovikon reunassa. Silkkiuikku ruokki nokkaan lähes

täysikasvuista poikasta.

la 11.9. Aamu Tampereen valaistui hitaasti tihkusateessa. Annalassa lauloi punakylkirastas puolilaulua: säkeestä puuttui alun selkeä rakenne ja lopun lavertelukin oli melko epämääräistä. Jopa lajinmääritys oli hankalaa, mutta punakylki niistä puista kyllä lentoon lähti. Tarastenjärven kaatopaikan portista minä, Annika ja Markku Kangasniemi ehdimme sisään seitsemän maissa. Peräti 91 korpin parvi lehahti lentoon biolta, ja noin parikymmentä jäi vielä hajalleen maahan niiden jälkeenkin. Lokit saapuivat hitaasti tuhnuisessa kelissä, joka ei oikeastaan muuttunut lainkaan päivän aikana. Melko tyyntä oli sentään, mutta varsin viileää. Kun lokkeja lopulta tuli, niitä pääsi varsin hyvin katselemaan sekä varsinaisella kaadolla vanhan kasan pohjoispuolella että bioaumoilla lähes kilometrin päässä etelän suunnassa. Välillä kaukoputkella rakennusten katoilta ja kasalta kauempaa, välillä kiikarilla etenkin bioaumojen ympärillä. Kanahaukkahälyjä oli, mutta ei kovin montaa eikä kovin paljoa. Yksi vanha kanahaukka istui välillä kaikessa rauhassa langoilla ja vain pari korppia yritti uskaltaa lähelle hännäämään sitä. Pian se kuitenkin jatkoi matkaansa metsää kohti säikyttäen hetkeksi lentoon lokit, varikset, naakat ja korpit.

Harmaalokkeja en edes yrittänyt laskea, muutama tuhat niitä kuitenkin oli. Bion ympärillä 1kv linnut olivat suurena enemmistönä, sitä vanhempia ikäluokkia esiintyi enemmän kaadolla ja vanhalla mäellä lepäilemässä. Aroharmalokki oli ollut vielä viikolla, mutta nyt se ei näyttäytynyt. Muutama köyhis kuitenkin, ja näistä paras oli tällä kertaa aikuinen lintu: muodoltaan ja habitukseltaan mainio cace, P10:n kärjessä hieman mustaa, tummat silmät, melko vaalea pää, joskin pään himmeä juovitus muistutti enemmän harmaalokkia kuin aroharmalokkia. Silti tämä olisi varmaankin mennyt aroharmalokkina paikoilla, joilla lajia esiintyy paljon. Ääni olisi ratkaissut, mutta ei kuultu. Jos veikata pitää, niin valitsen, ettei kyseessä ollut aito asia - aivan nk. fiilispohjalta (jossa pohjana yli 30 vuotta lintujen määrittämistä - ja niin ikään kokemuseräinen tieto siitä, että mainitulla fiilispohjalla onnistuu joskus ja joskus menee suoraan syvälle ikimetsään). Useimmilla aikuisilla harmaalokeilla oli jo täysin viiruinen pää, muutamia valkopäisiä näkyi kuitenkin. Naurulokkeja oli ehkä vain yksi, kalalokkeja pari sataa lähinnä biolla. Merilokkeja sattui silmään kaksi nuorta. Neljän eri nuoren selkälokin rengas luettiin, ja rengassuhteesta voisi siten arvioida nuoria lintuja olleen kaiken kaikkiaan nelisenkymmentä päivän aikana. Yksi niistä oli outo: harmaalokkimaisen ruskea ja tasakuvioinen, mutta selkälokin kokoinen muotoinen ja oikeastaan höyhenkuvioinenkin. Valitettavasti näimme sen vain katolla, emmekä saaneet kuvia. Aikuisia selkälokkeja oli suunnilleen saman verran kuin nuoria. Yksi tyypillisen näköinen 2kv lintu loimehti pitkään aumoilla (kaksi ulointa käsisulkaa vaihtamatta eikä aktiivista siipisulkasatoa). Tuhkaselkiä oli kaksi: pitkänokkainen, jolla ei ollut nokassa mustaa, varsin suuri sisätäplä P10:ssä, neljä ulointa käsisulkaa vaihtamatta ja lyhytnokkaisempi, pienemmän näköinen, jolla nokassa oli musta vyö.

Lähdimme pois kohti ateriaa ja sosiaalisia rientoja yhden aikaan, Markku jäi tapansa mukaan vielä paikalle.

su 12.9. Lämmintä aamusta alkaen (+13°C) mutta lähes koko ajan 8/8 pilvistä, tuntuva etelätuuli ja muutama aivan heikko sadekuuron tapainen. Kotoa lähdimme klo 6.00 ja Friggesbystä kävelemään kohti Järsötä klo 6.45. Kasbergetillä klo 8.05-10.30 ja Friggesbyn peltojen Järsön tien viereisellä pienellä kukkulalla klo 11.30-12.30. Ei siis mikään klassinen muuttokeli ja niinpä etenkin isojen lintujen muuttoliikehdintä puuttui täysin. Näkyvyyskään ei ollut erinomainen, Rönski ja Peuramaa erottuivat udun keskeltä juuri ja juuri. Pikkulintuja sentään hieman lenteli, peippoja, metsäkirvisiä ja rautiaisia - enimmäkseen itään, mutta varsin sekavasti. Tavastfjärdenillä oli pari laulujoutsenta ja muutamia muita isompia lintuja - merimetsoja, kalasääski. Merikotkia valui ohitsemme kolme lintua ja kaikki suunnilleen etelään : Kasbergetillä tämän vuoden poikanen ja pelloilla ensin aikuinen ja sitten n. 3kv lintu (ennen sanottiin, että niiden ei vielä pitäisi muuttaa tähän aikaan vuodesta, mutta kyllä moni viime vuoden satelliittimerikotkista oli lähtenyt muutolle jo syyskuussa). Pelloilla viihtyi tuulihaukka, nuolihaukka ja myös ampuhaukka, joka yritti napata

itselleen aterian kottaraisparvesta. Aikuinen hiirihaukka kierteli pellon reunaa ja kanahaukka ajeli kyyhkyjä. Varpushaukkoja vilahteli muutamankin kerran eri puolilla. Merihanhia, kanadanhanhia ja muutamia valkoposkianhia lenteli parvittain vaihteleviin suuntiin. Pelloilla oli paikallisena kolminumeroinen luku varislintuja, kymmeniä sepel- ja uuttukyyhkyjä, 150 töyhtöhyppää, 50 suokukkoa ja viisi kapustarintaa. Pikkulintupuolelta mainittakoon kaksi pikkulepinkäistä, kaksi kivitaskua ja muutama lapinkirvinen. Pajulintuja ja tiltaltteja oli yksi tai kaksi kumpaakin, ja muutenkin sen tyyppiset hysyt olivat viikossa vähentyneet paljon, sieppoja ei näkynyt enää yhtään eikä Sylvioitakaan. Käpylintuja vain yksi parvi. Useita lajeja rastaita ruokaili marjoilla metsän laidoilla. Järripeippo piti jonkinlaista puolilaulun tapaista, joka tarttui nauhallekin. Kaiken kaikkiaan lintuja kuitenkin on edelleen aika paljon, iso osahan niistä jättää meidät lähiviikkoina. Sieniäkin saatiin kerättyä hieman ja ne kulutettiin välittömästi kotona päivälliseksi. Hirvikärpäset eivät vaivanneet niin paljon kuin edellisellä kerralla, koska olimme ymmärtäneet varautua niihin peittämällä tukka hyttysverkolla. Hirvikärpästen haitan kuitenkin enemmän kuin korvasi ne punkit, jotka saimme myöhemmin irrotella. Nämä olivat paljon pienempiä kuin Teletskojen punkit ja lähes mahdoton huomata ennen kuin olivat kiinni.

ma 13.9. Kulku IH:n läpi klo 7.05-7.20. Keli oli oikeastaan aika hyvä, melko tyyni ja kirkaskin. Loppuviikoksi sen sijaan lupailaan reilusti sateita ja kovia tuulia, joten ei varmaan mitään juhlaa lintujenkatselukaan tule lähiaikoina olemaan. Lämmintä ainakin on, +14°C kotona. Lintuja pyöri kyllä kasan alueella, mutta ei mitään kovin merkillistä. Tiklejä oli hieman hajallaan n. 60, pari pajulintua, pari punarintaa, tiltaltti lauloi Vermon parkkipaikan toisella puolella. Valkoposkiakin lensi yli vain yksittäisiä.

Iltpäivällä ohi polkiessani pysähdyin vilkaisemaan IH:lla, koska vesi oli varsin matalalla ja lietettä hyvin näkyvissä. Tänä vuonna tätä riemua ei ole ollut paljon tarjolla. Taveja oli parikymmentä, västäräkkejä kymmenen ja yksi keltävästäräkki, kahlaajapuolta edusti yksinään töyhtöhyppää.

ti 14.9. Hieno aamu ja kuulemma lintuja menee. Ehdin pysähtyä IH:lla n. 6.55-7.05. Liele oli paljolti pienentynyt eilisestä, mutta silti näkyvissä. Aivan yhtä monta västäräkkiä siihen ei enää mahtunut, mutta keltävästäräkki oli edelleen joukossa. Töyhtöhyppäitä 45, taivaanvuohia 2 ja jopa metsäviklo - montaa sellaista ei enää tänä vuonna näy. Pieni valkoposkiparvi lepäili lahdella ja myös jonkin verran sorsia. Yli lensi nokkavarpunen innokkaasti äännellen. En ilmeisesti reagoinut ensimmäiseen sirahdukseen riittävän nopeasti, kun se alkoi siristä lujaa ja usein. Samassa parvessa oli useita lintuja, mutta Coccoja taisi olla vain yksi.

Iltpäivällä 16.30-17.30 Maarin tornissa - hienoissa olosuhteissa: tyynä, hyvin valoa, melko lämmintä, ei väreilyä. Suosirrejä oli 15, ja yksi näistä oli aikuinen. Useimmat muut olivat nuoria, mutta tähän aikaan alkaa olla vaikea määrittää ikää vähänkään kauempaa, kun muutamilla sulkasato on edennyt jo pidemmälle. Suokukkoja oli jotakuinkin saman verran, kaikki nuoria. Pari nuorta mustavikloa laskeutui lietteelle, ja sillä tepasteli myös nuori punakuiri ja nuori tundrakurmitsa. Taivaanvuohia näkyvissä toista kymmentä ja edelleen paljon töyhtöhyppäitä - siinä kahlaajat sitten olivatkin. Pari nuolihaukkaa lenteli Elfvikin yllä ja pari hiirihaukkaa jonkinlaisessa muuttolennossa kaukana pohjoisessa. Pikkulinnuista mainittakoon kutsuva tiltaltti (normaali ääni, kuten tänä syksynä taitaa Suomessa taas olla), pensastasku ja harmaasieppo. Satoja valkoposkia tuli Tapiolan suunnasta ja laskeutui. Taveja oli hyvin vähän, eikä selviä koiraan juhlapuvun merkkejä näkynyt. Haapanoita oli satoja - aikuisilla koirilla on jo lähes kaikilla harmaanjuovikkaita ruumiinhöyheniä, mutta pääosin ne ovat edelleen kesäpuvussa. Jouhisorsia oli lähes 20, ja kaikki tiiviisti naaraspukuisia. Yksi naaraspukuinen heinätavi, ja vähät jäljelle jääneet lapasorsat olivat samoin naaraspukuisia. Sen sijaan sinisorsakoirilla juhlapuku oli jo pitkällä, joskin ei kenelläkään vielä aivan valmis, mm. pää oli edelleen varsin ruskeasävyinen. Toinen pitkälle juhlapukuun ehtinyt laji oli harmaasorsa, jolla osa koiraista oli jo lähes täysin valmiissa juhlimisasusteessa. Tukkasotkakoirat sen sijaan näyttivät edelleen kesäpukuisilta, mutta punasotkakoirat (pari lintua)

eivät paljon juhlapuvusta poikenneet.

Näistä sorsien puvuista päästäänkin sulkasatonimikkeisiin. Luen parhaillaan Steve Howellin tuotetta teosta *Molt of North American Birds*. Siinä vedetään yhteen amerikkalaista modernia näkemystä sulkasatermeistä ja sorsien sulkasadosta, joka poikkeaa selvästi Suomessa totutusta, esimerkiksi Aarno Salmisen Sorsaoppaassa esitellystä. Amerikkalainen terminologia perustuu tietenkin Humpreyn ja Parkesin klassiseen artikkeliin, mutta sen näkemyksiä on pitänyt vielä kehittää. Alkuun Howell ja kumppanit päättivät, että linnun ensimmäistä varsinaista sulka-höyhenpukua tulee nimittää ensimmäiseksi peruspuvuksi, mikä onkin loogista ja järkevää. Näin ollen niin kutsuttu juvenaalipuku on linnun ensimmäinen peruspuku. Sitä on kutsuttu suomeksi poikaspuvuksi, mikä sopiinkin varpuslinnuille jotenkuten, mutta ei lainkaan esimerkiksi lokeille, pedoille ja kahlaajille, joilla olennaisia osia tästä puvusta säilyy pitkään sen jälkeen, kun lintu ei enää todellakaan ole mikään poikanen. Siksi itse nimittäisin sitä mieluummin nuoruuspuvuksi. Perussulkasato on se sulkasato, jossa peruspuku saadaan ja päivityssulkasadossa saadaan päivityspuku. Edellinen termi on englanniksi basic ja jälkimmäinen alternate, suomennokset ovat omia ja julkaistu aikoinaan Alulassa Howellin jutun suomennoksen yhteydessä. Salminen ja muutkin nimittävät alternate plumagea juhlapuvuksi - juhlapuku ei kuitenkaan merkitykseltään sovi lainkaan H-P:n ajatusmaailmaan, missä keskitytään höyhensukupolviin, eikä pukujen merkitykseen linnun elämänkierrossa. Mutta mitä tulee sorsiin - sorsakoiraiden ruskea kesäpuku on Howellin näkemyksen mukaan päivityspuku, ja korea talvipuku on peruspuku. Ennen tämä oli päinvastoin ja ruskeaa kesäpukua (sanottu myös eklipsipuvuksi) on nimitetty peruspuvuksi joskus jopa normaalissa kielenkäytössä. Mielestäni kuitenkin liian teknisiä termejä tulisi välttää yleisessä kielenkäytössä nähdyistä syistä ja itse olen mielelläni käyttänyt sorsilla nimikkeitä kesäpuku ja juhlapuku - tai talvipuku, jos ajatus siitä, että kahdeksan kuukautta, jonka ajan tuota pukua pidetään päällä, on liian pitkä aika ollakseen koko ajan juhlaa.

Toinen normaalista suomalaisesta käytännöstä poikkeava asia on, että Howell ei pidä lainkaan varmana, että sorsilla olisi kolmas sulkasato jossain vaiheessa. Selkeä tämä näkemys on allin tapauksessa - tätä lajiahan on pidetty tyypiesimerkkinä kolminkertaisesta sulkasadosta. Jokainen lintuja katseleva toki näkee helposti, että huhtikuussa allien kaula muuttuu valkoisesta mustaksi ja syyskuussa taas päin vastoin - tämän selvempää muutosta minkään linnun värityksessä ei voi olla ja puku vaihtuu eri lailla kuin yleensä sorsilla. Mutta onko tässä mukana kolmaskin sulkasato. Salmisen näkemyksen mukaan alli sulkii huhtikuussa, kesällä ja syksyllä. Howellin ja Pylon näkemyksen mukaan taas selvittää vähemmällä sulkasadoilla. Kun aikoinaan aloin tilata Lintumies-lehteä, ensimmäisessä numerossa oli Aarne Salmisen juttu allin sulkasadosta. Koko lehti luettiin tuolloin tietenkin heti ja tarkkaan, mutta jotenkin kaikki tuossa allijutussa ei auennut. En varmaan ollut lukenut juttua tuon jälkeen, koska muutaman vuoden myöhemmin ilmestyi Sorsaopas, jossa periaatteessa oli sama tietous. Nyt kuitenkin luin uudelleen tuon alkuperäisen artikkelin, ja täytyy sanoa, että aivan selvältä asiat eivät tuntuneet nytkään - aika monta sulkasatojuttua enemmän kokemusvarastossa.

to 16.9. IH:lla 7.15-7.30. Sadepäivän jälkeen aurinkoista, mutta tuulista. Nurmikolla oli västäräkkiparvi - kyseinen laji on tähän aikaan juuri ennen poistumistaan varsin näkyvä muuallakin kaupungin kulmilla. Nuolihaukka lensi yli ja varpushaukka kisaili variksen kanssa Mätäojan suistossa. Viidentoista haapanan parvi laskeutui lahdelta, melkein kaikki aikuisia koiraita. Lisää myrskyä ja sadetta on vielä luvassa jatkossa. Rönnskärin lintuasema olisi kohteena ensi viikonloppuna, mutta keli näyttää kyllä nyt siltä, ettei merelle uskalla lähteä Busterilla - etenkin, kun joutuisi itse ajamaan.

la 18.9. Rönnskärille emme lähteneet, mutta teimme silti kunnon linturetken, klo 6.10-15.45 välinen aika vietettiin Santahaminassa. Keli oli syksyinen, kotona +12°C, ja lämpötila nousi päivän aikana asteen tai pari. Aurinkokin vilahti, mutta pääosan ajasta oli pilvistä ja tuuli n. 10m/s ensin lounaasta,

sitten kaakompaa, jolloin tuuli ei osunut niin voimakkaasti stajipaikalle länsivallille. Pari sadekuuroakin sattui tälle ajalle.

Paitsi yritys, niin tulokin oli hyvä. Syksyistä lintuliikehdintää tapahtui monessa tasossa. Aamulla liikkui välillä paljonkin pikkulintuja, ynnäsimme peippoja 8198 (lajilleen määritettyjä 1828, *Fringilla* sp. 4540 ja PL 1830). Järripeippoja määritettiin 17, mutta tämä oli toki reippaasti alakanttiin. Kovin helppoa laskeminen ja määrittäminen eivät olleet, kun pilvisenä hämäränä päivänä peipot näkyivät vain siluettina päällä ja ääniäkään ei usein kuulunut kovassa tuulessa. Osa parvista jopa tuppasi vastatuuleen ajautumaan takaisinpäin, mikä sotki kirjanpitoa. Vihervarpusia laskimme 1995, västäräkkejä 81, keltävästäräkkejä 2, metsäkirvisiä 36, haarapääskyjä 15, räystäspääskyjä 1, niittykirvisiä 7, nokkavarpusia 1, närhiä 40 länteen ja 27 itään - osin ehkä samoja lintuja. Käpylintujakin kuultiin, mutta ei nähty. Hömötiaisia pyöri parikymmentä kärjessä, mutta niistä kukaan ei lähtenyt edes Vallisaareen, ja töyhtötiainenkin kävi kärjessä.

Petomuutto oli jopa parempaa. Varpushaukka 177, kalasääski 5, nuolihaukka 4 paikallista, joista yksi nuori, loput aikuisia, tuulihaukka 6, ampuhaukka 3, merikotka 3, hiirihaukka 2 ja määrittämätön petolintu 9. Päivän laji oli kuitenkin mehiläishaukka, joita muutti peräti 102. Lähes kaikki määritettiin nuoriksi, ja luultavasti nekin olivat, joita ei määritetty. Oli oma mehiläishaukkaennätys, ja aivan erikoisen merkille pantavaa tämä oli nuorien muuttoaikaan. Pari edellistäkin päivää olivat olleet hyviä mehiläishaukkamuuttopäiviä. Itse asiassa luku olisi ilmeisesti ollut nuorten mehiläishaukkojen Suomen ennätys, ellei Haliaksella olisi kaksi päivää aikaisemmin tehty vielä parempaa [ja tänään siitä vielä parannettiin lisää.] Välillä näytti, että haukoilla oli vaikeuksia edetä voimakkaaseen vastatuuleen, ja pientä epäröintiäkin esiintyi, mutta lopulta ne sinne ulapalle kuitenkin suuntasivat. Isoimmat parvet ottivat aika reilusti korkeutta ennen kuin lähtivät. Pääosa oli vatsasta tasaisen ruskeaa kuviotonta tyyppiä. Monella vatsa oli juovikas, joko pitkittäin tai poikittain, tai täplikäskin ja 11 oli pääosin valkeavatsaisia. Muutamalla oli valkea pää, mutta yhtenäisen ruskea vatsa ja usealla oli tumma pää ja vaaleapohjainen, kuvioitu vatsa. Pään ja vatsan välinen väriraja on joka tapauksessa toistuva teema. Siipisulat eivät vaihdelleet niin paljon, mutta osalla kyynärsulkien vaaleista tyvistä muodostui kontrastoituva valkea keskijuova.

Merelle ei ehditty niin paljon katsoa, mutta seuraavat rivit tuli kirjattua havaintovihkoon. Kalalokki 24, harmaalokki 35, idänselkälokki 1 2kv muutolla, selkälokki sekä nuoria että aikuisia kaksi paikallista, pikkulokkeja pyöri muutamia merellä - mm. 1 nuori, merimetso 15 muutti länteen (paikallisia oli jonkin verran), haapana 14m, sepelhanhiparvenkin (52 lintua) jotkut näkivät, mutta itse en ehtinyt pikkulintulaskuiltani merelle siinä vaiheessa katsoa, Anser sp 4, kuikka 2, valkoviklo 2.

Paikalla oli kahdeksasta yhteen Ulla-Maija Vainikka ja lyhyempiä aikoja neljä muuta havainnoitsijaa.

su 19.9. Lintua tuntuu nyt olevan liikkeessä, ja mietimme tarkkaan, kuinka sunnuntaimme käyttäisimme. Syksyinen tilitalttiaineisto kaipasi kasvattamista, joten lähdimme jo aamupimeässä (kotikujalla lauloi mustarastas) kohti Laajalahden ruovikkoa, jossa William Velmala oli rengastamassa. Paikalla oli myös Heikki Vasamies, ja myöhemmin sinne saapuivat myös Esko Pasanen lapsineen ja Antti Mikala. Sää oli aamulla ihmeellisen tyyni ja kirkas, vaikka tutkakuvien mukaan merellä liikkui sadealue toisensa perään. Myöhemmin pilvisty, mutta tuuli pysyi aisoissa ja vesi ylhäällä. Lintua tuli aika hyvin ja monipuolisesti. Heti ensimmäisellä kierroksella tuli nuori pensassirkkalintu ja myöhemmin yli 40 ruokokertusta, useita rytikerttusia, vanha pensaskerttu (jolla vaihtumattomia kyynärsulkia ja pyrstösulkia), useita sinirintoja, metsäkirvinen, pensastasku ym., n. 130 lintua. Rengastin itse 13 tilitalttia ja mittasin ne tarkkaan ja valokuvasin. Noin puolet äänteli kädessä, ja kaikki normaalia ääntä, joka pari-kolme kertaa kuului maastossakin. Jossain siinä välissä Annika ja Heikki käväisivät Pekka Puhjon rautiaisrengastuspaikalla Tapiolassa katsomassa

kummallisen näköistä rautiaista, joka ilmeisesti kuitenkin oli tosiaankin vain kummallisen näköinen rautiainen. Peräti 70 närhen parvi ylitti Laajalahtea - aika erikoinen näky (tänä vuonna on menossa kova närhivaellus). Antti huomasi ohi lentävän oudomman linnun - ja se oli ruisrääkkä matalalla ruovikon päällä. Luultavasti kai joku koiranulkoiluttaja oli säikäyttänyt sen lentoon niityltä. Lapinkirvisiä lensi useita, pikkulepinkäinen liikkui alueella ja kolmeen otteeseen havaittiin myös tiksuttava sirkku - ainakin kahta pidimme pohjansirkkuna koon ja äänen perusteella, mutta sp.-määritys on nykyisellä heikolla tuntumalla näihin lajeihin varmaankin viisas ratkaisu. Pari mehiläishaukkaa, sinisuohaukka, ampuhaukka, useita varpushaukkoja ja kanahaukka näkyivät petolinnuista. Kahlaajista oli vain taivaanvuohia ja valkovikloja. Puolen päivän maissa lintuja ei enää juurikaan tullut ja homma oli sitä myötä valmis.

Suuntasimme pikalounaan jälkeen Annikan kanssa Ämmäsuolle, jossa viihdyimme klo 13.10 - 16.50. Välillä paistoi, välillä oli pilvistä, ja iltapäivästä tulivat sitten päivän ensimmäiset sadekuurot, jotka olivatkin aika rankkoja joskin onneksi lyhyitä. Lounaskin alkoi välillä hieman painaa ja vaati lyhyet päiväunet. Hyvähän siellä oli olla, rauhallisella kaatopaikalla. Lämpimimmillään oli jopa +18°C, mutta sade viilensi ilman nopeasti. Katseluolosuhteet olivat hyvät, roskat sopivasti levitetyt ja lokit yhteistyöhaluisia. Laskentakin oli tavallista helpompaa ja lopputulokset varmaankin tarkempia kuin joskus. Harmaalokki 3200, merilokki 40, selkälokki 30 (n. 5 vanhaa, 3 2kv, joista yksi tuhkaselkä, loput 1kv), kalalokki 20 ja naurulokki 10. Kottaraisia oli nelinumeroinen määrä, varislintuja ei mitenkään ihmeellisesti, suokukkoja jokunen, västäräkkejä monta ja yksi kivitasku sattui silmiin.

Sähköpostilistoilla taas lyhyesti keskusteltiin lokeista. Keltajalkaisista harmaalokeista käytettiin keskustelussa nimitystä "muoto". Lintuihin liittyen kyseinen termi on varsin epämääräinen. Tässä varmaankin tarkoitettiin merkitystä värimuoto. Vastaavaa englannin sanaa form käytetään usein myös merkityksessä "taksoni" - siis laji tai alalaji, mutta sekaannuksen välttämiseksi suomen sanaa muoto ei oikeastaan pitäisi käyttää tässä merkityksessä lintutieteessä. Suomessa pesivällä keltajalkaisella harmaalokilla ei ole taksonomista asemaa - se ei siis ole laji taikka alalaji, vaan värimuunnos.

Viettämällä aikaa ulkosalla kaukoputken kanssa näkee, että aikuisen harmaalokin jalkojen väri vaihtelee Suomessa suuresti: osalla on hyvinkin kirkkaan keltaiset jalat, osalla varsin punaiset ja suurimmalla osalla siltä väliltä. Lisäksi vaikuttaisi siltä, että syksyllä kaikki värit ovat himmeämpiä kuin kevätpuolella, kuten Harry Lehto totesi tuossa keskustelussa. Tiedossani ei ole näyttöä siitä, että jossain osassa maata jalkojen väri olisi keskimäärin erilainen kuin toisaalla. Toisaalta tiedossani ei ole mitään näyttöä siitä, että keltajalkaiset olisivat jossain muussa suhteessa kuin jalkojen värissä erilaisia verrattuna muihin yksilöihin. Hirvittävän vakuuttavia eivät ole edes ne vanhan kirjallisuuden väitteet siitä, että ennen Suomen soilla pesi nimen omaan keltajalkaisia lintuja, mutta tämä silti saattaa olla totta.

Aroharmaalokki on eri asia. Se ei ole mitenkään erityisen leimallisesti keltajalkainen taksoni, vaan läntisissä populaatioissa iso osa aikuisistakin linnuista on himmeän punertavajalkaisia. Aroharmaalokin ja harmaalokin risteytymiseen myös viitattiin. Aihettahan on jonkin verran tutkittukin, ja sitä tosiaan tapahtuu tällä hetkellä laajalla alueella Itä-Euroopassa. Yksilömäärät ovat tosin melko pienet verrattuna kummankin kokonaispopulaatioihin, mutta nämä alueet ovat Suomea lähimpiä aroharmaalokin esiintymisalueita, joilta lintuja varmaan saapuu tännekin. Tämä tietenkin aiheuttaa määritysongelmia.

Aroharmaalokin lajistatus on pitkä juttu. Siitä voi olla montaa mieltä, ja perustella monta kantaa, ja näinhän on tapahtunutkin. Yhteisymmärrykseen on vaikea päästä, mutta joka lintukirjaa kirjoitettaessa on pakko saada jonkinlainen ratkaisu asiaan. Asiaa ei helpota, että monet alan tutkijat ovat räväköitä hahmoja, jotka ovat aivan varmoja omasta kannastaan. Mainittakoon nyt sellainen

yksityiskohta, että nykykäsityksen mukaan aroharmaalokki ja harmaalokki eivät ole toistensa lähimpiä sukulaisia. Se vaikuttaa etenkin tietyn katsantokannan taksonomeihin lajistatuksen antamisessa. Tästä on eri mielipiteitä - kuinka tärkeä fylogenia eli sukupuu on lajirajojen vetämisessä. Toisten koko lajikäsité lähtee siitä ja lajit ovat sukupuun oksia. Toisille taas tärkeämpi on taksonien väliset lisääntymisestreet, jotka eivät välttämättä käy yksiin lähisukulaisuuden kanssa - siis kaukaisempaakin sukua olevat taksonit voivat lisääntyä keskenään ja näyttää jopa sulautuvan toisiinsa.

Lintuoppaan isolepinkäiset on hyvä esimerkki keskeneräisestä tilanteesta, jonka kanssa on eletävä. Uuden laitoksen julkaisu ei voi odottaa sitä, että kaikki taksonomiset ongelmat selviävät. Jonkinlainen ratkaisu on tehtävä, eikä kirjoittaja pidä "vakiintuneesta" excubitor-meridionalis - jaosta, koska tietää sen olevan varmasti väärin julkaistujen tutkimusten perusteella. Oikea vastaus vaan on epäselvä. Valittu ja kirjassa julkaistu ratkaisu kuitenkin perustuu uusimpiin tutkimuksiin, jotka ovat aivan yhtä korkeatasoista tiedettä kuin mikä tahansa saman alan vastaava tutkimus. Mutta jos joku tietää paremmin, niin mikä olisi ollut oikea valinta? Jos varman päälle pitäisi laskea, niin kai sitten excubitor laajimmassa merkityksessä olisi yksi laji sisältäen myös ludovicianuksen ja sphenocercuksen? Niitähän on aina pidetty omina lajeinaan suomenkielisillä nimillä amerikanisolepinkäinen ja kiinanisolepinkäinen.

Odotan innolla Lintuverkossa tai mahdollisella vastaavalla uudenaikaisella foorumilla syntyvää keskustelua siinä vaiheessa, kun alkaa ilmestyä kirjoja, joissa lintujen lajijärjestystä ja tieteellisiä nimiä on ruvettu veivaamaan oikein toden teolla. Niin voi hyvinkin tulevaisuudessa käydä, siihen vähän merkit viittaavat.

Tutkimukset esimerkiksi käpylinnuista ja isolepinkäisistä ovat hyvin kiehtovaa luettavaa. Sinänsä pelkkä geenitutkimus on pitemmän päälle yksitoikkoista, mutta silloin kun siihen liittyy kenttätutkimuksia lintujen ekologiasta ja suhteesta toisiinsa, muodostuu pala palalta mielenkiintoinen kokonaiskuvan aihio. Lajirajojen vetäminen on oikeastaan tämän tutkimuksen brutaali jatke, jossa lähes aina vedetään mutkat suoriksi, joskus jopa vauhtia hidastamatta. Erityisen selkeästi tähän syyllistyy lintuharrastuslehistö. Esimerkiksi Olssonin ja kumppaneiden lapinharakatutkimuksessa suunnilleen niin selvästi kuin mahdollista todettiin, että taksonomisista johtopäätöksiä ei oikein voi tehdä pelkästään tämän tutkimuksen tulosten perusteella. Silti muutamissa lehti- ja webbiartikkeleissa niin välittömästi tehtiin.

to 23.9. Maarin tornissa n. klo 16.35-17.30. Aurinkokin välillä paistoi ja lämpötila reilusti kymmenen päällä. Kuitenkin aika kova lounaistuuli, joka välillä osui torniinkin ja vesi niin korkealla, että lietteen uppoamassa. Kahlaajia oli vielä seuraavasti. Suosirri 17, joista yksi suunnilleen kesäpukuinen aikuinen lintu, loput lähinnä nuoria, mutta ikähän ei enää tähän aikaan ole niin helppo määrittää, suokukko kymmenkunta, taivaanvuohi muutama harva näkyvissä, valkoviklo 2, töyhtöhyppä 148. Muista linnuista pääosassa olivat uikut, silkkiuikkuja tietenkin vielä monta, mutta myös Jukka Savelaisen huomaamat talvipukuinen (tai nuori) pikku-uikku Otaniemen rannan lähellä ja nuori härkälintu ulompana (tämä oli ekovuodari numero 156). Nokikanoja oli hyvin - toista sataa. Taveja oli melko vähän, mutta haapanoita edelleen satoja. Muutamat koiraat olivat jo lähes täysin juhlapuvussa, mutta pääosa ei kuitenkaan vielä. Lapasorsiakin varmaan parikymmentä, ja juhlapuvusta ei näkynyt merkkiäkään (ja myös jouhi-, harmaa- ja sinisorsia tietysti). Kymmeniä tukkasotkia, joista koiraat edelleen tummakylkisiä ja kaukana juhlapuvusta. Koiras ja naaras lapasotka uiskentelivat parven mukana - naaras oli laajalti lämpimänruskea ja korvalaikku oli melko heikko, joskin näkyi. Koiras taas nukkui koko ajan, ja oli siten hankalasti tarkasteltavissa. Nuori pikkulokki lepatteli Otaniemen kärjen lähellä ja lahden kivillä oli lähes kymmenen merimetsoa.

la 25.9. Vietimme kauniin ja lämpimän syksyisen aamupäivän Santahaminassa, stajia klo 6.45-

13.00. Paikalla lisäksemme myös Juha Saari, Ulla-Maija Vainikka, Ilpo Kuusisalo, Pekka Tainio, Hannu Niemi ja välillä myös pari ralliporukkaa kävi stajiaamassa jopa pidempiä aikoja. Lämpötila nousi runsaasta kymmenestä +18°C asti ja tuuli oli eteläkaakosta melko heiveröisenä puhalluksena. Purjeveneet kimaltelivat merellä, hento usva lepäsi koko päivän kaupungin päällä ja lintu liikkui aikomuksena päästä Suomesta pois.

Pikkulintumuutto oli sellaista perusvilkasta ja peipposumma oli varmaan henkilökohtaisesti syksyn paras: 9248 muuttavaa plus joitain satoja peippo sp:tä ja määrittämättömiä pikkulintuja. Vihervarpusia liikkui 2900 ja niittykirvisiä 144. Västäräkkejä 76 ja metsäkirvisiä enää 16. Neljä C-tyypin pikkukäpylintua ylitti myös paikan. Tiaiset yrittivät vähän siirtyillä, mutta summat jäivät melko vaatimattomiksi: tali- 146, sini- 304, kuusi- 82 ja lisäksi oli niemellä sekä töyhtö- että hömötiaisia, mutta ne eivät uskaltaneet kapeasta salmesta yli. Sepelkyyhkyjä meni vain 375, vaikka päämuutto aika pitäisi olla käsillä, uuttukyyhkyjä oli muutamia joukossa kuten tavallista. Närhiluku oli 303, ja niitä meni ensin järkevän tuntuisesti lännen suuntaan. Sitten kuitenkin Vallisaaren päällä olikin yhtäkkiä 110 yhtä aikaa näkyvissä palaamassa takaisin - varmaankin samoja lintuja. Varpushaukkoja meni tasaisesti ja melko hyvin: 202 lintua, hiirihaukkoja kolme, mehiläishaukkoja kaksi, nuori sinisuohaukka, tuulihaukka ja ampuhaukkoja kolme sekä nuori kanahaukka. Nuolihaukat olivat poistuneet maisemasta. Merelläkin meni jotain, mutta ei tullut paljon itse katseltua sinne, jokin jouhisorsa ja pilkkasiipi tuli kuitenkin nähtyä. Ihan kiva päivä siis, mutta kohokohta jäi puuttumaan.

su 26.9. Yöllä pohjoisesta lähestynyt kylmä rintama ylitti etelärannikon ja tuulet kääntyivät pohjoisen puolelle, meillä tarkkaan ottaen koilliseen. Tämä tarkoittaa sitä, että suuri joukko muuttolintuja jättää maan suotuisassa myötätulessa. Eri asia sitten on, miten tämän saa realisoitua hyväksi lintupäiväksi - etteivät linnut lähde huomaamatta yöllä, leveällä rintamalla ja havaitsemattoman korkealla. Tänä päivänä tavoite onnistui meille ja monille muillekin ympäri Suomenniemen.

Tarkoitus oli aamutuimaan ensi alkuun piipahtaa Saltfjärdenin tornilla, ja saavuimmekin sinne melkoisen hämärissä (pilvisen taivaan takia) klo 7.15. Käynti venähti kuitenkin klo 16 asti. Tuona aikana sää ei paljon vaihdellut, vaikka tuuli hieman laantuikin iltapäivällä. Taivas pysyi vähintään 7/8 pilvisenä ja lämpötila kymmenen paikkeilla. Väki tornissa sen sijaan vaihtui paljonkin, iso osa oli meille tuntemattomia luontoretkeilijöitä. Saltfjärdenin suuri ruovikko kahisi tuudessa, ruska väritti aukean reunoja, paikalliset kurki- ja merihanhiparvet nousivat aamuaskareiltaan ja poistuivat päivätyöhönsä vaihteleviin suuntiin.

Olimme varsin varhain paikalla ja näkyvä muutto ei käynnistynyt aivan heti. Aamulla meni kyyhkyjä pyöreissä parvissaan. Aivan ensimmäiset parvet eivät vielä olleet varmoja, haluavatko oikeastaan muuttaa, mutta myöhemmin jo kunnolla määrätietoista liikehdintää nähtiin taivaan korkeuksissa. Päivän muuttosumma oli 7160 (Porkkalan kärjessä nähtiin paljon enemmän, mikä ei ole yllättävää). Useimmat olivat tietenkin sepelkyyhkyjä, muutamia uuttukyyhkyjä joukossa. Pikkulintuja meni myös, lähinnä peippoja ja lähinnä pohjoiseen. Mietimme, että todellinen muuttosuunta lienee näissä olosuhteissa kuitenkin etelä, ja nämä linnut olivat muuttoon kyllästyneitä yksilöitä, jotka olivat pudonneet alemmaksi ja etsivät levähdysmetsiä. Tiedä häntä sitten. Korkealla sijaitsevalla Peuramaan havainnointipisteellä pikkulintuja oli mennyt kuulemma lähinnä oikeaan suuntaan eli etelään. Rönnskärillä oli havaittu sekä korkealla etelään menevä virta että matalalla vastatuuleen puskevat linnut. Paikallisia pikkulintuja oli jonkin verran, eniten pajusirkkuja ja niittykirvisiä, mutta myös muutama lapinsirkku ja lapinkirvinen.

Pedot olivat tietenkin jo etukäteen ajatellenkin tärkeä elementti. Muutto tosin alkoi hieman nihkeästi, mutta lopulta varpushaukka alkoi liikkua. Saltfjärden on erittäin hankala paikka petomuuton laskemiseen, koska liikehdintä on jotenkin epämääräistä ja paikallisia on paljon -

niinpä sitä ei tarkasti yritettykään.

Epäilemättä sama arokotka, joka oli aiemmin käväissyt Hangossa, oli eilen nähty Inkoossa, mutta ei yrityksestä huolimatta Kirkkonummella. Sitä tietenkin hieman toivoimme tälle päivälle ja klo 13 kuulummekin linnun nähdynsi Peuramaalta. Se oli kuitenkin ollut varsin alhaalla ja pudonnut ilmeisesti paikalliseksi, joten vaikka saatoimme nähdä Peuramaan stajarit, emme kuitenkaan havainneet kotkaa. Yritystä riitti tosin, ja se palkittiin aikuisella muuttohaukalla, joka ahdisteli kalasääskeä. Klo 13.57 kuulumme, että kotka näkyy taas Peuramaalta ja oli ottamassa korkeutta. Tämä tarkoitti, että ennemmin tai myöhemmin sen näkisimme itsekin, eikä siihen sitten mennyt varmaan minuuttiakaan. Kotka kaarteli esiin länsilounaan suunnalla (myöhemmin Pekka Maliselta saamiemme tietojen mukaan Mattbyn peltöjen päällä, 2,7 km:n päässä), otti korkeutta, jolloin tuuli painoi sitä kauemmaksi meistä. Lopulta se lähti kuitenkin liitoon meitä kohti ollessamme vilkkaassa puhelinyhteydessä muihin havaintopisteisiin. Liito jäi kuitenkin lyhyeksi ennen kuin kotka taas alkoi kiertää ja painua kauemmaksi. Siinä vaiheessa otus ei oikein tuntunut tietävän itseään, mihin on menossa ja alkoi valua hieman kohti pohjoista. Vähitellen se kuitenkin etääntyi kohti lounasta kadoten kaukoputkesta hyvin kaukana klo 14.24. Etäisyys jäi siis melko suureksi ja vaikka yläpuolen tuntomerkit näkyivät etenkin alussa kohtalaisesti 60-kertaisella suurennoksella, alapuoli näytti pääosan ajasta vain pimeältä ja arokotkan peitinhöyhenjuovakin vain vilahteli. Yläpuolen peitinhöyhenkenttä oli ruskea, selvästi siipisulkia vaaleampi ja sen takaosassa oli valkea juova, joka erottui vain huonosti. Käsiskien tyven vaaleat nk. aquila-laikut näkyivät selvästi, olivat melko laajat ja neliömäiset. Molemmissa siivissä noin käsiskien puolivälissä oli sulkasatoraat. Roikku- ja nelikulmasiipisenä se näytti aivan arokokalta, mutta en omasta havainnostani olisi tehnyt RK-lomaketta. Peuramaalta olivat kuitenkin nähneet paremmin lähempää ja myös metsää vasten ja meidänkin pisteestämme jotkin paremmin keskittyneet onnistuivat näkemään alapuolen juovan kunnolla aivan ensimmäisessä tilanteessa.

Petoja voi merkitä havikseen seuraavasti: ampuhaukka 5, tuulihaukka 6m 3p melkein koko ajan näkyvissä, muuttohaukka 1 ad, sinisuohaukka 8 (joista kaksi aikuisia koiraita), ruskosuohaukka 2 nuorta, arokotka 1, merikotka 1 ad, kalasääski 2 joista ainakin toinen nuori, mehiläishaukka 2 nuorta, hiirihaukka n.30, varpushaukka n.50, kanahaukka vanha ja nuori sekä piekana 1 2kv. Siis 13 lajia. Petoluvut ovat aika epätarkat ja luultavasti pahasti alakanttiin. Etenkin iltapäivällä taivaalla pyöri paljon petolintuja, ja niitä sattui silmään melkein kaikkialla.

Aamusta lähtien alkoi ensin itärajalta ja sitten muualtakin kuulua tietoa hanhimuutosta. Se ylsi meillekin asti melko nopeasti. Parvia oli melko paljon, joskin useimmat pieniä. Laskemista hankaloitti suuresti se, että Saltjärdenin alueella oli aamusta alkaen paikallisena runsaasti valkoposkihanhia, kanadanhanhia ja etenkin merihanhia. Lisäksi kaikkea muuta kivaa tapahtui aika paljon keskittymistä häiritsemässä. Muutolle tuli merkattua metsähanhi 123, tundrahanhi 45, valkoposkihanhi 1627, sepelhanhi 100, hanhilaji 1740, hanhet yhteensä siis 3665 yksilöä, havaittuja lajeja siis kuusi.

Kurkimuutto käynnistyi vähitellen, suurin parvi oli 140 ja yhteissumma 1005. Parempiakin muuttosummaa nähtiin tänään toisaalla, mutta hieman keskittyneempi stajaus ja parempi näkyvyys lännen puolelle olisi varmasti parantanut summaa näillä koordinaateillakin. Kelpasihan tuokin omaksi vuoden parhaaksi kurkipäiväksi.

Kahlaajapuolella silmiin sattui vain paikallisia lintuja: satakunta töyhtöhyppää, kymmenkunta suokukkoa, parikymmentä taivaanvuolta, noin viisi kapustarintaa ja suosirri.

Kun tuo lintumaailman tapahtuma sattui vielä viikonloppuna, niin ei pitäisi olla tämän maan harrastajilla valittamisen aihetta.

ti 28.9. Nyt on jo liian hämärää aamuisin kunnolliseen lintujen katseluun, mutta havaitsin työmatkalla korpin Vermossa. Se laskeutui hetkeksi jalkakäytävälle aivan kuin mikä tahansa varis tai naakka. Ensimmäinen korppi tänä vuonna itselleni Laajalahden alueella. Kelit ovat kylmät ja kirkkaat, pohjoinen pyyhkii pihvoja ja metsiköitä pohjia myöten. IH:lla on vesi erittäin matalalla ja lietettä on paljon, mutta ei enää kahlaajia tai edes västäräkkejä. On alkanut pisin vuodenaika, loppusyksy.

ke 29.9. Pysähdyin hetkeksi aamulla IH:n rannalla. Ruovikon reunassa operoi pajusirkkuperä ja lahdelle oli laskeutunut valkoposkianhia - ei hullumpaa, mutta turhan hämärää.

Iltapäiväksi Maarin tornille, jossa olimme n. klo 16.40-18.15. Tuuli oli hieman tyyntynyt ja ilma lämmennyt. Meillä oli vierailevana tähtenä mukana Annikan sukulainen Johannes Westö. Lisäksi paikalla oli lisäksi 3-6 muuta havainnoijaa.

Töyhtöhyypät ovat vähentyneet, laskeskelin niitä n. 60 isolta osin vastaniitetyltä alueelta, mutta ilmeisesti niitä olisi ollut lisää lähempänä Elfvikia. Suokukkoja oli kaksi ja samoin suosirrejä, yksi tylli ja noin neljä taivaanvuolta. Nuori kapustarinta oleskeli niitetyllä alueella, joten kahlaajalajeja oli siten kuusi. Pikkulintuja oli vähän, vain muutama västäräkki mainittavina, mutta parvi isoja rastaita risteili alueella, lähinnä olivat räksiä, mutta muutama kulorastas oli päätenyt joukkoon. Petoja oli hyvin: pari piekanaa, noin neljä hiirihaukkaa ja muutama määrittämätön Buteo seilaili johonkin suuntaan (niitä on tänään muuttanut enemmänkin jossain), varpushaukka tai pari säikytteli pikkulintuja ja nuori kanahaukka isompia lintuja. Lisäksi vielä ruskosuohaukka seilaili venesataman suunnassa. Sorsia oli edelleen runsaasti: satoja haapanoja, kymmeniä taveja, sinisorsia, harmaasorsia, muutama lapasorsa ja jouhisorsa. Uutuutena 330 telkkää, lisäksi yli 50 tukkasotkaa (ei vielä juhlapukuisen koiraan näköisiä), pari isokoskeloaakin. Silkkiuikkuja edelleen useita ja jopa yksi pikku-uikku, joka näyttäytyi pariin otteeseen. Muuta mainittavaa kymmeniä kanadanhanhia ja kolme harmaahaikaraa. Kettu juoksenteli niitetyllä alueella. Piekana oli ekovuodari numero 157 - kaipa se 160 tulee täyteen.

to 30.9. Pysähdyin jälleen IH:n rannalla ja elämykset suunnilleen samat kuin edellisenä päivänä. Myös Pikku-Huopalahdella oli uiskenteleva valkoposkianhiparvi.

Lokakuu

2.10. Pitkähkön pohdinnan jälkeen päädyimme lähtemään Hannu Ekblomin apureiksi Laajalahden ruovikkorengastukseen. Paikalla oli myös Klaus Salo. Aamulla kotona oli +2°C ja ruovikossa ehkä kylmempää. Tyyntä oli, ja sumupeitto lahden yllä lähes puolille päivin. Pimeällä kävelymatkalla Villa Elfvikistä ruovikkoon vaikutti siltä, että lintuja voisi olla liikkeellä: punarinnan ja laulurastaan tiksutusta, punakylkirastaan ohutta ääntä, mustarastaan hätäntyneitä sarjoja ja lahdelta valkoposkianhen haukuntau. Saavuimme ruovikkoon klo 6.40 ja poistuimme klo 13. Leppoisa oleskelua ja lintujen liikehdintää koko aamupäivän, ei mitään suurta. Aamulla ruokojen tupsut olivat kuurassa, ja koko päivänä ei mitään havaintoa ruokokerttusesta - yksi nuori rytikerttunen kuitenkin tuli verkosta. Päivän lajit olivat viiksitimali (8 rengastusta ja 4 kontrollia) sekä peukalainen (viisi lintua, mikä on Laajalahden ruovikossa aika paljon). Lintujen kokonaismäärä oli 65, ja eniten siinä oli sinitiaisia. Pajusirkkujakaan ei ollut kovin paljon vastoin odotuksiani. Tiltalteja tuli kolme tavallisen näköistä, ja ne pääsivät aineistooni. Tämänkinvuotinen ruovikko oli kellastunut, ja metsiköiden pohjat vasta pudonneiden lehtien peitossa.

Maarin tornissa klo 13.40-14.15. Aurinko paistoi, oli tyyntä ja varsin lämmintäkin, ja esityksen värit mainiot. Kahlaajapuolella on käynyt todellinen tyhjennys ja vain muutama kymmen töyhtöhyppää tallella. Sorsia oli jäljellä paremmin: haapana 380, tavi 30, harmaasorsa 20, lapasorsa 15, jouhisorsa 10, sinisorsa 10, tukkasotka 50, telkkä 30. Myös syksyn ensimmäinen uivelo (naaraspukuinen) sekä naurulokki ja nokikana 20, neljä harmaahaikaraa, pari normaalisti ääntelevää tiltalttia ja hiirihaukka.

su 3.10. Santahamina oli kohteemme lokakuun ensimmäisenä sunnuntaina. Kotoa lähdimme pimeässä punarintojen jopa hieman laulaessa klo 6.30 (lämpötila +6°C, sumua, tyyntä) ja eteläkärjessä olimme 7.05. Aamulla oli laajalti sumua ja komppailimme kärkeä läpi vaisuin tuloksin: rastaita ja jokunen peukaloinen. Sitten sumu hälveni ja lopulta lievä etelätuulikin alkoi puhalttaa, joskin auringon pilkahdukset jäivät vähäisiksi. Staijpaikalta poistuimme klo 13.00 ja kävimme vielä sen jälkeen kävelemässä Likolammen ympäri.

Muuttopäivä oli vaisun puoleinen, mutta ei kuitenkaan kuollut. Päivän lajiksi valitsimme räkättirastaan, jota muutti harvakseltaan mutta isoissa parvissa yhteensä 710. Myös paikallisia oli aika paljon. Kulorastaita muutti ja paikallisia oli varmaan enemmän. Muitakin rastaita oleskeli niemellä, laulu-, punakylki- ja etenkin mustarastaita. Pikkulinnuista muutti oikeastaan vain vihervarpusia, joita summasimme 658. Peipposumma näytti lukua 70 ja PL 168. Petomuutto oli lähes olematonta: kolme merikotkaa, yksi varpushaukka ja paikallinen vanha kanahaukka. Merellekin ehti katsoa ja siellä meni muutama hassu hanhiparvi, muutama haapanaparvi (78 lintua, joukossa myös jouhisorsia ja lapasorsa) sekä 101 telkkää. Pari pientä sepelkyyhkyparvea, yksi haarapääsky, joitain västäräkkejä ja niittykirvisiä, palokärki ja pikkutikka. Sellaisia lajeja kuin rautiainen ja metsäkirvinen ei enää havaittu lainkaan. Kymmenen hömötiaisen parvi tuli vauhdikkaasti kärkeen ja varsin vähillä yrityksillä pääsi jopa ylittämään salmen Vallisaareen. Närhiä vain kaksi noin kymmenen linnun parvea. Pari isokäpylintuakin meni ja urpiainen.

ti 5.10. Pysähdyin aamuhämärissä IH:lla. Vesi oli erittäin matalalla ja 1170 valkoposkea metelöi lahdella. Muita siihen sekaan ei ollut uskaltanut tulla kuin neljä töyhtöhyppää. Mäeltä kuului normaalin tiltaltin kutsuääntä.

pe 8.10 Vasta illalla suurin piirtein pimeässä saavuimme Hangon lintuasemalle viikon retkelle. Mukanamme Helsingistä tulivat Tomas Swahn ja Joonatan Toivanen. Valmiina asemalla jo olivat Tatu Hokkanen, Aleksi Mikola ja Aatu Vattulainen. Halias on tuttu, kodikas, ja ahdas. Tavaroitten sijoittamista täytyy aina miettiä, vaikka viime kesän remonttien seurauksena varastotila onkin lisääntynyt. Tarkoitus on hallita kaaosta ja mahdollisimman vähillä elkeillä.

9.10. Manner-Suomen eteläisimmässä kärjessä valkeni tyyni, leppoisa, joskin pilvinen ja hämärä aamu. Jo verkkojen aukaisukierroksella aamuhämärissä kuulin 20 lajia. Hoidin verkkoja bunkkerin itäpuolella, Tatu huolehti niemen kärjestä, ja muut lähinnä tarkkailivat muuttoa bunkkerilla. Päiväretkellä oli Haliaksen perusväkeä: Aleksi ja Petteri Lehikoinen, Heikki Erikson ja Jonne von Hertzen. Itse sain päivän aikana verkoista n. 50 lintua, joissa eniten punarintoja. Parhaiten mieleen päivän rengastusurakasta jää kuitenkin seitsemän käsiä pureskelevaa närheä (Tatu oli saanut vielä muutaman lisää). Jonne otti upouudella iPhonella videota närhestä kädessä kunnes lintu kyllästyi moiseen ja heitti vehkeen kallioon. Laite kuitenkin kesti ja lopputuloksena tullut video on aika vauhdikas. Kaikkein paras rengastushavainto oli kuitenkin sylviapetoverkosta myöhään iltapäivällä tullut nuori hiirihaukka, jolla oli kaiken lisäksi jalassa suomalainen rengas. Ei taida olla paljon lintuasemakontrolleja poikasena rengastetuista hiirihaukoista [linnun oli rengastanut Rengastustoimiston johtaja Jari Valkama pesäpoikasena Huittisissa kesäkuun puolivälissä]. Joku näki luhtahuitin Gåulla. Pikkulintumuutto oli selkeää, mutta melko ylhäällä taivaalla. Aamun tyyneydestä ja kohtalaisesta lintuliikehdinnästä johtuen äänitteitä syntyi jonkin verran. En juurikaan katsellut merelle ja sen tyyppin omat havikset jäivät vähiin, mutta muut sinnekin tiirailivat. Alleja

kuulemma meni joku tuhat. Muita havaintoja olivat haarapääsky 1, melkein 200 sinisorsaa paikallisena, lähes kaikki olivat juhlapukuisia koiraita, varpushaukka 44m, pikkutikka [jollainen havaittiinkin joka päivä tästä lähtien], kangaskiuru, metsäkirvinen, tilhi, närhi 660 muutolla, peippo 3700 m, järri 756 m, urpiainen useita, pikkukäpylintu 6m, isokäpylintukin havaittiin.

Monessa paikassa muualla maassa oli hippiäisuunilintuja, mutta meillä ei (eilen ennen saapumistamme tosin oli ollut sekä pro että ino). Nokitasku Kristiinankaupungissa herätti hämmennystä ja keskustelua Haliaksellakin.

Tänä syksynä Haliaksen tyyppilintuja, tiaisia ja pöllöjä, on molempia ollut huonosti liikkeellä (paitsi hömötiaisia). Tänä iltana kolmen tunnin pöllövakio tuotti tyhjän lopputuloksen, kuten edellisenäkin päivänä, eikä pyyntiä jatkettu yön yli. Suljin verkot kymmenen maissa illalla Jupiterin tuijotellessa pahaenteisesti taivaalta. Parhaimpina pöllö-öinä Halias on todella erikoislaatuinen paikka. Viime vuonna pyydystimme kahdeksan lajia viikossa, siitä on paha laittaa paremmaksi tällä maailmankolkalla. Tämä vuosi ei ole edellisen veljes. Toisaalta vaelluslintujen hoito on isolta osin niiden epäsäännöllisyydessä. Joskus menee pöllöjä tai hakkeja, joskus palokärkiä, joskus nakkeleita, tänä vuonna menee närhiä.

10.10. Heräsin pimeään aamun jo klo 6. Päivämäärä näyttää erikoiselta binäärikoodilta. Ulkona puhalsi aika kovaa lännestä, mikä ei lainkaan nostattanut intoa. Säiden ja vuodenaikojen kehikko on aina niin kovin lähellä lintuasemaelämässä. Keittelin vedet termospulloihin ja kirjoitan tätä odotellessani muiden heräämistä ja päivän valkenemista.

Tuuli yltyi yhä lisää päivän kuluessa, ranta tuntui olevan jo melko hyvin tuuletettu. Niemi ottaa vastaan ilmaan luoteen puolelta, ja on vaikea löytää niin tyyniä paikkoja, että siellä pikkulintu viihtyisi. Kävelyä tulee näissä hommissa paljon, vaikka Tatu huolehtii puolesta rundista. Annika stajasi koko päivän. Jonne, Pepe ja Heikki tulivat taas, mukanaan nyt myös Hanna Laakkonen. Lisäksi Jarkko Santaharju ja Janne Koskinen olivat päiväretkellä ja useita muitakin vähemmän aseman toiminnassa mukana olevia henkilöitä.

Aamulla metsästä lähti muutolle joko sama hiirihaukka, joka eilen oli käynyt verkossa, tai toinen hyvin samannäköinen yksilö. Merikotkia lenteli aika paljon, mm. neljä yhtä aikaa. Kanahaukkojakin merkittiin seitsemän muutolle, varpushaukkoja 176, mikä on minusta aika paljon näin myöhäisenä vuodenaikana. Muita merkkeille pantavia ovat ampuhaukka, kaksi vanhaa muuttohaukkaa, kangaskiuruja kolmentoista linnun parvi, tilhiä jo kolminumeroinen luku, närhiä 343.

Tatu poistui yli kahden viikon jaksoltaan iltapäivällä ja minä jäin päärengastajaksi. Tosin ei vaikuta siltä, että olisi kovin kiireistä lähipäivinä kun kelit jatkuvat saman kaltaisina. Mutta tuuli toki kuuluu Suomen syksyyn ja samanlaisia muita lohdutuksia voi itselleen lausua. Illalla täydellinen tiskaus ja muuten aivan tavallinen haliasillanvietto illallisineen, iltahuutoineen ja tv-vakioineen.

Illalla nukkumaan mennessä oli kirkas taivas, mutta railakas tuuli luoteen suunnalta. Siitä syystä pöllövakio jäi suorittamatta.

ma 11.10. Vanha totuus on, että syksyn säät ovat vaihtelevia. Tämä oli aurinkoinen, mutta hyvin tuulinen päivä. Olin nyt päärengastajana ja hoidin vakion, lisäksi kolme petoverkkoa. Niistä tulikin päivän aikana vanha varpuhaukkakoiras, nuori kanahaukka ja parhaana kaikista nuori teerinaaras. Talitiaisia tuli aamulla välillä ihan hyvinkin, mutta meno hyytyi, muutolle ynnättiin 560. Närhi 212 (kaksi tuli verkosta). Naakkoja 3300 muuttavaa - aamulla oli iso ja komea parvi läpyttelemässä niemen päällä, pikkuvarpunen 230 (uusi ennätys). Peippoja meni enää 75. Merikotkia pyöri tuulessa jälleen useita, kanahaukat saalistelivat kyyhkyjä kärjen päällä, kuusi pikkutikkaa, 26 kangaskiurua,

tilhiä 412 muuttavaa, hippiäisetkin pääosin poistuneet kärjestä.

Myöhään iltapäivällä kävimme kaupungissa pitsalla ja kaupassa.

ti 12.10. Tätä kirjoitettaessa aamulla ennen kuutta into maastoon taikka odotukset eivät ole suuren suuret. Tuuli humisee ulkona, lasiin ropisee, sadetutkan mukaan pienehköjä sadealueita pyyhkii seudun yli. Tuuli 11-14 m/s luoteesta. Lämpötila on kyllä edelleen selvästi plussalla täällä, mutta ei varmaankaan sisämaassa. Lämpimän peiton alla makaili ihan mielellään. Tänään ei varmaan rengasteta vakiotakaan, stajataan kuitenkin.

Päivän aikana oli jatkuva koillis-pohjoistuuli jopa 16 m/s. Laajassa osassa maata on satanut lunta. Ei tosiaankaan rengastusta tänään, mutta kävin Gåulla. Vaikka kompattavaa aluetta siellä riittääkin, nyt ei oikein jaksanut uskoa mitään sen kummempaa löytyvän. Muuten stajausta etelämetsän suojista. Merikotkia pyöri aika paljon, lomakkeelle laitettiin 13, varpushaukkoja 64m. Muuttohaukka 1 aikuinen ohitti iltapäivällä, kalalokki 100 muuttavaa, uuttukyyhky 26m, sepel 415m, haarapääsky 1 (jääköhän vuoden viimeiseksi), tilhi 343m, punarintoja laitettiin lomakkeelle vain 3, tiltalti 1, naakka 300 m ja pikkuvarpunen 25.

Jos olisin pelkkä äänittäjä, olisi välillä ollut kyllä aika tylsää - vehkeitä ei ole tarvinnut ulos viedä lauaintain jälkeen eikä tarvitse lähipäivinäkään. Pelkästään rengastamiseen keskittyneelläkään ei olisi oikein riittävästi tekemistä - esimerkiksi tänään. Mutta kaikkea tekevälle riittää kyllä puuhasteltavaa aamusta iltaan ja ehtiipähän nukkuakin ainakin periaatteessa kunnolla. Jos olisi enemmän pöllöjä, ei ehtisi.

Illalla Haliaselämään aina mahdollisuuden tullessa olennaisesti kuuluva jalkapallo-ottelu televisiosta. Suomi hävisi Unkarille 1-2 vaikka olikin pelissä paljon aktiivisempi. (Tämä on pakko kirjoittaa tähän, koska nämä tapaukset on aina pakko kirjoittaa myös Haliaksen päiväkirjaan).

ke 13.10. Vielä pimeää - ei työntä, mutta tynempää kuin eilen. Tänään voi rengastaakin. Vastaava säätilanne tuntuu jatkuvan Suomessa, mutta tämä eteläkulma on periaatteessa mukava paikka silloin, kun talvi tulee muuhun maahan. Turhan aikainen talvi kuitenkin, kyllä sitä olisi malttanut vielä odottaakin. Nyt siitä tulee aika pitkä.

Luoteen puolelta edelleen puhalttaa ja taivas on kirkas, mutta tuuli on sentään alle 10 m/s joskin puuskainen. Viitisen lämpöastetta on mittarissa edelleen Haliaksen ikkunan pielessä, sisämaassa on varmasti kylmempää. Ihan kelpo lintupäivä tästä tuli ja kaikki vakiot saatiin hoidettua. Lintuja pöllähteli niemen päällä ja etenkin talitiaisia tunkeutui verkkoihinkin. Muita verkkolajeja pari sepelkyyhkyä, kulorastas, pari varpushaukkaa, viisi närheä, joista kaksi oli kontrolleja edellisiltä päiviltä. Kaksi vuodenpinnaakin: pähkinänakkeli lenteli ja sarvipöllö vetelehti aseman lähimetsässä. Yksi kymmenen linnun hiirihaukkaparvi ylitti iltapäivällä niemeä hitaasti, varpushaukkoja summattiin 148 ja tilhiä 962. Iltayöstä oli mainio sää, kun irrottelimme poikkeuksellisen hankalasti juuttunutta lehtokurppaa verkosta (kun olisi pitänyt mennä saunaan). Kymmenen maissa pöllövakio loppui ja suljimme verkot - pakko uskoa, että tänä vuonna pöllöt ovat harvassa.

Tomas poistui päivän aikana asemalta ja Petro Pynnönen jälkeläisineen (Alpi ja Helmi) saapuivat.

to 14.10. Tämä oli sitten näitä kuuluisia tällaisia päiviä. Tuuli oli kova aamusta alkaen luoteen-lännen väliltä ja äkkiä alkoi myös sataa. Stajasimme Annikan kanssa aamuvakion bunkkerilla suojalevyjen takana kyykkien. Merellä meni jonkin verran kalalokkeja hitaasti vastatuuleen edeten ja ainakin kuusi merikotkaa joko lepatteli länteen tai istui luotojen päällä nokka tuuleen. Loppua kohden alkoi vilu saada otetta ja takapuoli puutumaan. Sade loppui väliaikaisesti suunnilleen silloin kun vakiokin ja iltapäivällä aurinkokin paistoi, mutta tuuli ei työntynyt, päin vastoin - aika ilkeitä

puuskia. Kävelin Länsikärjen tyvellä ja hattu lensi päästä (eikä se ollut mikään leveälierinen). Silti pari niittykirvistä viihtyi kalliolla. Kävimme kuvailemassa lännensyyskorentoja Lilla Munkhamnin tyynessä pisteessä. Käyskentelin myös isossa metsässä, mutta lintuja siellä ei paljon näkynyt. Rengastusta ei tänään ollut, havaintoja allia 63 muuttavaa, kalalokki 258 (vakiolla vain viisi nuorta), naurulokki 15, pikkulokki 2 aikuista, mustalintu 1m, pilkkasiipi 6m, ruokki paikallinen. Varpushaukkaa ei havaittu lainkaan, myöskään esimerkiksi järripeippoja ei havaittu.

Ilta pimeni myrskyisänä, yli 20 m/s keskituulia mitailtiin. Kolkko kolina ja kohina kuului ulkoa ja ainakin kolme puuta kaatui poluille illan ja yön aikana.

pe 15.10. Tänään ei enää satanut, ja vaikka myrsky olikin laantunut, pohjoinen puhui edelleen raskain, kylmin henkäyksin. Vakiorengastus ei ollut tänäänkään mahdollista (raja tällä tuulensuunnalla on näköjään jokseenkin 10m/s). Staijasimme aamusta pitkälle iltapäivään etelämetsän suojista varsin vaisuin tuloksin. Mielenkiintoisinta nähtävää oli, kun merimetsot kalastelivat ja kalalokit väijyivät lähistöllä. Lapasotka tippui paikalliseksi kallion kupeeseen. Lopussa koki jo tarvitsevansa jonkinlaista henkistä virikettä etenkin, kun välillä piti hoitaa työasioita puhelimella ja tietokoneella. Iltapäivällä avasin hetkeksi pihaverkot ja sain nopeasti yli 50 talitiaista ja pikkuarpusen. Myöskin koko pohjoisen puolen ranta on tällaisella säällä viileä ja kovin vähälintuinen eikä innostus lähteä sinne ollut suuri. Annika sentään kävi uimassa Lilla Munkhamnissa. Päivän saldona oli taas paljon merikotkia. Varpushaukka 68 muuttavaa, nuori pikkulokki muutolla, vakiolla muutti 99 kalalokkia, joista vain yksi nuori. Tilhiä muutolla 682, peukaloisia vielä viisi alueella, pari rautiaista muutolla, pikkuarpusen 87, viherpeippo 606.

Aatu ja Pynnöset poistuivat illalla maailman markkinatorien hälinään. Tilalle tulivat yhdeksän maissa Jenni Leppänen ja Jarkko Santaharju.

la 16.10. Tuuli oli edelleen samasta suunasta, mutta selvästi heikompi, n. 7 m/s. Pääosin melko pilvistä, ja pikkulintumeno ei yltynyt valtavasti. Vuodenaika alkaa tuntua melko myöhäiseltä, sille ei mitään voi. Aleksi Lehikoinen saapui aamupäivällä.

Lapasorsa 2, uivelo 1, sinisuo 1, varpushaukka 66, muuttohaukka 1 aikuinen kiersi niemen yllä, tilhi 1292 m, pähkinänakkeli ensin kuultiin ja myöhemmin löytyi pihaverkoista. Sen nokan pituus oli 20,17, mikä on hyvä europaeanaaralle, ja kyseistä alalajia ja sukupuolta värituntomerkitkin osoittivat. Viime vuosina pähkinänakkelit ovat olleet tätä alalajia, joka ennen oli paljon harvinaisempi kuin itäisempi ja pohjoisempi asiatica. Lisäksi vielä isolepinkäinen 1, närhi 124, pikkuarpusen 22, peippo 185, viherpeippo 694, tikli 69 (tämä oli muuten aseman uusi muuttoennätys), pikkukäpylintu 1 ja isosukulaisensa 2. punatulokki 407. Punarintoja tuli verkosta kymmenkunta eli vielä niitä liikkeellä on. Vaikuttaa siltä, että aamuhämärissä ja ylipäätään aamulla ne pyrkivät itään päin, siis tulevat verkkoon länsipuolelta ja vapautettaessa jatkavat matkaansa niemen tyveä kohti. Kirjoitin näitä vähän ylös, mutta aineisto jäi pieneksi. Tämä sopisi ajatukseen, että ne ovat yömuuttajia, jotka päivän valjetessa havaitsevat olevansa meren päällä ja vaihtavat suuntaansa kohti lähintä näkemäänsä maata. Maan päälle saavuttuaan ne putoavat puskiin, mutta jatkavat kohti otollisempia ruokailualueita. Vastaavaa ilmiöhän jossain päin maailmaa laajenee jopa näkyvän muuton alueelle (esim. New Jersey Cape Mayn "morning flight").

Vuorossa oli hieman lauantai-illan viettoja ja jälleen saunomista illalla. Verkot ovat nyt ainoan kerran jaksollamme pyynnissä yön yli. Kiersin illalla kymmenen aikaan vailla saalista, mutta hieman yli puolikkaaksi pullistuneen kuun ruskea silta meressä oli aika komeaa nähtävää.

su 17.10. Pidimme siis kaikkia verkkoja koko yön ja kiersimme ne kahden tunnin välein. Itse kiersin mukavasti vasta kuuden lenkin, mutta en saanut saalista. Aksu sai neljältä sarvipöllön, jota katsomaan Annika jopa heräsi, itse en (tarkoituksella). Aatu palasi asemalle myös yön aikana.

Viimeinen päivä Haliaksella oli hyvä lintupäivä. Tuuli oli kääntynyt noin länteen ja piti voimansa, joskin oli hieman puuskaista. Pilvisyys oli ohutta ja välillä aurinkokin paistoi, kun etenkin läntinen puoli taivaasta säilytti sitkeästi sinistä väriään. Rengastin pääosalla verkoista, Jarkko hoiti pihaa kuten eilenkin. Staijareistakaan ei ollut pulaa, joskin itse en porukassa juuri ehtinyt käydä. Yhdeksän jälkeen polkuverkosta löytyi hippiäisuunilintu, josta joku sai jo eliksiäkin ja päiväretkeläisetkin tykkäsivät. Vielä hienempi havainto oli sepelkyyhkyparvessa niemen ylle saapunut ja samassa seurassa poistunut turturikyyhky. Taas tarvittiin niitä Haliaksen hyviä puolia - rengastajakaan ei nuijaa useimpia muuttavia lintuja, koska muutontarkkailupaikka on keskellä rengastajan kulkureittejä. Minäkin pääsin ihailemaan linjaverkon viereltä turturia kiikarilla kaikessa rauhassa - kaukanahan se tietysti ilman kaukoputkea oli, mutta varsin hauskan näköinen paljon sepelkyyhkyjä pienempänä joukossa mukana. Pähkinänakkelikin saapui pyörimään alueelle hetkeksi. Tali- ja sinitiaisia muutti jonkin verran, mutta päivän laji oli viherpeippo, joita meni 3052, punatulkkuja 264, tilhiä 1830, varpushaukkoja 53. Kaiken kaikkiaan pikkulintumuutto oli monipuolista ja joitain äänitteitäkin tallensin Pohjoiskallion suojaiselta puolelta. Tiltalti havaittiin ensimmäistä kertaa tiistain jälkeen.

Viiden aikaan poistuimme parin tunnin lähtörituaalien jälkeen kohti Espoota ja matkalla veimme Aksun kotiinsa Karjaalle.

la 23.10.2010. Edeltävä viikko olikin sitten syksyistä tai syksyisempää. Satoi vettä, raskaat pilvet ylittivät taivaan, tai paistoi aurinko, tai satoi räntää. Perjantaiamuna kotimittarissa oli viisi astetta pakkasta. Laitoin lintulaudan keskiviikkona ja viereen webbikameran. Aika paljon kuluu ruokaa ja etenkin talitiaisia näyttää olevan paljon. Torstain aamuhämäränä punarinta lauloi vesisateessa Keskuspuistossa.

Lauantaina oli vuorossa pyöräretki - kovin montaa sellaista ei enää tänä vuonna tule olosuhteiden pakosta. Käyn kyllä edelleen töissä pyörällä, ja muutama havis voisi vielä sillä lailla tulla. Pakkasta oli aamulla muutama aste, ja ohutta lunta jäänyt maahan paikoin. Lähdin kotoa suunnilleen varttia vaille kahdeksan, kun taivas oli jo selvästi vaalentumassa. Ajoin Laajalahden ohi pysähtymättä ja Lehtisaareen ja sitten Kaskisaareen. Kaskisaaren ja Lauttasaaren välinen puusilta oli niin liukas, että siinä oli vaikea taluttaakin pyörää. Lauttasaareen saapuessani olin havainnut seuraavat 22 lajia lintuja: talitiainen, mustarastas, tilhi (pikkuparvia hajallaan kaikkialla), varis, varpunen, vihervarpunen (varsin monessa paikassa päivän aikana), hippiäinen, punarinta (näitä tiksetteli lähes kymmenessä paikassa päivän mittaan), puukiipijä, palokärki (kaksi metelöi hienosti Laajalahden rannassa), punatulkku, sinitiainen, viherpeippo, naakka, kalalokki, harakka, harmaalokki, valkoposkianhi, urpiainen (muutama parvi siellä täällä), merilokki, isokoskelo ja merimetso. Lauttasaareen ajoin länsirantaa eteläkärkeen ja matkalla havaitsin kuusitiaisen, närhen, räkättirastaan ja kottaraisen. Eteläkärjessä puhalsi kylmä länsituuli ja katselin putkella useasta paikasta merelle suojaa hakien. Havaitsin telkän (kymmeniä), allin (muutama), sinisorsan, tukkasotkan (kymmeniä), haapanan (pari kymmentä, aikuiset koiraat jo pitkällä saamassa juhlapukua, mutta ainakaan useimmat eivät valmiita) sekä pulun. Lajeja oli koossa 32, mutta yhtään uutta ei enää tullut eikä muitakaan mielenkiintoisia havaintoja ajaessani itärantaa pohjoiseen ja takaisin Kaskisaaren sekä Lehtisaaren kautta Otaniemeen. Otaniemen kärjessä otin taas kiikarit repusta ja aloin havainnoida keskittyneesti. Tuloksena keltasirkku, harmaasorsa (myöhemmin selvisi, että näitä oli viisi lahdella), kyhmyjoutsen (35), nokikana (ehkä pari kymmentä) ja jopa tiltalti, joka viihtyi ruovikon reunassa sini- ja talitiaisten seurana. Kiikarilla katsottuna se näytti selvästi oliivinsävyiseltä päältä, mutta ei äännellyt. Maarin torniin noustessani lajeja oli koossa 37.

Tyynen puolella on melkein lämmintä, vaikka lännestä puhaltaa voimalla. Aurinko paistaa koko ajan ja osuu useimpiin paikkoihin Helsingin ja Espoon rajaseudulla. Ihmiset kulkevat leppoisasti sauvakävelyllä, koiria kusettamassa ja veneitä huoltamassa. Minäkin keskustelen ohikulkijoiden

kanssa mustarastaiden muuttostrategiasta. Aurinkoinen syyspäivä on tietenkin hieno, metsiköiden pohjat ovat lehdistä keltaiset ja puuskat pudottavat hiljalleen kaljuuntuvista koivujen latvoista lisää, nämä maisemat ovat jotain kokoomuslaisen toivemaata. Täällä ihmiset puuhaavat omia puuhiaan, kasvattavat lapsiaan, lepäävät lauantaina työviikon rasituksista ja rentoutuvat, rikkaat asuvat Kaskisaassa, vähän köyhemmät mutta silti ahkerat Lauttasaassa, uudenaikainen teollisuus nostaa lasihäkkyröitään monessa suunnassa vesien takana, Otaniemessä väitetään kypsyvän uusi innovaatio ja tulevaisuuden kilpailukyky.

Maarin tornilla menikin sitten pitkälti turistessa tuttujen kanssa aikaa n. klo 10.45-13.15. Lintuhavaintojakin tuli toki, vaikka lahden pohjukka oli laajalti jäässä ja vesi erittäin korkealla. Uusia lajeja päivälle olivat uivelo (14), kanadanhanhi (kymmenkunta ehkä, ei tullut tarkemmin katsottua), käpytikka, töyhtöhyppä (7), harmaahaikara (6), lapasotka (5), varpushaukka (3), niittykirvinen (5), kanahaukka (2), pikkutikka (1), tikli (1) ja tavi (1). Jo aiemmin nähdyistä lajeista haapanoita oli muutama kymmen samoin kuin tukkasotkia ja jokunen sinisorsa sekä noin sadan valkoposkikihanhien parvi lennossa. Merimetsoja ruokaili lahdella aika monta.

Yritin vielä löytää kaiken maailman rariteetteja Laajalahden rannasta Elfviikkiin asti, mutta kovin pitkään muistissa säilyviä haviksia ei tullut. Vielä kiertelin Karakallion päässä Urheilupuiston pellon reunaa ja näinkin vielä uuden lajin päivälle: kolme peippoa. Näin ollen 50 lajia tuli kasaan, eli ei vielä mikään talvi ole.

Kotona huomasin lintulaudan lähistöllä väijyvän kissan. Oli valinnut väärän paikan ja sai elämänsä lähdön. Jos kissa luet tätä, niin ota tästä vaari: nyt vasta säilyteltiin, ensi kerralla on luvassa pahempaa...

su 24.10.2010 Aamulla kotimittarissa oli vaihteeksi neljä plusastetta, mutta osa lammikoista ja mutalikoista oli silti jäässä. Pyöräilin IH:lle tarkoituksena tutkia tuo paikka tarkoin kerrankin oikein ajan kanssa. Tämä oli eiliseen verrattuna toisenlainen syyspäivä - vettä tihkusi pääosan ajasta. Oli tyyntä ja taivas harmaa. Oikea väri oli muuten vaaleanharmaa, paitsi sateisimmat taivaan kulmat, jotka olivat siniharmaita. Hienommalta kuulostaisi toki kuvailla taivasta lyijynharmaaksi, mutta se olisi väärin. Pensaikot olivat väsyneen näköisiä ja märkiä, mutaisia ja irtonaisilla lehduilla pilkuttettuja. Hienon näköisiä siis. Kuten joku lintumiesajattelija joskus sanoi - loppusyksystä melkein kaikki paikat näyttävät raripaikoilta. Niistä suurharvinaisuuksia on mukava hakea, mutta tietenkin aika harvoin onnistuu.

Tällä kertaat matkat luetaan puhtaiksi siirtymätaipaleiksi ja lajit mainitaan vain IH:n alueelta. Aloitus tapahtui klo 8.30 murskaamon alueelta (raviradan lounaispuolelta), jossa näkyi runsaasti naakkoja lentämässä kohti länttä (paikallisliikennettä varmasti), varpusia kuului raviradalta päin, valkoposkikihanhien lensi matalalla, vihervarpusia, talitiaisia, sinitiaisia, mustarastaita. Varpushaukan kokoinen lintu vilahti pariin otteeseen, toivottavasti ei ollut mikään rari. Kiuru lensi äännellen yli - kovin monta omaa havaintoa tästä lajista ei IH:lta taida tänä vuonna olla. Siirryin pikkukasalle, jota kiersin huolellisesti joka puolelta. Fasaaneita liikkui aluskasvillisuudessa ja piti tyypillisiä, hiljaisia yhteysääniä. Näin koiras- ja naaraspukuisia samassa parvessa - nuoret koiraat taitavat olla tähän aikaan jo "lopullisen" näköisiä. Harmaahaikara lensi ruovikon päällä, tästä lajista on oikeastaan tullut suosikkejani viime vuosina. Niitä on hyvillä lintupaikoilla, ne ovat melko arkoja eivätkä mitään pullalintuja, ja ne osaavat olla näyttäytymättäkin halutessaan. Erityisen hienoja ne ovat tällaisina kosteansumuisina aamuina. Lahden pohjukan järviruoko on kasvanut kesän aikana todella korkeaksi, ja on nyt tietenkin jo kauttaaltaan oljenkeltaista. Kalalokki näyttäytyi, arkoja sinisorsia lähti ruovikon reunasta, peippo lensi avomaan yli, varikset metelöivät, käpytikan ääni kuului. Mieluummin unohdan nämä tapaukset, mutta laitetaan päiväkirjaustyyliin: ruovikon reunassa kävellessäni olin kuulevinani taviokuurnan. Pysähdyin ja kuulin sen vielä pari kertaa kaukaa, mitään en kasvillisuuden läpi nähnyt. Näitä tilanteita tulee silloin tällöin ja silloin täytyy järjestää

välittömästi itsensä kanssa palaveri, ja päättää, oliko havainto varma. Päätös täytyy tehdä muutaman sekunnin kuluessa siitä, kun lintu on menetetty. Nyt päätin, että ei, liian huonosti kuultu. Harmi, mutta se siis olisi parasta unohtaa, mikä ei nyt onnistu, kun tulin kirjoittaneeksi jo siitä Lohdutukseksi Monikonpuron eteläpuolen niemen kärjessä kuulin viiksitimaleiden ääntä. Tasan samassa paikassa muuten sain lajin elikseksi 18.11.1986. Takaisin tullessa niemestä lähti lentoon lehtokurppa, joka jatkoi matkaansa puroa ylävirtaan. Klo 10.00 siirryin Monikonpuron yli ison kasan puolelle (siltaa oli hieman kunnostettu). Ison kasan laella pyöri hyvin siemensyöjiä: tikli 30, urpiainen 20 (paremmin näkemäni useat tavallisia flammeoita), joitain vihervarpusia ja viherpeippoja. Sekä laulurastas että punakylkirastas viihtyivät alueella, jälkimmäisen viihtyminen tosin päättyi, ja se lensi kauas lounaan suuntaan. Räkättirastas ja harakkakin näyttäytyivät jossain vaiheessa ja punarinta oli Mätäojan suulla. Lahdella vesi oli korkealla ja ainoat vesilinnut olivat neljä kanadanhanhea, jotka näkyivät vasta Talinrannan puolelta. Sinisorsia tietysti oli joissa ja ojissa. Talinrannasta suuntasin uutta kävelypolkua pohjoiseen metsän halki Mätäojan ja golfkentän välissä (puukiipijä ja lukuisia mustarastaita) ja sitten (pikkuvarpusia lensi ylitse) Vermon hevostallien ohitse isolle parkkipaikalle. Kotiin päin suuntasin klo 11.20. Eiliseen verrattuna kuusi uutta lajia oli siis näyttäytynyt ja lehtokurppa nosti ekopinnasaldon 160 lajiin - jäiköhän viimeiseksi?

30.10. Lauantaina oli vuorossa Santahaminan talvilintulaskenta. Kosteaa keli, ja etenkin aamunpäivän puolella vähän väliä taivaalta tihkuava vesi laimensi tunnelmaa ja näkyvyys merelle oli huono. Lisäksi lounaistuulta oli n. 8 m/s, mutta se tyyntyi hieman päivän kuluessa ja näkyvyyskin parani. Lämpimä oli - Hevossalmen sillan mittari näytti aamulla +8°C. Koko lenkin kiersivät lisäksi Matti Koljonen ja Jorma Vickholm ja se kesti Hevossalmen sillan kupeesta takaisin samalle paikalle 8.40-15.30. Annika ja Ulla-Maija Vainikka olivat alkuosan ajan stajiaamassa eteläkärjessä ja loppulenkin osittain meidän mukana. Kävelimme sen säädetyn toistakymmentä kilometriä läpi kosteiden metsiköiden, yli liukkaiden rantakivien, rakennusten välissä, ohi taisteluharjoituksia väentävien alokkaiden ja ampumaratojen paukkeen. Lajeja havaittiin 47, mikä on melko normaali syyslaskennan määrä. Parhaasta päästä mainitaan Kruunuvuorenselällä seitsemän merimetson kanssa kivellä lepäillyt talvipukuinen ruokki, samalla alueella lennellyt nuori selkälokki, viisi punarintaa, peukaloinen, kolme pilkkasiipeä muutolla, molemmat Accipiterit ja muutama pikkukäpylintu. Ruokista pohdimme, mistä muualta sen voisi nähdä (ainakin Suomenlinnasta, ehkä Kaivopuistosta ja Katajanokalta) ja minkälaisia pinnoja joku siitä voisi haluta. Lopulta laitoimme sen jopa Lintutiedotukseen, vaikka ruokki merialueella lokakuussa toki ei ole mikään suuri rari. Sen sijaan Helsingin pinnon kerääjälle sillä varmasti on jo jotain arvoa.

su 31.10. menimme taas Santahaminaan, tällä kertaa lähinnä stajiaamaan. Sää oli melko samanlainen kuin edellisenä päivänä, eli lämmin (jopa +10°C) ja voimakkaan lounaispuhalluksen luonnehtima, mutta ei sentään satanut lainkaan. Yöllä vaihtui kello talviaikaan, joten olimme paikan päällä perillä sopivasti klo 7.40 ja sekä henkisesti että fyysisesti valmiita lähtemään pois klo 12. Koko ajan seurassamme oli Ulla-Maija Vainikka, myöhemmin tulivat myös Matti Koljonen ja Paul Segersvärd, aivan lopussa vielä muutamia muita.

Stajjasimme itävallilla tuulensuojassa. Muutto oli varsin vaisua paitsi että pikkulokkeja meni yksittäin tai enimmillään kolmen ryhminä yhteensä 20. Useimmat olivat vanhoja, mutta muutama nuorikin havaittiin, yksi meni jopa komeasti rantoja pitkin kiertäen aivan meidän edestämme. Kalalokkeja ja harmaalokkeja valui myös hiljakseen vastatuuleen. Sorsia meni huonosti, allejakin varsin vähän (paremmin nähtyjä kolme aikuista koirasta ja 21 muun pukuista), mustalintuja oli paikallisena toista kymmentä, yksi määrittämätön Gavia ja yksi silkkiiukku pinnassa kohti lounasta. Vasta melko lopussa Pate huomasi lahdella aivan edessä ahkerasti sukeltelevan riskilän. Valkeassa siipilaikussa oli ruskeita kärkiä, joten nuori lintu oli kyseessä. Vielä paikallisista linnuista voisi mainita pajusirkun. Muuttavia varpuslintuja oli vain muutama pieni tilhiparvi.

Kävimme vielä Herttoniemen Fastholmassa bongaamassa viitatieita. Lähinnä, jotta syksyn suureen lintuilmioon, viitatieiden ennätysseurantaan, saataisiin edes pieni henkilökohtainenkin pala. Bongausta onnistui etujassa, sillä havaitsimme viitatieiden jo varsin lähellä Majavatietä, n. 400 metrin päässä siitä ruokinnasta, jossa lintua käydään katsomassa. Olin kuulevinani korkeista puista Fastholman tien eteläpuolelta viitatieiden sävyistä ääntä, ja siellä keikkuikin lintu, jolla oli viitatieiden pään muoto, hömötieistä ruskeasävyisempi ruumis ja heikko siipipaneeli. Pian se kuitenkin jatkoi vielä itää kohden, mutta suunnasta alkoi kuulua viitatieiden normaalia pitsä - ääntä ja muitakin saman sävyisiä äyskähdyksiä. Kun saavuimme ruokinnalle asti, kuulumme linnun olleen 10-15 minuuttia kateissa, joten sama lintu kai se kuitenkin sentään oli (emme ehtineet katsoa, oliko aiemmin nähty lintu rengastettu, tämä ruokinnan lintu on). Pian lintu kävi ruokinnallakin, jossa pääsimme tarkkailemaan sitä useaan otteeseen parinkymmenen metrin päästä kiikarilla. Se saapui nopeasti paikalle, joko äänellen tai äänettä, kävi useimmiten maassa lintulaudan alapuolella, missä viipyi vain muutaman hetken, nousi sitten puuhun jonnekin lähistölle vain hetkeksi ja jatkoi sitten kauemmaksi, jopa sadan metrin päähän. Kaiken kaikkiaan se oli varsin energinen tapaus. Suorassa vertailussa hömötieeseen se oli hieman, mutta selkeästi ruskeampi selkäpuolelta. Muuten havaittiin normaalit tuntomerkit, ja siipipaneelikin toimi varsin hyvin, vaikka sen voimakkuus vaihteli hömötieillä (useita paikalla) jonkin verran. Brittein saarten muotituntomerkki - poskien takaosan ruskeus - ei Suomen (ja esim. Viron) viitatieillä ole mitenkään silmiinpistävä, eikä minusta mikään erityisemmän hyvä tuntomerkki, joskin varmaan oikein käytettynä toimii. Hömötieisellakin tosin kupeiden ruskea sävy voi jatkua aivan hieman poskelle asti, mutta viitatieillä laajemmin. Muuten ruokinnalla kävi ainakin kolme eri nakkeliä - rengastettu vaaleavatsainen ja alaperästä kirkasvärinen koiras, sekä rengastettu ja rengastamaton naaras, joilla vatsa oli tasaisemmin ja laajemmin punertavasävyinen. Tali- ja sinitieitä ei ollut mitenkään silmiinpistävän paljon. Niitä taas meidän omalla ruokinnallamme piisaa, mutta siellä ei vielä tänä vuonna ole havaittukaan hömötieitä. Varsin erilainen linnusto näyttäisi käyvän.

Kodin takapihalla ei käynyt viitatieita, mutta kylläkin pari närheä yrittämässä irrotella rasvapalloja telineestään.

Marraskuu

Marraskuussa lintuharrastajien panostus maastoretkelyyn vaihtelee suuresti. Suomessa stajattava muutto on yleisesti ottaen jo varsin heikkoa, mutta rareja voi löytää joskus. Niitä ei vaan koskaan tunnu sattuvan omalle kohdalle, mutta bongaaminen toki on sallittua. Sää ovat hyvin vaihtelevia - lämpöasteita voi olla koko kuun ajan, mutta toisaalta Etelä-Suomeenkin saattaa yltää luminen talvi pakkasineen missä vaiheessa kuuta tahansa. Märkää ja pimeää on joka tapauksessa. Monet harrastajat ovat kiinnostuneita marraskuunpinnojen keräämisestä. Kuun luonne on sellainen, että vaikka lintulajeja ei yksittäisellä retkellä paljon näy, harvinaisuuksien ja satunnaisten viivästelijöitten takia lajimäärä kertyy vuosien varrella melko suureksi. Itselläni monena vuonna retkeilynto on vähentynyt marraskuun aikana olennaisesti. Ainakaan viikolla ei enää käydä missään, ja viikonloppuretkien kestokin lyhenee.

Ja nyt on tietysti kaamosajan alku. Ei se vain jotenkin ole lintujen katselun aikaa, vaan pelkkää selviytymistä, pakollisten tai sellaiseksi tehtyjen asioiden välttävää suorittamista, lamaannuksen laiskaa välttämistä, se voi olla ahkeraakin aikaa, mutta mitään tarkoitusta, määränpäättä tai suurta näköalaa kohti jotain utuista horisonttia ei varmasti ole. Päivästä toiseen ja päivät ovat samanlaisia.

Kävin vielä kuun kahtena ensimmäisenä päivänä pyörällä töissä, mutta siirryin sitten bussiin. Oli

pimeää aamuin illoin, märkää ja viileää, ja pyörääkin olisi pitänyt huoltaa, jos olisi halunnut jatkaa. Joka tapauksessa sekä maanantaina että tiistaina mustarastas lauloi aamuhämärissä Karakalliossa. Nyt niitä enää ei varmaankaan kuule pitkään aikaan.

la 6.11.2010 Olimme Ämmäsuolla lokkeja laskemassa klo 8.50-14.50, mukana myös Visa Rauste. Aamupäivän paikalla olivat myös talvilintulaskijat Jyri Heino, Asko Rokala ja Ari Veijalainen ja tapasimme heidät useaan otteeseen. Aamulla oli noin asteen verran lämmintä, eikä asiantila paljon muuttunut päivän kuluessa. Oli melko tyyntä, ja välillä satoi hieman lunta, tai ainakin jotain valkoista.

Melkein ensi tekonaan Visa huomasi nuoren aroharmaalokin Ämmäsvuorella lepäilevästä lokkiporukasta ja pienten hankaluuksien jälkeen saimme siitä myös tarvittavat dokumenttikuvat. Muutenkin aamupuolella useita mukavia lintuhavaintoja: aikuinen merikotka matalalla lokkeja hermostuttamassa, Arin huomaama harmaapäätikka kelossa reunusmetsässä, vuorihemppo urpiaisparvessa, samassa parvessa tundraurpiainen (valkoinen yläperä, lämpimänruskea naama, pieni nokka, epäselvärajaisia viiruja kupeilla, joskin alaperässä oli kyllä yksi musta viiru). Lokit olivat usein ilmassa ja pitkiä aikoja poissa varsinaiselta kaadolta, jossa niitä olisi ollut helpompi tarkastella. Laskettuna: harmaalokki 3000, merilokki 80, selkälokki neljä nuorta, kalalokki nuori ja naurulokki aikuinen. Variksia oli 400, naakkoja 600, korppeja 30, kottaraisia 40 ja joitain varpusia sekä pikkuvarpusia. Iltapäivällä juuri ennen lähtöä löysimme aroharmaalokin uudestaan hulevesialtailta, ja siellä sitä sai katsoa ja kuvata paremmin.

su 7.11.2010. Päivän kaatopaikka oli Tampereen Tarastenjärvi, jossa lisäksimme oli paikalla Markku Kangasniemi. Lämpötila oli koko päivän nollassa ja muutamia raekuuroja sattui kohdalle. Välillä taas pala sinistä taivasta ja vilaus aurinkoa palautti mieleen syksyn tämän puolen. Tuuli ei ollut kova, mutta tuntui kylmältä avoimilla paikoilla. Viihdyimme kaatopaikalla klo 9.00-12.00. Lokkien katselun lisäksi kävin komppaamassa koko ison kasan ympäri. Tarasteella on paljon enemmän rehevää ruderaattia kuin Ämmäsuolla, mutta mitään kovin kummallista sieltä ei nyt löytynyt, vain etelää päin muuttavia urpiaisia kolmeen otteeseen.

Lokkien katselu ei yltänyt miksiäkään juhlaksi, sillä vaikka harmaalokkeja oli enimmillään pari tuhatta, ne viihtyivät varovaisina paljon ylhäällä kasalla ja lennossakin, pari kertaa vilahtaneen (mutta lokkien käyttäytymisestä päätellen paljon useammin alueella käyneen) kanahaukan säikyttäminä. Markku näki sentään nuoren selkälokin. Naakkoja oli lähemmäs tuhat, ja variksia sekä korpejakin paljon. Puolen päivän aikaan lähdettyämme totesimme, että iso joukko lokkeja uiskenteli Näsijärvellä.

Viikolla oli jo lumipyryäkin, mutta lumi sulii nopeasti seuranneessa vesisateessa.

Heinolassa oli viikolla bongattavana arotasku, jonka kunto huononi. Se otettiin perjantaina pakkohoitoon, mutta kuoli kuitenkin pian. Tästä seurasi (jälleen kerran) keskustelua postilistoilla siitä, pitäisikö luonnonvaraisia lintuja ottaa hoitoon ollenkaan ja jos pitäisi, niin missä tilanteissa. Eläinsuojelulain perusteella näin tulisi melko yksiselitteisesti tehdä, mutta toki voidaan kyseenalaistaa lain tausta-ajattelu tai sen soveltaminen. Tavallisin perustelu on, että lintuja kuolee jatkuvasti paljon - suunnilleen vuoden poikastuottoa vastaava määrä vuodessa, jolloin pesivä populaatio pysyy suunnilleen entisen suuruisena. No, ihmisiäkin kuolee jatkuvasti paljon, mutta heidän auttamistaan hätätilanteessa pidetään oikeana toimintatapana. Kyseessä on tunnettua Humen giljotiini - periaatetta vastaan sotiva yritys päätellä maailman menosta moraalisia ohjeita. Tuon periaatteen mukaan siitä, mitä tapahtuu, ei voi päätellä, mikä on oikein. Ilman uskontoon vetoamista on itse asiassa vaikea perustella, miksi eettiset velvollisuudet koskevat ihmisiä, mutta eivät eläimiä. En minä väitä, että eläimiä ja ihmisiä tulisi kohdella samoin - jo aivan käytännöllisistä syistä. Mutta minusta ei ole väärin joskus jossain tietyssä tilanteessa adoptoida jotain eläinyksilöä

lähimmäiseksi ja kohdella sitä kuin ihmistä - se on itse asiassa hyvin inhimillistä, ymmärrettävää ja jopa kunnioitettavaa. Tunteet eivät kuitenkaan osaa tehdä jyrkkää rajaa ja on vaikea kuvitella ihmistä, joka on julma eläimille, mutta hyvä toisille ihmisille.

la 13.11.2010. Aamulla joko satoi tai tihkutti ja oli selkeästi lämpöasteita ja melko tyyntä. Vasta kymmenen maissa uskaltauduimme Jarmo Pirhosen kanssa Maarin tornille, jossa vesi oli hyvin korkealla ja jonkin verran lintuja: kanadanhanhi 45, nokikana 10, haapana 10, sinisorsa 13, harmaasorsa 9, tukkasotka 14, isokoskelo kaksi vanhaa koirasta ja kolme tuli lennossa paikalle, uivelo 1 naaraspukuinen, kyhmyjoutsen 28 aikuista, 8 nuorta, merimetso 6, telkkä 2, merilokki 5, kalalokki 1. Ehdimme käydä vielä Elfvikin niityn ympäristössä, jossa näimme neljä urpiaista ja vähän muuta. Sitten täytyikin jo lähteä kotiin ja sitä kautta Bongariliiton kokoukseen.

su 14.11. Santahaminassa klo 8.30-13.15. Paikalla minä, Annika, Jarmo Pirhonen, Ulla-Maija Vainikka ja lyhyempiä aikoja Alestalot sekä Petri Pietiläinen. Peruslämpötila oli pari astetta plussan puolella. Tuuli oli aamusta melko kova lännen puolelta, mutta heikkeni iltapäivään mennessä. Pääosin oli pilvistä, mutta välillä vilahteli sinistä taivasta ja aurinkokin lämmitti meitä itävallin suojissa. Lökkiliikehdintä oli hyvin vaatimatonta, kuten sorsamenokin - kumpikaan ei ollut yllätys. Pienessä alliparvessa rannan tuntumassa oli paikallinen naaraspukuinen lapasotka. Riskilä painoi merellä kunnes laskeutui veteen ja katosi näkyvistä. Koskikara huristeli äännellen rantoja pitkin. Yksi määrittämätön kuikkalintu lensi kaukana itään. C-pikkukäpylintuja meni harvakseltaan parvia, liikehdintä tuntuu alkaneen uudestaan. Muutama merikotka häitisti ilmaan jopa tuhatpäisiä alliparvia kaukana merellä. Isolepinkäinen tuli Isosaaresta mantereelle. Päivän mieleenpainuvin lintuhavaintotilanne alkoi pian kahdentoista jälkeen, kun Ultsi huomasi ensin vilaukselta jonkin lentävän pedon ja sitten löysi Isosaaren lännenpuoleisilta kiviltä istumassa petolinnun hahmon. Matkaa toki oli yli kolme kilometriä ja niin kova vastavalo kuin vain on mahdollista, mutta isolta Falcoltahan se näytti harteikkaine olemuksineen ja pienine päineen. Sitä sitten katselimme ja yritimme hieman etsiä parempaa kulmaakin, kun lintu lähti taas lentoon - ja kohti länttä. Isofalco se oli ja varsin rotevan oloinen. Kuivasaaren kohdalla se hieman kierteli ja kaarteli, ja näytti vielä rotevammalta. Toki toivoimme tunturihaukkaa - kukapa ei toivoisi - mutta toisaalta matkaa oli niin reilusti, että tällä menolla lintu ei olisi lähelläkään määritystä. Eikä se ollut meille suosiollinen, vaan jatkoi edelleen aivan pinnassa suoraan kohti länttä. Juoksentelimme länsivallille, josta katsoen lintu löytyi uudestaan, istuskelemassa Ulkokari - nimisellä luodolla Harmajan ja Katajaluodon välissä. Matkaa oli tässä vaiheessa jo 5,5 kilometriä, mutta optimistisesti jatkoimme sen seuraamista kaukoputkilla. Tiedottelimme Lauttasaareen ja Lintutiedotukseen. Lopulta lintu lähti siitakin lentoon ja jatkoi edelleen kohti länttä. Lopulta se katosi väreilyyn keskellä merta. Se ohitti Lauttasaareen arviolta noin viiden kilometrin päästä etelästä, Katajaluodon eteläpuolelta, joten paikalla olleet havainnoitsijat eivät sitä sieltä nähneet, eikä tietävästi kukaan muukaan.

Myöhäisestä vuodenajasta huolimatta aika mielenkiintoista menoa riitti viikolla lintuharrastuspiireissä. Pekka Komi oli kuvannut maanantaina Kirkkonummen Mäkiluodossa ison Falcon, ja kuvissa näkyi nuori tunturihaukka. Meidän lintummehan se tietysti oli pysähtyneenä melko arvattavalle alueelle. Mutta eivät Komin kuvat tähän loppuneet. Tuusulanjärvellä oli edellisellä viikolla ollut amerikanjääkuikka, jota monet olivat bonganneet. Kyseinen iso Gavia oli ollut kahden nuoren kuikan seurassa, ja Pekan kuvissa näkyivät myös ne. Jotkut - Kalle Rainio ja Matti Lammin-Soila kai ensimmäisinä - olivat huomanneet, että toinen näistä linnuista muistutti suuresti tundrakuikkaa, Gavia pacifica. Tämä kuikka muistuttava amerikkalainen laji on ollut Euroopassa kovasti tapetilla viime vuosina, koska Brittein saarilla ja Espanjassa on havaittu muutama yksilö. Seurasi melkein ennennäkemättömän vilkasta keskustelua Bongariverkossa - ensin lajinmäärityksestä ja sitten siitä, kuka ja millä ehdoin voi laskea pinnan. Jälkimmäinen oli edes jonkinlaista lohtua meille monille, jotka jättivät tämän huippuharvinaisen linnun näkemättä. Lopulta keskustelu hajosi aivan täysin, kuten nettikeskusteluilla josku on tapana ja lopulta ylläpito jo sulki keskustelijoita listoilta. Joka tapauksessa todella erikoinen havainto monessa suhteessa, vaikea

uskoa moisen olevan edes mahdollista, mutta kyllä se tundrakuikkaa tosiaan muistutti kuvissa.

Keskiviikon ja torstain välisenä yönä satoi tuntuvasti lunta, ja talvi alkoi, niinpä kai lintuharrastajan viimeinen vuodenaika ja talviretkeilykin sitten. Loppukuu menikin lunta ja pakkasia ihmetellessä ja lähinnä kirjoituspöytäornitologiaa harrastaen. Oli muutamat kokoukset ja esitelmätkin. Lintulaudalla sentään käy hyvin lintuja.

Joulukuu

Joulukuu on talvipinnankeräilijöiden juhla-aikaa. Noiden pinnon sesonkiaika on tietysti nimen omaan kuun alku. Muutenhan se aloittaa näiden keskenään melko samanlaisten talvikuukausien sarjan, kun retkeily on huomattavasti rajoittuneempaa kuin loppuina yhdeksänä kuukautena. Paikat jäässä ja lumessa, ei lintuja tai lintuja vain vähän. Toiset tosin pitävät erityisesti talviretkeilystä, sellaista minimalistista ulkoiluahan se on. Itse en ole talvipinnoja keräillyt, ainakaan pitkään aikaan ja retkeilen talvella vähemmän kuin aikoinaan nuorempana. Kirjoituspöytälintuharrastuksessa sen sijaan aikaa kuluu pimeään vuodenaikaan.

Pe 3.12.2010 Myöhään illalla suuntasimme synkälle talviselle merelle Viking XPRS:n kyydissä. Osallistuimme jo toisen kerran tänä vuonna Viron Lintuseuran retkelle, nyt Saarenmaalle. Matkalla oli melkein kolmekymmentä osallistujaa, eikä minulla ole sähköisessä muodossa listaa heistä, joten en nyt yritä tähän nimelistaa muistella. Toinen ongelma paljastui lähtöterminaalissa, kun huomasin, että päiväkirjankirjoitusvälineet olivat unohtuneet matkasta. Siksi tämä on lintuhavaintoja lukuun ottamatta hieman epätarkkaa muistelua retken jälkeen (luvuissa vain itse näkemäni). Mutta joka tapauksessa perjantai-iltana päädyimme mukavasti nukkumaan hyttiin.

La 4.12. Laiva oli saapunut jo myöhään edellisen vuorokauden puolella Tallinnaan, mutta me poistuimme vasta seitsemäksi. Tallinnassa oli kylmä, mutta bussi kuskeineen löytyi helposti terminaalin edestä. Hyvin aikataulussa pääsimme liikkeelle lumisen Pohjois-Viron teille. Noarootsin alueella koivujen latvoissa havaittiin autosta 5 + 2 teertä, laji ei ole kovin runsas Virossa. Pöösaspeassa olimme tunnin verran, kun oli jo kunnolla valoisaa. Lounaistuuli oli hyytävän kylmä, ja ilma selkeästi pakkasella. Tiheät lumikuurot veivät välillä näkyvyyden, eikä niiden välissäkään esimerkiksi Osmussaari erottunut kuin hyvin heikosti. Lintuja merellä oli kuitenkin paljon, mm. tuhansia alleja merellä pörräävissä parvissa ja kalalokkejakin kirjattiin haviksiin 500 lintua. Myös muutamia lajeja, joita ei Suomessa kovin helposti enää tähän vuodenaikaan näe: kolme pilkkasiipeä, kaakkuri ja kymmeniä tukkakoskeloita. Spithamin kylällä näyttäytyi harmaapäätikka. Kävimme myös Dirhamin satamassa, jossa oli mm. silkkiuikku. Hyvin tarkalla ajoituksella olimme puolen päivän aikaan Haapsalussa, jossa nautimme kevyen lounaan. Sen jälkeen käytiin Haapsalun vedenpuhdistamolla, jossa oli muutama viiksitimali, hiirihaukka, aikuinen kanahaukka ja jotkut näkivät jopa maakotkan. Sitten lähdimme kohti Virtsua ja Saarenmaan lautta. Pysähdys Kasarijoella tuotti aikuisen merikotkan ja pian sen jälkeen pellon yli lensi isolepinkäinen. Virtsussa oli erittäin kylmä, ja lumikuurot jatkuivat, mutta rakenteitten suojista pääsimme tarkkailemaan neljää lapasotkaa, joista yhdellä oli huomattavan vähän valkoista nokan tyvessä, vain pari erillistä vaaleaa laikkuu. Toisella oli taas korvalaikun aihettakin hieman näkyvissä. Salmi oli sula, mutta jäähyhmässä. Vastarannalla Kuivastussa alkoi olla jo turhan pimeää lintujen havainnointiin. Parin kauppakäynnin jälkeen saavuimme Kuressaareen viiden maissa ja majoituimme Johan Spa-hotelliin. Huoneita ei oikein meinannut löytyä, kun olivat jonkin salakäytävän päässä, mutta lopulta kaikki olennainen järjestyi ja ehdimme yhteisillallisellekin klo 18.30. Sieltä sitten ilta jatkui, toisilla pidempään, toisilla lyhyemmän ajan ennen unten maille vaeltamista.

Su 5.12. Aamiainen klo 7, lähtö pohjoisrannikolle Undvaan klo 7.45. Tänään oli reissun paras keli, melkeinpä valoisaa, aurinkokin erottui välillä, mutta tuuli oli ennestään voimistunut. Saarenmaan mäntyasangot läpäistiin aamuhämärissä ja avoimeen niemeen saavuttiin sopivasti aamuvalossa. Paikalla oli jo Saarenmaalla useita päiviä retkeilleet Uku Paal ja Margus Ots. Ahtauduimme jonkin tasoiseen tuulensuojaan pienen raunion suojaan ja tarkkailimme ohimenevää mukavaa lintuliikehdintää: allihaahka $\frac{1}{2}$, mustalintu 1, pilkkasiipi 2, uivelo 6/9, (joista noin viisi oli nuoria koiraita), useita tukka- ja isokoskeloita, kaakkuri 5, pikkulokki 1, ruokki 10, riskilä 20 (muutamalla linnulla oli hyvin huonosti erottuva siipilaikku, tätä ilmiötä ei enää keväällä näe 2kv riskilöillä). Paikallisena oli n. 300 kyhmyjoutsenta ja alueen lahdilla näimme vielä komeasti aikuisen naarasallihaahkan, tertiaalit olivat lähes sinisävyiset ja niiden kärjissä oli valkoiset reunukset. Kävimme vielä usealla pohjoisrannan paikalla: Veeressä, Tagalahden pohjukan lähistöllä, Mustjalassa ja Tagarannan uudessa satamassa. Vesilintumäärät eivät olleet kovin suuria, mutta jonkin verran katsottavaa oli joka paikassa. Tagarannassa oli 300 isokoskeloa, haapana ja kaksi koiraspuukuista haahkaa, joista toinen oli lähes juhlapukuinen ja toinenkin hyvin pitkällä. Lapasotkia oli pieniä määriä useassa paikassa, samoin kuin uiveloita, kaakkureita vain yksittäisiä ja Veeressä oli neljä silkkiuikkua. Merimetsoja havaittiin yhteensä van kuusi. Mustjalassa oli viisi kottaraista ja järripeipponaaras. Mustjalassa kävimme myös joukolla paikallisessa kaupassa. Iltapäivätunnelmissa läpäisimme taas saaren pohjoisosat havaiten matkalla kaksi hiirihaukkaa, ja saavuimme Kuressaareen, jatkoimme jopa hieman ohi Nasvan joelle asti. Sillalta ja sen ympäristöstä löysimme 150 isokoskeloa, 29 harmaahaikaraa, satakunta harmaalokkia, kolme nokikanaa ja nokkavarpusen. Illan jo selkeästi hämärtyessä kävimme vielä Roomassaaren sataman lähistön vedenpuhdistamolla. Putken suulla ruovikossa oli sulaa ja nokikana, 300 sinisorsaa ja 40 tavia. Vielä kävimme kaatopaikalla, mutta ainoa lintu siellä oli illan pimentymistä ronkkuva korppi. Retken jälkeen hotellilla oli sitten sauna ja sen jälkeen tallustelimme pihvipäivälliselle toiseen ravintolaan kuin eilen. Illalla oli alkanut kunnon lumipyry. Iltahuuto kestää aikansa tällä porukalla vaikka lajilista onkin suppea; sekä tarkkuutta että ajankulua lisää se, että joukossa on yhtä aikaa kaksi havaintojenkirjauseksperttiä: Sakari Lehikoinen ja Pertti Uusivuori. Ruoka oli tänäänkin hyvää ja vaihtelevien viinitupien kautta kuljimme kukin reittejämme hotellille. Itse päädyin kulkemaan viimeiset sadat metrit yksin hiljaisen Kuressaaren vanhojen, matalien, ruskeiden kivitalojen välissä, kun taivaalta pyrytti lunta kuin joulumaassa ja kinokset kertyivät jalkakäytävien varteen.

Ma 6.12. Sään takia odotukset tälle päivälle eivät olleet suuren suuret. Aamiainen oli toki periaatteessa samaan aikaan, mutta kokki myöhästyi ja purtavaa valui seisovaan pöytään hitaaseen tahtiin. Ensin oli leipää, mutta ei voita, sitten oli voita, mutta ei leipää ja sitäkin voita joutui kaapimaan lusikalla. Kahvia toki lopulta saatiin ja kun tarpeeksi kauan jaksoi odottaa, myös vähitellen vatsansa täyteen. Sörvessä käynnistä luovuttiin sääolosuhteiden takia, ja päädyttiin sitten lopulta, kun matkaan päästiin, samaan paikkaan jossa jo eilen olimme käyneet – Nasvan joelle. Nyt oli aikaa olla siellä vähän pidempään, mutta vaikka lumisade olikin lähes loppunut, etelätuuli oli kylmä ja kova. Suunnilleen samat linnut siellä näyttäytyivät kuin eilen, myös nokkavarpunen, kaksi peippoa, merikotka ja hiirihaukka. Jotkut onnekkaita havaitsivat myös kuningaskalastajan ja pikkuiuikun, mutta nekin jätin itse näkemättä. Nasvasta suuntasimme suoraan Kuivastun satamaan ja lautalla taas yli. Mantereen puolella pysähdyimme Kirblan kirkolla, jossa näkyi pähkinänakkeli, matkalla Jaanikassa istui tien varrella lapinharakka ja lopulta löysimme itsemme Keilajoen suiston lähistöltä, missä oli harvinaista avovettä virtaavassa joessa. Siellä oli pari koskikaraa kykkimässä jään reunalla. Ilta alkoi taas hämärtyä ja aikaa oli enää käyntiin kauppakeskuksessa ennen Vikingille ajoa ja kohti kotia lähtöä. Laivalla suoritettiin viimeinen iltahuuto ja todettiin kokonaislajimäärän olevan 70.

Itsenäisyyspäivän illassa Helsingissä oli kunnon lumimyräkkä. Kotipihalta sai lapioida lunta n. 20 sentin paksuudelta. Maastossa alkaa jo tässä vaiheessa vuotta olla lunta niin paljon, että siellä on vaikea liikkua. Talvesta ei tule hyvä metsäretkeilyn osalta.

La 11.12. Ämmässuon lokkilaskenta klo 10.20-12.40 Annikan ja Visa Rausteen kanssa. Aamulla -9°C, pakkasen hellitti päivän aikana ja mittari näytti lopussa -5°C. Sakeaa tai vielä sakeampaa lumisadetta tosin aamusta alkaen, lunta oli jo ennen tätä päivää puoli metriä maassa, ja lisää tuntuu vain tulevan. Enpä muista näin paksua lumipeitettä näillä päivämäärillä koskaan ennen. Kaatopaikka oli yllättäen ja poikkeuksellisesti auki, mikä teki oleskelusta vähän levottomampaa.

Havainnointi oli vaikeaa, eikä suuria ihmeellisyyksiä nähty. Laskenta kuitenkin suoritettiin kunnialla loppuun: harmaalokki 2000, merilokki 50, naakka 1500, varis 500, korppi 50, kanahaukka 2, pikkuvarpunen 20, varpunen 40, keltasirkku 4, kottarainen 2.

Ma 13.12. Klo 16.30 illan pimentyessä kuulin huuhkajan Aleksanterinkadulla Stockmannin lähellä. Muutaman hetken ihmettelin ensin, miksi kadulla pauhaavan joululaulun taustalle oli miksattu huuhkajan ääntä kunnes ymmärsin jälkimmäisen olevan aitoa asiaa. Lintu huhui muutaman kerran mutta jouluruuhkan metelissä ja kaikuissa katukuiluissa en edes äänen suuntaa saanut hahmotetuksi.

La 18.12. Kävimme Annikan kanssa kävelemässä Nuuksiossa Högbäckan alueella klo 9.34-12.19, kesto siis 2t 44 min. Kuljimme Högbäckasta ensin tietä pitkin pohjoiseen, sitten Takalan ohi Kattilaan ja sieltä tietä pitkin takaisin Högbäckaan, matkalle tuli pituutta 7,4 km. Varsin voimakas ja kylmä itätuuli viilensi maisemaa, ja pakkasen kiristyi aamun kymmenestä iltapäivän -13°C. Heiveröistä lumisadetta tiputteli taivaalta lähes jatkuvasti, joten varsin talvista oli. Tiet oli aurattu ja aivan kävelykelpoinen ura kulki myös polkua pitkin. Poluilla Nuuksiossa voi liikkua, mutta aivan umpimetsässä se on lumen takia hankalaa jo tähän aikaan vuodesta. Viimevuotisista haviksista selvisi, että pakkasta oli suunnilleen saman verran, mutta lunta vain 5cm. Lintuja nähtiin tietenkin vähän: kaksi pientä hippiäisparvea Takalan pohjoispuolella vilkkaasti havuja tutkimassa ja kolmas Kattilan lähellä. Kaksi työttötiäistä Myllypuron ja Kattilan välisellä polkuosuudella, määrittämätön tikka Myllypurolla ja käpytikka tien varressa melko lähellä Högbäckaa. Siinä aivan kaikki – käpylintuja ei ollut.

Su 19.12. oli lintulautapäivä. Alkutilvesta meno on ollut kotipihalla vilkasta. Tavallisten kolmen tiaislajin lisäksi viherpeippoja ja punatulkkuja on ollut lähes päivittäin, ja tänään kävi myös urpiainen. Närhet ja harakatkin käyttävät antimia hyväkseen.

Juuri ennen joulua postilaatikosta tipahti tuore ja odotettu Uudenmaan Linnusto – kirja. Aika hyvä tämä vuosi on ollut lintukirjarintamalla. Muina vuoden mainioina uutuuksina mainittakoon Lintuoppaan uusi laitos, Advanced Bird ID Guide, Molt in North American Birds ja Reed and Bush Warblers.

Torstai-illasta 23.12. sunnuntai-iltapäivään 26.12. olimme perinteisesti joulunvietossa Länsi-Turunmaan Paraisten Grannholmissa. Sinne pääsi tällä kertaa kävellen jäätä pitkin, mitä en aiemmin ole jouluna kokenut. Luntakin oli parikymmentä senttiä – selvästi vähemmän kuin Espoossa, mutta silti paljon enemmän kuin yleensä tähän aikaan vuodesta. Meri oli kaikkialla jäässä, joten vesilintuja tai mitään sen tapaisiakaan ei näkynyt. Aiemmin joitain mukaviakin lintuhavaintoja on useasti sattunut silmiin, mutta tällä kertaa oli odotetusti varsin vaisua. Ruokinnalla kävi vilkkaasti tiaisia, sinitiaisia selvästi enemmän kuin talitiaisia, ja jonkin verran myös kuusi- ja hömötiäisiä. Lähistöllä, mutta ei ruokinnalla, näyttäytyi myös työttötiäinen ja närhi kävi lintulaudan alla napsimassa pudonneita auringonkukan siemeniä. Kiersimmeikin saarella jonkin verran, mutta lajilista kasvoi siitä vain hippiäisellä. Suomen joulu tuli vietettyä eristyksissä ulkomaailmasta, niin kuin monilla muillakin ihmisillä on tapana, joulukuusien ja kinkkujen seurueessa, melkein tonttujenkin kanssa, pienessä mökissä pimeän metsän ja umpijäätyn meren ympäröimänä. Mietin välillä, ketkä ihmiset oikein käyvät syömässä jouluna pizzeriassa tai McDonaldsilla. Pitäisi joskus käydä katsomassa – tai ehkä siellä on vain ihmisiä, jotka ovat katsomassa, keitä siellä oikein

käy. Aattona oli erittäin kylmää, -23°C vaikka ollaan merellä. Pakkanen oli joka puolella ympärillä, aivan lähellä seinien takana, ja tuntui vaaralliselta, painostavalta uhalta. Tuli mieleen, että linnuilla ei ollut seiniä eikä lämmitystä. Melko sekasortoisena joukkona ne valoisan aikana läskimakkaran ympärillä pörräsivät, viisikin sinitiaista yhtä aikaa. Kun sinitintti tuli istumaan talon seinustalla kasvaviin köynnöksiin ja alkoi purkaa nokallaan jäätynyttä auringonkukan siementä, koputus kuului voimakkaana sisällä. Siitä itätuuli yltyi, joskin pakkaneen hellitti kymmenen asteen tietämille. Tapaninpäivänä sitten tuli lumipyry, joskin tuuli ei aivan uhattuihin myrskylukemiin yltyntytkään.

Loppuvuodesta ei tietenkään enää mitään mainittavaa lintuhavaintorintamalla tapahtunut, ulkonahan oltiin lähinnä vain pimeässä, paitsi 30.12. talitiainen lauloi aamuhämärissä Töölössä – kevät on alkanut! Niin lokshti tämäkin vuosi päätökseen. Suomen vuodenpinnoja tuli lopulta kasaan 221, joka on varmaan ihan normaalin suuruusluokan luku viime vuosiin verrattuna (en ole pitkään aikaan laskenut, joten tästä ei ole kovaa dataa). Tänä vuonna tehty uusi Suomen ennätys on ”hieman” suurempi. Seuraavat puutteet ovat räikeimmät: metso, pulmussirri, mustapyrstökuiri, isolokki, pikkutiira, lehtopöllö, viirupöllö, helmipöllö, kehrääjä, kuhankeittäjä ja pulmunen. Tuossa on muutama aivan kotiseutujenkin pesimälintujakin joukossa, jotka olen kyllä yleensä nähnyt vuoden aikana. Pulmunen puuttui varmaan ensimmäistä kertaa koskaan ja pöllövuosi oli myös aivan huonoimmasta päästä urani aikana, Tavallisten suomalaisten pesimälajien riekon, lapintiaisen ja kuukkelin puuttuminen johtuu tietenkin siitä, että kovin pohjoiseen ei matka missään vaiheessa käynyt. Myös aika paljon suurempia ekopinnatuloksia tehtiin tänä vuonna kuin tuo minun 160, mutta on se varmaankin oma ennätys.